BIDRAG TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.

Ny följd 14.

SUNDHETS-KOLLEGII

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1874.

STOCKHOLM, 1876.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
KONGL. BOKTRYCKARE.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1864-1912.
Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.
Sundhetskollegium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.

Den underdåniga berättelsen innefattar särskilda redogörelser för:

1. Civila sjukvården.
2. Besiktningar å beväringsmanskapet.
3. Arméns och flottans sjukvård.
4. Barnmorskeväsendet.
5. Skyddskoppympningen.
6. Medico-legalaförrättningar.
7. Apoteksväsendet.
8. Veterinärväsendet.
9. Understöd för vetenskapliga utrikes resor.
10. Sundhetskollegii ämbetsverksamhet och en jämförande översikt av sjukvårdspersonalen och anstalterna i riket.
11. *Bihang:* Dödsorsakerna i rikets städer enligt intyg av läkare.

Civila sjukvården beskriver topografi och endemiska sjukdomar, sammandrag av läkares ämbetsberättelser om under året gängse sjukdomar, m. m., samt väderlek, vattenstånd och skörd.

Årsberättelsen 1861 innehåller: Översigt af helso- och sjukvården i Sverige under tioårsperioden 1851-1860, efter Kongl. Sundhets-collegiii uppdrag utarbetad af dess ledamot A. Timoleon Wistrand.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.
Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860).

Efterföljare:

Allmän hälso- och sjukvård / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1982. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1979.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Medicinalstyrelsen. - Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1918-1951. - (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1916-1949.

Dödsorsaker / av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1915-1998. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1996.

Hälso- och sjukvård vid armén / av Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. – Stockholm : Palmquist, 1912-1931. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1930.
1911-1913 med titeln: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses underdåniga berättelse.

Hälso- och sjukvården vid marinen / av marinöverläkaren. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1912-1943. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911/12-1942.

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. D. 2, Väderlek, lantmäteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t.o.m. år 1955. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1959.

BISOS K1 digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) med stöd från Riksbankens Jubileumsfond, 2008

urn:nbn:se:scb-bi-k1-7401_

BIDRAG TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.

Ny följd 14.

SUNDHETS-KOLLEGII

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1874.

STOCKHOLM, 1876.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
KONGL. BOKTRYCKARE.

Innehållsförteckning.

A. Underdånig berättelse med tabeller.

1. Civila sjukvården ..... sid. 2.

1. *Topografi och endemiska sjukdomar* ..... » 2.
2. *Sammandrag af läkarnes embetsberättelser om gängse sjukdomar under året, m. m.* ..... » 5.
Väderlek, vattenstånd och skörd ..... » 5.
Tab. Litt. A. Årsväxt och spanmålspriser ..... » 5.
» » B. Fläcktyfus ..... » 6.
» » C. Tyfoidfeber ..... » 6.
» » D. Gastrisk feber ..... » 7.
» » E. Hjernfeber ..... » 7.
» » F. Difteri ..... » 8.
» » G. Strypsjuka ..... » 8.
» » H. Kikhosta ..... » 9.
» » I. Rödsot ..... » 9.
» » K. Barnsängsfeber ..... » 10.
» » L. Diarrhé och Inhemsk kolera ..... » 10
» » M. Frossa ..... » 11.
» » N. Påssjuka ..... » 11.
» » O. Smittkoppor ..... » 12.
» » P. Skarlakansfeber ..... » 12.
» » Q. Mäsling ..... » 13.
» » R. Lunginflammation, katarrh, m. m. ..... » 14.
» » S. Smittosam ögonsjukdom ..... » 14.
» » T. Sammandrag för fem år af iakttagelser om temperatur, m. m. ..... » 15.
» » U. Uppgifne antal sjuke och döde i gängse sjukdomar » 16.
» » V. Jemförelse med sjukdomsförhållandet under sistförflutna tioårsperiod ..... » 16.
» » X. Medicinalfondens utgifter för allm. sjukvården m. m. » 17.
3. *Förbättrad läkarevård* ..... » 17.
Tab. Litt. Y. Förbättringar i läkarevården ..... » 17.
» » Z. Antal läkare och läkarebefattningar ..... » 18.
» » Å. Omsättning i civila läkarebefattningar ..... » 18.
4. *Civila sjukvårds-inrättningar* ..... » 19.
Tab. Litt. Ä. Sjukvården vid länslasaretten i förhållande till sista qvinqvenniet ..... » 22.
» » Ö. Å särskilda sjukhus vårdade sjuke ..... » 22.
» » Aa. Å barnsjukhus och barnhus vårdade sjuke ..... » 23.
» » Bb. Å länslasaretten vårdade medfödda sjukdomar och bildningsfel ..... » 23.
» » Cc. Å länslasaretten vårdade tyfösa febrar ..... » 23.
» » Dd. » » förgiftningssjukdomar ..... » 24.
» » Ee. » » sinnessjukdomar ..... » 24.
» » Ff. » » ögonsjukdomar ..... » 25.
» » Gg. » » tarmbråck ..... » 25.
» » Hh. » » sjukdomar i ändtarmen ..... » 26,
» » Ii. » » sjukdomar i urinverktygen ..... » 26.
» » Kk. » » sjukdomar i manliga könsdelar ..... » 27.
» » Ll. » » sjukdomar i qvinliga könsdelar ..... » 27.
» » Mm. » » sjukdomar i ledgångarne » 27.
» » Nn. » » sjukdomar i ben och benhinna ..... » 28.
» » Oo. » » kroniska hudsjukdomar ..... » 28.
» » Pp. » » tumörer och kräftsjukdomar ..... » 29.
» » Qq. Sammandrag af rapporterna från hospitalen ..... » 29.
» » Rr. Å allmänna elektricitets inrättningen vårdade sjuke och sjukdomar ..... » 30.
» » Ss. Å gymnastiska central-institutet behandlade sjuke » 31.
» » Tt. Å medico-mekaniska institutet i Göteborg behandlade sjuke och sjukdomar ..... » 32.
» » Uu. Å gymnastiskt-ortopediska institutet vårdade sjuke och sjukdomar ..... » 33.
» » Vv. Å Stockholms sjukhem vårdade sjuke och sjukdomar ..... » 34.
» » Xx. Å barnbördshusen vårdade barnaföderskor ..... » 35.
» » Yy. Å barnbördshusen födde barn ..... » 35.
» » Zz. Sjukdomar bland barnaföderskor efter förlossningen » 36.

B. Tabellbilagor till den underdåniga berättelsen.

Civila sjukvården.

Tab. N:o 1. Medeltemperatur, medelbarometerstånd och nederbörd ..... sid. II.
» » 2. Vattenhöjd i insjöarne ..... » III.
» » 3. Väderlekens och årsväxtens allmänna beskaffenhet samt helsotillståndet ..... » III.
» » 4. Tillkomne och afgångne spetelske sjuke ..... » III.
» » 5. Befintlige spetelske sjuke i Gefleborgs m. fl. län » IV.
» » 6. Läkares embetsresor och medicinalfondens utgifter för sjukdomars hämmande ..... » V.
» » 7. Gängse sjukdomars månatliga till- och aftagande ..... » VI.
» » 8. Befintlige läkarebefattningar inom hvarje län ... » VII.

Civila sjukvårds-inrättningar.

» » 9. Sammandrag af revisionsberättelserna om kurhusmedlen jemte öfrige sjukhusen tillhörande fonder » VIII.
» » 10. Å länslasaretten och kurhusen vårdade sjuke ... » IX.
» » 11. Å länslasaretten och kurhusen m. fl. sjukvårdsinrättningar vårdade sjukdomar ..... » X.
» » 12. Å offentliga sjukvårdsinrättningar vårdade veneriske sjuke ..... » XVI.
» » 13. Sjukdomssymptomer hos de under året intagne veneriske sjuke ..... » XVIII.

Helsobrunnar och badanstalter.

» » 14. Antal kurgäster vid helsobrunnar och badanstalter ..... » XIX.
» » 15. Antal vårdade sjukdomar vid helsobrunnar och badanstalter ..... » XX.

Besigtningar å beväringsmanskapet.

» » 16. Sammandrag af rapporter rörande läkarebesigtning å 1:sta klassens beväringsmanskap ..... » XXII.
» » 17. Sammandrag af rapporter rörande läkarebesigtning å 2:dra 5:te klassernas beväringsmanskap ..... » XXIII.
» » 18. Länens ordningsföljd med hänsyn till antalet antagligt och oantagligt beväringsmanskap .... » XXIV.
» » 19. Kassationsorsakerne hos beväringsskyldige ..... » XXIV.

Arméens och flottans sjukvård.

» » 20. Sammandrag af rapporter rörande sjukvården vid arméen och flottan ..... » XXV.
» » 21. Sammandrag af rapporter rörande sjukvården under indelta arméens och beväringens vapenöfningar ..... » XXVI.
» » 22. Å militärsjukhusen vårdade sjukdomar ..... » XXVIII.

Barnmorskeväsendet.

» » 23. Antal utexaminerade barnmorskor [1]) ..... » XXX.
» » 24. Barnmorskornas antal och fördelning inom länen » XXX.
» » 25. Af barnmorskor verkställda instrumental-förlossningar ..... » XXX.

Skyddskoppympningen.

» » 26. Antalet med framgång skyddskoppympade i hvarje län ..... » XXXI.
» » 27. Ifrån vaccindepôterna utlemnade portioner vaccinämne ..... » XXXI.

Rättsmedicinska undersökningar.

» » 28. Sammandrag af berättelser om rättsmedicinska besigtningar ..... » XXXII.

Apoteksväsendet.

» » 29. Befintlige apotek och deras natur inom hvarje län » XXXIV.

[1]) Obs! rättelsen å pag. 55 i texten.

Tab. Litt. Åå. Antal lärjungar vid elementarläroverken, hvilka ej deltagit i gymnastiköfningar, jemte orsakerna dertill ... sid. 37.
5. *Helsobrunnar och badanstalter* ... » 37.
6. *Sjukdomsförhållandet i fängelserna* ... » 39.

2. Besigtningar å beväringsmanskapet ... » 39.

3. Sjukvården vid arméen och flottan ... » 39.

Tab. Litt. Åä. Å Stockholms garnisons kaserner vårdade sjuke ... » 40.
» » Öö. Å Stockholms garnisons kaserner botade sjukdomar » 40.
» » A¹. Sjukdomsförhållandet inom Stockholms garnisons kaserner under de särskilda månaderna ... » 41.
» » B¹. Å garnisonssjukhuset vårdade sjuke och sjukdomar » 42.
» » C¹. Sjuktillförselns månatliga till- och aftagande å garnisonssjukhuset ... » 44.
» » D¹. Från särskilda kårer vårdade sjuke å garnisonssjukhuset ... » 44.
» » E¹. Å garnisonssjukhusets medicinska afdelning utskrifne sjukdomars fördelning ... » 45.
» » F¹. Å garnisonssjukhusets medicinska afdelning vårdade sjukes månatliga omsättning ... » 46.
» » G¹. Vid garnisonerna i Skåne vårdade sjuke ... » 47.
» » H¹. Från flottans särskilda kårer och stater i Karlskrona vårdade sjuke ... » 49.
» » I¹. Från flottans särskilda kårer och stater i Stockholm vårdade sjuke ... » 50.
» » K¹. Sjukvården under sjötåg ... » 50.
» » L¹. Revaccination af nyvärfvadt manskap ... » 54.
» » M¹. Omsättningen i militära läkarebefattningar ... » 55.
» » N¹. Fältläkarekontorets inkomster och utgifter ... » 55.

4. Barnmorskeväsendet ... » 55.

» » O¹. Disposition af de för barnmorske-undervisningen anslagne medel ... » 57.

5. Skyddskoppympningen ... » 57.

» » P¹. Månatliga antalet vaccinerade vid hufvudstadens depôter ... » 58.
» » Q¹. Vaccinations-fondens utgifter ... » 60.

6. Rättsmedicinska undersökningar ... » 60.

» » R¹. Sammandrag af uppgifter om sjelfmorden ... » 61.
» » S¹. Uppgifne antal sjelfmord i Stockholm månatligen » 61.
» » T¹. Till Sundhets-Kollegium remitterade rättsmedicinska mål ... » 62.

7. Apoteksväsendet ... » 62.

» » U¹. Öfversigt af den farmaceutiska undervisningen ... » 63.
» » V¹. Apotekens antal och tillstånd ... » 63.
» » X¹. Öfversigt af priset å öfverlåtne apoteksprivilegier » 66.

8. Veterinärväsendet ... » 66.

» » Y¹. Å veterinär-institutet i Stockholm vårdade sjuka husdjur ... » 67.
» » Z¹. Å veterinär-inrättningen i Skara vårdade sjuka husdjur ... » 67.
» » Å¹. Springormssjukan i Helsingland ... » 79.
» » Ä¹. Springormssjukan i Vesterbotten ... » 79.
» » Ö¹. Uppgifna antalet sjuka och döda i gängse kreaturs-sjukdomar ... » 80.
» » A². Stockholms veterinär-institut, inkomster och utgifter ... » 80.

9. Understöd för vetenskapliga resor ... » 81.

10. Sundhets-Kollegii embetsverksamhet ... » 81.

» » B². Antalet af Sundhets-Kollegium handlagda mål ... » 81.

Veterinärväsendet.

Tab. N:o 30. Veterinärernes antal och fördelning inom länen sid. XXXV.
» » 31. Veterinärernes embetsresor för sjukdomars hämmande bland husdjuren ... » XXXV.

» » 32. **Öfversigt af befintliga sjukvårds-personalen och anstalterna m. m. i riket** ... » XXXVI.

» » 33. **Summarisk redogörelse för medicinalstatens tillgångar och utgifter år 1874** ... » XXXVI.

Rättelser: å Tabell N:o 9: antalet sjuksängar å lasaretten ... 2,324 i st. för 2,326.
» » i Umeå ... 34 » » » 24.
» » å lasarett och kurhus 3,445 » » » 3,447.
De felaktiga siffrorna å Tabell N:o 23 äro rättade å pag. 55 i texten.
De felande siffrorna å Tabell N:o 20 återfinnas å pag. 39 i texten.

Table de matières.

A. Rapport.

1. État sanitaire de la population civile ..... pag. 2.

Topographie et maladies endémiques ..... » 2.
Tab. Litt. A. Récoltes et prix des blés ..... » 5.
» » B. Typhus pétéchiale ..... » 6.
» » C. Fièvre typhoïde ..... » 6.
» » D. Gastro-entérite catarrhale ..... » 7
» » E. Meningite cérébrospinale ..... » 7.
» » F. Diphtérie ..... » 7.
» » G. Croup ..... » 8.
» » H. Coqueluche ..... » 9.
» » I. Dysentérie ..... » 9.
» » K. Fièvre puerpérale ..... » 10.
» » L. Choléra et diarrhée ..... » 10.
» » M. Fièvre intermittente ..... » 11.
» » N. Oreillons ..... » 11.
» » O. Varioles ..... » 12.
» » P. Scarlatine ..... » 12.
» » Q. Rougeole ..... » 13.
» » R. Inflammation des poumons ..... » 14.
» » S. Ophthalmie épidémique ..... » 14.
» » T. Comparation des observations météorologiques et hygiéniques en 1870—1874 ..... » 15.
» » U. Nombre approximatif des malades et des décès dans les épidémies en 1874 ..... » 16.
» » V. Nombre approximatif des malades et des décès dans les épidémies en 1865—1874 ..... » 16.
» » X. Dépenses extraordinaires de l'état pour les épidémies (col. 1—4), pour les épizooties (col. 5—7), pour les autopsies légales (col. 8—10) ..... » 17.

Médecins dans le service de l'état ..... » 17.
Tab. Litt. Y. L'accroissement des places médicales dans le service public ..... » 17.
» » Z. Nombre des médecins et des places médicales dans le service public (incl. ceux de l'armée et de la marine) ..... » 18.
» » Å. Mouvement du personel médical civil ..... » 18.

Hôpitaux civils ..... » 19.
Tab. Litt. Ä. Mouvement des malades dans les hôpitaux civils en 1874 et en 1869—1873 ..... » 22.
» » Ö. Mouvement des malades dans quelques autres hôpitaux ..... » 22.
» » Aa. Mouvement des malades dans les maisons d'orphelins et dans les hôpitaux pour les enfans malades » 23.
» » Bb. Maladies congénitales, déformations ..... » 23.
» » Cc. Fièvre typhoïde et Typhus dans les hôpitaux civils ..... » 23.
» » Dd. Intoxications id. ..... » 24.
» » Ee. Aliénés id. ..... » 24.
» » Ff. Maladies ophthalmiques id. ..... » 25.
» » Gg. Hernies id. ..... » 25.
» » Hh. Maladies du rectum id. ..... » 26.
» » Ii. Maladies du système uropoétique id. ..... » 26.
» » Kk. Maladies des organes génitaux de l'homme id. ..... » 27.
» » Ll. Maladies des organes génitaux de la femme id. ..... » 27.
» » Mm. Maladies des articulations id. ..... » 27.
» » Nn. Maladies des os id. ..... » 28.
» » Oo. Maladies de la peau id ..... » 28.
» » Pp. Tumeurs et Carcinomes id. ..... » 29.
» » Qq Mouvement des malades et dépenses des établissements d'aliénés ..... » 29.
» » Rr. Mouvement des malades traités aux frais publics par l'électricité ..... » 30.
» » Ss. Énumération des malades et des maladies traités dans l'institution centrale gymnastique ..... » 31.
» » Tt. Énumération des malades et des maladies traités dans l'institution gymnastique à Göteborg ..... » 32.
» » Uu. Mouvement des malades et des maladies traités aux frais publics par la gymnastique médicale » 33.
» » Vv. Énumération des malades et des maladies traités dans l'hôpital des incurables à Stockholm ..... » 34.
» » Xx. Mouvement des malades dans les maisons d'accouchement ..... » 35.
» » Yy. Les enfans nés dans les maisons d'accouchement » 35.
» » Zz. Maladies des femmes après l'accouchement ..... » 36.

B. Tableaux annexés.

État sanitaire de la population civile.

Tab. N:o 1. Température moyenne, Hauteur moyenne de baromètre et Hauteur moyenne de l'eau tombée pag. II.
» » 2. Hauteur des eaux des grands lacs ..... » III.
» » 3. Observations météorologiques et hygiéniques .. » III.
» » 4. L'éléphantiasis dans la province de Helsingland » III.
» » 5. Nombre et mouvement des malades ..... » IV.
» » 6. Nombres de visites officielles des médecins cantonaux ..... » V.
» » 7. Nombre approximatif des maladies épidémiques par mois ..... » VI.

Médecins dans le service de l'état.

» » 8. Nombre des places de médecins civils dans le service de l'état par préfectures ..... » VII.

Hôpitaux civils.

» » 9. Recettes et dépenses des hôpitaux civils ..... » VIII.
» » 10. Mouvement des malades dans les hôpitaux civils » IX.
» » 11. Mouvement des maladies dans les hôpitaux civils » X.
» » 12. Mouvement des malades syphilitiques dans les hôpitaux ..... » XVI.
» » 13. Symptômes des syphilitiques admis dans les hôpitaux ..... » XVIII.

Sources d'eau minérale, bains de mer et établissements hydrothérapeutiques.

» » 14. Nombre des visiteurs des eaux minérales, des bains de mer et des établissements hydrothérapeutiques ..... » XIX.
» » 15. Maladies des visiteurs des eaux minérales et des bains de mer ..... » XX.

Conscription.

» » 16. } Résultats des rapports des médecins chargés d'examiner les conscripts de toutes les 5 classes } » XXII.
» » 17. } » XXIII.
» » 18. Nombre des conscripts, par préfectures ..... » XXIV.
» » 19. Causes d'exemption du service de conscription » XXIV.

État et service de santé de l'armée et de la marine.

» » 20. Mouvement des malades de l'armée et de la marine: *a*) dans les garnisons, *b*) dans les hôpitaux militaires ..... » XXV.
» » 21. Mouvement des malades durant les exercices de l'armée ..... » XXVI.
» » 22. Mouvement des maladies dans les hôpitaux militaires ..... » XXVIII.

Sages-femmes.

» » 23. Nombre d'élèves examinées dans les écoles pour l'enseignement des sages-femmes ..... » XXX.
» » 24. Nombre des sages-femmes, par préfectures ..... » XXX.
» » 25. Nombre des cas d'accouchements qui ont exigé l'emploi des instruments ..... » XXX.

Vaccination.

» » 26. Nombre des vaccinés, par préfectures ..... » XXXI.
» » 27. Nombre des portions de vaccin expédiés par les dépôts ..... » XXXI.

Autopsies légales.

» » 28. Résultats des rapports sur les autopsies légales » XXXII.

Pharmacies.

» » 29. Nombre de pharmacies, par préfectures ..... » XXXIV.

Tab. Litt. Åå. Nombre des élèves des écoles publiques qui à causes speciales ont été exempts des exercices gymnastiques ..... pag. 37.
Sources d'éau minerale, bains de mer, établissements hydrothérapeutiques ..... » 37.
État sanitaire dans les prisons ..... » 39.

2. Conscription ..... » 39.

3. État sanitaire et service médical de l'armée et de la marine » 39.

Tab. Litt. Ää. Mouvement des malades de la garnison de Stockholm ..... » 40.
» » Öö. Maladies traitées dans les casernes de Stockholm » 40.
» » A¹. Mouvement des malades par mois dans les casernes de Stockholm ..... » 41.
» » B¹. Énumération des malades et des maladies, traités à l'hôpital militaire de Stockholm ..... » 42.
» » C¹. Mouvement des malades par mois dans l'hôpital militaire de Stockholm ..... » 44.
» » D¹. Mouvement des malades par régiment à l'hôpital militaire de Stockholm ..... » 44.
» » E¹. Maladies traitées au service médical de l'hôpital militaire de Stockholm ..... » 45.
» » F¹. Mouvement des malades par mois au service médical du même hôpital ..... » 46.
» » G¹. Mouvement de malades des garnisons de Skåne » 47.
» » H¹. Mouvement des malades de la division de la marine à Carlskrona, traités à l'hôpital ou à domicile ..... » 49.
» » I¹. Mouvement des malades de la division de la marine à Stockholm ..... » 50.
» » K¹. Nombre des malades pendant les expéditions maritimes ..... » 50.
» » L¹. Revaccination des recrues de l'armée ..... » 54.
» » M¹. Mouvement du personel médical militaire ..... » 55.
» » N¹. Recettes et dépenses du bureau de l'entretien du matériel des ambulances ..... » 55.

4. Sages-femmes ..... » 55.

» » O¹. Dépenses de l'état pour les écoles des sages-femmes » 57.

5. Vaccination ..... » 57.

» » P¹. Nombre des vaccinés à Stockholm, par mois ..... » 58.
» » Q¹. Dépenses de l'état pour la vaccination ..... » 60.

6. Autopsies légales ..... » 60.

» » R¹. Suicides ..... » 61.
» » S¹. Nombre des suicides à Stockholm, par mois ..... » 61.
» » T¹. Consultations du Conseil supérieur de santé, demandés par les Tribunaux ..... » 62.

7. Pharmacies ..... » 62.

» » U¹. État de l'enseignement dans l'école de pharmacie » 63.
» » V¹. L'acroissement et l'état des pharmacies ..... » 63.
» » X¹. Aperçu des prix payés pour les priviléges de pharmacies vendus ..... » 66.

8. Établissements vétérinaires et Épizooties ..... » 66.

» » Y¹. Nombre des animaux domestiques malades traités dans l'école vétérinaire de Stockholm ..... » 67.
» » Z¹. Nombre des animaux domestiques malades traités dans l'école vétérinaire de Skara ..... » 67.
» » Å¹. Farcin et morve dans la province de Helsingland » 79.
» » Ä¹. Farcin et morve dans la préfecture de Vesterbotten » 79.
» » Ö¹. Nombre approximatif des animaux malades et morts dans les épizooties ..... » 80.
» » A². Dépenses de l'état pour l'école vétérinaire de Stockholm ..... » 80.

9. Voyages scientifiques ..... » 81.

10. Travaux du Conseil supérieur de santé ..... » 81.

» » B². Aperçu des travaux du Conseil supérieur ..... » 81.

Médecins vétérinaires, épizooties.

Tab. N:o 30. Nombre des médecins vétérinaires, par préfectures ..... pag. XXXV.
» » 31. Nombre des visites officielles des médecins vétérinaires à la campagne ..... » XXXV.

» » 32. **Médecins, hôpitaux, pharmacies, sages-femmes, par habitants et par préfectures** ..... » XXXVI.

» » 33. **Recettes et dépenses du Conseil supérieur de santé pendant l'année 1874** ..... » XXXVI.

STORMÄKTIGSTE ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Den underdåniga berättelse om helso- och sjukvården i riket under år 1874, hvilken härmed till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnas, är uppställd hufvudsakligen efter samma plan som förut och omfattar särskilda redogörelser för:

1. Civila sjukvården.
2. Besigtningar å beväringsmanskapet.
3. Arméens och flottans sjukvård.
4. Barnmorskeväsendet.
5. Skyddskoppympningen.
6. Rättsmedicinska undersökningar.
7. Apoteksväsendet.
8. Veterinärväsendet.
9. Understöd för vetenskapliga utrikes resor.
10. Sundhets-Kollegii Embetsverksamhet och en jemförande öfversigt af sjukvårdspersonalen och anstalterna i riket.

1. Civila sjukvården.

1. Topografi och endemiska sjukdomar [1]).

Såsom ett tillägg till förut i årsberättelserna lemnade topografiska redogörelser har Kollegium ansett sig böra meddela följande, uti vederbörande läkares årsberättelser intagna uppgifter om folkets lefnadssätt och andra på allmänna helsotillståndet inverkande omständigheter samt hos invånarne allmännare förekommande stationära eller endemiska sjukdomar inom åtskilliga tjenstedistrikter.

Gefleborgs län, Delsbo distrikt. Detta nya distrikt, som inrättades enligt Kongl. brefvet af den 30 Jan. 1873, innefattar Delsbo tingslag eller Delsbo, Bjuråkers och Norrbo socknar, belägna i norra delen af Helsingland omkring de jemförelsevis stora sjöarne Norra och Södra Dellen. Af dessa ligger den förra nästan helt och hållet inom distriktets gränser, (endast en liten utskjutande vik sträcker sig inom en angränsande socken), då deremot Södra Dellens östliga skarpt afsmalnande del ligger inom Forsa socken. Utom dessa tvenne större sjöar finnas isynnerhet inom Delsbo och Bjuråker en mängd smärre dylika, kringspridda öfverallt emellan de skogklädda bergen, och landskapet får derigenom en behaglig omvexling och visar på många ställen rätt vackra partier, ehuru dock ej några af öfverraskande eller mera storartad skönhet. Bergen äro i allmänhet ej höga, — de högsta omkring 12—1400 fot öfver hafvet, — och visa ej några skarpa, djerfva former, utan äro mera afrundade och långsträckta, höjande sig den ena kransen af kullar bakom den andra. Skogar, till större delen bestående af gran och furu samt här och der några inströdda, ljusare partier af björk, bekläda bergen från foten upp till toppen, och ännu visar sig ej, utom på ett eller annat ställe, att skogshuggarens yxa anstält någon stor förödelse bland skogen, trots de många hundra tusental timmer, som fått på sista åren falla. Skogsafverkningen har hittills hållit sig på de från allmänna stråkvägarne mera aflägsna trakterna, och om man från vägarne får se en eller annan punkt med ett mera naket utseende, så är detta oftast uppkommet genom skogseldar, som isynnerhet under detta år rasade i stor myckenhet. Emellertid är det anledning nog befara att, om skogshuggningen fortgår allt framgent lika raskt som den gjort på de sista åren, så komma dessa trakter i en ej alltför långt aflägsen framtid, om också icke att blifva fullkomligt skoglösa, (ty derhän går det sannolikt icke), så åtminstone att visa en rätt märkbar minskning af skogen. Redan nu klagas det i Delsbo, som äger minsta skogen bland de 3 socknarne, temligen mycket öfver svårigheten att få ved emot hvad det förut varit, och någon rigtigt vacker timmerskog finnes ej i denna socken och just ej heller i de 2 andra, om icke öfverst på bergen i svårtillgängliga trakter, från hvilka transporter af timret skulle bli temligen dyrbar.

Jordmånen är just ej af bästa slaget, den utgöres af sand eller lera till grund och derofvanpå ett tunnt, ofta ej mer än qvarterstjockt lager af svartmylla. Ofantliga sträckor skulle ännu kunna gå an att odla, men det är ett hårdt arbete, ty hvarje fotsbredd jord måste rensas från stubbar, rötter och en oändlig massa stora och små stenar, och under sådana omständigheter går det ej fort att bryta jord. Emellertid är åkerbruket hufvudnäringen, och föga lägges det an på boskapsskötsel och ladugård. Visserligen afyttras en hop smör, men det är en obetydlighet emot hvad det borde kunna vara. Linproduktionen, som förr varit mycket utbredd, har nu börjat inskränkas, enär den är förenad med alltför mycket besvär och arbete, för att den rätt skulle kunna löna sig.

Folkmängden, som vid 1850 års slut uppgick till i Delsbo 3,970, i Bjuråker 3,359 och i Norrbo 864 personer, har sedan den tiden ej undergått någon stor förändring, enär vid 1874 års slut Delsbo räknade 4,331, Bjuråker 3,641 och Norrbo 883 personer. Allmogen bor vanligen i byalag, ehuru numera i Delsbo, der storskiftet nyligen blifvit afslutadt, många utflyttningar äga rum, så att gårdarne komma att ligga mer spridda öfver ägorna än hvad förut varit fallet. I de 2 andra socknarne pågår ännu storskiftet. Gårdarne äro i allmänhet välbyggda, på många ställen t. o. m. öfverflödigt tilltagna, och det är ingenting ovanligt att, isynnerhet "fram på bygden", d. v. s. omkring kyrkorna, påträffa stora, vackra tvåvåningshus, som se prydliga och herrgårdslika ut utvändigt. Men undersöker man dem närmare, så befinnas de merändels vara oinredda, åtminstone öfra våningen, och man finner vanligen husfolket boende i en flygelbyggnad, som tillika innehåller ladugården. Detta "fäjse" ("fäuse" = fähuset) spelar en stor role i bondens hvardagliga lif, ty der vistas familjen större delen af dagen, der sker matlagningen, tvätt, spånaden och andra hushållsbestyr och det utgör ofta också sofgemaket. Detta var dock händelsen förr mer än nu, ty folket har nu något mera afskilt ladugården från sin egen bostad, som dock i allmänhet är belägen under samma tak som den förra. Bonden "fram på bygden" visar i allmänhet en tendens att öfvergifva de gamla sedvänjorna och så äfven i detta fallet, men i skogsbygderna och isynnerhet hos den fattigare delen af befolkningen är det nästan regel att familjen bor i ladugården eller, om man hellre så vill, att kreaturen än inflyttade i stugan. Detta är förhållandet isynnerhet med Delsbo. Den bekanta Delsbostugan med det brutna taket och de egendomliga väggmålningarne, som alltid äro ett verk af Dalkarlar och ej af sockenbor, påträffar man numera sällan, ty rummen i de nya byggnader, som numera uppstå, äro alla af det vanliga bondstugeutseendet. Sofrummen sakna ofta eldstad, och "stintorna", d. v. s. de unga flickorna, som i allmänhet ligga i särskildt rum ofta i en annan byggning än den som innesluter hvardagsstugan, bruka merändels afkläda sig i storstugan och springa sedan halfnakna och barfota öfver till sitt eget rum. (Jag har sett exempel på en gammal piga, som kunde få ligga i köket, men föredrog att ligga i ett litet kyffe i ett uthus och detta t. o. m. i 36 graders köld; hon var från barndomen van att sofva i oeldadt rum). Sjelfva storstugan, der familjen har sina dagliga göromål, såvida den ej bor i ladugården, är merändels kall och dragig och saknar rätt ofta

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Törnblom.

innanfönster, och jag har mången gång förundrat mig öfver, att menniskorna dagar igenom kunna vistas i ett rum med så låg temperatur, som ofta är fallet. Också är rheumatismen rätt allmän, och klagan öfver kalla och frusna ben förekommer mycket ofta.

Hvad allmogens lefnadssätt i öfrigt beträffar, så utgöres födan hufvudsakligen af salt strömming, salt fläsk och potatis. Om somrarne saknas fullkomligt tillgång på färsk mjölk, ty under denna tiden äro alla kreaturen drifna upp till fäbodvallarne, der de få söka sin föda i det magra bete, som skogarne kunna erbjuda. "Stintorna" och "gammaljäntorna", som åtföljа kreaturen dit upp, sköta nu om smör- och ost-tillverkningen, och de vid gården hemmavarande få nu åtnöja sig med sur mjölk, den s. k. lång- eller tätmjölken, en för den ovane högst vedervärdig anrättning. Då härtill kommer, utom bränvinet, jemväl kaffet, som förtäres i stor qvantitet, så är det väl ej att undra öfver, att den kroniska magkatarrhen är så allmän som den verkligen är. Och icke heller förminskas den af det myckna tobaksrökandet, som öfvas af både gamla och unga, karlar och qvinnor. I spisen eller vid spinnrocken, vid plogen eller på landsvägen, öfverallt skall man se den korta jernpipan hänga mellan läpparne, som frambolma den olidligt luktande röken och stänka omkring sig den svartbruna saliven. (Jag har sett tobakspipan bredvid en gammal bonde med full lunginflammation; han skulle "dra några tag ur den, när han blef för qvaf"). Att försöka åstadkomma någon förändring häri, är knappast tänkbart, ty redan barnen, åtminstone gossarne, börja vänja sig vid rökning och detta med föräldrarnas tillåtelse, och en så mångårig vana är ej godt att bortlägga.

I afseende på sedligheten vet jag ej om dessa socknars innebyggare äro sämre än andra; jag skulle just ej tro det. Här — och jag tror äfven på andra ställen i Helsingland — är det bruk, att den unga gossen, som ser kärligt på en stinta, "profligger" hos henne en tid bortåt, för att se om de i en framtid skola kunna sämjas i äkta sängen. Det är för denna orsak, som stintorna gerna få sin egen kammare. Dessa "profliggningar", under hvilka de respektive kontrahenterna äro endast till hälften afklädda, skola väl i allmänhet vara fullkomligt oskyldiga (och äro väl så också rätt ofta), men de många barnen, som födas extra ordinem, antyda dock att det ej är så rigtigt helt med detta oskyldighetstillstånd.

Hvad klädedrägten angår, så har allmogen tills för ett eller annat tiotal år sedan haft en särskild drägt, olika i de olika socknarne. Numera hafva karlarne nästan allmänt bortlagt denna drägt, och det är endast sällan man i Delsbo kan få se någon gammal gubbe ännu iklädd densamma, ehuru detta ej ens fullständigt. Knäbyxor af hvit vadmal och en kort tröja samt damasker af samma tyg, hvilka tillhörde vinterdrägten, bibehållas dock ännu äfven af en och annan yngre mansperson isynnerhet uppe i skogsbygderna. Den genuina gamla sommardrägten är deremot alldeles försvunnen. Qvinnorna återigen uppträda ännu i sin egendomliga drägt, ehuru den i Delsbo redan börjat undergå en hop förändringar, som antyda att den kanske ej har så lång framtid för sig. Delsboqvinnornas drägt är just ej ful; den utgöres af en randig, svartgrå, med många rynkor försedd kjol ("rynkjokjolen"), som räcker ner till smalbenet och i kanten har en bred list af högrödt tyg, ett grönt eller rödt lifstycke utan ärmar, hvarigenom de långa, vid handleden hopknäpta hvita linneärmarne få tillfälle att visa sig, högröda vadmalsstrumpor, som ofta ej räcka längre än till fotknölarne och lemna fötterna bara (detta om sommaren), samt ett stort randigt förkläde med särskildt väfda brokiga långa band. Håret faller (om sommaren) utslaget ner öfver ryggen och hålles tillsamman med en egendomlig hufvudbonad, "påslufvan", gjord af papp och öfverklädd med ett storblommigt tyg. Denna persedel, som är fullkomligt säregen för Delsbo, börjar dock numera lemna plats för en stickad bindmössa ("huschka"), införd troligen från Norrbo, eller ock ersättes den af en vanlig hufvudduk. Då temperaturen är kyligare eller ock då qvinnorna skola gå bort från hemmet, pådraga de öfver lifstycket en konstmessigt stickad, brokig (röd och grön) tröja, som räcker endast ett kort stycke under armhålorna och knäppes igen framöfver bröstet. Bjuråkerqvinnans drägt är mörkare och ser tyngre ut, och det mest utmärkande för dem är förklädet af get- eller kalfskinn, ehuru de äfven begagna andra liknande Delsboqvinnornas. — Norrboqvinnan, som minst i sin drägt skiljer sig från den öfriga allmogen i Sverige, känner man igen på den långrandiga brokiga yllekläddningen med de stora puffärmarne. — I allmänhet kläder sig folket varmt, då de skola ut på färder, men det är högst sällan man får se någon bondqvinna begagna kalsonger, och jag tror att denna underlåtenhet till en god del orsakar de temligen allmänna underlifslidandena och menstruationsrubbningarna.

I afseende på lynnet och karakteren visar sig äfven en rätt märkbar skilnad mellan de 3 socknarnes befolkning. Norrbobon är enligt beskrifning — (sjelf har jag ej haft stor beröring med denna socken), — ett supigt, envist och tjurhufvadt slägte, som sätter sig emot alla förändringar till det bättre, om ej för annat så endast för att få säga emot. Också bemötes han af de andra socknarnes innebyggare med ett temligen uppenbart ringaktande och han begagnar också derföre alla tillfällen att vedergälla dem detta. — Bjuråkraren är i allmänhet "som folket är mest", lugn och allvarlig, upprigtig och rättänkande samt sjelfständig, och *som ett helt betraktad* sätter jag denna sockens befolkning å karakterens vägnar främst. Att det dock äfven finnes många råa och vilda undantag från den goda delen, faller af sig sjelft. — Delbon har af gammalt ett dåligt rykte om sig, isynnerhet i afseende på hans oförmåga att kunna skilja mitt och ditt åt. Det är väl sannolikt att han gjort skäl för detta klena rykte, men säkert är ock, att på de sista åren en betydlig förändring till det bättre inträffat, tack vare hufvudsakligen den nuvarande pastorn, som i 30 års tid på ett kraftigt vis bemödat sig att rycka upp det gamla ogräset, och äfven till hög grad lyckats deri. Dock fortlefver ännu mycket af den gamla surdegen isynnerhet i vestra delen af socknen, hvars innebyggare utgöra liksom en särskild afdelning för sig och alltid vid bjudningar och kalaser och på kyrkobänken hålla sig afskilda från den öfriga hopen. — Delsbo befolkning är liksom blandad af tvenne racer, en mera ljuslagd och en mörkare. Den förra är ett vackert, högrest, intelligent och präktigt slägte, och man skall sällan bland allmogen finna så vackra karakterer, som man rätt ofta träffar på bland dessa äkta Delbor. De äro stolta, högsinta, öppna och redbara, de äro måna om sin sockens anseende och de ifra för upplysning och bildning. Dess bättre är det denna del af befolkningen, som herrskar vid kommunalstämmorna, och det är derföre att

hoppas, att Delsbo socken skall alltjemt fortgå på den en gång beträdda vägen till det bättre och afplåna den fläck, som af gammalt vidlåder Delbonamnet. Men motpartiet är talrikt om också ej så mäktigt, och det går säkerligen ej så fort att reformera dem. Hos dem öfvergår stoltheten till oförskämdhet, de äro vilda och hämndgiriga och välja just ej sina medel för att tillfredsställa sin hämnd, såsom det för några år sedan visade sig, vid det omtalade tillfället, då en anläggning var gjord att spränga tingshuset i luften med sittande rätt, åhörare och allt. En stöld anses af dem ej såsom något vanhederligt, och många äro de som straffats både för första och andra resan stöld och ändå åtnjuta ett visst anseende inom socknen, om ej för annat så derföre att man ej vågar stöta sig med dem. Det är denna fruktan, som så mycket förlamar rättvisan vid försöken att upptäcka och beifra brott och våldsgerningar, och den kan till en viss grad vara ursäktlig, ty hämnden uteblifver sällan. Delbon är minnesgod såväl när det gäller ondt som godt.

Hvad som mycket bidrager att förstöra folket är här, såväl som öfverallt, bränvinet. I Delsbo och äfven i de 2 andra socknarne supes mycket, och superiet underlättas genom de många lönnkrogarne, som existera i stor mängd trots såväl vederbörande embetsmäns som den bättre delens af befolkningen bemödande att utrota dem. Man har hoppats att superiet skall minskas nu, när ej mindre än 100 k:r få säljas på en gång, men det är väl temligen osäkert hur dermed kan komma att gå, så länge det finnes landthandlande, som först sälja 115 k:r och sedan straxt återköpa de 100 eller ock på andra sätt kringgå författningarna, och så länge många bönder underhjelpa lönnkrögarne genom att forsla hem bränvinsankarne åt dem. — I sammanhang härmed anser jag mig böra nämna ett par ord om försäljningen af Hoffmans droppar o. d. från Apotheken. Att dessa droppar ej användas i medicinskt ändamål är naturligt, utan begagnas de mest till "kask" d. v. s. blandade i kaffe, och af några kaskar är ruset snart i ordning. Efter Sundhetskollegii cirkulär till Apotekarne, rörande detta ämne, har väl en betydlig minskning i försäljningen ägt rum, åtminstone försåvidt mig är bekant, men detta har ej för sig gått utan protester och t. o. m. hotfulla yttranden från allmogens sida.

(Distriksläkaren *Malmgren*).

Kronobergs län. Tingsås distrikt. Detta distrikt utgör det sydligaste provincialläkare distriktet i Kronobergs län, och består af 8 socknar af hvilka 6 utgöra i söder gränssocknar mot Blekinge län. Det har och sin största längd från öster till vester nemligen 8 mil, då det från norr till söder utgör endast 3 mil. I vester gränsar det till någon liten del mot Skåne och för öfrigt mot Vexiö distrikt, i norr till Vexiö distrikt och i öster mot Ekeberga. Utom norra delen af Väckelsångs socken, som är ganska jemn och bördig på säd, är distriktet temmeligen kuperadt och skogbevuxet, ehuru icke med gröfre barrskog, som till största delen är uthuggen, utan med löfskog, förnämligast björk och al, som ega en hastig tillväxt, samt af någon bok och ek samt åtskilliga andra löfträd. Till och med apeln förekommer här och der vild temmeligen talrikt. Urshult, Tingsås, Väckelsång och delar af Linneryd ehuru stenbundna äro temmeligen natursköna. De öfriga socknarne Elmeboda, Sandsjö, Allmundsryd och Härlunda synas ega en mera karg natur och den sistnämda synes förnämligast bestå af stenbundna backar, på hvilka skogen är uthuggen och af mossar, som numera allmänt odlas. I allmänhet är åkerbruket hufvudnäringen och spannmål produceras i vanliga år fullt till ortens behof. Sjöar förekomma ganska allmänt fastän de äro fiskfattiga, då fisket, som skulle kunna utgöra en temligen god inkomstkälla vanvårdas och försummas; deremot ega sjöarne en temligen rik tillgång på sjömalm, då för öfrigt hvarken jern eller andra malmer förekomma, om icke här och der någon myrmalm. Kreatursskötsel drifves temligen allmänt, ehuru den icke är så uppdrifven, som den kunde och borde vara.

Folkmängden utgör omkring 28,000 personer och äro antalet födda under året ungefärligen dubbelt mot döda. Befolkningen är mera liten än storväxt. De senare goda åren och rikliga arbetsförtjensterna hafva menligt inverkat på folkets sparsamhetsanda och hafva fordringarna på bättre och starkare föda mer och mer vuxit och småländingens kända sparsamhet mer och mer försvunnit. Då arbetaren hemkommer från sina rika förtjenster under sommaren vill han icke hemma förrätta något arbete för hvad här kan erbjudas, utan heldre lefver han af de gjorda besparingarna och det ganska öfverflödigt i hopp, att den kommande våren skall blifva lika vinstgifvande, men oftast eger han då icke, utan att låna, respenningar för att komma till något inbringande arbete. De, som icke varit ute på arbetsförtjenst och rå sig sjelfva, kunna dock lefva ganska sparsamt. Der sparsamhet råder, förekommer bröd blandadt af råg, korn och hafre eller bara korn. Såflet utgöres af salt småsill eller strömming och stortill. Kött förekommer sällan, och när det förekommer, utgöres det af salt fläsk. Som dryck användes vid arbete under sommaren vatten blandadt med mjölk, för hvilken småländningen hyser stor kärlek såväl till dryck som mat, ehuru ofta till och med förmögne bönder vintertiden måste umbära den. Den manliga befolkningen är ganska begifven på superi och pojken tror sig vara karl endast han kan supa. Kaffe börjar blifva mer och mer gängse, om man ock icke ännu kan säga, att det öfverallt är en hvardagsdryck.

I klädedrägten yppar sig mer och mer lyx. Karlarne använda sällan till helgdags hemväfda kläder, utan skall det nu vara korderoj och kläden, i hvardagslag få ännu hemväfda kläder duga till och med af skäcktfall för de fattiga och sparsamma. Korttröjan utträngs af långtröjan, som mer och mer närmar sig rocken. Qvinnorna använda ännu hemväfda klädningar, hvartill de dock ofta köpa garn. Hufvudbonaden utgöres endast af köpta dukar. Till helgdags kunna de väl synas propra och snygga men till hvardags och i hemmen omgifvas de merendels af snusk och osnygghet, hvadan ock lynne och karaktär äro i öfverensstämmelse dermed, lismande, krypande, opålitligt och allt utom öppet; undantag gifvas dock.

Jorden är för det mesta i allmogens händer och bonden vill pråla med många torpare, som äro jemförelsevis hårdt betungade och ega ringa jordrymd mot dryg ersättning, hvadan fattigdom är rådande. Inom distriktet finnes endast en större landtegendom. Dessutom 2:ne jernbruk, af hvilka det ena är obetydligt. Några fabriker finnas icke, men deremot finnas i hvarje socken flere handlande, som synas vara mera till skada än gagn. Inom vestra delen af distriktet går Karlshamns—Vieslanda jernbana, hvarigenom den enskilda läkarevården i Allmundsryd och Härlunda kan anses fullt skild från distriktet.

(Prov. läkaren *Jerling*).

2. Sammandrag af läkarnes embetsberättelser om gängse sjukdomar under året utom sjukhus [1]). (Tabb. N:is 1—8).

För år 1874 hafva till Kollegium inkommit 301 årsberättelser, nemligen från 122 provincial- och extra provincialläkare [2]), 45 distriktsläkare [3]), 2 grufläkare, 90 stads- [4]), stadsdistrikts- eller fattigläkare, 23 fängelseläkare och 19 jernvägsläkare. Af dessa berättelser, jemförde med omkring 880 rapporter angående allmän sjuklighet och farsoter samt vederbörande läkares deraf föranledda embetsresor, hafva bland annat inhemtats följande upplysningar om väderleken under de särskilda årstiderna, årsväxten och helsotillståndet i rikets olika delar samt de sjukdomar, som der förekommit. Detta sammandrag redogör dock hufvudsakligen för de s. k. folksjukdomarnas och i allmänhet hetsiga sjukdomars freqvens och utbredning, hvilka företrädesvis påkalla vederbörande provincial- och distriktläkares embetsverksamhet, men redogörelsen för länslasaretter och kurhus och andra *civila sjukvårdsinrättningar* omfattar derjemte öfriga sjukdomar, hvilka på dessa inrättningar varit föremål för behandling.

Beträffande *väderlekens* och *årsväxtens* förhållande, så vidt detsamma kan hafva utöfvat något inflytande på helsotillståndet hos rikets invånare, har år 1874 öfverhufvud varit svalt och nederbörden ej betydlig. Efter en blid och snöfattig vinter inträdde en sval vår. Sommaren var i början torr; dess senare del mera regnig. *Medeltemperaturen* för året utgjorde för Stockholm + 5°,92 (emot + 6°,41 år 1873); den var under det första eller vinterqvartalet — 0°,17, under våren (April—Maj) + 5°, under sommaren (Juni—September) + 13°,3 och under höstqvartalet + 1°,7, eller sammanräknadt för 6 vinter- och höstmånader + 0°,76 samt för 6 vår- och sommarmånader + 11°,07. *Nederbörden* utgjorde i Stockholm under vinterqvartalet 45,1 millim., under våren (April—Maj) 64,7 millim., under sommaren (Juni—September) 180,6 millim. och under höstqvartalet 112,2 millim., samt uppgick för hela året till 402,6 millim. (emot 539,5 år 1873).

Tab. N:o 1 innefattar ett sammandrag af *meteorologiska observationer* [5]), anställda uti städer, belägna vid olika breddgrad och höjd öfver hafvet, nemligen Haparanda, Hernösand och Stockholm vid hafvet på östra kuststräckan, Göteborg vid hafvet på vestra kusten, Östersund, Falun och Vexiö på norra och södra landhöjden, Karlstad vid landets största insjö, Upsala och Lund på mellersta och södra låglandet samt Visby från öklimat. Tab. N:o 1.

Tab. N:o 2 innefattar ett sammandrag af iakttagelser å *vattenståndet* uti tre bland låglandsbältets största sjöar, Mälaren, Hjelmaren och Venern, anställda vid Stockholms sluss, Notholmen vid Hjelmare kanal och vid Venerborgs kanalkontor. Den utvisar, att Mälaren, som under 1873 hade en medelhöjd af 14,7 fot öfver Stockholms slusströskel, steg i December 1873 till 15,2 fot. Från 1 Februari 1874 föll vattenhöjden småningom till 13,5 (den 1 Augusti), den steg sedan under hösten till 14,1 fot; dess medelhöjd för året var 14,2. Hjelmaren, hvars medelvattenhöjd för år 1873 var 0,3 fot under nollpunkten å vattenmärket vid Notholmen (beläget 79 fot öfver hafvet), hade i Maj 1874 sitt högsta vattenstånd under året, nemligen 0,2 fot *under* samt i November och December sitt lägsta, nemligen, 2,2 fot *under* nollpunkten; dess medelhöjd för året var 1,1 fot under nollpunkten. Venern hade år 1873 en medelhöjd af 17,0 fot, stod under 1874 lägst i Oktober, 14,4, och högst i Januari och Februari, 17,4; dess medelhöjd för året var 15,7 fot. Tab. N:o 2.

Ur det af Statistiska Centralbyrån utarbetade samman- drag af Eders Maj:ts Befallningshafvandes årsväxtberättelser framgår att årets skörd varit *fullt medelmåttig* i 1 län: Östergötlands; *medelmåttig* i 4 län: Upsala, Kristianstads, Malmöhus Tab. Litt. A.

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Törnblom.
[2]) I följd af sjukdoms- eller dödsfall hafva rapporter ej inkommit från Kisa, Kalmar, Oroust, Borås och Askersunds provincialläkaredistrikt.
[3]) Från Vermdö skeppslag har rapport uteblifvit.
[4]) Från Borås och Köping hafva på grund af särskilda omständigheter rapporter ej kunnat inlemnas.
[5]) Enligt meddelande från Meteorologiska Centralanstalten i Stockholm.

Tab. Litt. A. *Årsväxtens förhållande i riket samt spanmålspriserna år 1874.*

1	2	3
Län.	Medelpris å 1 kubikfot spanmål enl. 1873 års markegångstaxa.	Årets gröda 1874.
	Kronor.	
Stockholms	2,65	*nära medelmåttan*
Upsala	2,65	medelmåttig
Södermanlands	2,70	nära medelmåttig
Östergötlands	2,80	fullt medelmåttig
Jönköpings	2,64	under medelmåttan
Kronobergs	2,68	under medelmåttan
Kalmar	2,60	något under medelmåttan
Gotlands	2,70	något under medelmåttan
Blekinge	3,05	något under medelmåttan
Kristianstads	2,72	medelmåttig
Malmöhus	2,86	medelmåttig
Hallands	2,70	nära medelmåttan
Göteborgs och Bohus	2,80	under medelmåttan
Elfsborgs	2,60	hälften under medelmåttan eller nära missväxt
Skaraborgs	2,64	*nära medelmåttig*
Vermlands	2,70	något under medelmåttan
Örebro { Nerike 2,73; Bergslagerna 2,80 }	2,76	nära medelmåttig
Vestmanlands	2,55	medelmåttig
Stora Kopparbergs	2,75	under medelmåttan
Gefleborgs { Gestrikland 2,73; Helsingland 2,51 }	2,62	en fjerdedel under medelmåttan
Vester-Norrlands	2,53	under medelmåttan
Jemtlands { Jemtland 2,93; Herjeådalen 2,93 }	2,93	nära medelmåttig
Vesterbottens	2,93	knapp
Norrbottens	2,63	under medelmåttan
Riksmarkegångspris för hela riket å 1 kubikfot	**2,68**	*nära medelmåttig*

och Vestmanlands; *nära eller något under medelmåttan* i 10 län: Stockholms, Södermanlands, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Hallands, Skaraborgs, Wermlands, Örebro och Jemtlands; *under medelmåttan* i 7 län: Jönköpings, Kronobergs, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs, Gefleborgs, Vester-Norrlands och Norrbottens; *knapp* i 1: Vesterbottens och *nära missväxt* i 1: Elfsborgs län, eller för hela riket *nära medelmåttig.* Tab. Litt. A. utvisar årsväxtens förhållande i hvarje särskildt län samt priset på spanmål, hälften råg och hälften korn, efter de vid slutet af det föregående året upprättade markegångstaxorna.

Det af Kammar-kollegium efter medelprisen af hvarje läns år 1873 åsatta markegång beräknade och för år 1874 fastställda riksmarkegångspriset å spanmål, hälften råg och hälften korn, har, såsom af Tab. Litt. A synes, utgjort 2 kronor 68 öre för kubikfoten eller 16 kronor 88 öre för 6,3 kubikfot, motsvarande det gamla tunnmåttet.

Tab. N:o 6. De embetsresor, som vederbörande läkare under året verkstält med anledning af farsoter, smittosamma sjukdomar och i öfrigt allmännare sjuklighet, hafva, enligt hvad Tab. N:o 6 utvisar, varit tillsamman 928 (bland hvilka likväl ingå 3 resor för venerisk sjukdom, som icke betalas af medicinalfonden), hvilket antal icke obetydligt öfverstiger det under nästföregående år (748 resor, af hvilka 67 för venerisk sjukdom. Således hafva egentligen 244 resor mer än under 1873 förekommit). Medicinalfondens utgifter för berörde ändamål hafva uppgått till 36,612 kronor 02 öre eller 15,320 kronor mindre än under föregående år. Smittkoppor hafva föranledt det största antalet resor, nemligen 364 mot 151 under 1873, difteri 43 resor mot 11, Skarlakansfeber 91 mot 38, deremot hafva resorna för tyfösa och gastriska febrar minskats från 373 till 296.

En öfversigt öfver freqvensen och utbredningen af de under året gängse sjukdomarna, för så vidt den framgår af de civila läkarnes årsberättelser och rapporter, lemnas i det följande.

Under benämningen ***Tyfösa*** och ***Gastriska febrar*** hafva hittills blifvit sammanförda *Typhus exanthematicus*, *Febris tyfoides* och *Febris gastrica simplex.* Då emellertid uti Kollegii Cirkulär den 31 Augusti 1874 med formulär för sjukförslag och rapporter dessa sjukdomar blifvit skilda, uppföras de nu hvar för sig, ehuru säkerligen rubriken Tyfoidfeber innehåller många fall af fläcktyfus, enär flere läkare användt den gamla rubriken tyfösa febrar. Det är också sannolikt att under gastrisk feber kommit fall af tyfoidfeber (abortivtyfus). Emellertid kunna de fall, som här upptagas såsom fläcktyfus, anses otvifvelaktiga. Uppå tabellen N:o 7 äro fläcktyfus och tyfoidfeber fortfarande sammanförda.

Fläcktyfus eller *Exantematisk tyfus* har egentligen Tab. Litt. B. haft sin utbredning inom Stockholms stad (1,124 sj. 239 d.), der en från år 1873 fortgående epidemi pågått hela året dock med

Tab. Litt. B. *Uppgifna sjukdoms- och dödsfall af Fläcktyfus år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
			Transport	1,171	250	Transport	1,350	269
Stockholms stad	1,124	239	Kalmar	1	—	Vermlands	3	2
Stockholms	26	7	Malmöhus	4	—	Örebro	35	6
Upsala	6	1	Hallands	1	—	Vestmanlands	2	1
Södermanlands	10	2	Göteborgs och Bohus	136	14	Gefleborgs	14	7
Östergötlands	1	1	Elfsborgs	33	4	Vester-Norrlands	29	7
Kronobergs	4	—	Skaraborgs	4	1	Norrbottens	1	—
Transport	1,171	250	Transport	1,350	269	Summa	1,434	292

Tab. Litt. C. *Uppgifna sjukdoms- och dödsfall af Tyfoidfeber år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	917	139	Transport	2,847	365	Transport	5,744	662
Stockholms	426	46	Blekinge	288	33	Örebro	379	40
Upsala	98	10	Kristianstads	361	56	Vestmanlands	169	16
Södermanlands	394	67	Malmöhus	687	68	Stora Kopparbergs	424	47
Östergötlands	241	36	Hallands	87	4	Gefleborgs	667	56
Jönköpings	107	26	Göteborgs och Bohus	445	41	Vester-Norrlands	182	15
Kronobergs	210	10	Elfsborgs	395	33	Jemtlands	77	5
Kalmar	196	14	Skaraborgs	420	47	Vesterbottens	54	4
Gotlands	258	17	Vermlands	214	15	Norrbottens	162	18
Transport	2,847	365	Transport	5,744	662	Summa	7,858	863

betydligt minskad freqvens under Augusti, September och Oktober. Såsom orsaker till detta beklagansvärda förhållande torde bostadsbristen och bristande anordningar för de sjukes isolering böra framhållas. I öfrigt har denna sjukdom haft en anmärkningsvärd utbredning i Uddevalla distrikt, der 78 insjuknat och 7 dött hufvudsakligen inom Ljungs sockens sydvestliga del, inom Göteborgs stad (59 sj. 7 d.), inom Askersunds stad (25 sj. 5 d.), i Sundsvalls distrikt (21 sj. 6 d.) samt uti Marks och Gunnarsnäs distrikt af Elfsborgs län (33 sj. 4 d.). Inom 10 län hafva endast några få spridda fall förekommit och från 7 län omtalas denna sjukdom icke alls. Af de uppgifne sjukdoms- och dödsfallen tillhörde 636 sjuke och 129 döde det första qvartalet, 457 sj. och 85 d. det andra, 99 sj. och 22 d. det tredje, samt 242 sj. och 56 döde det fjerde.

Tab. Litt. C. ***Tyfoidfeber,*** *abdominaltyfus*, har under året förekommit i alla rikets län med öfvervägande talrikhet inom Norrtelje, Eskilstuna, Visby, Hessleholms, Ljusnarsbergs, Leksands, Hudiksvalls och Söderhamns distrikt. Under förra året voro äfven några af dessa distrikt utmärkta för ett stort antal sjukdomsfall, nemligen Norrtelje, Hudiksvalls och Söderhamns. Bland städerna företedde isynnerhet Stockholm, Söderköping, Eskilstuna, Säter, Norrtelje, Karlshamn, Kristianstad, Malmö, Gefle och Helsingborg ett stort antal sjukdomsfall. Söderköpings stad med 106 sjuka samt Eskilstuna stad med 73 sjuka kunna särskildt framhållas såsom i förhållande till befolkningens antal starkt angripna. Såsom tabellen Litt. C. utvisar hafva inalles 7,858 sjukdoms- och 863 dödsfall blifvit anmälda. Bland de sjuka, för hvilka årstiden blifvit uppgifven, tillhörde 2,420 sj. och 291 d. det första qvartalet, 1,641 sj. och 185 d. det andra, 1,669 sj. och 151 d. det tredje samt 2,116 sj. och 230 d. det fjerde. Sjukdomsfallen hafva således varit temligen jemt fördelade, men något talrikare under den kallare delen af året än under den varmare.

Af ***Typhus recurrens*** hafva 5 sjukdoms- och 1 dödsfall blifvit uppgifne, nemligen från Öfre Frykdalen 4 sjuke, 1 död och från Örebro distrikt 1 sjuk. Dessa fall äro i tabellerna uppförda såsom tyfoidfeber.

Af ***enkel gastrisk feber,*** hvilken i formuläret äfven Tab. Litt. D. kallas *akut mag- och tarmkatarrh*, *Catarrhus gastrointestinalis acutus*, *febris gastrica simplex*, hafva 8,634 sjukdoms och 117 dödsfall blifvit anmälda. Af dessa tillhörde 2,300 sjukdoms- och 28 dödsfall det första, 2,216 sjukdoms- och 29 dödsfall det andra, 2,163 sjukdoms- och 29 dödsfall det tredje samt 1,955 sjukdoms- och 24 dödsfall det fjerde qvartalet. (För 7 från Stockholms stad uppgifna dödsfall saknas uppgift om årstid). De inträffade sjukdomsfallen hafva således varit likformigt fördelade på de olika årstiderna. Af Tabell Litt. C. synes huru sjukdomen varit fördelad på de olika länen.

Om man sammanräknar de af ofvannämnde sjukdomar angifne samtliga sjukdoms- och dödsfall, finner man dem uppgå

Tab. Litt. D. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Gastrisk feber år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	1,173	7	Transport	2,865	41	Transport	5,722	76
Stockholms	174	—	Blekinge	380	8	Örebro	599	7
Upsala	53	1	Kristianstads	83	—	Vestmanlands	255	2
Södermanlands	354	19	Malmöhus	827	10	Stora Kopparbergs	432	21
Östergötlands	487	2	Hallands	73	2	Gefleborgs	762	2
Jönköpings	205	2	Göteborgs och Bohus	617	5	Vester-Norrlands	450	8
Kronobergs	19	—	Elfsborgs	296	4	Jemtlands	62	1
Kalmar	228	8	Skaraborgs	197	3	Vesterbottens	101	—
Gotlands	172	2	Vermlands	384	3	Norrbottens	251	—
Transport	2,865	41	Transport	5,722	76	Summa	8,634	117

Tab. Litt. E. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Hjernfeber år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	3	3	Transport	49	25	Transport	93	50
Upsala	2	—	Blekinge	6	4	Skaraborgs	1	—
Östergötlands	12	5	Kristianstads	6	3	Vermlands	3	3
Jönköpings	7	1	Malmöhus	11	8	Orebro	3	—
Kalmar	19	12	Hallands	3	3	Vester-Norrlands	7	5
Gotlands	6	4	Göteborgs och Bohus	18	7	Norrbottens	8	5
Transport	49	25	Transport	93	50	Summa	115	63

till 19,360 sjukdoms- och 1,272 dödsfall mot 14,097 sjukdoms- och 1,125 dödsfall under året 1873.

Tab. Litt. E. ***Hjernfeber,*** *Meningitis cerebro-spinalis*, har under detta, liksom föregående år, endast förekommit i spridda fall, tillsamman 115 sjukdoms- och 63 dödsfall uti 16 län, såsom Tab. Litt. E. utvisar.

Jönköpings stad (7 sj. 1 d,); Kalmar stad (14 sj. 9 d.); Helsingborgs stad (9 sj. 6 d.); Göteborgs stad (17 sj. 6 d.).

Tab. Litt. F. ***Difteri,*** *Diphteria, elakartad halssjuka*, har visat sig inom rikets samtlige län med i allmänhet spridda fall. Uti Göteborgs och Bohus län samt Elfsborgs har den haft en epidemisk karakter. I det förra af dessa län förekommo 721 sjukdoms- och 147 dödsfall. Epidemien började i Strömstad i Januari. (Uti det närbelägna Fredrikshall hade en epidemi förekommit 1873). Denna epidemi fortgick hela året och under tiden insjuknade 84 och dogo 18 personer. Från Uddevalla distrikt uppgifvas 163 sjuka och 29 döda, dock anses antalet insjuknade hafva varit minst dubbelt. Från Jörlanda distrikt uppgifvas 33 sjuka, 29 döda; från Tanums 112 sjuka, 24 döda; från Lysekil 86 sjuka, 1 död. Inom Elfsborgs län tyckes sjukdomen hafva haft ett lindrigt förlopp. Så uppgifves från Venersborgs stad 43 sjuka och en död, från Venersborgs distrikt 28 sjuka, ingen död. Uti Stockholms stad förekommo 106 sjukdoms och 31 dödsfall. Af de i denna sjukdom inträffade 1,628 sjukdoms- och 297 dödsfallen tillhörde 414 sjukdoms och 73 dödsfall det första qvartalet, 340 sjukdoms- och 65 dödsfall det andra, 388 sjukdoms och 84 dödsfall det tredje samt 486 sjukdoms- och 75 dödsfall det sista qvartalet af året.

Strypsjuka, *laryngitis pseudomembranacea, croup*, Tab. Litt. G. omtalas från alla län utom Jemtlands och Vesterbottens. Talrikast har sjukdomen uppträdt uti Göteborgs och Bohuslän och det kan med säkerhet antagas att en stor mängd fall egentligen varit af difteritisk natur. Af de anmälda 658 sjukdoms- och 368 dödsfallen tillhörde 215 sjukdoms- och 115 dödsfall det första, 140 sjukdoms- och 72 dödsfall det andra, 95 sjukdoms- och 68 dödsfall det tredje, samt 208 sjukdoms- och 113 dödsfall det fjerde qvartalet af året.

Kalmar län: Söderåkra distrikt (32 sj. 15 d.). *Malmöhus län:* Malmö stad (26 sj. 23 d.). *Göteborgs och Bohus län:* Göteborgs stad (45 sj. 29 d.). Uddevalla distrikt (31 sj. 12 d.). Uddevalla stad (22 sj. 7 d.). *Elfsborgs län:* Trollhättan (19 sj. 8 d.). *Vermlands län:* Kristinehamns stad (19 sj. 11 d.). *Gefleborgs län:* Gefle stad (26 sj. 15 d.).

Kikhostan, *Pertussis*, hvilken under år 1873 hade Tab. Litt. H. en mycket stor utbredning och ifrån det årets början tilltog i freqvens till och med Augusti månad, då den nådde sin höjdpunkt, har sedan dess varit stadd i ett långsamt aftagande

Tab. Litt. F. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Difteri år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Död
Stockholms stad	106	31	Transport	365	83	Transport	1,552	259
Stockholms	3	1	Blekinge	10	2	Örebro	15	1
Upsala	78	20	Kristianstads	5	—	Vestmanlands	18	2
Södermanlands	58	4	Malmöhus	25	2	Stora Kopparbergs	24	—
Östergötlands	57	25	Hallands	9	2	Gefleborgs	44	17
Jönköpings	5	—	Göteborgs och Bohus	721	147	Vester-Norrlands	94	11
Kronobergs	3	—	Elfsborgs	134	12	Jemtlands	35	4
Kalmar	49	1	Skaraborgs	26	5	Vesterbottens	21	—
Gotlands	6	1	Vermlands	57	6	Norrbottens	25	3
Transport	365	83	Transport	1,552	259	Summa	**1,628**	**297**

Tab. Litt. G. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Strypsjuka år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
			Transport	230	143	Transport	511	306
Stockholms stad	60	59	Gotlands	1	—	Vermlands	30	14
Stockholms	4	2	Blekinge	11	7	Örebro	41	13
Upsala	27	5	Kristianstads	6	3	Vestmanlands	5	1
Södermanlands	60	33	Malmöhus	66	44	Stora Kopparbergs	6	3
Östergötlands	18	17	Hallands	6	3	Gefleborgs	48	25
Jönköpings	18	4	Göteborgs och Bohus	146	80	Vester-Norrlands	10	5
Kronobergs	2	2	Elfsborgs	42	25	Norrbottens	4	1
Kalmar	41	21	Skaraborgs	3	1			
Transport	230	143	Transport	511	306	Summa	**658**	**368**

under senare qvartalet af 1873 och hela året 1874. Den har under året förekommit i rikets samtliga län, såsom af bifogade Tabell synes. Af de till årstiden uppgifne sjukdoms- och dödsfallen tillhörde 1,945 sjukdoms- och 90 dödsfall det första qvartalet, 1,648 sjukdoms- och 73 dödsfall det andra, 1,262 sjukdoms- och 60 dödsfall det tredje samt 940 sjukdoms- och 47 dödsfall det sista qvartalet af året.

Tab. Litt. I. ***Rödsot,*** *Dysenteria*, har under året förekommit med något talrikare sjukdomsfall än under 1873. Inom Vermlands, Örebro, Stora Kopparbergs, Gefleborgs och Vester-Norrlands län hafva de öfvervägande flesta sjukdomsfallen inträffat nemligen 523.

Af de anmälda fallen tillhörde 64 sjukdoms- och 9 dödsfall det första qvartalet, 88 sjukdoms- och 4 dödsfall det andra, 498 sjukdoms- och 32 dödsfall det tredje och 79 sjukdoms- och 3 dödsfall det fjerde.

Stockholms län: Södertelje distrikt (30 sj.), *Vermlands län:* Filipstads distrikt (26 sj. 4 d.), *Örebro län:* Boo distrikt (33 sj. 2 d.), Rambergs distrikt (20 sj.), *Stora Kopparbergs län:* Falu stad (45 sj. 2 d.), Leksands distrikt (60 sj. 3 d.), Säters stad och distrikt (59 sj. 1 d.), *Gefleborgs län:* Delsbo distrikt (61 sj. 9 d.), *Vester-Norrlands län:* Skogs distrikt (22 sj. 4 d.), Ytter-Lännäs distrikt (26 sj.).

Barnsängsfeber, *febris puerperalis*, har under året Tab. Litt. K. uppträdt öfver hela riket och på en del ställen så freqvent, att den synts förtjena en särskild redogörelse. Såsom af Tabellen Litt. K. synes, har den visat sig i alla rikets län utom Gotlands. Uti Stockholms stad har den skördat det största antalet offer (90 d.), för öfrigt har den uppträdt hufvudsakligast inom Södermanlands, Kalmar, Malmöhus, Skaraborgs, Gefleborgs, Vester-Norrlands och Vesterbottens län. I afseende på årstiden tillhörde 139 sjukdoms- och 82 dödsfall det första qvartalet, 119 sjukdoms- och 81 dödsfall det andra, 89 sjukdoms- och 54 dödsfall det tredje samt 135 sjukdoms- och 91 dödsfall det fjerde qvartalet. Att en stor mängd fall af denna sjukdom likaväl som af de öfriga i denna redogörelse upptagna, icke kommit till läkarnes kännedom, ser man af Statistiska Centralbyråns berättelse för året, enligt hvilken ej mindre än 643 barnsängsqvinnor skola hafva aflidit af denna sjukdom, ett tal som vida öfverskrider de för förra åren uppgifna.

Södermanlands län: Nyköpings distrikt (16 sj. 13 d.). *Malmöhus län:* Malmö stad (14 sj. 9 d.), *Göteborgs och Bohus län:* Uddevalla distrikt (11 sj. 2 d.), *Gefleborgs län:* Hudiksvalls distrikt (22 sj. 4 d.), Jerfsö distrikt (16 sj. 6 d.), *Vester-Norrlands län:* Vifsta distrikt (11 sj. 7 d.), *Jemtlands län:* Ragunda distrikt (8 sj. 6 d.), *Vesterbottens län:* Skellefteå distrikt (12 sj. 8 d.).

Tab. Litt. H. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Kikhosta år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	182	23	Transport	1,858	97	Transport	4,369	230
Stockholms	190	4	Blekinge	82	1	Örebro	193	7
Upsala	144	4	Kristianstads	309	11	Vestmanlands	141	3
Södermanlands	850	45	Malmöhus	1,201	79	Stora Kopparbergs	553	20
Östergötlands	101	5	Hallands	100	6	Gefleborgs	417	12
Jönköpings	98	—	Göteborgs och Bohus	223	9	Vester-Norrlands	29	1
Kronobergs	31	—	Elfsborgs	137	1	Jemtlands	19	1
Kalmar	225	16	Skaraborgs	114	4	Vesterbottens	44	—
Gotlands	37	—	Vermlands	345	22	Norrbottens	30	—
Transport	1,858	97	Transport	4,369	230	Summa	**5,795**	**274**

Tab. Litt. I. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Rödsot år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	24	1	Transport	137	7	Transport	291	16
Stockholms	50	2	Kalmar	8	1	Örebro	79	5
Upsala	33	—	Hallands	1	—	Vestmanlands	13	—
Södermanlands	3	1	Göteborgs och Bohus	8	—	Stora Kopparbergs	201	12
Jönköpings	20	1	Elfsborgs	29	—	Gefleborgs	80	10
Kronobergs	7	2	Skaraborgs	2	1	Vester-Norrlands	57	5
			Vermlands	106	7	Vesterbottens	8	—
Transport	137	7	Transport	291	16	Summa	**729**	**48**

Tab. Litt. L. ***Diarrhé*** och ***Inhemsk kolera*** hafva under året uppträdt något talrikare än under året 1873, deremot har icke något fall af asiatisk kolera inträffat. Bland till årstiden uppgifna fall tillhörde 3,388 sjukdoms och 65 dödsfall det första, 3,607 sjukdoms- och 67 dödsfall det andra, 8,508 sjukdoms- och 175 dödsfall det tredje samt 4,152 sjukdoms- och 84 dödsfall det sista qvartalet af året.

Af Inhemsk kolera hafva förekommit 231 sjukdoms- och 11 dödsfall, af hvilka endast 177 sjukdomsfall blifvit till årstiden angifna.

	Januari.	Februari.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Augusti.	Septemb.	Oktober.	Novemb.	Decemb.	Summa.
Insjuknade	2	1	—	1	6	16	56	74	12	4	—	5	**177**
Döde	—	—	—	—	—	—	4	3	2	1	—	—	**10**

Tab. Litt. M. ***Frossa,*** *febris intermittens*, hvilken under senare åren (sedan 1867) visat en långsam, nästan oafbruten stegring i frequens, har under året framkallat 8,456 sjukdomsfall mot 7,890 under 1873. Från Stockholm äro anmälde 2,158, således en fjerdedel af hela antalet insjuknade. Bland öfriga städer märkas Karlstad med 250 sjuka, Göteborg med 166, Norrköping med 124, Hudiksvall med 113, Kristianstad med 103 sjuka. Bland de till årstiden uppgifna tillhörde 1,274 sjukdomsfall första qvartalet, 4,695 det andra, 1,568 det tredje och 792 det fjerde qvartalet. Sjukdomen hade sin största freqvens i Maj månad.

Bland 839 till könet uppgifna sjuke voro 416 män och 423 qvinnor. Bland 727 till åldern uppgifne voro 163 under 10 år, 126 mellan 10 och 20 år, 220 mellan 20 och 40 år, 162 mellan 40 och 60 samt 56 öfver 60 år.

Stockholms län: Södertelje distrikt (405 sj.), Sotholms distrikt (210 sj.), Sigtuna distrikt (188 sj.), Botkyrka distrikt (198 sj.), *Upsala län:* Tibble distrikt (347 sj.), *Södermanlands län:* Eskilstuna distrikt (219 sj.), *Östergötlands län:* Valdemarsviks distrikt (141 sj.), *Kalmar län:* Söderåkra distrikt (158 sj.), *Vesterås län:* Strömsholms distrikt (106 sj.), *Gefleborgs län:* Söderhamns distrikt (137 sj.).

Påssjuka, *Parotitis epidemica*, har äfven varit mer Tab. Litt. N. freqvent än under föregående år och omtalas från rikets alla län med undantag af Jemtlands och Vesterbottens. Stockholm företedde 794 sjukdomsfall, Malmö 106, Varberg 96 och Göteborg 76. Bland de till årstiden uppgifne fallen tillhörde 847 det första, 695 det andra, 197 det tredje och 259 det fjerde qvartalet.

Smittkoppor, *Variolæ, (Varioloides)*, hade redan Tab. Litt. O. 1873 börjat utbreda sig och äro den för 1874 mest utmärkande af de många sjukdomar, hvilka under detta år hemsökt landet.

Tab. Litt. K. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Barnsängsfeber år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
			Transport	225	168	Transport	388	240
Stockholms stad	[1]) 90	90	Blekinge	21	10	Örebro	2	2
Stockholms	12	6	Kristianstads	16	9	Vestmanlands	12	4
Upsala	26	11	Malmöhus	61	23	Stora Kopparbergs	27	7
Södermanlands	34	29	Hallands	6	2	Gefleborgs	63	14
Östergötlands	12	5	Göteborgs och Bohus	23	9	Vester-Norrlands	35	16
Jönköpings	14	6	Elfsborgs	1	—	Jemtlands	11	8
Kronobergs	5	3	Skaraborgs	22	14	Vesterbottens	24	12
Kalmar	32	18	Vermlands	13	5	Norrbottens	10	5
Transport	225	168	Transport	388	240	Summa	**572**	**308**

[1]) Antalet sjuke ej angifvet.

Tab. Litt. L. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Diarrhé och Inhemsk Kolera år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
			Transport	7,881	101	Transport	13,633	230
Stockholms stad	3,953	46	Blekinge	360	3	Örebro	1,523	9
Stockholms	590	3	Kristianstads	95	2	Vestmanlands	308	9
Upsala	605	6	Malmöhus	1,515	89	Stora Kopparbergs	1,264	26
Södermanlands	484	6	Hallands	190	3	Gefleborgs	1,599	66
Östergötlands	840	23	Göteborgs och Bohus	1,985	20	Vester-Norrlands	584	30
Jönköpings	686	2	Elfsborgs	511	1	Jemtlands	38	1
Kronobergs	154	2	Skaraborgs	388	5	Vesterbottens	222	2
Kalmar	386	11	Vermlands	708	6	Norrbottens	536	18
Gotlands	183	2						
Transport	7,881	101	Transport	13,633	230	Summa	**19,707**	**391**

De anmälda sjukdomsfallen utgöra 16,616 och dödsfallen 2,774, men dessa tal äro mycket för små, enär enligt Statistiska byråns berättelse dödsfallen hafva uppgått till 4,063. (Denna sistnämnda siffra lägges till grund för de följande beräkningarna). Den största epidemi, som hittills inträffat i Sverige efter vaccinationens införande, började 1850 och hade sin höjdpunkt 1851, då 2,488 dödsfall antecknades, (enligt Tabellkommissionen). Rikets folkmängd utgjorde då 3,517,759 och på hvarje million invånare kommo det året 707 dödsfall i smittkoppor. Folkmängden 1874 var 4,319,765 och således komma nu 940 döda på hvarje million. En så stor dödlighet i förhållande till invånareantalet har endast en gång förut inträffat efter vaccinationens införande nemligen 1809, då dödsfallens antal var 2,404, hvilket visserligen är absolut mindre tal än det för 1851, men relativt högre, enär folkmängden 1809 endast uppgick till 2,382,075. År 1809 kommo 1,009 döde på hvarje million invånare. Absolut taget har icke så stort antal dödsfall i smittkoppor som 1874 inträffat något år sedan 1801, då 6,057 dogo af denna sjukdom. Detta år måste räknas till den förvaccinatoriska tiden. Om man nu jemför den 1874 tillhörande epidemien med de förvaccinatoriska, så skall man finna att mellan 1774 och 1801 uppträdde 5 epidemier med en dödlighet på hvarje million af 7,200 år 1779, 5,800 år 1784, 3,150 år 1789, 2,950 år 1795 och 5,100 år 1800. Ehuru intensiv den sista koppepidemien varit, uppnår den således långt ifrån den höjd, till hvilken de jemförelsevis lindrigaste epidemierna uppstego före vaccinationens införande. De från smittkoppor någorlunda fria mellanåren mellan de ofvan uppräknade epidemiåren hade till och med en ungefär lika stor dödsprocent af smittkoppor, som året 1874. Om man således om den senaste koppepidemien, så vidt man betraktar den i sin helhet, kan säga att den i afseende på dödlighetens förhållande till invånareantalet haft motstycke efter vaccinationens införande, och att den varit lindrig jemförelsevis med de under förra århundradet härjande epidemierna, så skall man dock finna att den på en del ställen varit ytterligt mördande. Från Stockholms stad hafva anmälts 4,976 sjukdoms- och 1,206 dödsfall. (Enligt Statistiska Byråns berättelse skulle dödsfallen i Stockholm hafva utgjort 1,191 således 15 mindre än till Sundhetskollegium blifvit uppgifvet). Beräknad för jemförelse skuld på en million, såsom här ofvan, skulle dödligheten i Stockholm hafva uppgått till 8,040, en oerhördt stor siffra, såsom man lätt kan se genom en blick på de ofvanstående uppgifterna.

Under flere år mer och mer försummad vaccination, isynnerhet bland hufvudstadens arbetarebefolkning, hvilken försummelse gått så långt att enligt förste statsläkarens berättelse 30 à 40 % af barnen voro ovaccinerade i vissa distrikt; den för

Tab. Litt. M. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Frossa år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	2,158	—	Transport	6,106	4	Transport	7,303	6
Stockholms	1,358	—	Blekinge	49	—	Örebro	180	—
Upsala	564	—	Kristianstads	134	—	Vestmanlands	228	—
Södermanlands	607	1	Malmöhus	206	1	Stora Kopparbergs	166	2
Östergötlands	435	—	Hallands	12	—	Gefleborgs	502	—
Jönköpings	59	—	Göteborgs och Bohus	233	—	Vester-Norrlands	55	—
Kronobergs	47	—	Elfsborgs	54	—	Jemtlands	1	—
Kalmar	854	3	Skaraborgs	50	—	Vesterbottens	8	—
Gotlands	24	—	Vermlands	459	1	Norrbottens	13	—
Transport	6,106	4	Transport	7,303	6	Summa	8,456	8

Tab. Litt. N. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Pås-sjuka år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
			Transport	1,312	1	Transport	1,925	2
Stockholms stad	794	—	Gotlands	14	—	Vermlands	34	—
Stockholms	102	—	Blekinge	20	—	Örebro	24	—
Upsala	58	—	Kristianstads	15	—	Vestmanlands	10	—
Södermanlands	24	1	Malmöhus	204	—	Stora Kopparbergs	26	—
Östergötlands	163	—	Hallands	169	—	Gefleborgs	12	—
Jönköpings	5	—	Göteborgs och Bohus	103	—	Vester-Norrlands	43	—
Kronobergs	19	—	Elfsborgs	27	—	Norrbottens	4	—
Kalmar	147	—	Skaraborgs	61	1			
Transport	1,312	1	Transport	1,925	2	Summa	2,078	2

tillfället rådande bostadsbristen, jemte bristen på sjukhus, hvilka tillsammans gjorde det svårt eller omöjligt att isolera de sjuka från friska, angifvas såsom de orsaker, hvilka mest bidragit till smittkoppornas utbredning. Ifrån Maria vestra distrikt omnämnas desinfektionsåtgärder inom de värst angripna egendomarne. Från öfriga distrikt nämnes intet härom.

Utom i Stockholm hade smittkopporna sin hufvudsakliga utbredning utefter östra kusten af landet från och med Gefleborgs län i norr till och med Kalmar län i söder; dessutom var Vermlands län starkt angripet. Ännu vid årets slut kunna Gotlands, Blekinge, Hallands, Skaraborgs, Vesterbottens och Norrbottens län anses hafva gått i det närmaste fria. Jönköpings, Kronobergs, Kristianstads och Malmöhus län voro lindrigt angripna såväl 1873 som 1874 och i Vester-Norrlands län hade epidemien redan nått sin höjd 1873. Af de 16,616 sjukdomsfall, som inalles blifvit anmälda, falla ej mindre än 13,217 inom den ofvannämnda kuststräckan och närmast Stockholms stad kommer i afseende på de angripnas antal Östergötlands län med 2,643 sjuka. I allmänhet hafva städerna lidit mer än landsbygden och uti 48 särskildt upptagna städer finner man 7,367 sjukdoms- och 1,453 dödsfall, således något mer än hälften af alla de dödsfall, som kommit till Kollegii kännedom. Till en viss grad torde väl detta bero derpå, att likgiltigheten för vaccinationen har varit större i en del städer än på landsorten, isynnerhet bland den lösa arbetarebefolkningen.

Bland de till årstiden uppgifna fallen hörde

5,758 sjukdoms- och 1,106 dödsfall till första qvartalet,
5,455 » » 951 » » andra »,
2,148 » » 372 » » tredje »,
samt 1,631 » » 276 » » fjerde ».

Af de till könet uppgifne voro 2,819 sjuka och 1,031 döda män samt 2,520 sjuka och 746 döda qvinnor.

Bland de till åldern uppgifna voro 1,592 sjuka och 745 döda under 10 år; 907 sjuka och 89 döda mellan 10 och 20 år; 1,679 sjuka och 498 döda mellan 20 och 30 år; 530 sjuka och 75 döda mellan 30 och 40 år; 540 sjuka och 153 döda mellan 40 och 50 år samt 179 sjuka och 71 döda öfver 50 år gamla.

Stockholms län: Södertelje distrikt (780 sj. 127 d.), Sigtuna distrikt (325 sj. 52 d.), Sotholms distrikt (139 sj. 35 d.), *Upsala län:* Tibble distrikt (207 sj. 39 d.), *Södermanlands län:* Nyköpings distrikt (355 sj. 39 d.), Vingåkers distrikt (351 sj. 47 d.), *Östergötlands län:* Linköpings distrikt (1,240 sj. 124 d.), Åtvidabergs distrikt (212 sj. 11 d.), Motala östra distrikt (169 sj. 26 d.), Norrköpings stad (305 sj. 8 d.), Reymyre distrikt (140 sj. 16 d.), *Kalmar län:* Vimmerby distrikt (173 sj. 35 d.), Oscarshamns stad (104 sj. 10 d.), *Vermlands län:* Karlstads stad (143 sj. 17 d.), Filipstads distrikt (439 sj. 35 d.), Öfre Fryksdals distrikt (350 sj. 24 d.), *Gefleborgs län:* Hudiksvalls stad (283 sj. 35 d.), Jerfsö distrikt (231 sj. 51 d.), Söderhamns distrikt (182 sj. 18 d.), Söderhamns stad (163 sj. 21 d.).

Tab. Litt. O. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Smittkoppor år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	4,976	1,206	Transport	12,371	2,228	Transport	14,316	2,447
Stockholms	1,654	318	Blekinge	81	7	Örebro	230	20
Upsala	757	104	Kristianstads	110	9	Vestmanlands	193	38
Södermanlands	1,238	180	Malmöhus	163	25	Stora Kopparbergs	251	30
Östergötlands	2,643	253	Hallands	15	3	Gefleborgs	1,195	165
Jönköpings	158	30	Göteborgs och Bohus	274	43	Vester-Norrlands	396	66
Kronobergs	173	17	Elfsborgs	237	32	Jemtlands	8	1
Kalmar	754	117	Skaraborgs	29	7	Vesterbottens	7	3
Gotlands	18	3	Vermlands	1,036	93	Norrbottens	20	4
Transport	12,371	2,228	Transport	14,316	2,447	Summa	**16,616**	**2,774**

Tab. Litt. P. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Skarlakansfeber år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
			Transport	2,004	205	Transport	2,786	369
Stockholms stad	743	62	Blekinge	17	1	Örebro	27	1
Stockholms	115	10	Kristianstads	11	—	Vestmanlands	315	27
Upsala	398	23	Malmöhus	49	3	Stora Kopparbergs	67	9
Södermanlands	238	41	Hallands	139	27	Gefleborgs	208	17
Östergötlands	124	25	Göteborgs och Bohus	76	—	Vester-Norrlands	912	209
Kronobergs	43	4	Elfsborgs	51	11	Jemtlands	1	1
Kalmar	330	38	Skaraborgs	389	117	Vesterbottens	1,248	226
Gotlands	13	2	Vermlands	50	5	Norrbottens	141	23
Transport	2,004	205	Transport	2,786	369	Summa	**5,705**	**882**

Vattenkoppor, *Varicellæ,* hafva förekommit inom alla rikets län utom Jemtlands med tillsammans 910 sjukdomsfall. Från Stockholm anföres 293 och från Göteborg 102 sjuka.

Tab. Litt. P. ***Skarlakansfeber,*** *Scarlatina,* som under sista qvartalet af 1873 visat en ökad utbredning, fortfor att tilltaga i freqvens under första halfåret, men aftog sedermera under sista halfåret. Antalet anmälda sjukdomsfall hafva under året varit 5,705 och dödsfallen 882 mot 3,053 sjukdoms- och 603 dödsfall under 1873. Vesterbottens län var liksom under föregående år hårdast angripet; äfven Vester-Norrlands län visade ett stort antal sjukdoms och dödsfall. Uti 29 städer förekommo 1,748 sjukdoms- och 168 dödsfall. Bland de till årstiden uppgifna fallen hörde 1,694 sjukdoms- och 272 dödsfall till det första qvartalet, 1,754 sjukdoms- och 259 dödsfall till det andra, 1,014 och 188 dödsfall till det tredje samt 921 sjukdoms- och 137 dödsfall till det fjerde qvartalet.

Af det till könet uppgifne voro 312 sjuka och 123 döda af manligt samt 346 sjuka och 157 döda af qvinligt kön.

Af de till åldern uppgifne voro 453 sjuka och 180 döda under 10 år, 91 sjuka och 10 döda mellan 10 och 20 år, 9 sjuka och 3 döda mellan 20 och 30 år, 3 sjuka och 2 döda öfver 30 år.

Södermanlands län: Eskilstuna stad (83 sj. 17 d.), *Östergötlands län:* Linköpings distrikt (92 sj. 23 d.), *Kalmar län:* Kalmar stad (237 sj. 27 d.), *Hallands län:* Halmstads distrikt (118 sj. 22 d.), *Skaraborgs län:* Hjo distrikt (200 sj. 85 d.), *Vester-Norrlands län:* Örnsköldsviks distrikt (167 sj. 100 d.), Ytter-Lännäs distrikt (202 sj. 24 d.), *Vesterbottens län:* Umeå distrikt (480 sj. 36 d.), Skellefteå distrikt (520 sj. 159 d.), Nordmalings distrikt (230 sj. 29 d.).

Tab. Litt. Q. ***Mäsling,*** *Morbilli,* som under år 1873 uppträdt epidemisk i Malmöhus län med 3,566 sjukdomsfall och i hela riket med sammanlagdt 4,060 sjukdomsfall, har under året uppträdt inom alla rikets län med sammanlagdt 12,459 sjukdoms- och 309 dödsfall. Största antalet sjukdomsfall hafva inträffat inom Stockholms stad (3,925 sj.) och inom Göteborgs och Bohus län (3,537 sj.), hvaraf de allra flesta inom Göteborgs stad (3,328 sj.). Såväl i Stockholm som i Göteborg började sjukdomen såsom epidemi i Oktober och tilltog i freqvens mot årets slut, så att de flesta sjukdomsfallen inträffade i December månad.

Bland de till årstiden uppgifna sjukdomsfallen hörde 398 till det första qvartalet, 677 till det andra, 1,439 till det tredje och 9,746 till det fjerde.

Af 2,165 sjuka, för hvilka könet blifvit uppgifvet, voro 1,045 af manligt och 1,120 af qvinligt kön. Uti 38 städer inträffade sammanlagdt 9,052 sjukdoms- och 186 dödsfall.

Lung- och ***lungsäcks-inflammationer,*** *pneumonia et pleuritis,* ***halsfluss,*** *angina tonsillaris,* ***influenza, katarrhalfeber*** och andra ***katarrhala*** åkommor, hafva enligt hvad Tab. Litt. R. närmare utvisar, förekommit mera freqvent än under föregående år med nära 70,000 sjukdoms- och 3,462 dödsfall mot 60,000 sjukdoms- 3,353 dödsfall under år 1873. Lunginflammationer voro mest freqventa inom Stockholms stad samt Göteborgs och Bohus län med ett för hela riket sammanräknadt antal af 18,994 sjukdoms- och 2,669 dödsfall. Sjukdomens största freqvens inträffade under Maj månad och af de till årstiden uppgifne sjukdoms- och dödsfallen tillhörde 5,594 sjukdoms- och 791 dödsfall det första qvartalet, 6,907 sjukdoms- och 864 dödsfall det andra, 2,304 sjukdoms- och 346 dödsfall det tredje samt 3,662 sjukdoms- och 602 dödsfall det sista qvartalet. *Halsfluss* var likaledes mest freqvent i Stockholms stad samt inom Göteborgs och Bohus län och Malmöhus län (Göteborgs stad och Malmö stad). Bland de till årstiden uppgifne sjukdomsfallen af halsfluss tillhörde 4,097 det första, 2,916 det andra, 2,105 det tredje och 3,078 det fjerde qvartalet. Af de katarrhala åkommorna tillhörde 12,863 sjukdomsfall det första, 10,238 det andra, 5,107 det tredje och 10,533 det sista qvartalet af året. Tab. Litt. R.

Smittosam ögonsjukdom, *conjunctivitis granulosa,* Tab. Litt. S. har under året förekommit i de flesta af rikets län, dock endast med spridda fall, utom i Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Blekinge, Vermlands och Norrbottens län. 516 fall hafva blifvit anmälda mot 502 år 1873.

Östergötlands-län: Valdemarsviks distrikt (50 sj.), *Kalmar län:* Målilla distrikt (39 sj.), Vimmerby distrikt (26 sj.), Högsby distrikt (31 sj.), Söderåkra distrikt (32 sj.), *Vermlands län:* Nedre Frykdals distrikt (42 sj.).

Halsknöl, *Struma,* har under 1874 iakttagits hos 110 personer från följande orter:

Tab. Litt. Q. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af Mäsling år 1874.*

1	2	3	1	2	3	1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.	Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	3,925	85	Transport	5,882	115	Transport	10,657	280
Stockholms	127	1	Blekinge	74	1	Örebro	398	14
Upsala	84	1	Kristianstads	143	41	Vestmanlands	357	5
Södermanlands	120	3	Malmöhus	578	19	Stora Kopparbergs	320	2
Östergötlands	1,167	13	Hallands	10	1	Gefleborgs	108	1
Jönköpings	71	2	Göteborgs och Bohus	3,537	81	Vester-Norrlands	151	4
Kronobergs	179	—	Elfsborgs	285	20	Jemtlands	3	—
Kalmar	206	10	Skaraborgs	24	—	Vesterbottens	236	2
Gotlands	3	—	Vermlands	124	2	Norrbottens	229	1
Transport	5,882	115	Transport	10,657	280	Summa	**12,459**	**309**

Östergötlands län: Åtvidabergs distrikt (15 sj.), *Jönköpings län:* Vernamo distrikt (1 sj.), Hvetlanda distrikt (5 sj.), *Kalmar län:* Målilla distrikt (2 sj.), Stranda distrikt (2 sj.), Söderåkra distrikt (1 sj.), *Kristianstads län:* Broby distrikt (1 sj.), *Skaraborgs län:* Hofva distrikt (2 sj.), Naums distrikt (1 sj.), *Vermlands län:* Karlstads stad (3 sj.), Filipstads distrikt (1 sj.), Silbodals distrikt (3 sj.), Kristinehamns distrikt (1 sj.), *Örebro län:* Ljusnarsbergs distrikt (15 sj.), *Stora Kopparbergs län:* Falu stad (7 sj.), Falu grufva (2 sj.), Falu distrikt (6 sj.), Mora distrikt (3 sj.), Leksands distrikt (13 sj.), Säters stad och distrikt (4 sj.), *Gefleborgs län:* Söderhamns distrikt (6 sj.), Jerfsö distrikt (4 sj.), Bollnäs distrikt (12 sj.).

Tab. N:o 4. **Spetelska,** *lepra nodosa, elephantiasis græcorum,* förekommer fortfarande hufvudsakligen inom Helsingland af Gefleborgs län och i Våmhus kapellförsamling af Kopparbergs län. Under året hafva 18 nya, förut icke anmälda sjukdomsfall tillkommit, hvaremot 27 spetelske aflidit, så att antalet kände sjuke vid årets slut utgör 110, af hvilka 94 tillhöra Gefleborgs län, fördelade på 21 kommuner. (Tab. N:o 4).

Tab. N:o 5 innehåller ett sammandrag af Föreståndaren för spetelskevården inom Helsingland, Prov.-läkaren Öhrns samt några andra läkares rapporter och specialförteckningar öfver spetelske, och utvisar att af 110 sjuke äro 58 män och 51 qvinnor, mest allmoge, (uppgift om kön saknas för 1 sjuk); att 99 sjuka äro mellan 21 och 70 år och endast 6 under 20 samt 3 öfver 70 år, men att uppgift om ålder saknas för 2; att 64 äro eller varit gifta, 63 med icke spetelsk och 1 med spetelsk maka och att 45 äro ogifta; att 49 hafva eller hafva haft spetelske slägtingar, nemligen: i uppstigande led 22, i sidoled 23 samt i nedstigande led 4. Tab. N:o 5.

Sjukdomen uppgifves hos 32 vara af knölig, hos 51 af glatt och hos 26 af blandad form; hos 52 har den varat kortare tid än 5 år, hos 25 från 6—10 år, hos 18 från 11—20 år och hos 11 öfver 20 år; för 4 saknas uppgift om tiden; 83 äro ännu mer eller mindre arbetsföra, men 26 alldeles oförmögna till arbete. Af 170 barn efter spetelske finnas endast 3 med spetelska behäftade. De fleste spetelske finnas i Delsbo, Ljusdals och Jerfsö socknar.

Tab. Litt. R. *Uppgifne sjukdoms- och dödsfall af lung- och lungsäcks-inflammation, halsfluss, katarrhalfeber, influenza och andra katarrhala åkommor år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7
Län.	Lung- och lungsäcks-inflammationer.		Halsfluss.		Katarrhala åkommor.	
	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	2,152	803	2,287	—	8,521	306
Stockholms	643	49	291	—	1,596	16
Upsala	607	26	490	—	810	3
Södermanlands	1,240	233	389	—	1,001	47
Östergötlands	1,202	180	520	—	1,578	42
Jönköpings	505	55	314	—	763	8
Kronobergs	279	19	110	—	117	—
Kalmar	7[illegible]5	106	319	—	798	22
Gotlands	252	35	145	—	347	4
Blekinge	280	45	269	—	884	14
Kristianstads	259	49	69	—	239	1
Malmöhus	1,194	189	1,149	—	3,565	61
Hallands	274	39	100	—	377	13
Göteborgs och Bohus	2,599	279	2,129	—	6,803	108
Transport	12,221	2,107	8,581	—	27,399	645

1	2	3	4	5	6	7
Län.	Lung- och lungsäcks-inflammationer.		Halsfluss.		Katarrhala åkommor.	
	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.
Transport	12,221	2,107	8,581	—	27.399	645
Elfsborgs	537	48	325	—	703	6
Skaraborgs	762	90	270	—	855	18
Vermlands	1,178	91	345	—	1,300	4
Örebro	1,058	42	541	—	2,011	9
Vestmanlands	365	42	192	—	712	20
Stora Kopparbergs	879	70	535	—	1,738	20
Gefleborgs	997	98	739	5	2,033	45
Vester-Norrlands	582	52	437	1	971	10
Jemtlands	76	6	39	—	196	1
Vesterbottens	134	7	131	—	409	1
Norrbottens	205	16	113	—	424	8
Summa 1874	**18,994**	**2,669**	**12,248**	**6**	**38,751**	**787**
emot år 1873	13,469	2,526	9,752	2	35,657	825

Tab. Litt. S. *Uppgifne sjukdomsfall af Smittosam Ögonsjukdom år 1874.*

1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.
Stockholms stad	2	—
Upsala	10	—
Södermanlands	2	—
Östergötlands	55	—
Jönköpings	45	—
Kronobergs	15	—
Kalmar	148	—
Transport	277	—

1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.
Transport	277	—
Blekinge	46	—
Kristianstads	23	—
Malmöhus	8	—
Hallands	17	—
Göteborgs och Bohus	1	—
Elfsborgs	12	—
Skaraborgs	6	—
Transport	390	—

1	2	3
Län.	Insjuknade.	Döde.
Transport	390	—
Vermlands	60	—
Örebro	1	—
Vestmanlands	1	—
Stora Kopparbergs	8	—
Vester-Norrlands	2	—
Jemtlands	4	—
Norrbottens	50	—
Summa	**516**	—

Trikinsjukdom, *trichinosis*, har icke blifvit anmäld.

Vid köttbesigtningsbyråerna i Stockholm hafva år 1874 16,493 större eller mindre fläskstycken undersökts (mot 12,794 under 1873) och hafva dervid 22 stycken befunnits trikinhaltiga (mot 12 1873) eller *ett* bland 749 undersökta stycken. Det trikinhaltiga fläsket har blifvit inlöst.

Veneriska sjukdomen har, så vidt af inkomna rapporter kunnat inhemtas, endast föranledt 3 embetsresor:

Gotlands län: Levide socken. — *Elfsborgs län:* Vings socken. — *Jemtlands län:* Refsunds socken.

Å besigtningsbyrån i hufvudstaden blefvo under året 17,119 besigtningar verkställda å prostituerade [1]) eller för venerisk sjukdom misstänkta qvinnor; 151 qvinnor hafva föranledt 258 remisser till kurhuset.

En allmän återblick på sjukdomsförhållandet under 1874 visar en mycket stor sjuklighet, till hvars uppkomst den i jemförelse med de föregående åren mindre goda skörden dock icke torde hafva bidragit, enär året 1873 gaf en rik skörd och säkerligen den arbetande befolkningen under 1874 års höga arbetslöner och rikliga tillfällen till arbetsförtjenst icke lidit brist på födoämnen.

[1]) Antalet qvinnor, hvilka längre eller kortare tid varit underkastade besigtning, utgör 446, af hvilka 29 blifvit befriade, 51 afflyttat, 11 afvikit, 73 blifvit häktade, 9 afidit och 273 voro på besigtning vid årets slut.

Den ökade freqvensen af lunginflammationer samt katarrhala åkommor torde kunna förklaras af den i allmänhet, om man undantager de tre första månaderna, rådande låga temperaturen och för dylika åkommor i öfrigt gynnsamma väderleken.

Det är dock egentligen genom sammanträffandet af flere epidemiska sjukdomar, smittkoppor, skarlakansfeber, difteri, mäsling, framför allt de förstnämnda, som året 1874 kommit att visa en så öfvervägande sjukdomsfreqvens.

Medeltemperaturen, hvilken å Stockholms observatorium under år 1872 uppgick till + 6,86° och 1873 till 6,41° var under 1874 5,92° Celsius. Tab. N:o 1.

Nederbörden i Stockholm uppgick för hela året till 402,6 millimeter mot 475,3 millimeter år 1873.

Vattenståndet uti Mälaren, Hjelmaren och Venern var lägre än under näst föregående år.

Årsväxten var något under medelmåttan.

Tabell N:o 3 innehåller en öfversigt för året och Tab. N:o 3.

Tab. Litt. T. ett sammandrag för sista qvinqvenniet Tab. Litt. T. af iakttagelser om temperatur, väderlek, årsväxt, sjuklighet m. m.

I *epidemiologiskt* hänseende förtjenar framhållas att under år 1874 *smittkoppor* och *frossa* förekommit mera talrikt än under något år under sista decenniet; att *tyfösa och gastriska febrar*, *difteri*, *rödsot*, *påssjuka*, *skarlakansfeber*, *mäsling*, *lunginflammationer* och *katarrhala åkommor* ökats till freqvens och utbredning i jemförelse med näst föregående år; att *hjernfeber*, *strypsjuka* och *diarrhé* varit ungefär lika med 1873 samt att

Tab. Litt. T. *Sammandrag af iakttagelser om väderlek, årsväxt, sjuklighet m, m. under qvinqvenniet 1870—1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Väderlek.					Å Stockholms observatorium.			Vattenståndet i							
År.	Vinter.	Vår.	Sommar.	Höst.	Året öfverhufvud.	Medeltemperatur för året.	Medelbarometerstånd.	Nederbörd i m. m.	Mälaren. fot.	Hjelmaren. fot.	Venern. fot.	Årsväxt.	Medelpris å spanmål enligt riksmarkegång. kbft.	Sjuklighet.	Mest framstående sjukdomar.	Provincialläkares embetsresor.
1870.....	Blid, med ringa nederbörd.	Tidig, torr, blåsig.	Sval, torr, stormig.	Mild, med måttlig nederbörd.	Sval, med måttlig nederbörd.	+ 5,03	754,35	333,2	14,20	+ 0,35	13,47	God.	Rdr 2,02	Ansenlig.	Skarlakansfeber. Tyfoidfeber. Frossa. Koppor.	1,096
1871	Kall, med måttlig nederbörd.	Tidig, torr, kall.	Sval, med måttlig nederbörd.	Kall, torr, blåsig.	Kall, med ringa nederbörd.	+ 4,20	753,94	281,7	13,95	— 1,03	12,4	Öfver medelmåttan.	» 1,98	Måttlig.	Skarlakansfeber. Tyfoidfeber. Koppor. Frossa.	701
1872	Blid, med måttlig nederbörd.	Tidig och regnig.	Varm och torr.	Mild, med betydlig nederbörd.	Varm, med ymnig nederbörd.	+ 6,86	753,23	436,3	14,3	— 1,1	13,4	Öfver medelmåttan.	» 2,16	Måttlig.	Tyfösa och gastriska febrar. Frossa. Kikhosta.	706
1873.....	Blid, snöfattig.	Kall, med måttlig nederbörd.	Varm, med måttlig nederbörd.	Mild, med riklig nederbörd.	Varm, med betydlig nederbörd.	+ 6,41	751,9	475,3	14,7	— 0,3	17,0	Öfver medelmåttan.	» 2,38	Måttlig.	Tyfösa och gastriska febrar. Frossa. Kikhosta. Smittkoppor.	748
1874.....	Blid och torr.	Måttligt varm med ringa nederbörd.	Sval med ymnig nederbörd.	Kall med måttlig nederbörd.	Sval, med måttlig nederbörd.	+ 5,92	752,2	402,6	14,1	— 1,1	15,7	Nära medelmåttig.	Kr 2,68	Betydlig.	Smittkoppor. Frossa. Skarlakansfeber. Mäsling. Tyfösa febrar. Difteri. Lungåkommor.	925

endast en af de å tabellen upptagna sjukdomar minskats i freqvens nemligen *kikhostan*.

Tab. Litt. U. De anförda sjukdomarnes fördelning på de olika årstiderna synes af Tabell N:o 7; deras utbredning i de olika delarne af riket utaf Tab. Litt. U, äfvensom af de under hvarje sjukdom införda specialtabellerna.

Tab. Litt. V. innehåller en jemförelse mellan de årligen under senaste decenniet, 1865—1874, af vederbörande läkare uppgifna sjukdoms- och dödsfall af de mer framstående sjukdomarne, hvarvid dock siffrorna rörande kolera, hvilken endast förekommit 1866 och 1873 samt med några fall under 1871 och 1872, blifvit sammanförde med siffrorna för diarrhé och kolerin. Tab. Litt. V.

Tab. Litt. U. *Sammandrag af vederbörande läkares uppgifter om antalet insjuknade och döde i nedannämnde sjukdomar år 1874.*

1	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15	16		17	
Län.	Tyfösa febrar.		Gastriska febrar.		Hjernfeber.		Difteri.		Strypsjuka.		Kikhosta.		Rödsot.		Diarrhé och inhemsk kolera.		Frossa.		Påssjuka.		Smittkoppor.		Skarlakans feber.		Mäsling.		Smittosam ögonsjukdom.	Lunginflammation.		Katarrhalfeber m. m.	
	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.
Stockholms stad	2,041	378	1,173	7	3	3	106	31	60	59	182	23	24	1	3,953	46	2,158	—	794	—	4,976	1,206	743	62	3,925	85	2	2,152	803	8,521	306
Stockholms	452	53	174	—	—	—	3	1	4	2	190	4	50	2	590	3	1,358	—	102	—	1,654	318	115	10	127	1	—	643	49	1,596	16
Upsala	104	11	53	1	2	—	78	20	27	5	144	4	33	—	605	6	564	—	58	—	757	104	398	23	84	1	3	607	26	810	3
Södermanlands	404	69	354	19	—	—	58	4	60	33	850	45	3	1	484	6	607	1	24	1	1,238	180	238	41	120	3	2	1,240	233	1,001	47
Östergötlands	242	37	487	2	12	5	57	25	18	17	101	5	—	—	840	23	435	—	163	—	2,613	253	124	25	1,167	13	55	1,202	180	1,578	42
Jönköpings	107	26	205	2	7	1	5	—	18	4	98	—	20	1	686	2	59	—	5	—	158	30	—	—	71	2	45	505	55	763	8
Kronobergs	214	10	19	—	—	—	3	—	2	2	31	—	7	2	154	2	47	—	19	—	173	17	43	4	179	—	15	279	19	117	—
Kalmar	197	14	228	8	19	12	49	1	41	21	225	16	8	1	386	11	854	3	147	—	754	117	330	38	206	10	148	735	106	798	22
Gotlands	258	17	172	2	6	4	6	1	1	—	37	—	—	—	183	2	24	—	14	—	18	3	13	2	3	—	—	252	35	347	4
Blekinge	288	33	380	8	6	4	10	2	11	7	82	1	—	—	360	3	49	—	20	—	81	7	17	1	74	1	46	280	45	884	14
Kristianstads	361	56	83	—	6	3	5	—	6	3	309	11	—	—	95	2	134	—	15	—	110	9	11	—	143	41	23	259	49	239	1
Malmöhus	691	68	827	10	11	8	25	2	66	44	1,201	79	—	—	1,515	89	206	1	204	—	163	25	49	3	578	19	8	1,194	189	3,565	61
Hallands	88	4	73	2	3	3	9	2	6	3	106	6	1	—	190	3	12	—	169	—	15	3	139	27	10	1	17	274	39	377	13
Göteborgs och Bohus	581	55	617	5	18	7	721	147	146	80	223	9	8	—	1,985	20	233	—	103	—	274	43	76	—	3,537	81	1	2,599	279	6,803	108
Elfsborgs	428	37	296	4	—	—	134	12	42	25	137	1	29	—	511	1	54	—	27	—	237	32	51	11	285	20	12	537	48	703	6
Skaraborgs	424	48	197	3	1	—	26	5	3	1	114	4	2	1	388	5	50	—	61	1	29	7	389	117	24	—	6	762	90	855	18
Vermlands	217	17	384	3	3	3	57	6	30	14	345	22	106	7	708	6	459	1	34	—	1,036	93	50	5	124	2	60	1,178	91	1,300	4
Örebro	414	46	599	7	3	—	15	1	44	13	193	7	79	5	1,523	9	180	—	24	—	230	20	27	1	398	14	1	1,058	42	2,011	9
Vestmanlands	171	17	255	2	—	—	18	2	5	1	141	3	13	—	308	9	228	—	10	—	193	38	315	27	357	5	1	365	42	712	20
Stora Kopparbergs	424	47	432	21	—	—	24	—	6	3	553	20	201	12	1,264	26	166	2	26	—	251	30	67	9	320	2	8	879	70	1,738	20
Gefleborgs	681	63	762	2	—	—	44	17	48	25	417	12	80	10	1,599	66	502	—	12	—	1,195	165	208	17	108	1	—	997	98	2,033	45
Vester-Norrlands	211	22	450	8	7	5	94	11	10	5	29	1	57	5	584	30	55	—	43	—	396	66	912	209	151	4	2	582	52	971	10
Jemtlands	77	5	62	1	—	—	35	4	—	—	19	1	—	—	38	1	1	—	—	—	8	1	1	1	3	—	4	76	6	196	1
Vesterbottens	54	4	101	—	—	—	21	—	—	—	44	—	8	—	222	2	8	—	—	—	7	3	1,248	226	236	2	—	134	7	409	1
Norrbottens	163	18	251	—	8	5	25	3	4	1	30	—	—	—	536	18	13	—	4	—	20	4	141	23	229	1	50	205	16	424	8
Summa	9,292	1,155	8,634	117	115	63	1,628	297	658	368	5,795	274	729	48	19,707	391	8,456	8	2,078	2	16,616	2,774	5,705	882	12,459	309	516	18,994	2,669	38,751	787

Tab. Litt. V. *Öfversigt af de, under hvarje nedan angifvet år, af läkarne antecknade sjukdoms- och dödsfall af nedan uppräknade sjukdomar under tioårsperioden 1865—1874.*

1	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14	
År.	Tyfösa och gastriska febrar.		Hjernfeber.		Difteri.		Strypsjuka.		Kikhosta.		Rödsot.		Kolera, kolerin och diarrhé.		Påssjuka.		Smittkoppor.		Skarlakansfeber.		Mäsling.		Frossa.		Lunginflammationer och katarrhala åkommor.	
	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.	Insjukn.	Döde.
1865	15,030	929	358	135	3,257	558	724	313	2,300	163	2,245	372	15,495	201	1,382	2	6,054	661	10,165	2,250	248	38	2,782	2	35,967	1,751
1866	14,970	1,434	503	187	3,384	370	641	285	1,831	104	601	27	[1] 32,330	4,672	1,010	5	5,178	658	13,171	2,094	165	6	2,630	4	38,208	1,871
1867	14,164	1,249	404	206	1,795	399	465	202	3,526	273	555	19	13,037	146	2,112	2	4,899	604	5,129	853	366	46	2,251	4	43,016	2,471
1868	29,259	2,895	137	70	1,009	163	591	276	10,377	879	1,427	179	27,933	618	1,719	3	6,951	740	4,812	1,078	10,889	520	2,315	3	42,556	2,699
1869	24,004	2,372	113	61	1,408	284	598	332	6,026	506	400	15	12,629	211	1,296	8	6,688	750	9,245	2,266	39,820	2,391	4,024	7	52,956	3,739
1870	20,470	1,881	79	57	1,216	195	479	273	2,008	118	731	45	12,929	255	1,479	8	3,752	410	12,698	2,460	2,492	190	4,112	7	59,391	3,803
1871	12,935	1,034	57	43	967	147	526	294	1,161	64	412	42	[2] 13,377	188	1,340	5	2,186	230	5,309	1,034	676	39	4,972	8	60,419	3,177
1872	16,014	1,158	83	36	737	98	551	305	3,728	222	777	53	[3] 18,892	301	1,056	1	1,792	267	2,865	577	117	11	4.170	3	59,991	2,935
1873	14,097	1,125	106	48	880	179	527	348	12,215	695	499	31	[4] 18,427	509	1,556	2	4,536	645	3,053	603	4,060	144	7,890	6	58,878	3,353
1874	17,926	1,272	115	63	1,628	297	658	368	5,795	274	729	48	19,707	391	2,078	2	16,616	2,774	5,705	882	12,459	309	8,456	8	69,993	3,462

[1]) Deribland 12,799 sjuke, 4,503 döde af asiatisk kolera. — [2]) Deribland 35 sjuke, 21 döde af asiatisk kolera. — [3]) Deribland 10 sjuke, 7 döde af asiatisk kolera. — [4]) Deribland 575 sjuke, 286 döde af asiatisk kolera.

Tab. N:o 6. Beträffande *medicinalfondens utgifter* för nu ifrågavarande del af allmänna helso- och sjukvården visar Tab. N:o 6 att kostnaden för *läkarnes rese- och traktamentsersättning* utgjort 23,851 kr. 31 öre mot 27,409 kr. 07 öre år 1873, att kostnaden för *fria medikamenter* åt fattige sjuka utgjort 7,162 kr. 14 öre mot 9,523 kr. 11 öre år 1873, att utgifterna för *biträde i provincialläkaresjukvården* uppgått till 5,598 kr. 57 öre mot 15,000 kr. 42 öre år 1873. Sammanräknade kostnaden för ifrågavarande ändamål har utgjort 36,612 kr. 02 öre mot 51,932 kr. 60 öre under 1873.

Om kostnaden för djurläkares resor till sjukdomars hämmande bland husdjur 12,298 kr. 45 öre, tillägges ofvannämnde utgiftsposter, uppgå medicinalfondens sammanlagde utgifter för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande bland menniskor och husdjur under år 1874 till 48,910 kr. 47 öre. Om dertill lägges vidare de utbetalda förskotten för medicolegala förrättningar, hvilka icke blifvit genom influtna ersättningar betäckta, utgörande 10,332 kr. 29 öre, af hvilka 2,000 kr. såsom aflöning åt rättskemisten, befinnas såsom Tab. Litt. X. Tab. Litt. X. utvisar medicinalfondens samtlige utgifter för 1874 hafva utgjort 59,242 kr. 76 öre.

3. Förbättringar och förändringar i den civila läkarevården [1]) (Tab. N:o 8).

Sedan 1874 års riksdag anvisat löner åt 2 nya provincialläkaretjenster under samma vilkor, som vid de förut beviljade anslagen af enahanda beskaffenhet varit fästadt, eller att kommunerna i hvarje prov.-läkare-distrikt skulle på egen bekostnad anskaffa och underhålla lämplig bostad åt läkaren vid den för honom bestämda station, har den ena af dessa löner genom Nådiga brefvet den 2 Oktober 1874 bestämts åt en prov.-läkare inom Blekinge län, med station i *Ronneby köping* och tjenstedistrikt af Hjortberga, Förkärla, Listerby, Edestads, Backaryds och Ronneby socknar jemte Ronneby köping inom Medelstads härad samt Hoby och Öljhults socknar inom Bräkne härad. Dessutom har Riksdagen beviljat 1,000 kr. till de 2 återstående *extra* prov.-läkaretjensternas uppförande på *ordinarie* stat, i den mån innehafvarne af dessa tjenster komma att derifrån afgå eller lemna sina dermed förenade bataljonsläkaretjenster, hvarjemte anvisats en tillökning af 1,000 kr. i det till *tjenstgöringspenningar* åt prov.-läkare beviljade anslag.

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Törnblom.

Tab. Litt. X. *Af medicinalfonden bestridde utgifter för allmänna sjukvården och rättsmedicinska undersökningar år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
För sjukvården bland rikets inbyggare.				För husdjurssjukvården.			För medico-legala förrättningar.			
Rese- och traktamentskostnader för farsoters hämmande.	Aflöning åt biträden i provincialläkaresjukvården.	Fria medikamenter åt fattige sjuke.	Summa.	För djurläkares resor till hämmande af sjukdomar bland husdjuren.	Fria medikamenter åt sjuke kreatur.	Summa.	Utbetalde förskotter jemte aflöning åt en t. f. Rättskemist.	Influtne ersättningar.	Summa utgift.	Summa Summarum.
23,851,31	5,598,57	7,162,14	36,612,02	12,298,45	—	12,298,45	13,470,15	3,137,86	10,332,29	59,242,76

Tab. Litt. Y. *Under loppet af år 1874 tillvägabragte förbättringar och förändringar i läkarevården.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Läkarebefattningar.	Vid årets början befintlige.	Under årets lopp tillkomne nya eller förändrade läkarebefattningar inom följande län.								Vid årets slut befintlige.	Tillökning under året.
		Stockholms stad.	Stockholms län.	Södermanlands län.	Östergötlands län.	Jönköpings län.	Blekinge län.	Stora Kopparbergs län.	Gefleborgs län.		
Provincialläkarebefattningar	133 [1])	—	—	—	—	—	1 [7])	—	—	134	1
Extra provincialläkarebefattningar	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Summa	135	—	—	—	—	—	—	—	—	136	—
Distriktsläkarebefattningar	69	—	—	1 [4])	1 [5])	—	—	2 [9])	—	73	4
Stads- stadsdistrikts- och grufve-läkarebefattningar	108	2 [2])	1 [3])	—	—	1 [6])	1 [8])	—	1 [10])	114	6
Tillsammans	312	2	1	1	1	1	2	2	1	323	11

[1]) Utom provincialkirurgen i Stockholms län samt guvernements- och garnisonsläkaren å S:t Barthelemy. — [2]) Johannis och Adolf Fredriks församlings östra samt Maria församlings vestra distrikt. — [3]) Vaxholm. — [4]) Flen. — [5]) Torpa. — [6]) Jönköpings stad. — [7]) Ronneby. — [8]) Sölvesborg. — [9]) Husby. Avesta. — [10]) Söderhamn.

Uti förutvarande förhållanden med läkare-distrikt, läkares befordringsrätt m. m. hafva genom särskilda nådiga resolutioner följande förändringar blifvit vidtagne:

1) beträffande *prov.-läkares embetsverksamhet:*

den 20 Mars: att prov.-läkaren i Ölands norra distrikt må, mot åtnjutande af rese- och traktamentsersättning från medicinalfonden, fyra gånger om året, å de tider Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner lämpligast bestämma och efter det allmänheten blifvit genom kronobetjeningen eller från predikstolarne förut derom underrättad, företaga resor till *Böda*, *Högby* och *Källa* socknar och under högst en dag i hvardera socknen vara för befolkningen tillgänglig; samt *den 21 Maj:* att prov.-läkaren i Lycksele distrikt må, två gånger om året, företaga dylika tjensteresor till Sorsele kyrkoplats.

2) beträffande *läkares befordringsrätt:* att tjenstårsberäkning, i likhet med civile läkare i statens tjenst, blifvit beviljad:

den 20 Februari: åt en distriktsläkare i Södermanlands län med station vid Flens jernvägsstation och tjenstedistrikt af Lilla Mellösa, Flens, Forssa, Ardala och Blacksta socknar;

den 10 April: åt en distriktsläkare i Husby distrikt, med station vid Stjernsunds bruk och tjenstedistrikt af Klosters, Långshyttans, Stjernsunds och Engelsfors bruksegendomar samt öfriga delar af Husby socken i Kopparbergs län och Edskens bruksegendom i Gefleborgs län:

den 10 Juli: åt en distriktsläkare i Kopparbergs län med station vid Avesta och tjenstedistrikt af Avesta kommun samt Grytnäs och Fölkärna socknar;

den 24 Juli: åt ytterligare två distriktsläkare i Stockholms stad;

den 20 November: åt en andre stadsläkare i Söderhamn.

Af Tab. N:o 8 inhemtas antalet af de inom hvarje Tab. N:o 8. särskildt län varande civila läkarebefattningarna, dock med undantag för dem vid sjukhus, fängelser m. m.

Under år 1874 hafva 15 läkare dels i, dels utom tjenst *med döden afgått*, hvaremot, så vidt anmälan derom till Kollegium inkommit, 24 läkare blifvit från läroverken *utexaminerade*, nemligen 17 från Karolinska Institutet och 7 från Upsala.

Under året hafva 24 läkare i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 26 April 1861, hos Kollegium legitimerat sig och alltså förvärfvat kompetens till sådana läkarebefattningar i statens tjenst, för hvilka icke särskilda kompetensvilkor äro föreskrifna.

Tab. Litt. Z. utvisar förhållandet emellan antalet läkare och läkarebefattningar vid slutet af år 1874. Tab. Litt. Z.

Omsättningen bland de civila läkarebefattningarnas innehafvare under redovisningsåret inhemtas af Tab. Litt. Å. Tab. Litt. A.

Vikarierande provincialläkare hafva, dels med anledning af inträffande vakanser och dels i följd af ordinarie tjenstinnehafvarens sjukdom och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes framställning om särskilda läkares biträde till tjensternas upprätthållande, varit anstälde på medicinalfondens bekostnad eller med bidrag från densamma inom Södermanlands [1]), Östergötlands [2]), Jönköpings [3]), Elfsborgs [4]), Örebro [5]), Jemtlands [6]) och Vesterbottens [7]) län.

Biträdande läkare hafva, dels i följd af vakans samt dels i anseende till yppad svårare sjuklighet och på Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes anmälan om behofvet af ökadt läkarebiträde, varit anstälde inom Södermanlands [8]), Östergötlands [9]), Jönköpings [10]), Göteborgs och Bohus [11]), Stora Kopparbergs [12]) och Vester-Norrlands [13]) län.

[1]) Kjellman, F. W. — [2]) Norin, F. — [3]) Dahlberg, C. J. — [4]) Nilsson, J. — [5]) Eckman, A. P. H. — [6]) Molin, J. J. — [7]) Djurberg, C. F. — [8]) Kinnman, S. G. — [9]) Wessén, H. G. M. L., Selling, A. — [10]) Hægerstrand, J. A. W. — [11]) Hægerstrand, J. A. W. — [12]) Henschen, S. — [13]) Berger, J.

Tab. Litt. Z. *Jemförelse mellan befintliga antalet läkare och läkarebefattningar vid slutet af år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Läkarepersonalen.				Civila läkarebefattningar.							Militära läkarebefattningar.				
År.	tillökning med nya från läroverken tillkomne.	minskning genom dödsfall.	befintligt antal vid årets slut.	Summa tillväxt eller minskning.	Ordinarie provincialläkare-befattningar.	Extra provincialläkare-befattningar.	Distriktsläkare-befattningar.	Stads-, stadsdistrikts- och gruf've-läkare-befattningar.	Vid länslasaretter, kurhus och hospitaler.	Vid andra sjukhus, helsobrunnar, bad, fängelser m. m.	Summa.	Öfverfält- och regementsläkare-tjenster.	Bataljonsläkare-tjenster.	Sjukhus- och slottsläkare-tjenster.	Pensioner och stipendier i fältläkarekorpsen och flottan.	Summa.
1873	12	8	593	+ 4	133	2	69	108	85	100	497	42	73	8	62	185
1874	25	15	603	+ 10	134	2	73	114	86	100	508	42	73	8	62	185

Tab. Litt. Å. *Omsättning i civila läkarebefattningar år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Läkarebefattningar.	Vid årets början lediga.	Under årets lopp ytterligare ledigblifne genom dödsfall.	genom afsked.	genom transport.	nya tjenster.	Summa.	Ibland de lediga tjensterna återbesattes.	Vid årets slut ännu obesatte.
Provincial- och extra provincialläkare-befattningar	6	1	2	5	—	8	7	7
Distriktsläkare-befattningar	19	1	3	—	6	10	8	21
Stads- och stadsdistriksläkare-befattningar	5	2	4	3	5	14	12	7
Lasarettsläkare-befattningar	3	—	6	1	—	7	6	4
Summa	33	4	15	9	11	39	33	39

4. Civila sjukvårdsinrättningar [1]).

Antalet lasaretts- och kurhusinrättningar utgjorde detta år i likhet med det näst föregående inalles 61. Södermanlands läns landsting har beslutat uppföra ännu ett sjukhus att förläggas till närheten af *Flens* jernvägsstation. För nybyggnad af *Jönköpings* lasarett beviljades erforderliga medel, äfvensom för tillbyggnader af *Linköpings* och *Söderhamns* lasarett och *Vadstena* kurhus. Under byggnad befunnos vid årets slut den nya lasarettsbyggnaden i *Karlstad* samt lasaretts- och kurhusbyggnaden i *Falun*. Förökadt utrymme har för öfrigt blifvit förskaffadt å *Norrköpings* och *Lunds* lasarett, å förra stället genom upplåtandet för sjukvården af ett inrättningen närbeläget hus, å senare stället genom anskaffandet af ett sjuktält. Af öfriga länen tillhörande sjukhus har tillkommit sjukstugan i *Sollefteå;* sjukhuset i *Arvika* var vid årets slut färdigt för upplåtande till sjukes emottagning. Anslag till dylika inrättningar i *Gislaved* och *Billingsfors* beviljades af årets landsting.

Antalet af å lasaretten och kurhusen tillgängliga sjuksängar uppgick vid årets slut till 3,445 utvisande en tillökning under året af 6. Antalet sjuksängar å öfrige civila sjukhus [2]) uppgick till 1,147, eller tillsammans till 4,592.

Af årets landstingshandlingar och sjukhusläkarnes embetsberättelser inhemtas rörande nämnde sjukvårdsinrättningar följande:

Stockholms län. Sedan komiterade för förvaltningen af Stockholms läns kurhusmedel hos Direktionen öfver Kongl. Serafimer-Lasarettet gjort framställning att det angående vård å nämnde lasarett af sjuka från länet uppgjorda kontrakt måtte ytterligare få prolongeras, beslöt landstinget dels att för bestridande af härför erforderlig utgift anslå en årlig summa af 9,600 kronor, dels anmoda bemälde komiterade att hos lasarettsDirektionen söka utverka, att det nya kontraktet komme att omfatta en längre tid, dock högst 10 år. Landstinget beslöt ytterligare att hos Kongl. Maj:t göra underdånig hemställan att, med upphörande af gällande föreskrifter i Kongl. Kungörelsen den 21 Oktober 1864 angående medellösa personers berättigande att å Länslasarett åtnjuta fri sjukvård, derest de tillhörde främmande distrikt, lasaretten måtte berättigas "att njuta ersättning för förmåner, lemnade äfven åt sådana medellösa personer, hvilka tillhörde annat distrikt än det, hvarifrån afgiften till lasarettets underhållande utginge". Landstinget beviljade anslag för tillbyggnad af bad- och obduktionslokal samt vattenledning vid *Södertelge* lasarett.

Vid *Norrtelge* lasarett har badlokal under året genom tillbyggnad af sjukhusbyggnaden blifvit anordnad.

Södermanlands län. Sedan landstingets underdåniga utlåtande blifvit infordradt rörande underdånig ansökning, att Oppunda, Villåttinge och Daga härader, med undantag af 8 socknar inom området, måtte tillåtas att bilda ett från det öfriga länet afskildt sjukvårdsdistrikt, med rättighet att till ordnandet af sin sjukvård få använda en mot folkmängden svarande andel af länets för sådant ändamål disponibla fonder, samt att till underhåll af ett vid *Flen* anlagdt, mot distriktets behof svarande lasarett få uppbära de från distriktet utgående sjukvårdsafgifter, beslöt landstinget att i ämnet afgifva följande underdåniga yttrande: "Landstinget, som anser ett sådant af åtskilliga kommuner ifrågasatt särskiljande från det öfriga länets sjukvård och anspråk på delning af derför afsedda fonder, vara så väl stridande mot den princip, som hittills alltid vid ordnandet af denna sjukvård varit erkänd och vidhållen, att sjukvården är en hela länets gemensamma angelägenhet, som ock säkerligen ledande till betänkliga följder, får i underdånighet afstyrka bifall till ifrågavarande ansökning».

Landstinget beslöt att låta vid *Flen* uppföra ett länslasarett, inrättadt för 40 sängar och beviljade utöfver det belopp af 15,900 kronor, som genom frivilliga bidrag i orten härför blifvit tecknade, för ändamålet ett förslagsanslag af 40,000 kr.

Östergötlands län. Landstinget beslöt att den å *Linköpings* lasarett befintlige flygeln N:o 1 skulle nybyggas i enlighet med godkända ritningar, samt att flygeln N:o 2 skulle inredas till boställslägenhet för syslomannen. Läkarne och syslomännen vid länets samtlige lasarett beviljades löneförhöjning. Sjukhuset vid *Reijmyre* bruk skulle inom årets slut fullbordas, hvadan detsamma tillerkändes det af 1873 års landsting beviljade årliga anslag af 1,000 kr. att utgå från och med 1875.

Enligt hvad i föregående berättelse omförmäles hafva, för inrymmandet af alla kurhuspatienter från hela länet å *Vadstena* sjukhus, tre nya sjukrum å vinden blifvit inredda samt de två förut befintliga gafvelrummen iståndsatta.

Jönköpings län. Läkarens lön vid länslasarettet bestämdes till 3,100 kr. per år. Med afslag på väckt förslag om länssjukhusets förläggande till Nässjö jernvägsstation beslöt landstinget anslå 168,322 kr. 95 öre för uppförande i *Jönköping* af nytt länslasarett och kurhus af sten samt att för detta byggnadsföretag upptaga ett på tjugo års afbetalning ställdt lån å 150,000 kr.

För inrättandet af ett mindre sjukhus i *Gislaved* anvisade landstinget ett bidrag för en gång af 3,000 kr. med vilkor 1:o att sjukhusinrättningen med minst 10 sängar inom 2 år genom distriktets försorg blefve fullbordad, så att den då kunde träda i verksamhet; 2:o att vid lyftningen af anslaget aflemnades en af utsedde deputerade å sjukhusdistriktets vägnar utfärdad förbindelse att, i händelse ej sjukvårdsinrättningen blefve inom stadgad tid fullbordad, anslagna beloppet jemte 6 procents ränta årligen derå från lyftningsdagen till landstingskassan återgälda; 3:o att sjukvården uppdroges åt en behörigen examinerad och godkänd läkare, som årligen till landstinget aflemnade berättelse om sjukvården i enlighet med hvad för lasarettsläkare om dylika berättelsers afgifvande vore föreskrifvet samt 4:o att inrättningens förvaltning öfverlemnades åt en styrelse, bestående af, jemte läkaren, tre ledamöter, valde årligen, tre af distriktet och en af landstinget.

Kalmar läns norra landsting beslöt att höja årsanslaget för *Vimmerby* sjukhus till 1,500 kr.

Kalmar läns södra landsting anslog 547 kr. 50 öre att ställas till lasaretts-direktionens i Kalmar förfogande samt 243 kr. 33 öre till samma Direktion i Oskarshamn, "motsvarande

[1]) Referent Medicinalrådet Hallin.
[2]) Häribland äro ej inberäknade barnhus och barnsjukhus, militärsjukhus.

respektive $1^1/_2$ och $^2/_3$ årssäng, att användas till bestridande af kostnaderna för fattiga sinnessjukas vård och underhåll".

Gotlands län. Åt en komité uppdrogs att till nästa landsting inkomma med förslag till uppförande af s. k. sjukstugor, en vid Hemse och en vid Slite provincialläkare station.

Malmöhus län. Frågan om anordnandet af länssjukhus utom det förut varande lasarettet förblef oafgjord. De i förlidet års berättelse omnämnde komiterade fingo i uppdrag, att underhandla med städerna Helsingborg och Ystad rörande vissa vilkor från landstingets sida för den händelse landstinget beslöt, att i dessa städer uppföra länssjukhus.

Ett nytt *tvätthus* 59 fot långt 38 fot bredt, har under året blifvit vid lasarettet uppfördt.

Den närmast inkörsporten belägna ändan (den venstra) upptages af Maskinistens bostad, tvenne rum, kök och spiskammare; närmast kurhuset är pannrummet beläget, hvarifrån är ingång till sjelfva tvättrummet med deri uppställda bykkar för tvättens ångkokning och sköljning. Sedan linnet genom en äfvenledes här uppställd centrifugalmaskin blifvit befriadt från det mesta vattnet, föres det genom en hiss till loftet, för att i det här med ramar anordnade torkrummet, som uppvärmes med ånga, blifva fullt tort; genom en trätrumma nedsläppes det torkade linnet i mangelrummet för att der undergå den slutliga behandlingen. Vid sidan af pannrummet är kolrum och ett mindre rum, hvari är uppställd dels en ångpump, med hvilken vatten från den i pannrummet belägna murade vattenbehållaren kan föras till lasarettets samtliga byggnader, i den händelse vattenledningen af någon orsak ej skulle gifva vatten, dels en mindre ång(-drif-) maskin (en af de gamla ångpumparne är härtill omändrad) hvarmed centrifugalmaskinen och mangeln sättas i rörelse. Vid sidan om maskinrummet är ett rum afsedt för att tvätterskorna här skulle kunna intaga sina måltider och maskinisten förrätta mindre reparationsarbeten. I pannrummet äro tvenne ångpannor uppställda (den ena flyttad från källaren under äldsta lasarettsbyggnaden, der den förut hade sin plats); ångan föres genom i jorden nerlagda jernrör till baden, köket etc. Båda ångpannorna hafva blifvit försedda med s. k. "ångdomer" och ånginjekter i stället för vacuumförvärmare. Bakom båda pannorna är en desinfektionsugn, inrättad så rymlig att hela madrasser kunna inläggas. Såväl i ångpannerummet som tvättrummet är taket hvälfdt af sten emellan jernbjelkar; imman från det senare rummet bortföres genom en stentrumma uppförd tillsammans med skorstenen.

Vattenledning har äfven under året blifvit nedlagd å lasarettets tomt samt införd i samtliga byggnaderna. Tvenne frostfria vattenkastare samt fem brandposter med tillhörande "ståndrör" och slang äro anbringade på tomten; i hvarje korridor å nya lasarettet äro tvenne brandposter, i gamla lasarettets och kurhusets korridorer en, samt i äldsta lasarettet och barnbördshuset en; till hvarje af dessa brandposter hörer i särskilda skåp upprullade slangar af hampväf med tillhörande munstycken, så att vid behof det endast är nödigt att upplinda slangen, vrida på en kran för att ha sprutan i gång. Dessutom äro i hvarje sjuksal, i korridorerna, sköterskornas rum, operations- och obduktionsrummen m. fl. ställen vattenkranar med s. k. spilkummar anordnade. Alla tilloppsrören äro af jern och afledningsrören af zink.

Hallands län. Landstinget beslöt att ett bidrag under 10 år från och med 1875 af 2,500 kr. årligen skulle utgå af landstingsmedel för amortering af Halmstads lasaretts byggnadsskuld. Likaledes anslogos 2,500 kr. till sjukhuset i Varberg, hvaraf 500 kr. årligen skulle användas till tvenne frisängar och återstoden reserveras för sjukvårdens behof. Väckt förslag om uppförande af bostadshus för läkaren och syslomannen vid Varbergs lasarett blef af landstinget afslaget.

Göteborgs och Bohus län. Landstinget beslöt att inköpa en bredvid sjukhuset i Strömstad belägen tomt, i ändamål att skaffa sjukhuset i allmänhet större utrymme, samt på samma gång förskaffa sjukhuset lämpligt kök uti det hus, som följer med köpet. En komité nedsattes för att utreda frågan om uppförande af ett mindre sjukhus å Oroust.

Elfsborgs län. Landstinget beslöt att 600 kronor årligen skulle anvisas såsom bidrag till vård och underhåll af patienter vid Billingsfors sjukstuga, dock med vilkor "att endast patienter från de kommuner, som lemnade bidrag i proportion till hvad landstinget kunde bevilja, måtte af anslaget komma i åtnjutande".

Vermlands län. Landstinget beviljade dels 8,000 kronor till fullbordande af sjukhuset i *Arvika*, dels 2,000 kr. för bestridande af sjukvården å nämnde sjukhus under år 1875. För anordning af ytterligare 5 sängar vid *Uddeholms* sjukhus beviljade landstinget ett anslag af 550 kronor 45 öre.

Örebro län. Vid Örebro lasarett har en tillbyggnad af det hus, hvaruti köket är förlagdt, blifvit verkställd. Tillbyggnaden innehåller obduktions- och likrum, mangelkammare samt källare. Obduktionsrummet och mangelkammaren hafva blifvit försedde med vattenledning.

Vestmanlands län. Vid *Sala* lasarett hafva under året följande byggnader blifvit uppförde, nemligen hvälfd källare, vedbod, latriner m. m., hvarjemte ett till lasarettstomten tillagdt område af 10 kappland blifvit instängdt, planeradt och planteradt. För fulländandet af planteringen och parkanläggningen omkring lasarettsbyggnaden i *Norberg* anslog landstinget 1,100 kr.

Stora Kopparbergs län. För uppförandet af ännu ytterligare tvenne sjukstugor inom länet, nemligen i *Smedjebacken* och i *Grangärdet*, anslog landstinget tillsammans 10,000 kronor.

Gefleborgs län. Landstinget beslöt att den afgift af 40 kr., som hittills årligen erlagts af hvarje å *Jerfsö* sjukhem intagen patient, skulle såsom motverkande stiftelsens ändamål med 1874 års utgång upphöra att utgå. För tillbyggnad af lasarettet i *Söderhamn*, anslog landstinget en summa af 10,000 kr. att utgå under loppet af 4 år. Rörande betäckandet af en skuld, hvari Hudiksvalls lasarett häftade, stor 4,900 kr., beslöt landstinget ett anslag för en gång att utgå till hälften af landstingskassans besparade medel och till hälften genom uttaxering på dertill skattpligtige invånare i lasarettsdistriktet.

Vester-Norrlands län. Till fullbordande af de nya lasarettsbyggnaderna i Sundsvall och Örnsköldsvik beviljade landstinget anslag, nemligen 60,000 kr. till det förra och 7,300 kr. till det senare.

Jemtlands län. Lasarettsdirektionen bemyndigades att å landstingets vägnar upptaga erforderligt lån till betäckande af kostnaderna för fullbordande af den till lasarettets utvidgning påbörjade byggnad.

Norrbottens län. Till uppförandet af nytt lasarett i *Luleå* beviljade landstinget, att besparade medel finge användas, samt

att dessutom under 3 år från och med 1875 å hvarje mantalsskrifven person skulle för ändamålet uttaxeras 50 öre årligen.

Af tab. N:o 9, innefattande ett sammandrag af till Sundhets Kollegium från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen inkomne berättelser om verkställd granskning af räkenskaperna öfver sjukvårdsafgiften för året, utvisar (kol. 5—8) beloppet af de inkomster, som för underhåll af lasaretts- och kurhusinrättningarna i hvarje län under detta år varit att påräkna, samt vidare sjukhusdistrikternas antal (kol. 3), antalet kurhus och lasarett i hvarje län (kol. 9), jemte antalet tillgänglige sjuksängar (kol. 13) samt utgifterna (kol. 14—15).

Af tab. N:o 10, innefattande sammandrag af läkarnes berättelser att ser om å länslasaretten och kurhusen *vårdade* sjuka, inhemtas dessas antal å ifrågavarande inrättningar under redovisningsåret utgjort å *lasaretten* 18,768 och å kurhusen 3,441 eller tillsammans 22,209. Under år 1873 vårdades å lasaretten 16,925 och å kurhusen 3,768, utvisande att antalet å lasaretten vårdade med 1,843 öfverstigit antalet vårdade under näst föregående år, hvaremot antalet å kurhusen vårdade varit 327 mindre än år 1873. Af de under redovisningsåret vårdade voro å lasaretten 1,570 och å kurhusen 349 *qvarliggande* från 1873. Från lasaretten *utskrefvos* 15,397 och från kurhusen 3,060 eller tillsammans 18,457. Å lasaretten *afledo* 1,742 och å kurhusen 56, så att vid årets slut *qvarlågo* å lasaretten 1,629 och å kurhusen 325. Mortaliteten har i procent beräknad utgjort å lasaretten 9,3 och å kurhusen 1,0.

Underhållsdagarne hafva å lasaretten utgjort 607,590 och å kurhusen 134,875, eller i medeltal för hvarje sjuk å lasaretten 32,3 och å kurhusen 39,2. Underhållsdagarnes medeltal har bland lasaretten varit störst å Kongelfs, nemligen 65,3 och minst å Norbergs med 22,5; och å kurhusen högst å Stockholms läns nemligen 72,8 och lägst å Varbergs med 18,7.

Utgifterna för den egentliga sjukvården vid samtlige lasaretten och kurhusen hafva, enligt hvad i läkarnes berättelser härom funnits meddeladt, uppgått till kr. 930,908,15 (kol. 22), deraf för medikamenter 79,413,92 samt för utspisning 352,709,84. Fördelas summan af totalkostnaden (kol. 22) på hela antalet underhållsdagar (kol. 8 och 16), så befinnes medelkostnaden för hvarje sjuk utgöra 1 krona 25,3 öre mot 1 kr. 12,2 öre under år 1873; medelkostnaden för medikamenter uppgick till 10,7 öre och för utspisningen till 47,7 öre. Hvarje hela året upptagen sjuksäng har följaktligen kostat 457 kr. 53 öre. Medium af kostnaden för hvarje sjuk dagligen har varit störst å Venersborgs sjukhus för totalkostnaden, nemligen 1 kr. 88 öre samt minst å Nyköpings med 85,6 öre; för läkemedel störst å Piteå med 35,7 och minst å Karlskrona och Karlshamns med 6,0 öre. Medelkostnaden för utspisningen var störst å Kongelfs lasarett, nemligen 84,4 öre och minst å Stockholms stads lasarett och kurhus, nemligen 33,1—33,2 öre. Att sammanslagna totalkostnaden (kol. 22) understiger den å tab. 9 angifna, förklaras på samma sätt som i föregående årsberättelser.

Tab. Litt. Ä. Vid jemförelsen emellan antalet å länslasaretten och kurhusen vårdade m. m. 1874 och under nästförflutna femårsperiod visar sig enligt Tab. Litt. Ä. bland annat (kol. 2) att detta antal med 1,426 öfverstiger årliga medeltalet under nämnde femårsperiod vårdade sjuke. Dödsprocenten (kol. 4—5) har under redovisningsåret varit högre å lasaretten, men lika å kurhusen med dödsprocenten under samma qvinqvennium. Så väl medikaments som totalkostnaderna hafva varit högre än under nämnde period.

Tab. Litt. Ö. utvisar antalet *vårdade* sjuke å öfrige *civila sjukvårdsinrättningar*. Under år 1874 hafva å dessa sjukvårdsanstalter *vårdats* inalles 8,199 mot 7,724 under år 1873 eller en tillökning af 475 mot antalet vårdade under sistnämnde år. Af de under redovisningsåret vårdade voro 993 *qvarliggande* från 1873, 7,206 *intagne* under året, 6,440 *utskrefvos*, 850 *afledo* och 909 *qvarlågo* under behandling till år 1875. Mortaliteten uppgick till 10,3 procent. Tab. Litt. Ö.

Af de till Kollegium inkomna rapporter från *barnhus* och *barnsjukhus* [1]) inhemtas, enligt hvad Tab. Litt. Aa utvisar att antalet *vårdade* sjuke å dessa anstalter under året uppgått till 926, under det antalet för sjukdom å dessa anstalter vårdade under 1873 uppgick till 1,359. Af de vårdade *utskrefvos* 628, *afledo* 169 och *qvarlågo* vid årets slut 129. Tab. Litt. Aa.

Från *allmänna barnhuset i Stockholm* anföres följande: "Vid jemförelse emellan de båda sistförflutna åren 1873 och 1874, ställa sig alla de förhållanden, som hafva ett afgjordt inflytande på helsotillståndet, betydligt fördelaktigare för det sistnämnde året. Barnantalet har varit betydligt lägre — 598 emot 666 — proportionen emellan ammor och barn väsendtligt fördelaktigare — 1 : 1,52 emot 1 : 1,60, medeltiden af hvarje barns vistande inom barnhuset under år 1874 endast 75,81 dagar emot 88,38 år 1873, samt slutligen medeltal barn på dag 113,41 under år 1874 emot 147,22 under år 1873.

Den stora betydelsen af dessa förhållanden uppenbarar sig deruti att, oaktadt epidemier af koppor, mäsling och kikhosta varit rådande, och ehuru den speciela sjukvården varit fotad på samma grunder som under föregående år, samt inga förändringar, som kunnat hafva inflytande på sjukdomslynne och dödlighet deruti vidtagits, dödligheten bland barnhusbarn likväl nedgått ifrån 34,06 procent till 20,3, eller med andra ord minskats med omkring 14 procent.

Erfarenheten har således under detta, liksom från alla föregående år, tydligen ådagalagt att sjukligheten, sjukdomarnes mer eller mindre svårartade beskaffenhet och dödlighetsprocenten ibland barnen stå i ett direkt förhållande icke till den speciella sjukvården utan till ofvan angifna faktorer, hvilka alltså hvar för sig, men ännu mera gemensamt äro förtjenta af den största uppmärksamhet". *(Abelin.)*

Äfven å *Prinsessan Lovisas vårdsanstalt* för sjuka barn har sjukdomskonstitutionen under året varit i allmänhet mycket god. Några smärre epidemier hafva dock förekommit, nemligen en mindre af kikhosta under de fyra första månaderna af året och en något större af mäsling under sista qvartalet. Kikhostan visade som vanligt ett fullkomligt oberoende af hvarje slags behandling, samt komplicerades i mer än halfva antalet fall af kapillära bronkiter och lunginflammationer. Mäslingen visade inom sjukhuset ett lindrigt förlopp, till och med fördelaktigare än utom detsamma. Af skarlakansfeber förekommo några fall; dess spridning sökte man förhindra genom noggrann isolering. Medelantalet underhållsdagar för hvarje sjuk uppgick till 61,5. *(Kjellberg.)*

Å Tab. N:o 11 meddelas en öfversigt af de *sjukdomar*, som blifvit under året vårdade så väl å länslasaretten som å ofvannämnde särskilda sjukhus. Å nedanstående specialtabeller[2]) redogöres särskildt för vissa sjukdomsgrupper. Tab. N:o 11.

[1]) Rapport från barnsjukhuset i Göteborg ej inkommen.

[2]) Rapporten från Kongelfs lasarett var ännu ej inkommen, då dessa tabeller uppställdes.

Tab. Litt. Bb. För *medfödda sjukdomar* och *bildningsfel* behandlades enligt Tab. Litt. Bb inalles 56 fall, hvaraf 52 utgjordes af s. k. barläpp.

Tab. Litt. Cc. Af Tab. Litt. Cc inhemtas att å lasaretten under redovisningsåret vårdats inalles 752 *tyfösa febrar* mot 1,228 under år 1873, alltså en väsendtlig minskning af antalet hithörande sjukdomar. Bland de under året vårdade förekommo endast 89 fall af exanthematisk feber, hvaremot alla återstående tillhörde tyfoidfebern. Af de vårdade voro 462 män mot 290 qvinnor. Största antalet intagna tillhörde ålderskategorien 21—40 år. Mortaliteten uppgick till 13,7 procent.

Tab. Litt. Dd. Enligt hvad Tab. Litt. Dd utvisar förekommo å lasaretten inalles 277 *förgiftnings sjukdomar*, hvaribland akut och kronisk alkohols sjukdom förekom med 81 fall och fyllerigalenskap med 177 fall; mortaliteten utgjorde i förra fallet 6,2 % och i det sednare 10,2 %.

För *sinnessjukdomar* vårdades, enligt hvad Tab. Litt. Ee. Ee närmare utvisar, inalles 440 mot endast 414 under år 1873. Af de särskilda sjukdomsformerna tillhörde 170 Mani (Ursinne) och 207 Melankoli (tungsinne). Af de intagne tillhörde 210 åldern emellan 21—40 år och 134 åldern mellan 41—60 år. Antalet vårdade män var lika med antalet qvinnor, nemligen 220 af hvardera könet; 13 afledo, 48 qvarlågo till 1875 och de öfrige utskrefvos såsom friska, förbättrade eller affördes till hospital.

Enligt Tab. Litt. Ff vårdades för sjukdomar i *syn-* Tab. Litt. Ff. *organet* tillsammans 1,323 mot endast 1,171 under näst föregående år. Af de intagne tillhörde 302 åldern mellan 21—40 år. För grå starr behandlades 88 mot 91 under år 1873.

Tab. Litt. A. *Öfversigt af sjukvården vid Länslasaretten och Kurhusen 1874, i förhållande till qvinqvenniet 1869—1873.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
			Mortalitets-procent.		Underhållsdagar.			Medikamentskostnad.		Totalkostnad.	
	Vårdade.	Döde.	För de vårdade å lasaretten.	För de vårdade å kurhusen.	För hela sjuk-antalet.	För hvarje sjuk i medeltal å lasaretten.	För hvarje sjuk i medeltal å kurhusen.	För hela sjuk-antalet.	För hvarje sjuk dagligen.	För hela sjuk-antalet.	För hvarje sjuk dagligen.
								Kronor.	öre.	Kronor.	Kr.
År 1874	22,209	1.798	9,3	1,0	742,465	32,3	39,2	79,413,92	10,7	930,908,15	1,25,3
Årliga medeltalet för qvinqvenniet 1869—1873	20,783	1,237	7,5	1,0	717,095	35,4	41,0	65,977,59	9,2	751,121,90	1,04,7

Tab. Litt. Ö. *Å särskilda sjukvårdsinrättningar vårdade sjuke, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sjukvårdsinrättningar.	Qvarliggande från 1873.	Intagne.	Vårdade.	Utskrifne.	Döde.	Qvarliggande till 1875.	Antal underhållsdagar		Totalkostnaden för den egentliga sjukvården		Antalet sjuksängar.
							för hela sjukantalet.	för hvarje sjuk.	för hela sjukantalet.	för hvarje sjuk.	
									Kr		
Serafimer-Ordens lasarettet i Stockholm	236	1,848	2,084	1,690	178	216	75,476	37,6	107,649,04	1,42,6	277
Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg i d:o	72	781	853	645	130	78	23,225	27,2	[1])	—	78
» » å N. Försörjningsinrättningen i d:o	348	1,074	1,422	879	253	290	[1])	—	[1])	—	200
Diakoniss-sjukhuset i d:o	31	291	322	274	20	28	12,673	39,3	[1])	—	38
Löwenströmska lasarettet	8	99	107	81	13	13	2,363	22,1	3,704,62	1,36,7	16
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg	164	1,440	1,604	1,358	107	139	50,283	31,3	91,419,64	1,80,0	219
Majornas sjukhus i d:o	26	230	256	204	29	23	7,334	28,6	10,115,81	1,57,0	25
Sjukhuset i Trosa	—	29	29	28	1	—	448	15,4	[1])	—	3
» i Åtvidaberg	4	76	80	73	5	2	[1])	—	[1])	—	26
» i Vernamo	8	101	109	103	2	4	3,098	28,4	3,452,10	1,11,0	12
» i Vimmerby	5	39	44	36	4	4	1,593	36,2	1,711,00	1,09,0	7
» i Högsby	2	43	45	40	1	4	1,023	22,7	[1])	—	6
» i Söderåkra	—	41	41	38	—	3	627	15,2	[1])	—	6
» i Malmö	34	328	362	267	49	46	13,901	38,4	14,512,65	1,04,0	61
» i Ystad	4	115	119	98	15	6	2,317	19,5	2,931,19	1,26,5	24
» i Kongsbacka	1	25	26	24	1	1	456	17,6	[1])	—	3
» i Silbodal	6	57	63	57	3	3	2,173	34,4	3,762,38	1,73,0	10
» i Dalby	1	16	17	14	2	1	558	33,0	1,068,63	2,88,0	10
» i Uddeholm	3	73	76	69	1	6	2,284	30,1	2,174,27	0,95,9	15
» i Ämmeberg	3	77	80	75	2	3	1,683	21,0	[1])	—	19
» i Boo	9	130	139	126	3	10	5,210	37,5	3,136,11	0,60,2	16
» i Ljusnarsberg	6	48	54	43	8	3	2,064	38,0	2,849,36	1,38,0	16
» i Lindesberg	4	39	43	36	4	3	1,357	30,9	[1])	—	16
» i Nora	11	104	115	89	12	14	3,574	31,1	4,453,20	1,24,6	24
» i Hedemora	4	47	51	46	3	2	[1])	—	1,529,49	—	10
» i Sollefteå	3	55	58	49	4	5	[1])	—	[1])	—	10
Summa	993	7,206	8,199	6,440	850	909	—	—	—	—	1,147

[1]) Rapporten innehåller icke uppgift härom.

Tab. Litt. Gg. För *tarmbråck* vårdades enligt Tab. Litt. Gg. inalles 108, eller en mindre än under 1873. Af de vårdade voro 67 män emot 41 qvinnor; af de intagne tillhörde de flesta åldern 41—60. 59 utgjordes af ingvinal och 29 af kruralbråck, 19 voro ej till formen specificerade; 27 afledo, motsvarande en mortalitet af 25 procent.

Tab. Litt. Hh. För sjukdomar i *ändtarmen* vårdades, enligt hvad Tab. Litt. Hh. utvisar, tillsammans 69 mot 74 under näst föregående år. Den talrikast förekommande sjukdomsformen utgjordes af ändtarmsfistel.

Enligt hvad Tab. Litt. Ii. utvisar, vårdades under redovisningsåret inalles 200 fall af sjukdom i *blåsa* och *blåskörtel* mot 187 under år 1873. Af de intagna tillhörde 54 åldern 21—40 och 46 åldern 41—60. Tab. Litt. Ii.

För sjukdomar i *manliga könsorganerna* (oberäknadt syfiloida och syfilitiska åkommor) vårdades enligt Tab. Litt. Kk. inalles 228 mot 239 under näst föregående år. Vattenbråck förekom med 73 fall och testikelinflammation med 62. Tab. Litt. Kk.

För sjukdomar i *qvinliga könsorganerna* (med undantag af de syfiloida, syfilitiska och kräftartade) vårdades, såsom Tab. Litt. Ll.

Tab. Litt. Aa. *Å barnsjukhus och barnhus vårdade sjuke barn, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7
	Qvarliggande från 1873.	Inkomne.	Summa vårdade.	Utskrifne.	Döde.	Qvarliggande till 1875.
Allmänna barnhuset i Stockholm	59	498	[1]) 557	347	136	74
Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus i d:o	49	259	308	221	33	54
Frimurarebarnhuset i d:o	1	60	61	60	—	1
Barnsjukhuset i Göteborg [2])	—	—	—	—	—	—
Summa	**109**	**817**	**926**	**628**	**169**	**129**

[1]) Häraf 166 på afdelningen för äldre barn. Dessutom anmäldes och behandlades å polikliniken 1,392 sjuke barn för 2,122 sjukdomar; af de behandlade sjukdomfallen hafva, så vidt anmäldt blifvit, 22 slutat med döden.
[2]) Rapport har ej till Kollegium ingått.

Tab. Litt. Bb. *Å länslasaretten vårdade medfödda sjukdomar och bildningsfel, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. Under 10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Labium leporinum	—	1	15	19	8	4	5	—	—	—	—	—	28	23	28	24	28	24	—	—	—	—
Pollices supernumerarii	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	—
Deformitas digitorum pedis	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Summa	—	1	18	19	8	4	6	—	—	—	—	—	32	23	32	24	31	24	—	—	1	—
	1		55										55		56		56					

Tab. Litt. Cc. *Å länslasaretten vårdade tyfösa febrar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. Under 10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Årstid. Jan.—Mars.		April—Juni.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.					m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Typhus exanthematicus	1	1	—	1	6	3	41	10	16	8	1	1	8	5	—	74	64	23	65	24	47	17	9	4	9	3
Febris typhoides	47	30	4	3	110	72	201	137	32	22	3	2	147	123	132	184	350	236	397	266	314	199	61	29	22	38
Summa	**48**	**31**	**4**	**4**	**116**	**75**	**242**	**147**	**48**	**30**	**4**	**3**	**155**	**128**	**132**	**258**	**414**	**259**	**462**	**290**	**361**	**216**	**70**	**33**	**31**	**41**
	79		673										673				673		752		752					

Tab. Litt. Ll. närmare utvisar, 411 mot 444 under år 1873. Version och flexio uteri förekommo 57 gånger och tumör i äggstockarne 29 gånger.

Tab. Litt. Mm. Af Tab. Litt. Mm. inhemtas att under redovisningsåret förekommit inalles 785 fall af sjukdomar i *ledgångarna*, mot 741 under nästföregående år. Af de under året vårdade voro 544 män och 241 qvinnor. Af de intagna tillhörde 219 åldern mellan 11—20, 238 åldern mellan 21—40 samt 145 åldern mellan 41—60 år.

Tab. Litt. Nn. För sjukdomar i *ben* och *benhinna* vårdades, enligt hvad Tab. Litt. Nn. utvisar, inalles 1,382 mot 1,250 under år 1873. Af de vårdade voro 976 behäftade med benbrott och 406 med sjukdomar i ben och benhinna i egentlig mening.

Tab. Litt. Oo. För *kroniska hudsjukdomar* behandlades, enligt hvad Tab. Litt. Oo. utvisar, tillsammans 476 mot 480 under näst föregående år. Af de intagne tillhörde flertalet åldern 11—20 år.

Tab. Litt. Pp. Enligt hvad Tab. Litt. Pp. utvisar, vårdades för *kräftsjukdomar* och olika slags *tumörer* inalles 588 fall; nemligen 326 tillhörande de förra och 262 de sednare. I 47 fall förekom kräfta i qvinliga bröstkörteln, i 20 uti läpparne. Epitelioma förekom med 38 fall, sarcoma med 47 och cystaartade tumörer med 43 fall.

Å de civila sjukvårdsinrättningarne hafva under år 1874 inalles 2,407 *större kirurgiska operationer* blifvit verkstälda, hvaraf 442 å Serafimer-ordens lasarettet, hvadan å öfrige lasarett och sjukhus [1]) tillsammans 1,965 dylika operationer blifvit utförda. Af dessa sistnämnde medförde 1,786 fullkomligt godt resultat eller förbättring, 51 opererade utskrefvos oförbättrade, 76 afledo och 52 qvarlågo till år 1875. De talrikaste operationsfallen förekommo på lasaretten i *Oskarshamn*, *Halmstad*, *Lund*, *Karlstad*, *Upsala*, *Borås*, *Mariestad* och *Boo* samt å *Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg*. Af särskilda operationer verkstäldes 123 *kataraktoperationer*, med gynnsamt resultat motsvarande 78 %; 334 exstirpationer af *tumörer*; 35 *bråckoperationer* med en mortalitetsprocent af 51,4; tillsammans 357 *amputa-*

[1]) Rapporter härom hafva ej ingått från lasaretten i Kongelf och Norberg.

Tab. Litt. Dd. *Å länslasaretten vårdade förgiftningssjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. Under 10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Alcoholismus acutus et chronicus	6	—	—	—	—	—	34	—	36	1	4	—	74	1	80	1	71	1	5	—	4	—
Delirium tremens	6	—	—	—	—	—	111	1	54	1	3	1	168	3	174	3	146	1	17	1	11	1
Ergotismus	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Phosphorismus acutus et chronicus	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	1	1	—	1	—	—	1	—
Intoxicatio e vaporibus carbonum candentium	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	4	—	3	—	—	—	1	—
Plumbismus acutus et chronicus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Veneficium ex acidis alkalinis vel salibus causticis aut acribus	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	—
Narcotismus acutus et chronicus	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Morsus serpentum	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	1	2	1	2	—	—	—	—
Arsenismus acutus et chronicus	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	2	1	3	—	2	—	—	1	1
Summa	13	1	1	1	—	2	154	3	92	2	7	1	254	9	267	10	227	7	22	1	18	2
	14		263										263		277		277					

Tab. Litt. Ee. *Å länslasaretten vårdade sinnessjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. Under 10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Årstid. Jan.—Mars.	April—Juni.	Juli—Sept.	Okt.—Dec.	Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.					m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Mania	10	14	—	—	12	9	46	28	19	27	3	2	34	37	42	33	80	66	90	80	83	72	1	2	6	6
Melancholia	6	11	—	—	6	6	51	53	30	39	1	4	36	63	52	39	88	102	94	113	81	96	4	1	9	16
Ecnoia	1	1	—	—	1	—	2	2	1	5	—	—	5	2	2	2	4	7	5	8	2	7	—	—	3	1
Paranoia	1	1	—	—	1	—	5	5	1	1	—	—	1	3	4	5	7	6	8	7	4	7	1	—	3	—
Dementia	1	1	—	—	—	1	9	4	3	4	1	—	2	8	7	5	13	9	14	10	10	10	1	—	3	—
Idiotia	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	2	—	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	—
Paralysis generalis	1	—	—	—	—	—	2	1	3	1	—	—	1	2	1	3	5	2	6	2	3	1	2	1	1	—
Summa	20	28	1	—	20	16	117	93	57	77	5	6	80	117	108	87	200	192	220	220	186	193	9	4	25	23
	48		392										392				392		440		440					

tioner och *exartikulationer* med en mortalitet af 7,28 procent mot 11,47 under näst föregående år.

Bland de å lasaretten vårdade *olycksfall* [1]) hafva 180 uppkommit genom skottskador, hvaraf 79 vid bergsprängning, 71 genom skjutvapen och 30 genom dynamit; 151 hade tillkommit vid åkning eller ridt, 116 vid byggnadsarbete, timmerfällen o. s. v. 109 uti diverse slags maskiner, 98 i sågverk, 82 under slagsmål, brottning eller till följd af öfvervåld, 73 å jernväg, 71 genom djurs åverkan, 59 å fartyg, 50 i tröskverk (flertalet inom Södermanland, Östergötland, Kalmar och Skåne) 19 i mekaniska verkstäder, jernverk och smedjor, 11 i qvarnverk, 2 i grufvor o. s. v. Största antalet maskinskador har förekommit å Norrköpings och Jönköpings lasarett. Af sjelfmordsförsök hafva förekommit 13 fall, hvaraf 1 medelst skjutvapen, 1 genom intagande af salpetersyra, de öfrige genom att skära sig i halsen.

Af de under redovisningsåret å kurhusen vårdade voro 349 *qvarliggande* från 1873 och 3,092 *intagne* under året, samt å Militärsjukhusen 15 *qvarliggande* från 1873 och 359 under året *intagne*. Af de under året å kurhusen intagne voro 1,768 be-

[1]) Fullständiga rapporter saknas från lasaretten i Östhammar, Södertelge, Norrtelge, Vadstena, Strömstad, Kongelf, Sala, Norberg, Hernösand, Örnsköldsvik och Skellefteå.

Tab. Litt. Ff. *Å länslasaretten vårdade sjukdomar i ögonlock, ögonglob och dess muskler, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1875.		Inkomne. Lefnadsålder. Under 10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Blepharadenitis	1	—	3	5	3	4	3	3	4	3	2	4	15	19	16	19	16	19	—	—	—	—
Entropium et Ectropium	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	3	1	7	1	7	—	7	—	—	1	—
Conjunctivitis catarrhalis	5	3	5	10	20	31	29	13	16	15	5	6	75	75	80	78	74	76	—	—	6	2
» purulenta	2	—	6	3	—	—	2	3	1	2	1	—	10	8	12	8	11	7	—	—	1	1
» diphteritica	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—
» trachomatosa	2	8	—	2	10	23	18	19	17	26	6	15	51	85	53	93	51	83	—	—	2	10
Keratitis acuta et chronica	17	20	36	43	43	86	39	43	52	46	16	18	186	236	203	256	192	227	1	—	10	29
Macula corneæ	3	1	—	—	1	10	5	4	6	2	1	1	13	17	16	18	15	18	—	—	1	—
Staphyloma corneæ	—	—	5	1	4	3	6	3	2	2	3	3	20	12	20	12	16	12	—	—	4	—
Scleratitis	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	2	1	2	1	2	—	—	—	—
Iritis	5	5	8	3	9	8	22	9	22	13	14	7	75	40	80	45	76	43	—	—	4	2
Hypopyon	1	1	—	1	1	3	7	1	4	3	2	1	14	9	15	10	15	9	—	—	—	1
Ulcus corneæ	3	—	2	—	1	—	5	2	11	1	3	2	22	5	25	5	23	5	—	—	2	—
Chorioiditis et Retinitis	3	1	3	—	3	1	8	7	3	3	3	2	20	13	23	14	21	13	—	—	2	1
Amblyopia et Amaurosis	1	—	—	—	2	1	5	1	1	1	2	1	10	4	11	4	10	4	—	—	1	—
Glaucoma	—	—	—	—	1	1	—	1	—	3	1	4	2	9	2	9	2	8	—	—	—	1
Synechia	1	—	—	—	1	1	2	1	1	—	—	—	4	2	5	2	5	2	—	—	—	—
Panophtalmitis	1	2	—	—	6	1	4	1	5	6	—	5	15	13	16	15	15	14	—	—	1	1
Ophthalmia traumatica	3	—	1	—	8	—	12	—	10	—	1	—	32	—	35	—	33	—	—	—	2	—
Cataracta	3	7	2	2	1	1	12	4	10	10	21	15	46	32	49	39	42	38	1	—	6	1
Strabismus	—	—	1	1	4	7	2	2	1	2	—	—	8	12	8	12	8	12	—	—	—	—
Icke specificerad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—
Summa	51	48	73	71	118	182	183	119	167	143	81	87	622	602	673	650	628	601	2	—	43	49
	99		1,224										1,224		1,323		1,323					

Tab. Litt. Gg. *Å länslasaretten vårdade tarmbråck, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. Under 10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Hernia inguinalis	2	—	3	—	4	—	11	2	17	5	13	2	48	9	50	9	39	7	9	1	2	1
» cruralis	—	4	—	—	—	—	—	2	2	16	1	4	3	22	3	26	2	14	1	12	—	—
» umbilicalis	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Icke specificerad	—	—	1	—	—	—	2	3	6	3	4	—	13	6	13	6	11	4	2	2	—	—
Summa	2	4	5	—	4	—	13	7	25	24	18	6	65	37	67	41	53	25	12	15	2	1
	6		102										102		108		108					

häftade med venerisk sjukdom för första gången, 542 efter ånyo ådragen sjukdom samt 787 med återfall af sjukdomen, af hvilka 349 inträffat efter behandling med qvicksilfver, 82 efter behandling med jod, 157 efter qvicksilfver och jodbehandling i förening samt 142 efter annan behandling. Af de på militärsjukhusen intagne voro 199 för första gången behäftade med venerisk sjukdom, 131 efter ånyo ådragen smitta samt 29 med återfall af föregången sjukdom. Å kurhusen voro 1,747 och å militärsjukhusen 55 behäftade med konstitutionell sjukdom (syfilis), af dessa voro 113 behäftade med ärfd syfilis, 1,312 hade ådragit sig smittan genom samlag, 38 under digifning samt 339 på andra vägar.

Af de vårdade *utskrefvos* 3,016 från kurhusen och 323 från militärsjukhusen såsom friska, 32 såsom obotade och 56 såsom döde, så att 376 voro qvarliggande under behandling till 1875. Af de för syfilis vårdade och såsom friske utskrifne hade å kurhusen 921 och å militärsjukhusen 31 varit behandlade ensamt med qvicksilfver, 274 å kurhusen och 6 å militärsjukhusen med jod och 333 å kurhusen och 4 å militärsjukhusen med qvicksilfver och jod i förening, samt 140 å kurhusen och 12 å militärsjukhusen undergått annan behandling.

Samma tabell visar ock underhållsdagarnas antal för de olika kategorierna af vårdade sjuke.

Tab. N:o 13 utvisar sjukdomssymptomerna hos de å kurhusen kol. 2—54 samt de å militärsjukhusen intagne kol. 56—58. Tab. N:o 13.

Å *hospitalen* eller sinnessjukhusen har, enligt det sammandrag af hospitalernas rapporter, som å Tab. Litt. Qq meddelas, antalet vårdade sjuke varit 1,817 mot 1,750 under år 1873. Af under redovisningsåret vårdade voro 1,414 qvarliggande från näst föregående år och 403 under året intagne. Af hela antalet utskrefvos 223 såsom friske eller förbättrade och 33 såsom obotade. Under året afledo 86 och till år 1875 qvarlågo 1,475. Af de vårdade hade följaktligen 14 procent blifvit utskrifna såsom friska eller förbättrade. Mortalitetsprocenten uppgick till 4,7 procent. Antalet underhållsdagar å samtlige hospitalen har utgjort 527,606 och i medeltal dagligen vårdade 1,445. Totalsumman utgifter för sjukvården vid hospitalen uppgick till Tab. Litt. Qq.

Tab. Litt. Hh. *Å länslasaretten vårdade sjukdomar i ändtarmen.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. 0—10 år.		11—20 år.		21-40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Proctitis	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	2	1	2	1	—	1	1	—	1	—
Fissura ani et contractura	1	2	1	—	—	1	6	9	1	1	—	—	8	11	9	13	9	13	—	—	—	—
Fistula ani	1	—	—	—	2	—	9	5	13	2	—	—	24	7	25	7	22	7	2	—	1	—
Prolapsus ani	—	—	3	—	—	—	1	4	1	1	—	1	5	6	5	6	5	4	—	—	—	2
Atresia ani	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Summa	2	2	5	—	3	1	16	19	16	4	—	1	40	25	42	27	37	25	3	—	2	2
	4		65										65		69		69					

Tab. Litt. Ii. *Å länslasaretten vårdade sjukdomar i urinblåsa och blåskörtel, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. 0-10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Catarrhus vesicæ	2	1	—	—	—	—	5	6	4	3	7	1	16	10	18	11	16	10	1	1	1	—
Cystitis acuta et chronica	5	—	—	1	6	3	22	12	17	4	15	2	60	22	65	22	49	19	9	—	7	3
Retentio urinæ	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	15	—	21	—	21	—	21	—	—	—	—	—
Incontinentia urinæ	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	3	—	1	—	—	—	2	—
Ischuria	2	—	—	—	—	—	—	2	4	1	10	—	14	3	16	3	14	3	2	—	—	—
Paralysis vesicæ	2	1	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	6	—	8	1	6	1	—	—	2	—
Prostatitis	1	—	—	—	—	—	4	—	3	—	2	—	9	—	10	—	8	—	2	—	—	—
Hypertrophia prostatæ	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	19	—	22	—	22	—	20	—	1	—	1	—
Summa	12	2	—	1	6	3	34	20	38	8	73	3	151	35	163	37	135	33	15	1	13	3
	14		186										186		200		200					

Kr. 590,747,71, hvilken summa, fördelad på underhållsdagarne, visar en medelkostnad för hvarje sjuk dagligen af 1,10 öre, mot 99,8 öre under år 1873, och för hvarje under hela året vårdad sjuk af Kr. 401,50.

Af inkomna berättelser från öfrige sjukvårds- och välgörenhetsinrättningar inhemtas följande:

Å *Allmänna Elektricitetsinrättningen* hafva, enligt hvad Tab. Litt. Rr Tab. Litt. Rr utvisar, inalles 96, nemligen 49 män och 47

Tab. Litt. Kk. *Å länslasaretten vårdade sjukdomar i manliga könsorganerna, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.	Inkomne. Lefnadsålder. 0—10 år.	11—20 år.	21—40 år.	41—60 år.	Öfver 60 år.	Summa intagne.	Summa vårdade.	Utskrifne.	Döde.	Qvarliggande till 1875.
	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.
Phimosis	—	2	6	3	1	3	15	15	15	—	—
Paraphimosis	2	4	6	5	2	1	18	20	20	—	—
Strictura urethræ	2	2	3	18	17	11	51	53	49	2	2
Orchitis, epididymitis	3	—	8	37	12	2	59	62	58	—	4
Hydrocele	—	5	11	20	26	11	73	73	70	—	3
Hæmatocele	—	—	—	1	1	—	2	2	2	—	—
Sarcocele	—	—	—	3	—	—	3	3	3	—	—
Summa	7	13	34	87	59	28	221	228	217	2	9
		221							228		

Tab. Litt. Ll. *Å länslasaretten vårdade sjukdomar i qvinliga könsorganerna, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.	Inkomne. Lefnadsålder. 0—10 år.	11—20 år.	21—40 år.	41—60 år.	Öfver 60 år.	Summa intagne.	Summa vårdade.	Utskrifne.	Döde.	Qvarliggande till 1875.
	q.	q.	q.	q.	q.	q.	q.	q.	q.	q.	q.
Versio et flexio uteri	1	—	—	38	18	—	56	57	53	—	4
Prolapsus uteri	—	—	—	4	7	—	11	11	10	—	1
Metritis acuta et chronica	5	—	3	62	18	—	83	88	61	5	22
Polypus uteri	1	—	—	7	10	1	18	19	19	—	—
Tumor fibroides uteri	2	—	1	—	7	—	8	10	9	—	1
Amenorrhoea	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—
Dysmenorrhoea	—	—	1	7	—	—	8	8	7	—	1
Catarrhus uteri et vaginæ	11	—	4	79	39	1	123	134	122	1	11
Metrorrhagia	3	—	1	21	15	—	37	40	37	2	1
Hematocele retro-uterina	—	—	—	3	—	—	3	3	2	—	1
Vaginismus	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	1
Hymen imperforatus	1	—	3	—	—	—	3	4	4	—	—
Oophoritis acuta et chronica	—	—	—	4	—	—	4	4	4	—	—
Hydrops et Cysta ovarii	3	—	—	14	8	4	26	29	23	4	2
Icke specificerad	—	—	—	1	1	—	2	2	2	—	—
Summa	27	—	14	241	123	6	384	411	354	12	45
		384							411		

Tab. Litt. Mm. *Å länslasaretten vårdade sjukdomar i ledgångarne, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. 0—10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Luxatio, distorsio	3	2	6	2	21	4	55	13	61	13	20	6	163	38	166	40	151	37	1	—	14	3
Synovitis acuta et chronica	2	3	—	—	36	12	31	15	16	7	7	2	90	36	92	39	82	36	1	—	9	3
Arthroitis acuta et chronica	7	5	6	4	20	6	23	15	9	6	2	2	60	33	67	38	53	31	5	2	9	5
Spondylitis	2	4	3	—	10	2	6	3	5	3	1	—	25	8	27	12	20	7	2	2	5	3
Spondylarthrocace	1	3	1	—	6	—	4	4	—	—	1	—	12	4	13	7	10	3	—	2	3	2
Omarthrocace	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	2	1	2	—	2	—	—	1	—
Olecranarthrocace	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	3	1	3	1	2	1	—	—	1	—
Coxarthrocace	15	5	14	10	41	12	14	13	6	4	1	—	76	39	91	44	64	32	6	4	21	8
Gonarthrocace	8	7	1	1	11	5	10	8	5	2	2	—	29	16	37	23	23	18	8	2	6	3
Podarthrocace	1	—	—	1	2	2	2	—	1	—	—	1	5	4	6	4	4	3	—	—	2	1
Arthrocace (ej specificerad)	1	1	2	—	6	4	—	2	—	1	—	—	8	7	9	8	7	4	—	2	2	2
Contractura	1	3	2	1	3	5	5	5	2	1	—	—	12	12	13	15	12	13	—	—	1	2
Anchylosis	—	—	—	—	2	2	1	—	1	—	—	—	4	2	4	2	4	1	—	—	—	1
Pes equinus, pedes valgi, depressi	2	1	5	1	1	1	1	2	1	—	—	—	8	4	10	5	10	5	—	—	—	—
Hydrarthrosis	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	1	—	3	1	3	1	3	1	—	—	—	—
Corpus mobile in articulis	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—
Summa	43	34	40	20	161	58	157	81	108	37	35	11	501	207	544	241	447	194	23	14	74	33
	77		708										708		785		785					

qvinnor blifvit under året behandlade. Af dessa voro 7 män och 3 qvinnor från landsorten; alla öfrige tillhörde Stockholm. De talrikast förekommande sjukdomsformerna utgjordes af förlamning, nevralgi och rheumatism. Af de behandlade hafva 63 d. ä. 66 procent, utskrifvits såsom återställde eller förbättrade och 3 såsom oförbättrade. Af hela antalet hafva 16—17 pro-

Tab. Litt. Nn. *Å länslasaretten vårdade sjukdomar i ben och benhinna, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. 0—10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Fractura cranii	2	—	2	—	6	—	20	1	6	1	1	—	35	2	37	2	16	1	20	1	1	—
» oss. nasi	—	—	1	—	1	—	3	—	—	—	1	—	6	—	6	—	5	—	—	—	1	—
» maxillarum	1	—	2	—	4	—	13	—	4	—	—	—	23	—	24	—	22	—	—	—	2	—
» vertebrarum	—	—	—	—	—	—	7	—	3	—	1	—	11	—	11	—	6	—	5	—	—	—
» costarum	2	—	—	—	—	—	6	1	16	1	4	—	26	2	28	2	21	2	5	—	2	—
» claviculæ	—	—	1	—	3	1	10	2	12	2	5	—	31	5	31	5	29	5	1	—	1	—
» scapulæ	7	2	5	6	22	2	13	2	17	3	4	3	61	16	68	18	59	18	2	—	7	—
» humeri	5	1	3	2	14	1	12	1	11	4	2	3	42	11	47	12	40	10	3	—	4	2
» antibrachii	—	1	—	—	7	—	6	3	1	1	1	2	15	6	15	7	13	5	1	—	1	2
» radii	2	—	—	1	—	—	2	—	1	—	1	—	4	1	6	1	4	1	—	—	2	—
» ulnæ	—	—	—	—	2	—	5	1	1	—	2	—	10	1	10	1	7	1	2	—	1	—
» pelvis	21	4	15	3	31	3	25	—	15	4	11	10	95	20	116	24	86	18	9	3	21	3
» femoris	2	—	—	—	2	—	2	1	3	—	—	—	7	1	9	1	9	1	—	—	—	—
» patellæ	37	6	7	1	37	4	87	10	56	9	10	4	197	28	234	34	192	25	13	1	29	8
» anticruris	2	—	1	1	4	—	10	—	3	2	2	1	20	4	22	4	17	4	1	—	4	—
» tibiæ	3	2	1	—	4	—	23	5	14	1	3	—	45	6	48	8	40	8	2	—	6	—
» fibulæ	3	2	—	—	6	—	11	—	3	—	—	1	20	1	23	3	20	2	1	1	2	—
» carpi, metacarpi, tarsi, metatarsi	12	—	9	1	23	2	30	4	12	1	1	—	75	8	87	8	78	8	1	—	8	—
» digitorum manus et pedis	5	1	—	—	1	—	6	—	2	2	1	—	10	2	15	3	15	3	—	—	—	—
Icke specificeradt benbrott	14	5	3	5	36	9	24	9	11	6	4	1	78	30	92	35	70	29	8	1	14	5
Ostitis, Periostitis	35	16	8	11	75	25	35	16	29	15	9	5	156	72	191	88	131	71	14	5	46	12
Caries, Necrosis	1	—		—	—	—	1	1	2	1	—	—	3	2	4	2	4	2	—	—	—	—
Summa	**154**	**40**	**58**	**31**	**278**	**47**	**349**	**57**	**222**	**53**	**63**	**30**	**970**	**218**	**1,124**	**258**	**884**	**214**	**88**	**12**	**152**	**32**
	194		**1,188**										**1,188**		**1,382**		**1,382**					

Tab. Litt. Oo. *Å länslasaretten vårdade hudsjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. 0—10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m	q.	m.	q.
Erythema	—	—	—	—	2	1	1	3	1	—	—	—	4	4	4	4	4	4	—	—	—	—
Urticaria	1	2	—	—	2	1	1	—	—	1	—	—	3	2	4	4	4	4	—	—	—	—
Eczema	8	6	17	7	25	25	35	28	18	16	8	13	103	89	111	95	101	86	1	1	9	8
Herpes	—	—	—	—	2	1	5	1	1	—	—	1	8	3	8	3	8	3	—	—	—	—
Pemphigus	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—
Impetigo	1	—	1	2	2	2	1	—	1	—	—	—	5	4	6	4	6	3	—	—	—	1
Acne	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—
Ecthyma	1	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	3	1	4	1	4	1	—	—	—	—
Lichen	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Prurigo	1	2	3	—	3	—	—	1	—	—	1	—	7	1	8	3	7	2	—	—	1	1
Psoriasis	1	—	—	2	6	9	7	2	3	3	1	—	17	16	18	16	15	16	—	—	3	—
Lupus	3	5	1	2	3	5	—	4	1	1	—	1	5	13	8	18	5	15	1	—	2	3
Scabies	1	—	12	3	24	13	12	7	9	6	1	—	58	29	59	29	55	26	—	—	4	3
Favus	5	6	9	7	8	18	1	3	—	—	—	—	18	28	23	34	21	30	—	—	2	4
Pachydermia	—	—	—	1	—	—	1	2	—	2	—	—	1	5	1	5	1	4	—	1	—	—
Icke specificerad	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Summa	**22**	**22**	**45**	**24**	**78**	**75**	**66**	**52**	**37**	**20**	**11**	**15**	**237**	**195**	**259**	**217**	**236**	**195**	**2**	**2**	**21**	**20**
	44		**432**										**432**		**476**		**476**					

cent af mellankommande sjukdom, bortresa eller af annan orsak nödgats afbryta behandlingen. (*Svedberg.*)

Tab. Litt. Ss. Vid *Gymnastiska centralinstitutets medicinska afdelning* behandlades under redovisningsåret, enligt hvad Tab. Litt. Ss närmare utvisar, inalles 235 män och 205 qvinnor. Af de behandlade affördes 59 män och 51 qvinnor som friska, 123 män

Tab. Litt. Pp. *Å länslasaretten behandlade tumörer och kräftsjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.		Inkomne. Lefnadsålder. 0—10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Summa inkomne.		Summa vårdade.		Utskrifne.		Döde.		Qvarliggande till 1875.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Cystæ	—	1	—	—	5	5	10	6	3	8	3	2	21	21	21	22	21	22	—	—	—	—
Fibroma	—	1	1	—	1	1	1	9	4	10	—	—	7	20	7	21	6	20	—	—	1	1
Lipoma	—	—	—	—	3	1	7	7	2	6	—	1	12	15	12	15	12	14	—	—	—	1
Chondroma	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	—	1	2	4	2	4	2	4	—	—	—	—
Myxoma	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Osteoma	—	—	—	—	2	—	1	1	1	1	—	—	4	2	4	2	4	2	—	—	—	—
Sarcoma	—	2	4	—	2	5	7	7	7	6	3	4	23	22	23	24	18	23	5	1	—	—
Granuloma	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	4	—	4	—	4	—	—	—	—
Keloid	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—
Lymphoma, Lymphosarcoma	—	—	1	—	1	4	1	2	—	—	—	—	3	6	3	6	2	6	—	—	1	—
Myoma	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3	—	3	—	2	—	1	—	—
Neuroma	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	3	—	4	—	4	—	—	—	—
Angioma	1	—	4	8	—	—	—	1	1	—	—	2	5	11	6	11	5	11	—	—	1	—
Papilloma	—	—	—	—	—	2	2	1	3	—	1	—	6	3	6	3	6	3	—	—	—	—
Adenoma	—	—	—	—	2	5	2	6	1	1	1	—	6	12	6	12	6	12	—	—	—	—
Epithelioma	—	1	—	—	—	2	—	1	10	4	11	9	21	16	21	17	21	15	—	2	—	—
Cholesteatoma	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—
Cancer oculi	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—
» linguæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	—	7	—	7	—	7	—	—	—	—
» faciæi	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	1	4	3	8	3	8	3	8	—	—	—	—
» labii	1	—	—	—	—	—	2	1	8	—	7	1	17	2	18	2	18	1	—	—	—	1
» capitis, colli, thoracis, dorsi	—	1	—	—	—	—	1	—	2	1	1	1	4	2	4	3	3	2	1	1	—	—
» mammæ	—	3	—	—	—	2	—	5	—	35	—	2	—	41	—	47	—	39	—	6	—	2
» laryngis, pharyngis, oesophagi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—
» ventriculi	4	4	—	—	—	—	9	10	28	19	11	5	48	34	52	38	21	15	27	21	4	2
» hepatis	—	—	—	—	—	—	1	—	5	3	—	—	6	3	6	3	2	1	4	2	—	—
» omenti et mesenterii	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	1	1	1	7	1	7	1	4	—	2	—	1
» intestinorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—
» vesicæ urinar. et prostatæ	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4	—	4	—	2	—	2	—	—	—
» vaginæ, uteri, ovar., vulvæ	—	3	—	—	—	—	—	6	—	23	—	4	—	33	—	36	—	27	—	5	—	4
» testiculi et penis	2	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	5	—	7	—	6	—	1	—	—	—
» recti	—	—	—	—	—	—	1	1	5	2	1	—	7	3	7	3	4	3	2	—	1	—
» glandulorum	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	1	3	1	3	—	3	1	—	—	—
» extremitatum	1	1	—	—	2	2	—	—	3	1	4	—	9	3	10	4	8	3	2	1	—	—
Icke specificerad	1	1	—	—	—	—	4	4	2	3	2	—	8	7	9	8	4	5	1	1	4	2
Carcinoma	—	—	—	—	2	—	2	2	6	5	3	1	13	8	13	8	11	4	1	2	1	2
Carcinosis	—	1	—	—	—	—	2	1	3	—	1	—	6	1	6	2	3	—	3	2	—	—
Summa	10	20	10	9	20	34	56	78	103	147	56	45	245	313	255	333	191	270	51	47	13	16
	30		558										558		588		588					

Tab. Litt. Qq. *Sammandrag af rapporterna från hospitalen i riket, för år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Hospital.	Qvarliggande från 1873.	Intagne under året.	Summa.	Utskrifne. Friske eller förbättrade.	Obotade.	Döde.	Qvarliggande till 1875.	Summa.	Underhållsdagar.	I medeltal dagligen vårdade.	Totalkostnad. För hela sjukantalet.	För hvarje sjuk dagligen.
Stockholms	192	77	269	35	2	17	215	269	77,552	212	98,340,54	1,26
Upsala	156	58	214	51	3	6	154	214	56,251	154	65,357,68	1,16
Nyköpings	68	29	97	18	3	6	70	97	24,779	68	23,734,90	0,95
Vadstena	340	66	406	37	1	18	350	406	123,306	339	109,815,17	0,89
Vexiö	178	33	211	19	1	6	185	211	66,101	181	68,176,93	1,03
Visby	25	8	33	2	1	2	28	33	10,050	27	10,923,94	1,08
Malmö	171	47	218	19	12	11	176	218	63,150	173	74,116,87	1,17
Göteborgs	148	67	215	37	7	13	158	215	56,362	154	80,060,85	1,42
Hernösands	136	18	154	5	3	7	139	154	50,055	137	60,220,83	1,20
Summa	1,413	403	1,817	223	33	86	1,475	1,817	527,606	1,445	590,747,71	—

och 118 qvinnor som förbättrade, 16 män och 15 qvinnor som oförbättrade och voro vid årets slut qvarstående under behandling 37 män och 21 qvinnor. Bleksot, nervsvaghet, hjertsjukdom, kronisk magkatarrh och rheumatism hafva utgjort de vanligaste sjukdomsformerna. Rörande behandlingen med gymnastik innehåller läkarens rapport bland annat följande: "Inom andedrägtsorganerna förekomma flera sjukdomsformer, mot hvilka rörelsebehandling blifvit använd. I lungkatarrh, som är en följd af eller står i sammanhang med andra sjukdomar, har en lämplig rörelsebehandling visat sig nyttig. Klappningar, skakningar på bröstkorgen verka slemlösande, lämpliga aktiva rörelser verka afledande. Lungemfysemet kan väl ej med rörelsebehandling botas, men det kan i betydlig mån förbättras. Hufvudprincipen för behandlingen är att verka lifvande på lungorna, stärkande på utandningsmusklerna; att befordra blodrörelsen, minska den venösa stasen; att förbättra eller förebygga störelsen inom matsmältningsorganerna. Bröstkramp hörer vanligen som symptom till lungemfysem, hysteri, bleksot, ryggmärgsretning m. fl., men den kan äfven förekomma utan någon annan framstående sjukdom. Klappning och skakning på bröstkorgen kan användas dels under anfallen, som derigenom ofta häfvas eller förmildras, dels under mellantiderna i förening med andra för allmänna helsotillståndet lämpliga rörelser. Behandlingen åstadkommer vanligen en hastig förbättring. Kan rörelsebehandling häfva lungsot? För att kunna besvara denna fråga, är det nödvändigt att uppfatta lungsoten under olika stadier: i anlaget, i dess början och då den är utvecklad. En passande rörelsebehandling kan i förening med andra lämpliga hygieniska medel helt och hållet bortarbeta eller förminska anlaget. Det vore önskligt att detta behjertades, så att barn och ungdom med detta anlag i tid fingo en ändamålsenlig behandling. Ingen svaghetsgrad hos ungdom torde förbjuda förståndig gymnastik. Så länge lungsoten är i sin början kan den också kraftigt motverkas af rörelsebehandlingen och tillsammans med andra kraftiga hygieniska medel häfvas. Är lungsoten utvecklad — feber, afmagring, kaverner — så kan en försigtig rörelsebehandling äfven här i många afseenden åstadkomma lindring, huru ringa utsigten att vinna helsa än må vara. (*Hartelius.*)

Vid *Medico-gymnastiska institutet i Göteborg* behandlades Tab. Litt. Tt. enligt Tab. Litt. Tt från den 1 Oktober 1874 till den 1 Juni 1875 inalles 141 personer, nemligen 91 män och 50 qvinnor. Af de behandlade affördes 21 män och 9 qvinnor såsom friska, 62 män och 34 qvinnor såsom förbättrade och 8 män och 7 qvinnor såsom oförbättrade. De talrikast förekommande sjukdomsformerna voro: bleksot, nervsvaghet, hjertfel, rheumatism och svedrygg. (*Vretlind.*)

Vid *Gymnastiskt-ortopediska institutet* i Stockholm Tab. Litt. Uu. hafva enligt Tab. Litt. Uu under året behandlats 358 sjuke

Tab. Litt. Rr. *Å Allmänna Elektricitets-inrättningen behandlade sjuke och sjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
	Qvarvarande från år 1873.		Inskrifne under året.														Summa vårdade.		Utskrifne.								Qvarvarande till år 1875.	
			Lefnadsålder.										Årstid.						Friske.		Förbättrade.		Oförbättrade.		Afbruten behandling.			
			Under 10 år.		11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Januari—Mars.	April—Juni.	Juli—September.	Okt.—December.												
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.					m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Sjuke personer	3	6	2	—	1	4	31	14	12	17	—	6	28	17	20	22	49	47	22	19	13	9	2	1	8	8	4	10
	9		87										87				96		96									
Sjukdomar:																												
Förlamning af cerebralt ursprung	—	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	3	1	2	3	—	—	1	1	—	—	—	1	1	1
Ryggmärgstvinsot	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Progressiv muskelförtvining	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—
Spinal barnförlamning (med muskelförtvining)	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—
Förlamning af musc. levator palpebræ sup.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» nervus facialis	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1
» periferisk, traumatisk	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	2	1	—	—	1	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
» efter ledgångsaffektioner	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
» » bindväfsinflammation	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	2	3	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	1
» i underarmens och handens muskler	—	1	—	—	—	1	2	1	4	3	—	—	6	7	2	4	14	6	13	4	1	1	—	—	—	1	—	—
» i *nedre extremiteterna*	1	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	1	—	1	1	3	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1
Kramp i urinblåsan	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Nevralgia nervi trigemini	—	2	—	—	—	—	1	2	—	—	—	1	1	—	2	1	1	5	1	2	—	2	—	—	—	—	—	1
» cervico-occipitalis	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	1	2	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—
» intercostalis	—	—	—	—	—	1	2	—	—	3	—	—	2	—	1	1	—	4	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—
» lumbo-abdominalis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» ischiadica	—	1	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	4	2	2	—	6	3	1	3	2	—	—	—	3	—	—	—
Hemicrania	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Rheumatism	1	—	—	—	—	—	—	2	5	6	—	2	5	3	2	6	7	10	4	2	3	1	—	—	—	4	—	3
Tendo-vaginitis	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ledgångsinflammation	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Döfhet	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa sjukdomar	3	6	2	—	1	4	31	14	12	17	—	6	28	17	20	22	49	47	22	19	13	9	2	1	8	8	4	10
	9		87										87				96		96									

Tab. Litt. Ss. *Å Gymnastiska Central-Institutet i Stockholm behandlade sjuke och sjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Sjukdomar.	Patientens ålder.										Utskrifne såsom						Qvarvarande vid årets slut.		Summa.	
	1—10 år.		10—20 år.		20—40 år.		40—60 år.		Öfver 60 år.		friska.		förbättrade.		oförbättrade.					
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
I. Konstitutionella sjukdomar.																				
1. Skrofelsjukdom	—	4	2	9	—	1	—	—	—	—	—	—	1	12	—	1	1	1	2	14
2. Bleksot och blodbrist	2	5	11	21	7	24	1	1	1	—	18	16	1	30	—	—	3	5	22	51
3. Blodfullhet (Plethora generalis)	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	2	1
4. Allmän svaghet	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	2	—	—	—	1	1	4	1
II. Lokala sjukdomar.																				
a) *I hjerna, ryggmärg och nervsystem.*																				
5. Melankoli	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	2
6. Kongestion till hufvudet	—	—	1	1	4	—	4	—	1	—	3	1	4	—	1	—	2	—	10	1
7. Hufvudvärk	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	2	—	4	1
8. Hjernslagfluss	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	1	—	1	1	1	—	3	1
9. Kongestion till ryggmärgen	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	2
10. Nervsmärta	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2
11. Nervsvaghet	—	—	—	1	7	11	7	3	—	—	—	1	13	11	—	1	1	2	14	15
12. Skrifvarekramp [1]	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2
13. Nervdans	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	3	1
14. Fallandesot [2]	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
15. Hypokondri	—	—	1	—	7	—	1	—	1	—	1	—	5	—	—	—	4	—	10	—
16. Hysteri	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	2
b) *Sjukdomar i cirkulationsorganerna.*																				
17. Hjertförstoring	—	—	8	2	9	—	—	—	—	—	—	—	14	1	—	—	3	1	17	2
18. Hjertutvidgning	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
19. Fetthjerta	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	1	4
20. Klaff-fel i hjertat	—	1	2	2	8	6	4	1	—	—	—	1	12	8	1	1	1	—	14	10
21. Nervös hjertklappning	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—
22. Sammanväxning af hjertsäcken	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
23. Hemorrhoider [3]	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	3	—
c) *Sjukdomar i andedrägtsorganerna.*																				
24. Lungkatarrh	—	—	1	—	3	—	2	—	1	—	4	—	3	—	—	—	—	—	7	—
25. Lungemfysem	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	5	—	—	—	1	—	6	—
26. Bröstkramp	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	2	1
27. Lungsot	—	—	1	—	8	3	—	3	—	—	—	—	7	4	1	2	1	—	9	6
28. Sammanväxning af lungsäcken	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
29. Missbildning af bröstkorgen (gåsbröst) [4]	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
d) *Sjukdomar i matsmältningsorganerna.*																				
30. Kronisk magkatarrh	—	—	—	2	9	7	6	3	3	—	3	2	12	10	1	—	2	—	18	12
31. Magsmärta	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
32. Kronisk tarmkatarrh	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	4	—
33. Mag- och tarmkatarrh	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
34. Habituel förstoppning	—	—	—	—	5	2	7	—	—	—	7	2	2	—	—	—	3	—	12	2
35. Kolik	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	3	1
36. Utfall af ändtarmen [5]	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
e) *Sjukdomar i urin- och fortplantningsorganerna.*																				
37. Äggbvitesjukdom	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
38. Blåskatarrh	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	3	—
39. Lifmoderkatarrh	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
40. Lifmodersänkning	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	3
41. Uteblifven menstruation	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	4
42. Ljumskbråck [6]	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
f) *Sjukdomar i rörelseorganerna.*																				
43. Svankrygg	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
44. Kutrygg	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	4	—
45. Puckelrygg	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	4	1
46. Dubbel sidokrökning af ryggen med öfre konvex. åt höger	—	2	2	19	1	—	—	—	—	—	1	8	2	8	—	1	—	4	3	21
47. Enkel höger sidokrökning af ryggen	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
48. Enkel venster sidokrökning af ryggen	—	—	1	9	1	1	—	—	—	—	2	7	—	1	—	—	—	2	2	10
49. Sned hals (caput obstipum)	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
50. Rheumatism	—	—	—	—	8	5	6	3	1	1	4	1	9	7	—	1	2	—	15	9
51. Partiel muskelsvaghet	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	—	3	1
52. Periferisk förlamning	—	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	4
53. Muskel kontrakturer	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	2	1
54. Kronisk synovit	—	—	—	1	3	4	—	1	—	—	1	4	—	1	1	1	1	—	3	6
55. Fastlåsta ledgångar	—	—	—	—	1	1	4	2	1	—	—	1	4	2	1	—	1	—	6	3
56. Klumpfot [7]	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Summa	4	12	38	79	120	85	61	27	12	2	59	51	123	118	16	15	37	21	235	205

[1]) Sjukdomen har varit af lindrig beskaffenhet. [2]) Rörelsebehandlingen afser att förbättra helsotillståndet. [3]) Hemorrhoider af svår beskaffenhet fordra kirurgisk behandling, men lindrigare grader botas lätt med gymnastik. [4]) Denna missbildning hos barn och ungdom kan betydligt förbättras genom passande rörelsebehandling. [5]) Beror denna åkomma på slapphet utan form eller texturförändring af väfnaden, så häfves den temligen lätt med gymnastik. [6]) Är denna åkomma af lindrig beskaffenhet, kan rörelsebehandling häfva densamma. Genom ett kraftigt stärkande af bukmusklerna förtränges bråckkanalen. [7]) Svårare grader af klumpfot måste behandlas kirurgiskt, innan gymnastiken kan uträtta något.

(89 män och 269 qvinnor). Af desse hafva 34 män och 124 qvinnor blifvit utskrifne såsom botade eller förbättrade, 3 män och 5 qvinnor såsom oförbättrade; 11 män och 43 qvinnor hafva i förtid afbrutit kuren; 23 män och 55 qvinnor hafva begagnat den ortopediska polikliniken. Till 1875 qvarstodo under behandling 18 män och 42 qvinnor.

Bland de ortopediska patienterna hafva flertalet lidit af snedrygg (127), puckel och kutrygg (13), hjulben (18), klumpfot och plattfot (13) o. s. v.

Under året hafva på fattigfondens bekostnad utlemnats nya bandager och apparater, samt ombesörjts reparationer af bandager åt patienter behäftade med följande lyten:

Snedrygg	9.
Puckel	5.
Klumpfot	3.
Plattfot	3.
Hjulben	2.
Höftsjuka	1.
Transport	23.
Ledgångskontraktur	6.
Atrofi af extremiteterna	3.
Summa	32.

(*Sätherberg.*)

Å *Stockholms sjukhem* för obotlige sjuke vårdades, enligt hvad Tab. Litt. Vv. närmare utvisar, inalles 93 personer, nemligen 19 män samt 74 qvinnor. Under år 1873 vårdades derstädes 82 sjuke. Af de under redovisningsåret vårdade voro 67 qvarliggande från näst föregående år och 26 under året intagna. Under året hafva utskrifvits 1 man och 2 qvinnor såsom oförbättrade; 3 män och 9 qvinnor hafva aflidit, så att 15 män och 63 qvinnor voro qvarliggande till 1875. Af de vårdade tillhörde 84 Stockholms stad och 9 landsorten; 44 voro betalande och 49 fripatienter. Sjukhusafgifterna för vårdade patienter uppgingo till 15,350,09 Kr.; sjukhemmets samtlige inkomster belöpte sig till 112,966,70 Kr., och utgifterna till 39,911,76 Kr.; om sistnämnde summa fördelas på 32,792 underhållsdagar, visar sig att den dagliga medelkostnaden för hela personalen uppgick till Kr. 1,21.7; om tjenstepersonalens underhållsdagar afdragas

Tab. Litt. Vv.

Tab. Litt. Tt. *Å Medico-Mekaniska Institutet i Göteborg behandlade sjuke och sjukdomar, den 1 Oktober 1874—1 Juni 1875.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Sjukdomar.	Patienter inskrifne i åldern										Utskrifne såsom						Summa.		Summa Sjrum.
	1—10 år.		10—20 år.		20—40 år.		40—60 år.		Öfver 60 år.		friske.		förbättrade.		oförbättrade.				
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	
1. Allmän svaghet	—	—	2	3	2	1	1	2	1	—	—	—	5	3	1	3	6	6	12
2. Bleksot	—	—	2	11	—	7	—	1	—	—	—	4	2	14	—	1	2	19	21
3. Nervsvaghet	—	—	—	—	11	—	1	—	—	—	2	—	10	—	—	—	12	—	12
4. Hypokondri	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
5. Kramp	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	2
6. Nervsmärta	—	1	—	1	1	1	2	1	—	—	3	4	—	—	—	—	3	4	7
7. Förlamning	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2
8. Nervdans (chorea)	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	2
9. Blodsvallning till hufvudet	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	4
10. Näskatarrh	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
11. Lungkatarrh	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
12. Svagt bröst	—	—	3	1	4	—	—	—	—	—	1	—	5	1	1	—	7	1	8
13. Lungsot	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	2
14. Lungemfysem	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
15. Skrofler	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
16. Klaffel i hjertat	—	1	1	2	5	1	1	—	—	—	—	—	7	4	—	—	7	4	11
17. Fetthjerta	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
18. Kalla fötter	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2
19. Hemorrhoider	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
20. Blodfullhet (plethora abdom.)	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
21. Habituel förstoppning	—	—	—	—	2	1	4	1	—	—	2	—	3	2	1	—	6	2	8
22. Magsyra och trög matsmältning	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	1	—	4	—	—	—	5	—	5
23. Pollutioner	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2
24. Ofrivillig urinafgång nattetid	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
25. Sockersjuka	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
26. Rheumatism	—	—	1	—	7	2	6	—	1	—	6	—	9	2	—	—	15	2	17
27. Fastväxt ledgång	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2
28. Muskelförtvining	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
29. Snedrygg	—	1	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	1	1	2	7	9
30. Svank- och kutrygg	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	2
Summa	2	5	14	26	45	14	27	5	3	—	21	9	62	34	8	7	91	50	141
	7		40		59		32		3		30		96		15		141		
31. Afbruten eller oordentlig kur	—	—	1	—	5	3	2	1	—	—	—	—	—	—	8	4	8	4	12
32. Friska personer	1	—	5	1	31	1	19	1	—	—	56	3	—	—	—	—	56	3	59
Summa	3	5	20	27	81	18	48	7	3	—	77	12	62	34	16	11	155	57	212
	8		47		99		55		3		89		96		27		212		

Tab. Litt. Uu. *Å Gymnastiskt-Ortopediska Institutet vårdade sjuke och sjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
	Qvarvarande från 1873.		Inskrifne. Ålder. Under 8 år.		8—15.		16—20.		21—30.		31—40.		Öfver 40 år.		Summa vårdade.		Utskrifne. Botade eller i hög grad förbättrade.		Förbättrade.		Oförbättrade.		Ofullständad kur eller saknad uppgift.		Summa.		Qvarvarande till år 1875.		Ortopediska Polikliniken.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Sjuke:																														
På Statens bekostnad vårdade	2	11	—	1	2	18	—	6	1	1	—	2	—	2	5	41	—	4	2	14	1	5	—	8	3	31	2	10	—	—
Betalande sjuke och gratister	9	33	14	31	19	82	9	35	8	21	3	15	22	11	84	288	10	46	22	60	2	—	11	35	45	141	16	32	23	55
Summa	**11**	**44**	**14**	**32**	**21**	**100**	**9**	**41**	**9**	**22**	**3**	**17**	**22**	**13**	**89**	**269**	**10**	**50**	**24**	**74**	**3**	**5**	**11**	**43**	**48**	**172**	**18**	**42**	**23**	**55**
Sjukdomar:																														
Snedrygg: 1. Scoliosis dorsalis dextro convexa, lumb. sinistro convexa	1	8	—	1	1	22	—	3	—	1	—	1	—	—	2	36	2	9	—	10	—	—	—	5	2	24	—	6	—	6
2. Scoliosis dorsalis sinistro-convexa, lumb. dextro-convexa	1	3	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	1	8	—	2	1	3	—	—	—	1	1	6	—	2	—	—
3. Scoliosis dorsolumbalis dextro-convexa	—	3	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	—	2	—	1	—	1	—	5	—	—	—	1
4. » » sinistro-con.	2	4	—	2	3	11	—	2	—	—	—	—	—	—	5	19	2	7	1	5	—	—	1	3	4	15	1	3	—	1
5. » dorsalis dextro	1	3	1	—	1	14	1	5	—	2	—	—	—	—	4	24	—	6	2	8	—	1	1	2	3	17	—	4	1	3
6. » » sinistro	—	2	—	—	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	9	—	2	—	3	—	—	—	2	—	7	—	1	—	1
7. » lumbalis dextro	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	1	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—
8. » » sinistro	—	1	—	—	—	6	—	1	—	1	—	—	—	—	—	9	—	3	—	2	—	—	—	2	—	7	—	1	—	1
Puckelrygg (Kyphosis)	—	—	—	—	2	—	—	1	—	2	—	—	—	1	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4
Kutrygg	1	1	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	—	1	1	2	—	—	—	2	1	5	—	—	1	—
Rakitisk missbildning af bröstkorgen	—	—	—	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	2	1	—	—	1	1	3	—	1	—	—
Kontraktur af knäleden	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
Hjulben (Curvatura Cruris)	—	2	6	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	6	10
Koben (Genu valgum)	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—	2	—	—	—	2	—	4	—	—	1	1
Klumpfot (Pes varus)	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Plattfot (Pes valgus)	—	—	—	2	—	5	—	1	1	1	—	—	—	—	1	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	7
Luxatio femoris congenita	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1
Ledgångsstyfhet (Anchylosis)	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—
Höftsjuka (Coxarthrocace)	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Bleksot	—	3	—	—	—	7	—	3	—	2	—	—	—	—	—	15	—	3	—	8	—	—	—	3	—	14	—	1	—	—
Hysteri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Allmän svaghet (af olika orsaker, såsom dålig blodberedning, själsansträngning, masturbation m. m.)	2	7	1	—	5	9	2	7	1	7	—	7	4	5	15	42	4	6	5	11	1	—	1	11	11	28	3	10	1	4
Lungsot (Phtisis)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Följder af lunginflammation	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Hæmoptysis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Hypertrofi af hjertat	—	—	—	—	2	2	2	—	1	—	—	—	—	2	5	4	—	2	2	—	—	—	2	1	4	3	1	1	—	—
Organiskt hjertfel	1	3	—	—	—	—	—	1	4	1	—	1	4	—	9	6	—	—	5	2	—	1	—	—	5	3	3	2	1	1
Kronisk magkatarr	2	—	—	1	—	1	—	1	1	1	1	3	2	1	6	8	—	1	2	3	1	2	1	1	4	7	2	1	—	—
Obstructio alvi	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Kongestion åt hufvudet, i högre grad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
Hufvudvärk af okänd natur	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
Nevralgier	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
Tabes dorsalis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Atrofier och paralysier	—	2	3	4	—	2	2	2	—	1	1	1	3	—	9	12	—	2	2	3	—	—	1	—	3	5	1	1	5	6
Allmän fettbildning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Fetthjerta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—
Bronchitis chronica	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—
Pareser	—	—	—	—	2	2	—	2	—	—	—	1	2	1	4	6	1	1	1	1	—	—	1	1	3	3	—	2	1	1
Rheumatism	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—
Summa	**11**	**44**	**14**	**32**	**21**	**100**	**9**	**41**	**9**	**22**	**3**	**17**	**22**	**13**	**89**	**269**	**10**	**50**	**24**	**74**	**3**	**5**	**11**	**43**	**48**	**172**	**18**	**42**	**23**	**55**
	55		**46**		**121**		**50**		**31**		**20**		**35**		**358**										**358**					
	358																													

Tab. Litt. Vv. *Å Stockholms Sjukhem vårdade sjuke och sjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
	Qvarliggande från år 1873.		Inkomne under år 1874.														Summa vårdade.		Utgångne.						Qvarliggande till år 1875.	
			I nedanstående lefnadsålder.								Årstid.				Summa inkomne.				Förbättrade.		Oförbättrade.		Döde.			
			11—20 år.		21—40 år.		41—60 år.		Öfver 60 år.		Jan.—Mars.	April—Juni.	Juli—Sept.	Okt.—Dec.												
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.							m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Sjuke personer: invärtes	12	51	—	2	—	2	3	3	4	11	13	5	5	2	7	18	19	69	—	—	1	2	3	7	15	60
utvärtes	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	2	—	3
Summa	**12**	**55**	—	**2**	—	**2**	**3**	**4**	**4**	**11**	**13**	**5**	**6**	**2**	**7**	**19**	**19**	**74**	—	—	**1**	**2**	**3**	**9**	**15**	**63**
Sjukdomar.																										
I. *Marasmus senilis.*																										
1.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1
II. *Morbi contagiosi.*																										
2. Variolæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—
III. *Cachexiæ.*																										
3. Carcinoma mammæ	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—
4. Carcinoma uteri	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
5. Chlorosis	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
IV. *Morbi psychici.*																										
6. Melancholia	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
V. *Morbi cerebri et medullæ spin. et syst. nerv.*																										
7. Aphasia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
8. Hæmorrhagia cerebri	3	3	—	—	—	—	—	—	1	3	3	1	—	—	1	3	4	6	—	—	1	—	—	—	3	6
9. Vitium org. cerebri	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
10. Myelitis	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
11. Neuralgia	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
12. Paralysis peripherica	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	2
13. Paralysis agitans	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1
14. Hysteria	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4
VI. *Morbi org. sensus.*																										
15. Cataracta	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4
16. Atrophia nerv. opt.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
17. Distichiasis	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
VII. *Morbi org. circulationis.*																										
18. Vitium org. cordis	1	4	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	4	—	—	—	1	—	—	2	3
19. Varices	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
20. Endarteritis chronica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
VIII. *Morbi org. respirationis.*																										
21. Bronchitis chronica	5	10	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	2	5	12	—	—	2	2	—	—	3	10
22. Spasmus glottidis	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
23. Hæmoptysis	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
24. Pneumonia acuta	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	1	1	1	1	2	1	2	—	—	—	—	1	2	—	—
25. Pneumonia chronica	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
26. Phthisis pulmonum	1	1	—	1	—	1	—	—	—	1	2	—	1	—	—	3	1	4	—	—	—	—	1	3	—	1
27. Emphysema pulmonum	1	3	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	2	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	3
28. Asthma	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1
IX. *Morbi org. digestionis.*																										
29. Catarrhus ventriculi chronicus	1	11	—	—	—	—	—	2	—	2	2	1	—	1	—	4	1	15	—	—	1	3	—	—	—	12
30. Ulcus ventriculi	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
31. Colitis chronica	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
32. Hernia intestinalis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1
X. *Morbi org. locomotionis et ossium.*																										
33. Rheumatismus chronicus	2	13	—	—	—	—	—	1	—	4	1	1	3	—	—	5	2	18	—	—	—	1	—	—	2	17
34. Arthroitis	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
35. Arthritis deformans	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	4	—	—	—	—	—	—	1	4
36. Atrophia muscularis	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
37. Caries	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
38. Kyphosis	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	2
XI. *Morbi org. uropoëticorum et generationis.*																										
39. Nephritis chronica	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—
40. Cystitis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
41. Polypus uteri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
42. Tumor fibrosus uteri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
43. Myoma uteri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
44. Prolapsus uteri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
45. Adenoma mammæ	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
XII. *Morbi systematis cutanei et telæ connexivæ.*																										
46. Gangræna	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
47. Anasarca	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	**19**	**84**	—	**4**	**1**	**3**	**6**	**7**	**6**	**18**	**21**	**11**	**9**	**4**	**13**	**32**	**32**	**116**	—	—	**5**	**16**	**3**	**9**	**24**	**91**
	103		**4**		**4**		**13**		**24**		**45**				**45**		**148**				**21**		**12**		**115**	
			45																**148**							

och fördelningen göres på patienternas underhållsdagar 27,317, belöper sig medelkostnaden för hvarje sjuk dagligen till Kr. 1,46. De talrikast förekommande sjukdomsfallen utgjordes, enligt hvad samma tabell utvisar, af kronisk lungkatarrh, emfysem, kronisk rheumatism, kronisk magkatarrh, hjertfel o. s. v.

Å sjukhuset för *spetälske* uti Jerfsö vårdades under redovisningsåret tillsammans 34 sjuke, nemligen 20 män och 14 qvinnor. Af dessa affördes 1 qvinna som frisk och 1 qvinna som obotad; 7 män och 4 qvinnor afledo; och voro vid årets slut qvarliggande 13 män och 8 qvinnor, Såsom komplikation till spetälskesjukdomen förekommo: koppor, tyfoidfeber, hjernhinneinflammation o. s. v. Inkomsterna belöpte sig på Kr. 10,698,38, hvaraf stats- och landstingsanslag hvardera Kr. 4,000; såsom legosängsafgift erlägges af hvarje vårdad 40 Kr. per år. Utgifterna uppgingo till enahanda belopp som inkomsterna, hvaraf för den egentliga sjukvården till Kr. 8,998,48, som visar en medelkostnad per dag för hvarje vårdad af Kr. 1,30.7. Underhållsdagarnas antal uppgick till 6,880 och för hvarje vårdad sjuk i medeltal till 202,4.

Af Tab. Litt. Xx inhemtas att å *barnbördshusen* voro 40 *qvarliggande* från år 1873, under året *intagna* 1,349, så att hela antalet vårdade uppgick till 1,389, mot 1,410 under år 1873. Af de under året vårdade *tillfrisknade* 1,160, *flyttades* till andra sjukvårdsinrättningar 126 och *afledo* 63 så att 40 voro vid årets slut qvarliggande. Af de vårdade voro 1,097 *ogifta*, 271 *gifta* samt 21 *enkor;* 656 voro *förstföderskor* och 733 *omföderskor*. Af de intagna hade 785 åldern mellan 20—30 år. Tab. Litt. Xx.

Tab. Litt. Yy utvisar att å barnbördshusen blifvit *framfödde* 1,267 *lefvande* barn och 86 *dödfödde*, eller tillsammans 1,353. Af de lefvande voro 1,224 framfödde efter *naturlig* förlossning och 43 efter *konstens ingrepp* medelst vändning eller använda instrumenter. Af de döde voro 61 framfödde efter *naturlig* förlossning samt 25 efter *konstens ingrepp*. Tvillingsbörd förekom 20 gånger. Af lägesätten förekom första lägets första lägesätt 974 gånger, första lägets andra lägesätt 245 gånger. Tvärlägen förekommo 19 gånger. Tab. Litt. Yy.

Tab. Litt. Xx. *Å barnbördshusen vårdade barnaföderskor, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
	Qvarliggande från år 1873.	Intagne under år 1874.					Summa vårdade.	Af de vårdade voro:					Afförde.				Qvarliggande till år 1875.					Af de qvarliggande voro:				
		Under 20 år.	20—30 år.	30—40 år.	Öfver 40 år.	Summa intagne.		Ogifte.	Gifte.	Enkor.	Förstföderskor.	Omföderskor.	Flyttade till annan sjukvårdsinrätning.	Tillfrisknade.	Döde.	Summa afförde.	Under 20 år.	20—30 år.	30—40 år.	Öfver 40 år.	Summa qvarliggande.	Ogifta.	Gifta.	Enkor.	Förstföderskor.	Omföderskor.
Allmänna barnbördshuset i Stockholm ...	17	10	263	168	14	455	472	400	71	1	228	244	97	339	22	458	—	9	4	1	14	12	2	—	7	7
Provisoriska d:o d:o ...	10	21	281	142	10	454	464	377	68	19	218	246	24	394	32	450	1	5	8	—	14	11	3	—	3	11
Barnbördshuset i Göteborg	6	5	116	81	26	228	234	176	58	—	111	123	—	229	1	230	—	3	1	—	4	3	1	—	1	3
D:o i Upsala	4	2	54	30	4	90	94	61	32	1	44	50	2	89	1	92	—	1	—	1	2	1	1	—	1	1
D:o i Lund	1	1	22	18	3	44	45	31	14	—	16	29	3	37	3	43	—	1	1	—	2	2	—	—	—	2
D:o Pro Patria	2	1	49	22	6	78	80	52	28	—	39	41	—	72	4	76	1	1	2	—	4	4	—	—	2	2
Summa	40	40	785	461	63	1,349	1,389	1,097	271	21	656	733	126	1,160	63	1,349	2	20	16	2	40	33	7	—	14	26

Tab. Litt. Yy. *Å barnbördshusen födde barn, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
	Lefvande födde.						Dödfödde.								Lägesätt.														
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Efter naturlig förlossning.	Efter vändning.	Efter använda instrumenter.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Efter naturlig förlossning.	Efter vändning.	Efter använda instrumenter.	Tvillingsbörd.	Missfall i tidigare månader.	Före inkomsten förlöst.	Ej bestämdt läge.	1:stas—1:sta.	1:stas—2:dra.	2:as—1:sta.	2:dras—2:dra.	4:des—1:sta.	4:des—2:dra.	5:tes—1:sta.	5:tes—2:dra.	6:tes—1:sta.	6:tes—2:dra.	7:des—1:sta.	7:des—2:dra.	Tvärlägen.
Allmänna barnbördshuset i Stockholm ...	246	175	421	403	—	18	14	10	24	9	8	7	4	13	7	4	300	106	9	3	3	1	1	—	—	1	3	3	9
Provisoriska d:o d:o ...	202	218	420	403	4	13	21	17	38	32	4	2	7	—	3	—	352	55	4	4	2	—	3	—	13	2	11	3	9
Barnbördshuset i Göteborg	100	119	219	217	—	2	2	12	14	13	1	—	5	—	—	8	180	26	5	1	1	—	2	1	4	4	—	—	1
D:o i Upsala	45	45	90	88	2	—	2	1	3	2	1	—	3	—	1	—	70	17	1	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—
D:o i Lund	23	16	39	36	1	2	2	1	3	2	1	—	1	—	—	—	32	5	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
D:o Pro Patria	39	39	78	77	—	1	2	2	4	3	—	1	—	—	—	1	40	36	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Summa	655	612	1,267	1,224	7	36	43	43	86	61	15	10	20	13	11	13	974	245	21	11	6	1	6	2	18	7	15	7	19

Tab. Litt. Zz. Tab. Litt. Zz utvisar efter förlossningen hos barnaföderskor förekommande sjukdomar. Bland dessa förekom puerperal feber med 74 fall; 37 (eller 50 procent) uppgifvas hafva aflidit. Af inflammation i och omkring lifmodern förekommo 78 fall, hvaraf 50 tillfrisknade, 25 flyttades till annan sjukvårdsinrättning och 3 afledo.

Vid *ammeanskaffningskontoret* i Stockholm hafva under år 1874 378 ambetyg blifvit uttagna. Af de besigtigade befunnos 5 på grund af otillräcklig mjölktillgång odugliga till amtjenst; 62 godkändes vilkorligen: på grund af sparsam mjölktillgång (37), såriga bröstvårtor (3), uterinlidanden (10), osnygghet (11) o. s. v. 80 ammor hade under samma laktationsperiod förut blifvit besigtigade och antogo ny amtjenst. De flesta af dessa (69) hade första gången varit ammor på barnhuset. 99 af de första gången besigtigade (298) uppgåfvo sig hafva inflyttat till Stockholm efter hafvandeskapets början, 39 af dem efter förlossningen. 157 antogos till ammor på barnhuset, 221 hos enskilde personer. Rörande födelseorten voro 44 från Stockholms, 38 från Örebro, 37 från Kalmar och 34 från Nyköpings län samt 31 från Stockholms stad o. s. v. Beträffande de besigtigades ålder voro 160 mellan 21—25 år, 126 mellan 26—30 år.

Å *polikliniken för tandsjukdomars behandling* hafva 662 sjukdomsfall varit behandlade, hvaribland förekommo följande sjukdomsformer:

Odontalgia nervosa	333	fall.
Periostitis dentalis	165	»
Abscessus	53	»
Parulis	13	»
Gingivitis	9	» o. s. v.

96 permanenta och 44 temporära tänder, samt 96 permanenta och 22 temporära rötter hafva uttagits. Af 26 fyllningar hafva 15 verkstälts med guld, 4 med amalgam, 4 med cement och 3 med tennfolium. (*Roland Martin.*)

Af Tab. Litt. Åå, som utgör ett sammandrag å antalet lärjungar vid rikets elementarläroverk, hvilka af sjuklighet eller annan orsak under läsåret 1873—1874 varit *befriade från gymnastiköfningarna*, inhemtas, att under höstterminen vid de högre läroverken 704 och vid de lägre 292, eller 8,32 procent å de förra och 8,37 å de senare, icke deltagit i nämnde öfningar och att under vårterminen 790 vid de högre och 310 vid de lägre läroverken, eller 9,11 procent å de förra och 8,9 å de senare, likaledes varit befriade från berörde öfningar. Af samma tabell framgå äfvenledes de sjukdomsformer, som utgjort orsaken till nämnde befrielse. Tab. Litt. Åå.

Tab. Litt. Zz. *Sjukdomar bland efter förlossningen insjuknade barnaföderskor, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
	Inkomne.																		Döde.						
	Januari—Mars.	April—Juni.	Juli—September.	Oktober—December.	Under 20 år.	20—30 år.	30—40 år.	Öfver 40 år.	Summa insjuknade.	Förstföderskor.	Omföderskor.	Ogifta.	Gifta.	Enkor.	Efter naturlig förlossning.	Efter vändning.	Efter använda trubbiga instrumenter.	Efter använda skarpa instrumenter.	Under 20 år.	20—30 år.	30—40 år.	Öfver 40 år.	Summa döde.	Flyttade till annan sjukvårdsinrättning.	Tillfrisknade.
Metritis et parametritis	21	17	16	24	2	50	25	1	78	45	33	65	12	1	66	1	9	2	—	1	1	1	3	25	50
Febris puerperalis	10	25	15	24	6	38	26	4	74	46	28	57	15	2	65	1	7	1	4	14	17	2	37	8	29
Febris lactea	7	6	1	2	1	10	4	1	16	9	7	16	—	—	13	—	3	—	—	—	—	—	—	3	13
Febricula	5	2	2	4	—	7	6	—	13	6	7	10	3	—	12	—	1	—	—	2	—	—	2	1	10
Diphteritis	1	2	—	—	1	1	—	1	3	2	1	2	1	—	2	—	1	—	—	2	—	—	2	—	1
Febris intermittens	1	—	1	—	—	2	—	—	2	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Variolæ	6	6	1	1	4	9	1	—	14	8	6	11	3	—	12	—	2	—	—	—	—	—	—	13	1
Scarlatina	1	—	—	1	—	2	—	—	2	1	1	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Nephritis	1	1	—	—	—	1	1	—	2	—	2	—	2	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	1
Uræmia	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Syphilis	1	2	—	4	—	5	2	—	7	5	2	7	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	4	3
Phtisis pulmonum	—	—	—	1	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Involutio uteri retardata	4	5	11	13	1	20	11	1	33	16	17	17	10	6	29	1	3	—	—	—	—	—	—	8	25
Hemorrhagia post partum	3	2	5	2	—	4	8	—	12	4	8	10	2	—	10	2	—	—	—	—	—	—	—	6	6
Eclampsia	1	—	—	1	1	1	—	—	2	1	1	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Ruptura uteri spont.	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—
Bronchitis	5	8	—	5	—	9	8	1	18	9	9	16	1	1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12
Pneumonia	5	1	1	—	—	3	4	—	7	5	2	5	2	—	7	—	—	—	—	1	—	—	1	5	2
Phlebitis	2	4	—	—	1	2	3	—	6	5	1	6	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Phlegmone	1	3	—	2	—	2	3	1	6	1	5	3	3	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	4	2
Erysipelas	1	2	—	1	—	2	2	—	4	1	3	2	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
Diarrhoea	6	3	1	1	—	4	3	4	11	6	5	10	1	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9
Myoma uteri	—	—	—	1	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Dacryocystitis	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ozæna	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Placenta prævia	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Polypus fibrosus	1	1	—	—	—	2	—	—	2	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Tumor ovarii	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Rheumatismus	—	2	—	—	1	1	—	—	2	—	2	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Ulcera cruris	—	—	—	1	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	85	94	56	88	18	179	112	14	323	179	144	255	58	10	282	10	27	4	4	20	19	4	47	98	178

Helsobrunnar och badanstalter[1]). (Tabb. N:is 14—15.)

Tab. N:o 14 upptager i kol. 1, 2, 3, 4 länsvis sådana brunns- och badanstalter, som hafva vederbörligen förordnade läkare, jemte antalet kurgäster och läkarens namn. I kol. 5, 6, 7 af samma tabell uppräknas andra brunns- och badorter, af hvilka en del saknat ständig tillsyn af läkare och af sådan anledning endast blifvit mer eller mindre utförligt omnämnda i vederbörande läkares årsberättelser. Antalet kurgäster vid förstnämnda anstalter utgjorde 14,035, och vid de sednare 6,386 eller tillsammans 20,421. Härvid bör dock anmärkas, att ett ej ringa antal personer både besöka och begagna dessa anstalter utan att anmäla sig hos läkaren på stället, hvarför ock det verkliga antalet kurgäster egentligen är större än det här redovisade. Så upptages t. ex. i läkarerapporten från Marstrand 568 kurgäster, ehuru denna badort varit besökt af mer än 3,000 främlingar.

Tab. N:o 15 redovisar summariskt de vid 27 mera bekanta brunns- och badanstalter behandlade sjukdomsformer. Högsta siffran företer kronisk rheumatism med 4,227 fall, dernäst kommer bleksot och blodbrist med 4,167 fall, så kronisk magkatarrh med 3,387 fall, o. s. v.

Utur de till Kollegium inkomna rapporter och årsberättelser torde följande här få anföras:

Stockholms stad: Sabbatsberg besöktes af 193 brunnsgäster, hvaraf 128 gratister. Af desse senare vårdades 74 på lasarettet. *(Cassén).* — *Stockholms län:* Norrtelge badanstalt besöktes från den 10 Juni till 1 September af närmare 400 personer, hvaraf 176 hos läkaren anmälde. Luftens medeltemperatur under badtiden var i Juli + 18° C.; under Juni och Augusti + 15,5° C. Vattnets medeltemperatur var + 14° C. *(Isander).* — Forsmarks badinrättning begagnades af 70 personer, lidande af rheumatism. *(Brandt).* — Södertelge badinrättning hade 339 patienter, hvaraf 6 gratister. Såsom friske affördes 25, förbättrade 171, oförbättrade 17 och med okänd utgång 26. *(Jäderholm).* — *Upsala län:* Eklundshofs brunn besöktes af 358 brunnsgäster, af hvilka de flesta ledo af kronisk magkatarrh, kronisk rheumatism samt bleksot. Vid vattenkuranstalten i Upsala utgjorde badgästernas antal 220. *(Waldenström).* — Vid Dannemora brunn anmäldes 161 gäster, af hvilka 69 besökte brunnen första gången. Fribiljetter tilldelades 14 personer. Bleksot samt kroniska mag- och tarmkatarrher utgjorde de talrikaste sjukdomsformerna. *(Söderbaum).* — *Södermanlands län:* Bie vattenkuranstalt med 284 badgäster, af hvilka 229 förbättrades, 42 återvände oförbättrade och för 13 var utgången okänd. Fria bad lemnades till 62 personer, af hvilka 56 vårdades på lasarettet. Åt 43 af de sistnämnde tilldelades äfven fri kost med 2,653 dagrationer à 85 öre. Landstingets bidrag till lasarettets underhåll utgjorde 850 kr. *(Levin).* — Snopptorps brunn belägen $^1/_2$ mil från Eskilstuna var besökt af 75 personer, lidande af magkatarrh. *(Mossberg).* — *Östergötlands län:* Söderköpings vattenkuranstalt begagnades af 902 personer, hvaraf 232 gratister. Såsom friske affördes 133, förbättrade 700 och oförbättrade 69, d. ä. 92,3 % friske eller förbättrade, 7,7 % obotade. Af badgästerna voro 6 från Norge och 6 från Finland. Af de gratis vårdade tillhörde 13 personer "pauvres honteux". Anstalten öppnades den 2 Mars och tillslöts den 31 Oktober. *(Böttiger).* — Medevi brunn med tillhörande $^3/_4$ mantal jordegendom försåldes i Aug. 1873 till ett nytt bolag. Dyrbara och grundliga arbeten hafva vidtagits för att förvandla de i närheten liggande "mossarne" till sädesfält, hvarjemte genom dikning och trummors anläggande boningshusen befriats från fukt. En ny källa, mera jernhaltig än de äldre begagnade, har af läkaren upptagits. Brunns- och badgästernas antal uppgick till 1,640, af hvilka 548 gratister. I badhusen serverades 6,539 gyttjebad. Pauvres honteuxkassan har stigit till närmare 5,000 kr. *(Engdahl).* — *Jönköpings län:* Lannaskede brunn besöktes af 825 personer, af hvilka 61 gratister. Af dessa senare vårdades 31 på lasarettet. Såsom friske affördes 76, förbättrade 641, oförbättrade 87, döde 2, med okänd utgång 19. *(Miltopée).* — Holsby med 200 gäster besöktes af läkaren 2 gånger i veckan under brunnstiden. *(Dahlberg).* — *Kalmar län:* Södra Vi helsobrunn var besökt af 200 personer, bland hvilka 29 gratister. Såsom friske affördes 38, förbättrade 100, oförbättrade 15 och med okänd utgång 47. Omkring 2,000 bad serverades. *(Tengvall).* — Ekenäs brunns- och badinrättning besöktes af 257 personer. Såsom friske eller förbättrade affördes 186, oförbättrade 5, med okänd utgång 66. I badhuset lemnades 1,814 varma bad. *(Schram).* — Vid Ekaryd, som besöktes af läkaren en à två gånger i veckan, serverades 1,759 bad. Kurgästerna bo i kringliggande bondgårdar och lefva af medförda förråd, hvari

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Edling.

Tab. Litt. Åå. *Antalet lärjungar vid rikets elementarläroverk, hvilka på grund af nedanstående orsaker icke deltagit i gymnastiköfningarna, läsåret 1873—1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Misbildning.	Sjukdomar i						Bråck.	Allmän svaghet, jemte sådana konstitutionella sjukdomar, som ej kunna upptagas under någon af organsystemens sjukdomar.	Andra orsaker.	Summa.		Lärjungarnes antal.	*Anmärkningar.*
		Nervsystemet.	Cirkulationsorganen.	Andedrägtsorganen.	Matsmältningsorganen.	Urin- och könsorganen.	Rörelseorganen.				Antal.	Proc.		
Höstterminen 1873.														
Högre elementarläroverk	58	18	167	108	12	134	10	116	55	26	704	8,32	8,464	1 Abiturienter 14 i Stockholms nya elementarskola.
Lägre elementarläroverk	30	8	43	35	1	61	1	39	57	17	292	8,37	3,485	1 Aflägsen bostad 8 i Nikolai elem.-läroverk i Stockholm.
Summa	88	26	210	143	13	195	11	155	112	43	996	—	11,949	
Vårterminen 1874.														
Högre elementarläroverk	60	22	175	113	18	131	10	144	66	51	790	9,41	8,329	1 Abitur. i nya elem.-skolan 11, nattvardsungd. vid Stockh. gymn. 27.
Lägre elementarläroverk	31	12	44	43	1	64	1	42	53	19	310	8,93	3,472	1 Aflägsen bostad 8 i Nikolai elem.-läroverk i Stockholm.
Summa	91	34	219	156	19	195	11	166	119	70	1,100	—	11,801	

rökta och saltade födoämnen utgöra hufvudbeståndsdelarne. (*Schram*). — Källviks brunn belägen vid en vik af Östersjön i Loftahammars socken af Tjusts härad har i nära hundra år varit begagnad af traktens befolkning mot rheumatisk värk. Enligt analys verkställd 1872 af Prof. N. P. Hamberg, innehålla 1,000 gram af källans vatten:

kolsyrad jernoxidul	0,01247,
kolsyrad kalk och talk samt svafvelsyrad kalk	0,04040,
klornatrium med spår af klorkalium	0,01403,
kiselsyra	0,01670,
organiska ämnen, bestämda genom glödgning	0,01960,
Summa Gram	0,10320,

samt dessutom en ringa mängd af kolsyrad manganoxidul och lerjordshydrat. I 100 vigtsdelar af källans gyttja, torkad vid + 140°—150°, funnos 39,35 vigtsdelar eldfasta ämnen: jernoxid, lerjord, kalk, talk, kiselsyra och riklig mängd af kiselinfusorier och qvartzkorn. Badhus, brunnssalong och ett större boningshus hafva blifvit af egaren uppförda. Temligen vidsträckta barrskogar finnas i närheten, i följd hvaraf stället visat sig vara en särdeles lämplig vistelseort för personer behäftade med kronisk lungkatarrh. Under 1872 besöktes brunnen af 181 personer, år 1873 af 365 och år 1874 af 403. (*Nordstedt*). — *Blekinge län:* Ronneby helsobrunn anlitades af 2,578 personer. Af desse voro 1,905 betalande och 373 gratister; 320 personer hemtade vatten från brunnen utan att vara hos läkaren inskrifna. Antalet utländningar uppgick till 85, hvaraf 65 från Danmark. Af de 2,278 inskrifne affördes i journalerna såsom friske 227, förbättrade 1,471, oförbättrade 160 och med okänd utgång 420. Af kolsyradt Ronnebyvatten försåldes 80,584 flaskor. Antalet serverade bad var 24,239, hvartill komma 540 fribad till lasaretts- och fattighjon. Från den 10 Juni till den 1 Sept. gjordes på Karön meteorologiska observationer, som visa att luftens temperatur under sagde tid varierade mellan + 10° och + 25° C. samt hafsvattnets mellan + 9° och + 21° C. Ett nytt badhus med 28 dubbla och 16 enkla rum samt afsedt för första klassens badgäster har blifvit fullbordadt. (*Neyber*). — *Malmöhus län:* Ramlösa med 513 gäster, hvaraf 93 gratister. Såsom friske affördes 62, förbättrade 285, oförbättrade 72, död 1 och med okänd utgång 93. I varmbadhuset serverades 2,260 bad. En ny rymlig brunnssalong är uppbygd. (*Fick*). — Vid brunnen Helsan anmälde sig 738 gäster, af hvilka 414 affördes friske, 157 förbättrade, 100 oförbättrade och 67 med okänd utgång. (*Hafström*). — *Hallands län:* Varbergs hafskuranstalt med 548 gäster, af hvilka 50 gratister. Friske afgingo 203, förbättrade 324, oförbättrade 7, död 1 och med okänd utgång 13. (*Brunstedt, Bolin*). — *Göteborgs och Bohus län:* Marstrands klimat och bad begagnades af flere än 3,000 personer, inberäknade de som bodde på Koön. För 568 af dem lemnas redogörelse, nemligen för 210 män och 358 qvinnor. Jemte badning hafva 245 personer druckit mineral- eller hafsvatten. Gymnastik och massage har begagnats af 201 personer, elektricitet af 30 och Waldenburgs pneumatiska apparat af 25. Under sommaren serverades 10,959 varma bad. Af de 568 hos läkaren anmälda blefvo 543 förbättrade, 25 oförbättrade.

Iakttagelser öfver luftens och sjöns temperatur, gjorda i Marstrands badbassin kl. 6 f. m., kl. 2 e. m. och kl. 9 e. m.

	Medeltemperatur.		Medium af temperaturvexling på dag.	
	Luft.	Sjö.	Luft.	Sjö.
Juni från den 7:de	15,5°	15°	2,2°	0,2°
Juli	16,7°	17,7°	1,9°	0,7°
Augusti	15,3°	16,4°	1,7°	0,5°
September	14°	14,2°	2°	0,1°
Juni—Augusti	15,8°	16,4°	1,9°	0,45°
Juni—September	15,5°	16°	1,94°	0,4°

Under sommaren var högsta värmen i luften 22° den 20 Juli, och i vattnet 21° den 27 Juli; lägsta värmen i luften 9° den 20 Juni och i vattnet 13° den 13 September och 11 Juni. Medium af högsta 3 dagars ihållande värme i luften 19,1° under 19—21 Juli, och i vattnet 19,5° den 26—28 Juli. Medium af lägsta ihållande värme hos luften 12,1° under 7—9 Sept., och i vattnet 13° under 12—14 Sept. Temperaturvexlingen på dag var hos luften högst 7° den 26 Juni, och öfversteg 3° i Juni 6 dagar, i Juli 3, i Augusti 5 och i September 0 dag, d. ä. 14 dagar under hela sommaren. Enligt iakttagelser, gjorda vid Vinga fyr kl. 8 f. m., 2 e. m. och 9 e. m. under Juni, Juli och Augusti månader förekommo SV—V vindar 46 % af alla observationer med medeltryck af 1,94 ℔ och NO—O vindar 2,54 % af alla observationerna, med medeltryck af 2,1 ℔. Vindens medeltryck för sommaren var 1,87 ℔. Fullkomligt klar luft förekom i Juni 8, i Juli 5 och i Augusti 4, det är 17 hela dagar under sommaren. Af 100 iakttagelser var klart och strömoln 67,8, mulet 14,2, dimma och disigt 9,7, regn 8 och åska 0,3 %. Enligt nyare indelning skulle nämnda iakttagelser upptagas som mycket klart och klart 41 %, himmelen delvis betäckt af lättare och tyngre moln 26,8, jemnmulet 14,2, disigt och tjocka 9,7, regn 8 och åska 0,3 % dagar. (*Hörlin*). — Lysekil hade 760 anmälde badgäster, af hvilka 39 gratister. Såsom friske affördes 165, förbättrade 518, oförbättrade 26 och med okänd utgång 51. (*Curman*). — Strömstads hafsbadsanstalt besöktes af 1,127 badgäster, af hvilka 73 gratister. Bland 174 utländingar voro 129 från Norge, 32 från Finland. Såsom friske affördes 345, förbättrade 754 och med okänd utgång 28. I badhusen serverades 21,497 bad, hvaraf 1,703 afgiftsfritt. (*Cederström*). — Gustafsbergs brunns- och badinrättning med 268 anmälde gäster, af hvilka 87 gratister. Såsom friske affördes 79, förbättrade 158, oförbättrade 10 och med okänd utgång 21. För 22 medellösa lemnades fri bostad. (*Lönner*). — Vid Fiskebäckskils badanstalt, som besöktes af läkare 2 à 3 gånger i veckan, funnos antecknade 169 badgäster, af hvilka 45 ledo af bleksot och 36 af rheumatism. (*Rehnberg*). — *Elfsborgs län:* Vid Rostocksbrunn, med 64 gäster, serverades 1,499 bad. Källan lemnar otillräckligt vatten för badinrättningens behof. Byggnaderna förfallna. (*Ahlberg*). — *Skaraborgs län:* Lunds brunn med 652 hos läkaren anmälde gäster, hvaribland 132 gratister. Af desse senare voro 100 intagna på allmänna och 32 på Du Rietz'ska lasarettet. Såsom friske eller förbättrade affördes 642, oförbättrade 10. (*Karlberg*). — Mössebergs vattenkuranstalt öppnades den 1 Juni och stängdes den 5 Sept. Inskrifne badgäster voro 914, af hvilka 401 affördes såsom friske, 451 förbättrade, 16 oförbättrade och 44 med okänd utgång; 2 dogo. (*Torstensson*). — Vid Sköfde vattenkuranstalt vårdades 422 gäster, af hvilka 172 tillfrisknade, 213 förbättrades, 32 förblefvo oförbättrade, 1 dog och 4 affördes med okänd utgång. (*Dovertie*). — *Örebro län:* Loka bad- och brunnsinrättning med 547 gäster, hvaraf 173 gratister. Såsom friske affördes 112, förbättrade 319, oförbättrade 97 och med okänd utgång 19. Under brunnstiden serverades 6,118 gyttjebad. Från Serafim.-Ord:s-Gillet utgår årligen ett bidrag af 300 kronor. (*Loenbom*). — Vid Porla brunn anmäldes 835 gäster, af hvilka 74 gratister. Såsom friske affördes 122, förbättrade 330, oförbättrade 56 och med okänd utgång 327. På lasarettet vårdades 29. Omkring 8,000 bad serverades. Brunnen, belägen i Skagerhults socken omkring 0,2 mil från Porla anhaltsstation på nordvestra stambanan, tillhör ett bolag, som låtit uppföra ett större hotel och i öfrigt vidtagit flera nyttiga anordningar till inrättningens försättande i tidsenligt skick. Två källådror hafva under året blifvit upptäckta i grannskapet af den s. k. nya källan. (*Floderus*). — *Vestmanlands län:* Vid Sätra brunn var patienternas antal 1,500, deraf 536 män, 964 qvinnor. Gratister 498. (*Björnström*). — Johannisdals brunns- och badinrättning inköptes 1872 af ett bolag, som låtit uppföra ett nytt badhus och en större brunnssalong. Under året anmäldes 291 gäster, af hvilka 37 gratister. Såsom friske affördes 119, förbättrade 167 och oförbättrade 5. Omkring 6,800 bad serverades, hvaraf 1,100 fribad. (*Wennberg*). — Vid Vestra Lakbäcks brunns- och badinrättning anmäldes 155, hvaraf 15 gratister. 4,462 bad serverades och elektrisk behandling gafs i 675 seancer. (*Pihl*). — *Vester-Norrlands län:* Sundsvalls gamla kallvattenkuranstalt har undergått en väl behöflig reparation och utvidgning. (*Baggstedt*). — *Jemtlands län:* Mörsils badinrättning, med omkring 50 gäster, besöktes af läkare en gång i veckan. (*Hallenberg*).

6. Sjukdomsförhållandet i fängelserna[1]).

Helsotillståndet har under 1874 varit mycket tillfredsställande och antalet sjukdomsfall, som 1873 uppgick till 4,234, utgjorde endast 2,903. Ingen epidemisk sjukdom har fått någon utbredning, ehuru bland annat, smittkoppor blifvit på ett par ställen införda. Genom i tid vidtagna åtgärder har spridningen förekommits. Talrikast hafva uppträdt *lungkatarrher* (med 551 sjukdoms- och 2 dödsfall), *diarrhé* (med 322 sjukdoms- och 6 dödsfall), *lunginflammation* (med 86 sjukdoms- och 7 dödsfall) samt *frossa* (med 84 fall). Dessutom må anmärkas 4 fall af fläcktyfus, 31 af tyfoidfeber, 13 af smittkoppor. Af fylleri-galenskap hafva 21 fall inträffat, af skörbjugg 17 (71 år 1873), af sinnessjukdom 19.

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Törnblom.

2. Besigtningar å beväringsmanskapet[1]). (Tabb. N:ris 16—19.)

Tab. N:o 16. Af Tab. N:o 16 inhemtas, att 34,962 ynglingar tillhörande detta års beväringsmanskaps första klass, innefattande dem som äro födda år 1853, hafva varit i rullorna upptagne, af hvilka 6,569 antecknats såsom vid mönstringen frånvarande, nemligen 357 såsom sjuke eller efter rullornes upprättande aflidne samt 6,212 i följd af inträde i krigstjenst, anställning vid handelsflottan, utvandring eller af andra orsaker. Af förenämnde till 1874 års första klass hörande beväringsskyldige hafva alltså 28,393 inställt sig vid mönstring till undergående af besigtning. Bland dem hafva 21,629 eller 76,17 procent ansetts till krigstjenst antaglige, men 6,764 eller 23,83 procent förklarats till krigstjenst oantaglige.

Länens ordningsföljd med hänsyn till de beväringsskyldiges
Tab. N:o 18. krigsduglighet inhemtas af Tab. N:o 18, som utvisar att Stockholms stad, Kalmar län, Vermlands län och Jemtlands län i detta hänseende för år 1874 företett det gynnsammaste förhållandet. Stockholms stad har nemligen företett 10,37 procent oantaglige, Kalmar län 12,35 proc. oantaglige, Vermlands län 17,64 proc. oantaglige samt Jemtlands län 17,66 proc. oantaglige, under det att Vesterbottens län företett 30,83 proc. oantaglige, Kronobergs län 30,97 proc. oantaglige, Blekinge län 33,81 proc. oantaglige samt Upsala län 35,05 proc. till krigstjenst icke antaglige.

Beträffande beväringsskyldige hörande till 2:dra, 3:dje, 4:de
Tab. N:o 17. och 5:te klasserna, Tab. N:o 17, hvilka till ett antal af 12,016 bort infinna sig vid 1874 års mönstringar hafva endast 2,248 sig till besigtningen inställt, men de öfrige 9,768 uteblifvit, bland dem 76 för sjukdom eller såsom efter rullornas upprättande aflidne, men återstoden 9,692 af andra orsaker. Bland de 2,248, som underkastats besigtning, hafva 591 eller 26,30 proc. ansetts oantaglige.

De olika lyten och sjukdomar, som vid läkarebesigtningarne anmärkts såsom föranledande oantaglighet till krigstjenst, synas dels i Tabb. N:ris 16 och 17, hvilka utförligt redogöra härför, dels i Tab. N:o 19, som för hvarje sjukdom angifver pro- Tab. N:o 19.
centförhållandet emellan för denna sjukdom kasserade och samfälda summan oantaglige. Af sistnämnda tabell, hvilken särskildt redovisar för förhållandet med de oantaglige, som tillhöra första klassen och särskildt för dem som tillhöra 2:dra till och med 5:te klasserna, inhemtas, att den allmännaste kassationsorsaken inom första klassen utgjorts af partiela missbildningar i särskilda kroppsdelar, nemligen 19,94 procent, samt för öfrigt af sjukdomar i rörelseorganen till följd af yttre skador hos 11,78 procent samt af dvergväxt och allmän svaghet hos 11,66 procent, af fel på synen hos 6,99 procent, af bråck hos 5,42 procent, af hjertsjukdomar hos 5,35 procent o. s. v. Inom 2:dra till och med 5:te klasserna hafva allmännaste kassationsorsakerna utgjorts af följder af yttre skador 17,08 procent, partiela missbildningar i särskilda kroppsdelar, hjertsjukdomar 8,96 procent, lungsjukdomar 8,62 procent o. s. v. De inom alla klasser beväringsskyldige sällsyntast förekommande kassationsorsaker hafva varit venerisk sjukdom samt sjukdomar i lefver och mjelte.

[1]) Referent: Medicinalrådet Edholm.

3. Sjukvården vid hären och flottan[1]). (Tabb. N:ris 20—22.)

Redogörelsen för härens och flottans sjukvård sönderfaller i: 1:o redovisning för sjukvården vid garnisonerande trupper i kaserner eller qvarter samt flottans stationer (Tab. N:o 20 a); 2:o redovisning för sjukvården under härens och beväringsmanskapets möten (Tab. N:o 21).

Landets hela garnisonerande styrka uppgick till omkring 10,308 man land- och sjötrupper, af hvilka 3,750 varit förlagda i Stockholm och 3,218 i Karlskrona, under det att återstoden varit fördelad mellan öfriga garnisonsorter: Göteborg 550 man, Malmö 150 man, Kristianstad 700 man, Helsingborg 50 man, Landskrona 282 man, Ystad 50 man, Engelholm 50 man, Hernösand 20 man, Visby 70 man, fästningarne Karlsborg 1,168 man, Karlsten 112 man och Vaxholm 140 man[2]).

[1]) Referent: Medicinalrådet Edholm.

[2]) Emedan uppgifterna öfver garnisonstruppernas antal ej voro fullständiga, då tabellbilagorna trycktes, har kol. 2 å Tab. N:o 20 blifvit lemnad tom och uppgift öfver personalens styrka lemnad i texten på detta ställe.

Tab. N:o 20*a* De sjukes antal inom förenämde garnisonstrupper (Tab. N:o 20 *a* kol. 5), hafva under årets lopp uppgått till 6,290, bland hvilka 75 qvarlågo från föregående år. Af dem tillfrisknade 3,501 och 2,658 blefvo till sjukhus afsände. De aflidnes antal uppgick till 18. Vid årets slut qvarlågo 113 under behandling.

Tab. N:o 20*b* Å samtlige sjukhusen qvarlågo enligt Tab. N:o 20 *b* vid årets början 208; under årets lopp intogos 4,358, hvadan hela antalet å militärsjukhus vårdade uppgår till 4,566. Af dessa utgingo 4,174 såsom friske eller förbättrade, 115 afledo och 277 qvarlågo vid årets slut under behandling. Underhållsdagarnes antal utgjorde 85,944.

Tab. Litt. Ää. Inom *Stockholms garnison* vårdades, såsom Tab. Litt. Ää utvisar, å kasern-serviserna 3,218 sjuke, af hvilka 28 qvarlågo från föregående år; 3,190 hafva under året insjuknat, 1,723 tillfrisknat, 1,433 afpolleterats till sjukhus samt 4 aflidit; vid årets slut qvarlågo 58 under behandling. De vårdades antal uppgick vid Svea Lifgarde till 940, vid Lifgardet till häst till 318, vid Andra Lifgardet till 822, vid Svea Artilleri till 822 och vid Pontonierbataljonen till 316. Inom Svea Lifgardes kasern hafva 624 blifvit till helsan återställde, inom Lifgardets till häst 169, inom Andra Lifgardets 522, inom Pontonierbataljonens 145, och inom de spridda batteri-kasernerna vid Svea Artilleri 263. Af de i kasernerna aflidne tillhörde 1 Lifgardet till häst, 1 Svea Artilleri och 2 Pontonierbataljonen.

Redogörelse för de sjukdomar, som i garnisonskasernerna blifvit botade, återfinnes i Tab. Litt. Öö. Denna tabell Tab. Litt. Öö. upplyser, att största antalet sjukdomar utgjorts af akut och kron. katarrh i luftrören, hvaraf 244 fall förekommit, deribland 62

Tab. Litt. Ää. *Å Stockholms garnisons kaserner vårdade sjuke, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Regementen och korpser.	Qvarliggande från 1873.	Insjuknade.	Summa vårdade.	Tillfrisknade.	Afpolleterade.	Döde.	Qvarliggande till år 1874.	Summa vårdade.
Svea lifgarde	11	929	940	624	298	—	18	940
Lifgardet till häst	4	314	318	169	142	1	6	318
Andra lifgardet	7	815	822	522	281	—	19	822
Svea artilleri	3	819	822	263	556	1	2	822
Pontonierbataljonen	3	313	316	145	156	2	13	316
Summa	28	3,190	3,218	1,723	1,433	4	58	3,218
	3,218			3,218				

Tab. Litt. Öö. *Å Stockholms garnisons kaserner botade sjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7
Sjukdomar.	Svea Lifgarde.	Lifgardet till häst.	Andra lifgardet.	Svea artilleri.	Pontonierbataljonen.	Summa botade.
Smittkoppor	—	—	—	2	—	2
Mäsling	—	—	—	—	1	1
Tarmtyfus	1	—	—	—	—	1
Påssjuka	9	2	5	4	3	23
Frossa	126	27	44	30	12	239
Venerisk sjukdom	2	—	3	—	—	5
Bleksot	2	—	11	—	—	13
Alkoholsförgiftning, akut och kronisk	4	1	—	—	—	5
Fyllerigalenskap	—	1	7	—	—	8
Narkotisk förgiftning	—	—	1	—	—	1
Blodträngning till hjernan	—	—	2	1	—	3
Hjernhinneinflammation	1	—	—	—	—	1
Fallandesot	3	1	1	1	3	9
Sjukdomar i ögonlock och bindehud	6	—	5	4	—	15
Sjukdomar i hörselorganen	5	1	2	1	—	9
Organiska hjertfel	—	1	—	2	—	3
Blodåderbråck	—	—	—	2	—	2
Ljumskkörtelinflammation	5	3	1	1	—	10
Luftstrupskatarrh	1	—	—	6	2	9
Lungsäcksinflammation	—	—	3	—	—	3
Blödningar	2	—	—	—	—	2
Akut och kronisk katarrh i luftrören	62	11	85	49	37	244
Lunginflammation, akut	1	8	6	—	1	16
D:o kronisk	—	—	1	—	—	1
Sjukdomar i munhåla, tunga och svalg	17	2	23	9	5	56
Gastricism	52	12	80	6	22	172
Transport	299	70	280	118	86	853

1	2	3	4	5	6	7
Sjukdomar.	Svea lifgarde.	Lifgardet till häst.	Andra lifgardet.	Svea artilleri.	Pontonierbataljonen.	Summa botade.
Transport	299	70	280	118	86	853
Kronisk magkatarrh	9	—	—	—	—	9
Akut mag- och tarmkatarrh	8	14	10	9	17	58
Enkelt mag- och tarmsår	—	1	—	—	—	1
Diarrhé	37	5	42	34	11	129
Blindtarmsinflammation	—	—	1	2	—	3
Kolik	—	—	3	—	1	4
Bråck	—	—	2	—	—	2
Stenpassion	1	—	—	—	—	1
Sjukdomar i urinblåsan	—	—	—	—	1	1
Testikelinflammation	4	3	5	—	2	14
Akut och kronisk rheumatism	17	12	25	14	1	69
Sjukdomar i ledgångarne	2	1	1	—	—	4
Ledvridning. Ledvrickning	51	10	19	9	1	90
Benbrott	—	1	—	—	—	1
Ben- och benhinneinflammation	—	3	—	—	—	3
Ros	2	4	4	1	—	11
Andra hudsjukdomar	6	1	9	1	5	22
Stötar, slag, bristning af mjuka delar	35	28	42	32	9	146
Friska sår	61	4	39	24	4	132
Rötsår	30	—	5	—	1	36
Bindväfsinflammation, bulnad	42	3	31	6	6	88
Spikböld	15	8	—	8	—	31
Brännskada	3	1	3	4	—	11
Kylskada	2	—	—	1	—	3
Cysta	—	—	1	—	—	1
Summa	624	169	522	263	145	1,723

från Svea lifgarde, 11 från Lifgardet till häst, 85 från Andra lifgardet, 49 från Svea artilleri och 37 från Pontonierbataljonen; att frossa förekommit hos 239, af hvilka 126 tillhört Svea lifgarde och 44 Andra lifgardet; af gastricism 172, af stötar och slag 146, af friska sår 132, och af akut lunginflammation 16 fall, af hvilka 8 från Lifgardet till häst, 6 från Andra lifgardet och 1 från hvardera af Svea lifgarde och Pontonierbataljonen.

Tab. Litt. A¹ Af Tab. Litt. A¹, som utgör en sammanställning af de månatliga sjukförslagen för Stockholms kaserner, inhemtas, att största antalet sjukdomsfall inträffat i Maj, nemligen 399 och det minsta i Juli, nemligen 184.

Å *Allmänna garnisonssjukhuset* qvarlågo såsom Tab. Litt.

Tab. Litt. B¹. B¹ utvisar vid 1874 års början 132; under året hafva 1,731 blifvit intagne, så att summan vårdade uppgått till 1,863. Af dessa hafva 1,596 utskrifvits friska eller förbättrade, 23 blifvit afpolletterade, (21 smittkoppor, 2 typhus); under året hafva 65 aflidit; vid årets slut voro 179 qvarliggande.

Under Maj och Juni har sjuktillförseln såsom Tab. Litt.

Tab. Litt. C¹. C¹ utvisar varit störst, och under dessa månader hafva äfven det största antal lungsjukdomar inträffat.

Tab. Litt. D¹. Af Tab. Litt. D¹ inhemtas i hvad mån hvarje regemente eller korps lemnat bidrag till sjukantalet, äfvensom antalet döde och utskrifne. För sjukvården i dess helhet redovisas fullständigare i Tab. Litt. B¹, som angifver de olika sjukdomsformer, hvilka å sjukhuset blifvit under året behandlade, äfvensom behandlingens utgång. Största sjukantalet har förekommit bland Svea artilleri, dernäst bland Svea lifgarde. Af denna tabell framgår vidare att på medicinska afdelningen lungsjukdomarne varit talrikast.

Den koppepidemi, som under året hemsökt hufvudstaden, skördade ock bland garnisonstrupperna sina offer. Såsom af den specificerade rapporten synes, hafva å sjukhuset vårdats 79 fall af smittkoppor, deraf 5 med dödlig utgång. Under de fyra första månaderna afpolletterades de flesta (21) sjuke till sjukhuset vid Sandbergsgatan; de öfrige äfvensom konvalescenterne vårdades i en särskild sjuksal i stora sjukhusbyggnaden, dervid försöktes så vidt möjligt isolera dem från öfriga sjuke. Dels till följd af att utrymmet blef för knappt, dels derföre att ett par fall af smitta på sjelfva sjukhuset förekommo, öppnades den 2 Maj en särskild koppafdelning i de i öfre våningen af tvättinrättningen belägna sjukrummen, der sedan alla koppsjuke vårdades till epidemiens slut, den 20 Augusti, då de sista utskrefvos. Från alla regementen och kårer, utom hästgardet och fyrverkarekåren ha koppsjuke hitkommit. Största antalet har inträffat bland Svea artilleri (29 fall), dernäst bland Andra gardet (27 fall, deraf dock blott 4 vårdats här, de öfrige hitskickats som konvalescenter). Bland beväringsmanskapet ha förekommit 13 fall, af hvilka 3 haft dödlig utgång. Flertalet af fallen voro temligen lindriga med diskreta pustler, efterlemnande små ytliga ärr; ungefär fjerdedelen voro konfluenta (i ansigtet); alla dessa fall hade lyckligt förlopp och utgång. Af hæmorrhagiska koppor förekommo 5 fall, hvilka alla slutades letalt. Vid obduktion af dessa visade sig lungorna nästan öfversållade med hampfrö- till hasselnötstora hæmorrhagier; i två fall förekommo dylika äfven i njurarne; hos alla förekommo mer eller mindre vidsträckta blödningar i huden och subkutana bindväfnaden. På ett par undantag när, voro de sjuke revaccinerade vid regementena kort tid före insjuknandet — men de voro *vaccinerade från glas* och utan positivt resultat; intet enda fall af smittkoppor förekom, då den sjuke blifvit vaccinerad från arm till arm eller der vaccineringen lyckats. — Under koppepidemien voro två kurser sjukvårdssoldater hitkommenderade, 19 man i hvardera kursen; vid hitkomsten vaccinerades dessa från arm till arm, (15 med positivt resultat). Bland alla dessa, hvilka dock nästan dagligen voro i beröring med koppsjuke, inträffade icke ett enda fall af smittkoppor.

Af typhus exanthematicus förekommo under första halfåret spridda fall bland alla regementen. Under de två sista månaderna började åter flera fall inträffa, de fleste af dessa bland Pontonierbataljonen.

Bland alla regementen ha under året fall af tyfoidfeber förekommit. I Oktober uppträdde en liten lindrig epidemi bland Pontonierbataljonen; nästan alla tillhörde fältsignalkompaniet och hade under hösten varit i ansträngande tjenstgöring i Norrland; de fleste insjuknade några få dagar efter hemkomsten derifrån.

Tab. Litt. A¹. *Sjukdomsförhållandet inom Stockholms kaserner under årets olika månader, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Månader.	Svea lifgarde.			Lifgardet till häst.			Andra lifgardet.			Svea artilleri.			Pontonierbataljonen.			Summa.		
	Insjuknade.	Döde.	Afpolletterade.	Insjuknade.	Döde.	Afpolletterade.	Insjuknade.	Döde.	Afpolletterade.	Insjuknade.	Döde.	Afpolletterade.	Insjuknade.	Döde.	Afpolletterade.	Insjuknade.	Döde.	Afpolletterade.
Januari	63	—	13	34	—	19	88	—	16	82	1	49	30	—	16	297	1	113
Februari	52	—	18	28	—	13	60	—	30	94	—	63	36	—	14	270	—	138
Mars	69	—	21	29	—	14	53	—	21	74	—	56	30	—	13	255	—	125
April	81	—	28	19	—	6	49	—	20	78	—	55	38	—	13	265	—	122
Maj	147	—	42	24	—	7	131	—	44	70	—	46	27	—	10	399	—	149
Juni	93	—	28	28	—	4	104	—	29	87	—	60	20	1	12	332	1	133
Juli	59	—	18	18	—	11	59	—	16	38	—	24	10	1	6	184	1	75
Augusti	69	—	19	19	—	8	47	—	24	44	—	32	8	—	4	187	—	87
September	65	—	14	20	—	14	44	—	12	45	—	29	12	—	5	186	—	74
Oktober	56	—	21	34	—	20	44	—	19	50	—	35	40	—	26	224	—	121
November	63	—	32	26	—	12	70	—	26	71	—	55	36	—	16	266	—	141
December	112	—	44	35	1	14	66	—	24	86	—	52	26	—	21	325	1	155
Summa	929	—	298	314	1	142	815	—	281	819	1	556	313	2	156	3,190	4	1,433

För lunginflammation hafva 166 patienter vårdats, deraf 19 aflidit; denna höga dödsprocent förklaras till stor del deraf att flertalet af de aflidne missbrukat spirituosa samt haft mer eller mindre utveckladt fetthjerta.

Tab. Litt. B[1]. *Sjukförslag från allmänna garnisonssjukhuset för år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Sjuke personer.	Qvarliggande från 1873.	Insjuknade. Ålder. Under 20 år.	21—30 år.	31—40 år.	Öfver 40 år.	Årstid. Januari—Mars.	April—Juni.	Juli—Sept.	Okt.—Dec.	Summa vårdade.	Afförde. Friska eller förbättrade.	Afpolletterade.	Döde.	Qvarliggande till 1875.	Summa vårdade.
Officerare	—	—	14	3	—	4	1	6	6	17	13	—	—	4	17
Underläkare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Af Svea lifgarde	16	35	201	57	13	56	102	57	91	322	259	3	11	49	322
» Lifgardet till häst	9	14	97	27	2	45	17	33	45	149	130	—	3	16	149
» Andra lifgardet	31	39	188	42	10	63	93	53	70	310	266	2	14	28	310
» Svea artilleri	29	170	302	57	19	164	158	84	142	577	498	12	16	51	577
» Fyrverkarekåren	1	2	8	11	2	8	7	7	1	24	23	—	1	—	24
» Pontonierbataljonen	15	39	108	9	—	43	35	15	63	171	139	3	7	22	171
» Norska gardet	3	2	35	—	—	13	8	7	9	40	38	—	—	2	40
» Flottan	24	16	42	29	19	55	20	17	14	130	118	3	6	3	130
» Främmande kårer	3	2	22	7	3	4	27	2	1	37	36	—	1	—	37
» Garnisonens beväring	—	—	59	—	—	—	59	—	—	59	55	—	4	—	59
» Afskedade	—	4	15	5	1	2	15	1	7	25	19	—	2	4	25
» Sjukhusbetjening	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1
Summa	**132**	**323**	**1,092**	**247**	**69**	**457**	**543**	**282**	**449**	**1,863**	**1,596**	**23**	**65**	**179**	**1,863**
		1,731				**1,731**					**1,684**				
Sjukdomar.															
Variolæ et varioloides	2	17	74	7	—	40	50	6	2	100	72	21	5	2	100
Varicellæ	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1
Morbilli	1	4	6	—	—	—	—	—	10	11	10	—	—	1	11
Scarlatina	1	4	5	—	—	4	5	—	—	10	9	—	1	—	10
Typhus exanthematicus	2	7	24	3	—	11	9	—	14	36	22	2	4	8	36
Typhus abdominalis	18	21	48	3	—	27	8	6	31	90	72	—	6	12	90
Parotitis epidemica	—	15	24	1	—	34	6	—	—	40	40	—	—	—	40
Febris intermittens	—	11	22	3	—	2	23	10	1	36	35	—	—	1	36
Syphilis	5	6	30	6	2	9	9	5	21	49	40	—	—	9	49
Chancre	—	9	85	10	1	11	4	33	58	106	77	—	—	29	106
Gonorrhoea	7	30	115	9	—	26	24	53	50	160	148	—	—	12	160
Chlorosis	2	—	2	—	—	—	1	1	—	4	4	—	—	—	4
Alcoholismus chronicus	1	—	9	4	3	1	4	2	9	17	14	—	1	2	17
Delirium tremens	1	—	13	11	4	6	6	12	4	29	25	—	1	3	29
Phosphorismus acutus	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	1
Intoxicatio e vaporibus carbon.	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Melancholia	1	—	4	1	1	2	—	1	3	7	5	—	—	2	7
Congestio cerebri	—	1	3	2	—	3	3	—	—	6	6	—	—	—	6
Hæmorrhagia cerebri	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1
Encephalitis	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1
Meningitis spinalis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Epilepsia	—	4	7	1	—	3	4	1	4	12	11	—	—	1	12
Hypochondria	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1
Paralysis	1	1	3	5	—	2	2	3	2	10	7	—	—	3	10
Neuralgia	2	—	4	1	—	2	—	1	2	7	7	—	—	—	7
Morbi palpebrar. et conjunctivæ	1	6	10	3	—	4	8	4	3	20	20	—	—	—	20
Morbi organorum auditus	1	5	3	2	—	4	3	1	2	11	11	—	—	—	11
Cor adiposum	—	—	1	—	1	2	—	—	—	2	1	—	1	—	2
Vitium organicum cordis	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	1
Aneurisma	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1
Varix	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1
Lymphadenitis	5	5	11	4	—	6	5	6	3	25	22	—	—	3	25
Coryza acuta	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Laryngo-tracheitis catarrhalis	—	4	3	1	—	3	1	4	—	8	8	—	—	—	8
Transport	52	151	512	79	13	205	179	149	220	807	673	23	23	88	807

Sjukhusafsked har meddelats åt 11 på medicinska afdelningen: åt 8 för pneumonia chronica, åt 1 för nephritis chronica, åt 1 för epilepsia samt åt 1 för aneurysma aortæ.

Tab. Litt. E¹ Tab. Litt. E¹ angifver de å medicinska afdelningen utskrifne sjukdomar samt deras fördelning mellan de olika korpserna jemte deras underhållsdagar.

Tab. Litt. F¹ Tab. Litt. F¹ redogör för de under de särskilda månaderna inkomne sjukdomar samt för de inträffade dödsfallen.

(*Welander.*)

På allmänna Garnisonssjukhusets kirurgiska afdelning hafva under år 1874 10 dödsfall inträffat, af hvilka 1 förorsakats af pyæmi efter en utbredd phlegmone på underbenet och purulent utgjutning i knäleden, 1 af caries i pars petrosa med konsekutiv meningitis, 1 af osteomyelitis i nedre delen af femur samt purulent knäledsinflammation, 1 af multipla krosskador å hufvud och bål, 1 af njurdegeneration i följd af caries i trochanter major, 1 af utbredda brännskador, 1 af brandig phlegmone i halsregionen samt 3 af tillfälligtvis tillstötande akuta pneumonier (patienterna voro intagna på sjukhuset för phlegmone brachii, strictura urethræ och balanitis). Under året hafva 28 fall af benbrott intagits nemligen: 1 på nyckelbenet, 1 på refben, 1 på ulna, 5 på radius, 2 på ossa metacarpi, 2 på fingrar, 2 på patella, 7 på anticrus, 6 på fibula, samt slutligen 1 med brott på hufvudskåls och ansigtsben, bröstben, refben och bäckenben. Af rötsår hafva 29 fall inkommit, af hvilka 6 tillhörde Svea lifgarde, 4 Andra lifgardet, 11 Svea artilleri, 2 Pontonierbataljonen, 1 Norska gardet, 2 Kongl. Flottan, 2 Garnisonens beväring samt 1 afskedad.

Tab. Litt. B¹. *Sjukförslag från allmänna garnisonssjukhuset för år 1874. Fortsättning.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.	Insjuknade. Ålder. Under 20 år.	21—30 år.	31—40 år.	Öfver 40 år.	Årstid. Januari—Mars.	April—Juni.	Juli—Sept.	Okt.—Dec.	Summa vårdade.	Afförde. Friska eller förbättrade.	Afpolletterade.	Döde.	Qvarliggande till 1875.	Summa vårdade.
Transport	52	151	512	79	13	205	179	149	220	807	673	23	23	188	807
Pleuritis acuta	1	4	9	3	—	6	6	4	—	17	17	—	—	—	17
Empyema	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	1
Catarrhus bronchialis	14	25	66	28	15	39	48	14	33	148	124	—	5	19	148
Hæmorrhagia pulmonum	1	—	3	1	—	—	1	3	—	5	5	—	—	—	5
Pneumonia acuta	14	21	94	29	8	35	67	11	39	166	133	—	19	14	166
Pneumonia chronica	6	3	10	5	2	4	10	1	5	26	21	—	3	2	26
Morbi oris, linguæ et pharyngis	2	5	16	—	—	4	4	2	11	23	23	—	—	—	23
Gastricismus	4	5	16	3	1	13	12	—	—	29	29	—	—	—	29
Catarrhus ventriculi chron.	—	5	19	12	1	6	8	4	19	37	28	—	—	9	37
Febris gastrica simplex	1	25	64	13	7	33	40	25	11	110	107	—	2	1	110
Typhlitis	—	1	3	2	—	2	3	1	—	6	6	—	—	—	6
Hernia intestinalis	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1
Periproctitis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Fistula ani	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1
Peritonitis	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	1
Nephritis acuta	2	2	2	—	—	2	2	—	—	6	5	—	1	—	6
Morbi vesicæ urinariæ	1	1	6	2	—	—	9	—	—	10	10	—	—	—	10
Morbi urethræ	2	—	4	2	2	3	4	1	—	10	9	—	1	—	10
Phimosis, Paraphimosis	—	1	6	2	—	1	2	1	5	9	7	—	—	2	9
Orchitis. Epididymitis	1	4	20	2	2	10	16	—	2	29	29	—	—	—	29
Rheumatismus artic. acut. et chron.	8	11	36	8	3	20	19	7	12	66	60	—	1	5	66
Morbi articulorum	1	4	5	4	3	6	3	2	5	17	14	—	1	2	17
Luxatio. Distorsio	—	1	17	3	1	3	10	6	3	22	21	—	—	1	22
Fractura	4	3	16	8	1	6	8	4	10	32	23	—	1	8	32
Periostitis	—	—	1	1	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	2
Caries. Necrosis	—	—	4	1	1	2	1	2	1	6	3	—	1	2	6
Erysipelas	1	—	14	—	2	4	4	6	2	17	14	—	2	1	17
Morbi cutanei parasitici	1	5	12	4	—	9	8	1	3	22	22	—	—	—	22
Alii morbi cutanei	—	10	23	—	—	6	8	5	14	33	30	—	—	3	33
Contusio	1	4	16	8	2	3	12	5	10	31	29	—	—	2	31
Vulnus	4	12	31	11	1	13	19	10	13	59	49	—	—	10	59
Ulcus	2	3	21	4	1	5	15	2	7	31	27	—	1	3	31
Phlegmone. Abscessus	4	11	33	7	—	10	19	8	14	55	50	—	1	4	55
Furunculus	2	6	5	—	—	4	—	3	4	13	13	—	—	—	13
Carbunculus	—	—	2	—	—	—	1	1	—	2	2	—	—	—	2
Combustio	1	1	5	3	—	2	3	2	2	10	8	—	1	1	10
Congelatio	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1
Cystæ	1	—	1	1	1	1	1	1	—	4	4	—	—	—	4
Summa	132	324	1,094	247	69	457	543	283	451	1,866	1,599	23	65	179	1,866
		1,734				1,734					1,687				

Följande tabell utvisar förhållandet mellan inkomna hudsjukdomar från de särskilda regementena:

Sjukdomar.	Svea lifgarde.	Lifgardet till häst.	Andra lifgardet.	Svea artilleri.	Pontonierbataljonen.	Norska gardet.	Kongl. Flottan.	Garnisonens beväring.	Främmande kårer.	Summa.
Scabies	—	1	1	10	2	—	3	1	3	21
Eczema	1	1	4	9	—	—	—	—	—	15
Impetigo	—	—	1	4	—	—	—	—	—	5
Ecthyma	—	—	1	1	1	—	—	—	—	3
Erythema	—	—	1	1	—	1	—	—	—	3
Lichen	—	—	2	1	—	—	—	—	—	3
Urticaria	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Herpes	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Pityriasis	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Summa	2	2	10	27	3	3	3	1	3	54

Af de å afdelningen vårdade hafva 2 erhållit sjukhusafsked nemligen: 1 för blindhet (traumatisk katarakt) på högra ögat samt 1 för varikösa bensår. (*Dunér.*)

Underhållsdagarnas antal å Garnisonssjukhusets afdelningar har uppgått till 50,860 och således i medeltal underhållsdagar för hvarje sjuk 27,3. Medeltal sjuke för dag hafva varit 139,31. Medikamentskostnaden för året har uppgått till 4,522 kronor.

Garnisonen i Göteborg utgöres af Göta artilleri omkring 550 man och en afdelning, 25 man, af husarregementet Konung Carl XV. I sjukförslagen upptagas såsom å sjukhuset vårdade äfven 6 man tillhörande Göta artilleris beväringsdivision af 400 man. Samtlige vårdade utgjorde 340, deraf 20 voro qvarliggande från 1873; 320 hafva under året insjuknat, 315 hafva tillfrisknat och 10 aflidit; och 15 voro qvarliggande till följande år. Af venerisk sjukdom hafva blifvit vårdade 28 fall (hvari blifvit inberäknade 16 fall af gonorrhoea), rötsår 27, luftrörskatarrher 54, lunginflammation 44, med 7 döde. Med undantag för sjukdomar uti respirationsorganen, särdeles lunginflammationer, hvilka förekommit i ovanligt stort antal, har 1874 visat ringa sjuklighet och gynnsamt sjukdomslynne. De yttre åkommorna hafva lemnat det största antalet å sjukhuset vårdade. Af veneriska sjukdomar hafva, liksom under de senare åren, fallen

Tab. Litt. C[1]. *Sjuktillförselns månatliga till- och aftagande vid Allmänna garnisonssjukhuset, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Månader.	Inkomne.	Utskrifne.	Döde.	Medeltal af sjuke pr dag.	Underhållsdagar.	Medeltal af inkomne pr dag.	Antal af utskrifne hvar 5:te dag.	Ordningsföljd mellan månaderna från maximum till minimum af sjuktillförsel.
Januari	139	121	8	141,42	4,384	4,48	20,16	Juni.
Februari	164	150	4	167	4,676	5,85	25,00	Maj.
Mars	154	161	9	166,66	5,165	4,96	26,83	Februari.
April	142	129	4	148,8	4,464	4,73	25,50	December.
Maj	184	128	12	158,2	4,904	5,93	21,33	November.
Juni	217	263	6	200,33	6,010	7,23	43,83	Mars.
Juli	88	137	7	98,61	3,037	2,84	22,83	April.
Augusti	103	106	1	83,60	2,592	3,32	17,66	Januari.
September	91	71	3	93,5	2,805	3,03	11,83	Oktober.
Oktober	131	100	2	117,35	3,638	4,22	16,67	Augusti.
November	155	122	3	136,45	4,230	5,17	20,33	September.
December	163	131	6	159,84	4,955	5,26	21,83	Juli.
Summa	1,731	1,619	65	139,31	50,860	4,77	22,48	

Tab. Litt. D[1]. *Från särskilda kårer vårdade sjuke å Allmänna garnisonssjukhuset, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Regementen och kårer.	Qvarliggande från 1873.	Inkomne.	Summa vårdade.	Tillfrisknade eller afpollettérade till annat sjukhus.	Döde.	Afskedade.	Qvarliggande till 1875.	Underhållsdagar.	Medeltal underhållsdagar för hvarje sjuk.
Officerare	—	17	17	13	—	—	4	532	31,29
Underläkare	1	—	1	1	—	—	—	30	30,00
Underofficerare	3	34	37	31	4	—	2	1,742	47,08
Betjening	—	1	1	1	—	—	—	10	10,00
Svea lifgarde	16	303	319	253	11	6	49	9,552	29,94
Lifgardet till häst	7	135	142	123	2	2	15	5,031	35,43
Andra lifgardet	31	272	303	256	14	6	27	8,586	28,33
Svea artilleri	29	542	571	500	14	6	51	13,360	23,39
Fyrverkarekåren	1	18	19	19	—	—	—	276	14,53
Pontonierbataljonen	15	153	168	135	7	4	22	5,077	30,22
Norska gardet	3	37	40	38	—	—	2	742	18,55
Flottan	23	102	125	116	6	—	3	4,004	32,03
Beväringsmanskap	—	62	62	58	4	—	—	801	12,92
Främmande korpser	3	31	34	33	1	—	—	722	21,25
Afskedade	—	24	24	18	2	—	4	395	16,46
Summa	132	1,731	1,863	1,595	65	24	179	50,860	27,3

varit relativt få och af mild natur. Af epidemiska sjukdomar som herrskat på orten: mäsling (mycket allmän under sista delen af året) blefvo 4 fall intagne; af smittkoppor (i spridda fall förekommande hela året i Göteborg), som de senare månaderna stegrade sig i antal till epidemi, dock mindre utbredd, förekom endast ett fall af lindrig art (rekryt för året, utan synliga ärr efter ympning i barnaåren, hade revaccinerats på våren, utan att ympningen gifvit annat än osäkert resultat). På Tånga hed, der de årliga divisionsöfningarna under omkring 5 veckor fortgå, var ringa sjuklighet. Underhållsdagarnes antal utgjorde 4,805 och i medeltal för hvarje sjuk 14,1 dag. Medikamentskostnaden utgjorde 1,050 kronor. (*Drakenberg.*)

Garnisonen i Kristianstad utgöres af omkring 700 man af Vendes artilleri. Sjukantalet har sammanräknadt uppgått till 188, deri inberäknadt 4, som qvarlågo sedan 1873 och 6 man af beväringsbatterierna; 170 hafva blifvit afförde såsom friske och förbättrade, 9 hafva under året aflidit, 9 voro vid årets slut qvarliggande till fortsatt vård. Den talrikaste sjukdomsformen var syfilis med 26 fall. Beträffande det vid detta regemente ovanligt höga antalet i syfilis insjuknade, anser jag mig böra anmärka att alla sådana sjukdomsfall i årets andra qvartal varit en följd af att en del af regementets vapenöfningar måste förläggas till Landskrona, med anledning af den här vid stationen allmänt inrotade rotssjukdomen bland hästarne. Under vistandet i nämnde stad ådrogo sig flere bland manskapet syfilis, hvilken sjukdom här på platsen sällan förekommer i någon vidare utsträckning. Dernäst kom tyfoidfeber med 20 fall, hvaraf 4 med dödlig utgång; 13 fall af lunginflammation hafva under året blifvit vårdade, hvaraf 2 med dödlig utgång. Underhållsdagarnes antal utgjorde 3,524 och medeltal sjuke pr dag 9,15. Medikamentskostnaden var 1,150,87 Kr., deri inbegripet kostnaden för sjuke i qvarter. (*Blomberg.*)

Garnisonen i Landskrona, utgörande 4 batterier af Vendes artilleri, 282 man, har sammanräknadt haft 184 sjuke, deraf 6 voro qvarliggande från 1873. 175 hafva utskrifvits såsom friske eller förbättrade. 2 hafva under året aflidit; 7 voro qvarlig-

Tab. Litt. E[1]. *De från garnisonssjukhusets medicinska afdelning utskrifne sjukdomars fördelning mellan de särskilda kårerna samt deras underhållsdagar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Sjukdomar.	Svea lifgarde.	Lifgardet till häst.	Andra lifgardet.	Svea artilleri.	Fyrverkarekorpsen.	Pontonierbataljonen.	Norska gardet.	Flottan.	Beväring.	Främmande korpser.	Afskedade.	Summa.	Underhållsdagar.
Variolæ	8	—	4	29	—	9	3	4	13	1	—	71	934
Convalescentia post variol.	2	—	23	—	—	—	—	2	—	—	—	27	228
Varicellæ	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	8
Morbilli	—	1	2	7	—	—	—	—	—	—	—	10	173
Scarlatina	2	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—	10	183
Typhus exanthematicus	3	6	3	8	—	7	—	—	1	—	—	28	986
Febris typhoides	10	10	4	18	—	22	—	5	—	9	—	78	2,841
Parotitis	5	—	1	19	3	2	5	3	—	2	—	40	463
Febris intermittens	2	1	2	18	2	2	—	—	7	1	—	35	499
Chlorosis	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	4	92
Alcoholismus chronicus	6	2	4	2	—	—	—	1	—	—	—	15	253
Delirium tremens	8	3	7	4	1	—	—	3	—	—	—	26	407
Phosphorismus acutus	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Intoxicatio e vaporibus carbonum	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	2
Melancholia	1	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	5	173
Congestio cerebri	—	1	2	—	—	1	—	1	1	—	—	6	193
Hæmorrhagia cerebri	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	35
Encephalitis	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	101
Meningitis spinalis	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	73
Epilepsia	4	—	2	2	—	1	—	—	—	—	2	11	171
Hypochondria	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	10
Paralysis	—	1	1	3	—	1	—	—	—	—	1	7	470
Neuralgia	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	7	176
Cor adiposum	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	15
Vitium organicum cordis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	42
Aneurysma aortæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	32
Coryza acuta	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	5
Laryngo-tracheitis	—	—	1	3	1	—	—	—	—	3	—	8	104
Pleuritis acuta	2	3	6	2	—	1	2	—	1	—	—	17	772
Empyema	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	117
Catarrhus bronchialis	21	3	28	52	—	7	2	8	5	2	1	129	3,622
Pneumonia acuta	34	14	49	24	1	10	—	16	3	1	—	152	4,632
Pneumonia chronica	3	2	3	4	—	3	—	1	—	1	7	24	975
Hæmorrhagia pulmonum	1	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	5	69
Morbi oris, linguæ et pharyngis	3	2	2	8	—	1	4	1	—	—	—	21	257
Gastricismus	5	2	4	11	—	2	—	4	1	—	—	29	483
Catarrhus ventriculi chronicus	6	1	2	11	—	1	—	2	4	1	—	28	504
Febris gastrica simplex	23	8	16	34	—	14	1	6	5	2	—	109	1,967
Typhlitis	—	—	—	3	1	1	—	1	—	—	—	6	100
Peritonitis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7
Nephritis	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	1	6	302
Rheumatismus artic. acutus	2	3	7	8	2	3	1	1	4	—	—	31	1,451
Rheumatismus chronicus	2	2	3	13	1	1	—	5	2	1	—	30	1,083
Summa	**159**	**70**	**187**	**295**	**13**	**94**	**18**	**67**	**48**	**25**	**13**	**989**	**25,011**

gande till 1875. Sjukdomsfallen inom det veneriska området hafva under 1874 varit betydligt mindre än under 1873 i det att blott 9 fall förekommit till behandling, då deremot 38 sådana fall förekommo 1873, ehuru kårens styrka under 1874 varit större, hvilket gynnsamma resultat synes mig vara beroende, dels deraf att rekryterna i allmänhet utgjorts af unga och till sina sedliga begrepp mindre förderfvade individer, samt dels deraf att deras tid numera är fullt upptagen af göromål, som äro lämpliga för en artillerists bildning och utveckling. Underhållsdagarnes antal voro å sjukhus 1,675, utom sjukhus 735 dels i kasern, dels i qvarter, och medeltalet sjuke för dag 6,56. Medikamentskostnaden sammanräknadt 204 Kr. 80 öre. (*Bruzelius.*)

Garnisonen i Malmö utgöres af 3 sqvadroner af husarregementet konung Carl XV, som äfven har en sqvadron förlagd i hvardera af städerna Engelholm, Helsingborg och Ystad samt, såsom ofvan är nämdt, en afdelning af 25 man i Göteborg. Fulltaligt var regementet ej sammandraget längre än från 1 Maj till den 28 Juni; under året vexlar styrkan i Malmö från 100—330 man. Garnisonen i Malmö har under året haft 96 sjuke, deraf 8 voro qvarliggande från 1873 och 88 under året insjuknat; 85 hafva tillfrisknat, 1 har under årets lopp aflidit, 2 afskedats och vid årets slut voro 8 qvarliggande till fortsatt behandling. Underhållsdagarnes antal hafva varit å sjukhus 1,302, utom sjukhus 563; medeltal sjuke pr dag å sjukhus 3,57, utom sjukhus 1,54. Medikamentskostnaden 133 Kr. 93 öre. (*Falck.*)

I afseende på sjukligheten inom *Garnisonsorterna i Skåne* upplyser i öfrigt Tab. Litt. G[1] att på en personalstyrka af 1,282 man voro 19 qvarliggande från föregående året, 572 hafva under året insjuknat, 540 hafva afförts såsom friske och förbättrade, 9 afpolletterats till annan sjukvårdsinrättning; 12 hafva aflidit och 30 voro vid årets slut qvarliggande. Underhållsdagarnes antal för de å sjukhus vårdade uppgick till 7,343 Tab. Litt. G[1].

Tab. Litt. F[1]. *Månatliga omsättningen af de på garnisonssjukhusets medicinska afdelning vårdade sjuke, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Sjukdomar.	Qvarliggande från 1873.	Januari.		Februari.		Mars.		April.		Maj.		Juni.		Juli.		Augusti.		Septemb.		Oktober.		Novemb.		Decemb.		Summa.	
		Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.	Inkomne.	Döde.
Variolæ	2	10	—	4	—	7	—	16	—	11	1	15	2	5	2	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	71	5
Convalescentia post variol.	—	2	—	7	—	10	—	3	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—
Varicellæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Morbilli	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	3	—	10	—
Scarlatina	1	1	—	2	—	1	—	1	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1
Typhus exanthematicus	2	5	—	3	1	3	—	5	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	10	2	34	4
Febris typhoides	18	11	2	8	—	8	1	3	—	3	—	2	—	2	1	1	—	3	—	16	—	6	1	9	1	72	6
Parotitis	—	6	—	11	—	17	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—
Febris intermittens	—	2	—	—	—	—	—	3	—	10	—	10	—	6	—	2	—	2	—	—	—	—	—	1	—	36	—
Chlorosis	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Alcoholismus chronicus	1	1	1	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	5	—	16	1
Delirium tremens	1	3	—	1	—	2	—	1	—	2	—	3	1	5	—	4	—	3	—	1	—	—	—	3	—	28	1
Phosphorismus acutus	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Intoxicatio e vaporib. carbon.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Melancholia	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	6	—
Congestio cerebri	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—
Hæmorrhagia cerebri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Encephalitis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Meningitis spinalis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epilepsia	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	12	—
Hypochondria	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Paralysis	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	9	—
Neuralgia	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	5	—
Cor adiposum	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Vitium organicum cordis	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1
Aneurysma aortæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Coryza acuta	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Laryngo-tracheitis	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—
Pleuritis acuta	1	—	—	2	—	4	—	1	—	1	—	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—
Empyema	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
Catarrhus bronchialis	14	9	—	18	—	12	—	13	—	17	2	18	—	6	1	4	—	4	—	8	—	9	—	16	2	134	5
Hæmorrhagia pulmonum	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Pneumonia acuta	14	7	2	13	—	15	4	11	4	32	5	24	1	5	1	2	—	4	—	7	1	15	1	17	—	152	19
Pneumonia chronica	6	2	—	1	1	1	1	7	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	1	1	20	3
Morbi oris, linguæ et pharyngis	2	2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	8	—	1	—	19	—
Gastricismus	4	3	—	10	—	—	—	7	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—
Catarrhus ventriculi chron.	—	1	—	1	—	4	—	1	—	—	—	7	—	—	—	4	—	—	—	2	—	5	—	12	—	37	—
Febris gastrica simplex	1	1	1	14	—	18	—	6	—	18	—	16	—	9	—	10	—	6	1	8	—	2	—	1	—	109	2
Typhlitis	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—
Peritonitis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1
Nephritis	2	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1
Rheumatismus artic. acutus	7	7	—	1	1	4	—	2	—	—	—	8	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	25	1
Rheumatismus chronicus	1	2	—	4	—	2	—	—	—	4	—	5	—	—	—	2	—	4	—	5	—	4	—	1	—	33	—
Summa	85	86	6	112	4	111	8	95	4	116	9	132	5	47	7	38	—	36	2	56	2	72	3	87	6	988	56

och till 1,874 för dem, som vårdats utom sjukhus. Sammanräknade medikamentskostnaden belöpte sig till 1,647 Kr. 38 öre.

Å sjukhuset vid *Karlsborgs fästning* hafva vårdats sjuke från de korpser, som utgöra fästningens garnison, nemligen Göta artilleri (122 man) och en garnisonskommendering af 115 man, underbefälsskolan 556 man, äfvensom från den arbetsstyrka, som användts vid fästningsbyggnaden, bestående af omkring 198 man frivilliga arbetare, 17 militära handtverkselever samt disciplinkompaniet 160 man. Samfälda styrkan har, inberäknadt underbefälsskolan, som har egen läkare, utgjort 1,168 man. Totalsumman af de å sjukhuset under året vårdade sjukdomsfall utgör 555, nemligen 98 man af artilleriet, 87 af garnisonsförstärkningen, 327 af disciplinkompaniet, 2 handtverkselever och 1 qvarliggande efter underbefälsskolans uppbrott. Ett stort antal såväl militära som privata hafva dessutom vårdats i kasernerna och i sina bostäder. Qvarliggande under behandling från 1873 voro 9; 546 intogos under året, 544 utskrefvos såsom friske eller förbättrade, 2 afledo (lunginflammation) och 9 voro qvarliggande under fortsatt behandling till 1875. Underhållsdagarnes antal å sjukhuset voro 5,670; medeltal sjuke per dag 15,53 och medikamentskostnaden 973 Kr. 77 öre.

Såsom epidemisk sjukdom uppträdde äfven detta år skörbjugg, synnerligen under Juni och Juli månader. Sjukdomen var af lindrig beskaffenhet och dietetiska medel, färsk och vegetabilisk föda, luftning af sjukrummen och användandet af växtsyror och adstingerande gurgelvatten medförde snart önskad verkan. (*Hulting.*)

Underbefälsskolan vid Karlsborg. Kommenderingens styrka uppgick sammanräknadt till 556 man. Medeltal sjuke per dag uppgick till 3,7 på sjukhuset och i kasernen till 7,6. Underhållsdagarne för sjuke inom sjukhus uppgick till 418, utom sjukhus till 898. Medikamentskostnaden var 316 Kr. 67 öre.

Förnämligaste orsaken till den relativt ej obetydliga sjukligheten inom en så ung och utvald trupp tror jag böra sökas uti det *otillräckliga utrymmet i manskapets logementer*, en omständighet, hvartill man redan vid ett besök i kasernerna nattetid måste sluta af den förfärliga atmosfer, som fyller dem. För att emellertid närmare utreda förhållandet, begärde och erhöll jag af fortifikationsbefälhafvaren på Karlsborg en beräkning öfver logementernas kubikinnehåll. Vid denna beräkning har naturligtvis ej tagits i betraktande den ej obetydliga rymd, som upptages af sängarna, öfrige husgeråd samt invånarnes egna kroppar. Vid sammanställande af logementernas rymd med sjukligheten bland det manskap, som varit inhyst i hvart och ett af dem, utfaller jemförelsen så, att de flesta och svåraste sjukdomsfallen just inträffat bland de soldater, som haft minsta utrymmet, då deremot helsotillståndet varit bäst uti det logement, som erbjudit mesta utrymmet. Förhållandet framgår tydligt af nedanstående tabell, deruti naturligtvis ej upptagas några fall af yttre skador eller sjukdomar, hvilka manskapet ådragit sig under fältmanövrer — eller med ett ord sjukdomsfall, hvilkas orsak alldeles uppenbarligen måste vara oberoende af kasernförhållandena.

Tabell utvisande förhållandet mellan sjukligheten och logementernas rymd vid underbefälsskolan å Karlsborg.

Logement.	Rymd, beräknad i kubikfot.	Antal soldater uti logementet.	Kubikfot luft pr man.	Antal sjukdomsfall.	Sjukdomsfall på 20 man.	Summa underhållsdagar.	Underhållsdagar på 20 man.
1:sta kompaniets	33,180	110	$301^{7}/_{11}$	47	8,5	299	54,4
3:dje d:o	33,180	110	$301^{7}/_{11}$	58	10,5	279	50,7
4:de d:o	33,180	110	$301^{7}/_{11}$	62	12,1	249	45,3
2:dra kompaniets större	27,650	90	$307^{2}/_{9}$	31	6,9	178	39,5
Medeltal af 1:sta, 3:dje, 4:de kompaniets	33.180	110	$301^{7}/_{11}$	56	10,2	276	50,2
2:dra kompaniets mindre	5,530	20	$276^{1}/_{2}$	14	14	124	124

Att bedöma den olika sjukligheten bland manskapet i olika logementer endast efter *antalet* sjukdomsfall, äfven förutsatt att samma sjukdomar på båda ställena förekomma, torde ej vara tillfyllest. För att få ett mått äfven på sjukdomarnes gravitet, har jag derför uti tabellen upptagit *summan af de underhållsdagar*, som komma på hvarje logements invånare. 14 sjukdomsfall mot 6,9 och resp. 124 underhållsdagar (sjukdagar) på 20 man med $276^{1}/_{2}$ kub.fot luft hvardera mot 39,5 på 20 man med $307^{2}/_{9}$ kub.fot är en betydlig skilnad och större än att den torde kunna skrifvas endast på tillfällighetens räkning. Och att det ringare utrymmet här varit skulden till den större sjukligheten, derom är jag för min del så mycket mera öfvertygad, som den kontingent, hvilken begagnat det mindre rummet — 20 man af Kongl. Kalmar regemente — ingalunda hvad kroppskonstitution beträffar varit underlägsen något annat regementes kontingent vid skolan, och som, oaktadt både min och befälets uppmärksamhet en lång tid varit riktad på förhållandet, icke någon annan antaglig orsak kunnat spåras. Tyvärr har ej kunnat utrönas, hurudant förhållandet varit under de föregående åren. Men om mitt antagande rörande sjuklighetens orsak får anses giltigt och då äfven 307 kub.fot luft pr man enligt hvad erfarenheten ju ådagalagt och äfven sjukligheten under denna och föregående års underbefälsskolor tyckts bekräfta, är mer än hälften

Tab. Litt. G¹. *Vid garnisonsorterna i Skåne vårdade sjuke, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
					Afförde.				Underhållsdagar		
Garnisonsorter.	Personalens styrka.	Qvarliggande från år 1873.	Insjuknade.	Summa vårdade.	Friske och förbättrade.	Afpollettérade till annan sjukvårdsinrättning.	Döde.	Qvarliggande till år 1875.	för utom sjukhus vårdade.	för å sjukhus vårdade.	Läkemedels kostnad.
Garnisonen i Kristianstad	700	4	172	176	157	1	9	9	—	3,524	1,150,87
» i Landskrona	282	4	171	175	167	—	1	7	735	1,675	204,80
» i Malmö	150	8	88	96	87	—	1	8	563	1,302	133,93
» i Ystad	50	1	64	65	63	—	—	2	225	497	89,80
» i Helsingborg	50	2	33	35	31	1	1	2	224	209	33,37
» i Engelholm	50	—	44	44	35	7	—	2	127	136	38,04
Summa	**1,282**	**19**	**572**	**591**	**540**	**9**	**12**	**30**	**1,874**	**7,343**	**1,647,38**

mindre än hvad som erfordras för en kasernerad trupps välbefinnande i allmänhet och i synnerhet måste vara det för personer alldeles ovana vid kasernlif, så måste man från denna synpunkt beklaga, att under djupaste fred år efter år arméens kärntrupper sammandragas till ett ställe, der de äfventyra helsa och lif, man må för öfrigt skatta underbefälsskolans välsignelser så högt som helst. På det förhållandet måtte blifva af vederbörande uppmärksammadt, vågar jag derföre framhålla såsom önskvärdt, att från medicinalstyrelsen till dem utginge en föreställning i ämnet, ty på något sätt borde väl ökadt utrymme kunna för skolans manskap anskaffas. Möjligen vore till och med tältning för en del af folket att föredraga framför det nuvarande förhållandet.

De hygieniska förhållanden deremot, på hvilka det stått i befälets makt att inverka, hafva för truppen varit så gynnsamma som möjligt. En gång i veckan hafva sängkläder och öfriga persedlar vädrats och piskats. En gång i månaden hafva kaserngolfven skurats med karbolsyrehaltigt vatten. I spottlådorna har karbolsyrepulver begagnats. Ytterst flitig ventilation har underhållits. Friskt vatten har ständigt funnits att tillgå i logementerna och lektionssalarne o. s. v. Den varma årstiden har gjort, att folket oftast varit iklädt sina lägerrockar och byxor af linne. Utan tvifvel äro också de svala och lätta sommarkläderna, vid lämpliga tillfällen använda, af stor fördel för truppen. Sina olägenheter saknar denna drägt emellertid icke, ty manskapets benägenhet derför är i allmänhet så stor, att soldaterna vid alla tillfällen, då icke särskildt förbud hindrar det, ikläda sig densamma och göra sig då ofta skyldige till oförsigtigheter, hvilka straffa sig med en eller annan art af sjukdom, någon gång med allvarsammare åkommor. Några bland officerarne trodde sig t. o. m. på grund af sin erfarenhet kunna ställa denna olägenhet framför klädernas fördelar. Om detta äfven är att gå för långt, så har det dock gjort, att befälets uppmärksamhet ständigt till truppens bästa varit rigtad på förhållandet.

Provianten har varit af god beskaffenhet och mycket riklig. Provianteringsstaten har varit i hufvudsak densamma, som gäller för garnisonstrupperna i Stockholm. Beklagligen förekommer ej mjölk bland provianteringsartiklarne. Sådan har dock uti ett särskildt marketenteri hållits manskapet tillhanda. I matsalarne och köket har herrskat ordning och snygghet. Vattnet, som för kökets behof, såsom bekant, uppumpas ur en särskild för ändamålet afsedd pump, har visat en både medelst syn, smak och kemiska reagentier iakttagbar jernhalt af den betydenhet, att den ej torde kunna förklaras såsom härledande sig endast från ledningsrören. Afskrädet från köket ledes till Vettern genom en särskild öppen ränna, hvilken under den hetaste tiden dagligen spolats med vatten och vid behof upprensats. — Af epidemiska sjukdomar har endast påssjuka uppträdt bland underbefälsskolans manskap, men sedan 11 man deraf helt lindrigt varit angripna upphörde sjukdomen. Efter i början af Juni erhållen kännedom om att fall af smittkoppor förekommit i Askersund, i Bodarnes socken mellan nämde stad och Karlsborg samt i trakten af Motala, och då vaccination vid denna tid pågick uti Mölltorps församling nära fästningen, ansåg jag tillfället ej böra lemnas obegagnadt. Tvänne vaccinerade barn anskaffades derföre från Mölltorp och från dem revaccinerades, så långt tillgången medgaf, underbefälsskolans personal. *(Linroth.)*

Garnisonen å Karlstens fästning. Styrkan å Karlstens fästning har under året i medeltal utgjort 112 man; hufvudsakligen af Göta Artilleri. Från 1873 voro i kasernen qvarliggande 6 sjuke, under året tillkommo 59, summa vårdade 65 man. Af dessa tillfrisknade 48, 10 afpolletterades till fästningens sjukhus, 2 afledo och 5 voro qvarliggande till 1875. På sjukhuset var vid årets början ingen qvarliggande. Under årets lopp hafva derstädes blifvit vårdade ofvannämda 10, af hvilka 8 utskrifvits som friske och 2 aflidit. Till 1875 var ingen å sjukhuset qvarliggande. Underhållsdagarnes antal uppgick i kasernen till 1841, samt å sjukhuset till 309. Medeltal sjuke per dag i kasern 5,0, å sjukhuset 0,84. Medikamentskostnaden sammanräknadt 302 Kr. 25 öre.

Ingen epidemi har förekommit. *(Hörlin.)*

Vaxholms fästning har såsom garnison första och tredje depôtkompaniet af Svea artilleri, sammanräknadt egentligen 150 man, dock hafva så många nummer under året varit vakanta att ständig garnisonsförstärkning varit nödvändig. 7 sjuke qvarlågo vid årets början och 68 intogos under året; af dessa tillfrisknade 67, 3 afledo, 1 i fläcktyfus, 1 i alkoholism, 1 i lunginflammation, hvarjemte 3 aflidit genom drunkning, och qvarlågo vid årets slut 5. Medikamentskostnaden för året uppgick till 128 Kr. 4 öre. *(Ekman.)*

Garnisonen i Hernösand utgöres af 14:de sexpundiga batteriet af Svea artilleri, i medeltal omkring 20 man. Under året har endast en man vårdats å allmänt sjukhus. Underhållsdagarnes antal derstädes voro 11; medikamentskostnaden utom sjukhus uppgick till 17 Kr. 54 öre. *(Frick.)*

Visby garnison utgöres af 70 man af Gotlands nationalbevärings stamtrupper. Under året vårdades 3 sjukdomsfall å länslasarettet och kurhuset med 106 underhållsdagar; öfriga i kasern vårdade fall voro af mindre betydenhet. *(Leijer.)*

Garnisonskommenderingen å Långholmen har under året utgjorts af kommenderingar ur Dalregementet, Nerikes och Vestmanlands regemente samt Lifregementets grenadierkorps. Under året hafva 31 man insjuknat; ingen var sedan föregående året qvarliggande och ingen har under året aflidit; 4 man hafva blifvit till allmänna garnisonssjukhuset afpolletterade. Underhållsdagarnes antal uppgick till 204 och medeltal sjuke per dag till 0,58.

Några fall af frossa hafva inträffat, men snart öfvergått till helsa, derjemte 4 fall af tyfoidfeber, af hvilka 3 afpolletterats till allmänna garnisonssjukhuset och 1, som var en abortivform, snart på platsen återställdes. *(Sällberg.)*

Garnisonskommenderingen å Varberg utgjordes af Vestgöta, Vestgöta-Dals och Jönköpings regementen. Sammanräknadt 34 man insjuknade, de fleste i lungaffektioner under årets första månader. *(Brunstedt.)*

Krigsskolan vid Karlberg räknade vid årets början 131 och vid dess slut 82 elever. Qvarliggande från 1873 var 1 och under året intogos å sjukhuset 227, hvaraf 1 afled i tyfoidfeber; ingen var qvarliggande till följande år. De allmännast förekommande sjukdomarne hafva varit diarrhéer, halsinflammation och lungkatarrher samt af veneriska sjukdomar 24 fall. Antalet underhållsdagar på sjukhus 1,647, och medeltal sjuke per dag 4,5; medikamentskostnad 625 Kr. 38 öre.

Den 15 Juli inskrefvos vid Krigsskolan såsom elever 62 ynglingar, af hvilka 20 (= 32 proc.) befunnos hafva refraktionsanomalier, hufvudsakligen myopi. Bland 19 med detta refraktionsfel befunnos 6 hafva M $^1/_7$ till $^1/_5$, hvarföre jag hos chefen vid Krigsskolan gjorde framställning om dessas olämplighet för antagande till elever. Då emellertid ynglingarne för inträde vid Krigsskolan numera böra hafva gjort rekryttjenst och således något år förut vid sina respektive regementen undergått behörig läkarebesigtning, så skulle deras kasserande härstädes för ifrågavarande fel sannolikt förefallit inkonseqvent, synnerligast om de lagliga bestämmelserna för dylika fall inom kort undergå förändring och tillstädja bruket af glas vid refraktionsfel. — Under eller i samband med årets fälttjenstöfningar i Småland och Vestergötland inträffade inga svårare sjukdomsfall; största antalet af kadettkompaniet var dock redan efter

första dagens marsch nästan otjenstbar till följd af att egna, bättre skodon under (den dagen förut tilländagångna) rekognoscerings- och permissionstiden begagnats, och att de gröfre stöflar, som nu för fälttjensten användes, under nämnde tid torkat och styfnat. Skoskaf och ömma fötter hotade derföre i början att alldeles decimera kompaniet. Jag kan icke nog prisa den nytta glycerin och tannin tillsamman medförde vid behandlingen, 2 del. tann. i 100 del. glyc. (*Setterblad.*)

Vid *flottans station i Karlskrona* har under året å flottans sjukhus och inom sjukvårdsdistrikten varit under läkarebehandling 2,202 personer, af hvilka 53 varit qvarliggande från 1873; 2,098 hafva utskrifvits friska eller förbättrade, 28 aflidit samt 76 varit qvarliggande till fortsatt vård.

Underhållsdagarnes antal uppgick till 28,162 eller i medeltal för hvarje sjuk 12,8 dagar. Medeltal sjuke för dag uppgick till 77 man. Medikamentskostnaden för sjukvården inom sjukhuset och distrikten, deri inberäknadt värdet af från fartygen till sjukhuset efter slutad expedition öfverlemnade medikamenter (uppgående till Kr. 154,32) utgjorde 2,670 Kr. 43 öre, hvilket utgör 9,5 öre för hvarje sjuk dagligen samt 1 Kr. 21 öre för hvarje sjuk under sjukskrifningstiden. Läkemedelskostnaden för medicinantsjukvården och för fartyg utan läkare utgjorde 283,64, så att medikamentskostnaden för hela sjukvården vid stationen har uppgått till 2,954 Kr. 7 öre.

Sjukligheten liksom föregående året var ganska ringa. Några fall af smittkoppor bland det i Maj månad uppfordrade Östergötlands båtsmanskompani höllos strängt afskilda från öfriga sjuke, hvarigenom vidare utbredning af sjukdomen förebygdes. Samtidigt med dessa första sjukdomsfall och efter hand under sommaren revaccinerades en stor del af kronans manskap dels i land, dels ombord å fartygen före deras utgående.

Vid kassationsmönstringar med stationens gemenskap hade under året 98 båtsmän blifvit afskedade. Orsakerna hade varit: ålderdomsaftyning hos 27; sinnessjukdom hos 1; fallandesot hos 2; svag synförmåga hos 8; döfhet hos 3, sjukdom i andedrägtsorganen hos 11; i matsmältningsorganen hos 2; bråckskada hos 16; sjukdom i urinorganen och Brights njursjukdom hos 5; sjukdom i rörelseorganen hos 20; bensår hos 2. (*Fürst.*)

Tab. Litt. H¹. Antalet af flottans särskilda korpsers och staters sjuke, som under åren vårdats i qvarteren, utvisas af Tab. Litt. H¹ kol. 8—14, hvaraf inhemtas att 1,143 varit under året vårdade, af hvilka 32 voro qvarliggande från år 1873; 1,036 hafva blifvit till helsan återställde, 63 blifvit intagna å sjukhus, 7 aflidit och 37 varit till påföljande år qvarliggande. Allmännast förekommo yttre skador, luftrörsinflammationer, diarrhéer, rheumatismer och enkla gastriska febrar.

Under året hafva å flottans sjukhus varit vårdade 1,059 sjuke, deraf qvarliggande sedan föregående år 21, under året inkomne 1,038, friske och förbättrade utskrefvos 999, döde 21, qvarliggande vid årets slut 39. Underhållsdagarnas antal för året är 14,588, hvilket i medeltal gör 40 sjuke för hvarje dag och 13,8 dagar för hvarje sjuk. Största sjuktillförseln var under andra qvartalet och högsta sjuknummern uppgick till 83 man den 30 Maj; lägsta sjukantalet 21 man den 1 Januari.

Utaf epidemiska sjukdomar hafva förekommit varioloides, 7 fall, nemligen under Maj månad 5 båtsmän af Östergötlands kompani, nyligen anlända till stationen ifrån hemorten, samt under Augusti och September månader 2 privatarbetare vid befästningarne i Karlskrona skärgård. Intet af fallen var af någon särdeles elakartad art, alla tillfrisknade. Typhus exanthematicus, några få fall (5) under första och sista qvartalen. Typhus abdominalis har deremot förekommit under hela året, ehuru icke af svårare beskaffenhet, 25 fall, ingen död. Febris intermittens under hela året spridda fall, (23). Conjunctivitis trachomatosa likaledes under hela året spridda fall (20) hufvudsakligen hos båtsmän och soldater ifrån södra delen af Kalmar län. Respirationsorganens sjukdomar temligen talrika under första och andra qvartalen, aftogo deremot, såsom vanligt, under tredje och fjerde. Utaf akut pneumoni hafva förekommit 75 fall, deraf 5 slutat dödligt.

Flera svårare skador genom olyckshändelser hafva inträffat. Några större operationer hafva icke förekommit under året, endast exartikulationer af fingrar, ett par operationer för tårfistlar, en phimosis congenita o. s. v., allt af mindre betydenhet. (*Lundbergh.*)

Vid *medicinantsjukvården*, som omfattar dels sådane smärre åkommor, som icke inskränka tjenstbarheten eller behöfva skötas å sjukhus eller i hemmen, dels svage och ålderstigne personer eller från sjukhus utskrifne konvalescenter, som ej kunna an-

Tab. Litt. H¹. *Från flottans särskilda kårer och stater i Karlskrona vårdade sjuke, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Å sjukhuset.						I qvarteren.						
Kårer och stater.	Qvarliggande från 1873.	Intagne.	Summa vårdade.	Friske.	Döde.	Qvarliggande till 1875.	Qvarliggande från 1873.	Insjuknade.	Summa vårdade.	Friske.	Afpolletterade.	Döde.	Qvarliggande till 1875.
Officerare och civile	—	7	7	5	—	2	—	2	2	1	1	—	—
Underofficerare	—	9	9	9	—	—	8	113	121	104	4	4	9
Matroser och jungmän	—	40	40	40	—	—	10	231	241	215	10	—	16
Skeppsgossar	—	133	133	133	—	—	1	—	1	1	—	—	—
Båtsmän	12	456	468	444	11	13	—	—	—	—	—	—	—
Marinsoldater	3	25	28	25	2	1	—	—	—	—	—	—	—
Beväringssoldater	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soldater af indelta arméen	—	173	173	161	1	11	—	—	—	—	—	—	—
Daglönare af handtverks- och maskiniststaterne	2	62	64	58	1	5	13	765	778	715	48	3	12
Arbetare från fortifikationen	4	120	124	111	6	7	—	—	—	—	—	—	—
Kronolots	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	21	1,038	1,059	999	21	39	32	1,111	1,143	1,036	63	7	37

vändas till något ansträngande arbete hafva varit behandlade i skeppsgossekasernen, å sjukreserven, å skeppsvarfvet, äfvensom vid garnisonskommenderingen ur 2:dra militärdistriktet (178 sjukdomsfall) samt vid befästningarne i Karlskrona skärgård (1,495 sjukdomsfall).

Tab. Litt. I¹. Sjukvården vid *flottans station i Stockholm*, hvars sjukhus är allmänna garnisonssjukhuset, bestrides af en regementsläkare och två bataljonsläkare, hvilka senare turvis tjenstgöra vid stationens sjukrum å Kastellholmen. Antalet vårdade i qvarteren och stationens sjukrum inhemtas af Tab. Litt. I¹. Summa vårdade voro 829, deraf 9 qvarliggande från 1873; 693 hafva tillfrisknat, 119 afpolletterats till garnisonssjukhuset; 5 hafva under året aflidit och 12 voro vid årets slut qvarliggande. De allmännast förekommande sjukdomar hafva varit luftrörsinflammationer, enkla gastriska febrar, kroniska magkatarrher och frossor. Personalens styrka uppgick till högst 910, lägst 765 man; underhållsdagarnes antal voro 4,514 och medeltal sjuke för dag 12,37. Medikamentskostnaden uppgår till 1,482 Kr. 56 öre. (*Lilljebjörn.*)

Tab. Litt. K¹. Under året hafva från flottans stationer varit rustade följande fartyg för *sjötåg*, under den tid och med den besättningsstyrka som Tab. Litt. K¹ utvisar:

Ångkorvetten *Balders* expedition. Korvetten afgick från Karlskrona den 15 September 1873 och besökte under de följande månaderna England, Spanien, Madeira, Vestindien, S:t Barthelemy, Havanna, New-York och England. Korvetten ankrade åter på Karlskrona redd den 5 Juni. Besättningens helsotillstånd var under hela tiden mycket godt; bölder och öfriga yttre åkommor förekommo, till öfvervägande största delen. Bölderna förekommo mest, då korvetten efter afgången från Madeira, kom i så mildt klimat att besättningen dagligen kunde bada. De uppgifna fallen af gastrisk feber voro af det egna slag, som äro ganska vanliga på sjöexpeditioner: pat. insjuknar plötsligt utan egentligt förebud och oftast utan frossbrytning med hufvudvärk och feber med temperaturen uppe på 38°,5 till 39°; febern ökas hastigt och går kanske följande dagen upp på 39°,5 till 40°, utan att någon orsak till denna temperaturhöjd kan upptäckas; öppningarna äro normala, ingen ömhet öfver epigastrium eller buken, inga kräkningar eller ens qväljningar, ingen angina, tungan obetydligt belagd, ingen bronchitis. Redan på tredje dagen eller senast, (och sällan) på fjerde dagen sjunker temperaturen hastigt till det normala; aptiten är hela tiden god och pat. kan redan dagen efter feberns upphörande återgå till sina vanliga göromål. — Under vistandet i de tropiska trakterna (27 Dec.—24 Mars) var luftens temperatur i medeltal om dagarne 28° C. (i skuggan) och om nätterna 24° C.; hafsvattnets temperatur 25° C. Besättningen, som i allmänhet bestod af ungt, raskt folk, utstod hettan särdeles väl. Under vistandet i Vestindien herrskade ingen af de der vanliga febrarne; i Havanna gick visserligen gula febern, men förekom endast i spridda fall. — Från den 16 Januari till den 28 Mars utspisades dagligen till hvarje man 0,75 kub.tum citronsaft (lemon juice), blandadt i 15 kub.tum vatten. Under hela resan utspisades, då korvetten låg i hamn, 2:ne gånger i veckan färskt kött med nödiga grönsaker. Det dricksvatten, som i hamnarne erhölls, var i allmänhet af god beskaffenhet; i sjön begagnades oftast ombord destilleradt vatten. Det dödsfall, som i sjukförslaget är nämndt, inträffade i Karlskrona efter korvettens hemkomst till följd af blodstörtning. (*Kinmann.*) — Ångkorvetten *Thor*. Fartyget har under resan legat till ankars i Karlskrona, Lindalssundet i Stockholms skärgård och Visby. (*Groth.*) — Korvetten *Norrköpings* expedition med kadetter. Expeditionens längd 133 dagar, och hafva följande hamnar derunder besökts: Helsingborg, Malmö, Trosa,

Tab. Litt. I¹. *Från flottans särskilda kårer och stater vid Stockholms station vårdade sjuke, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kårer och stater.	Qvarliggande från år 1873.	Insjuknade.	Summa vårdade.	Tillfrisknade.	Afpolletterade till sjukhus.	Döde.	Qvarliggande till år 1875.	Underhållsdagar för hela antalet.	Underhållsdagar för hvarje sjuk i medeltal.
Befäl	1	161	162	156	5	1	—	4,514	5,44
Kanonierer	2	50	52	35	15	—	2		
Rotebåtsmän	6	408	414	311	92	1	10		
Handtverkare	—	201	201	191	7	3	—		
Summa	**9**	**820**	**829**	**693**	**119**	**5**	**12**		

Tab. Litt. K¹. *Sammandrag af rapporter rörande sjukvården under sjötåg, år 1874.*

1	2	3	4	5	6
Fartygens namn och slag.	Expeditionens ändamål.	Expeditionens längd.	Besättningens styrka.	Sjukes antal.	Medikamentskostnad.
		Mån. Dag.	Man.		
Ångkorvetten Balder	Exercis till Medelhafvet och Vestindien	9,6	218	153	300,43
» Thor	» i Östersjön	0,28	131	4	31,28
Korvetten Norrköping	» i Östersjön och Nordsjön	4,13	328	59	230,61
» af Chapman	» i Östersjön	3,27	259	131	287,87
Skeppsgossebriggarne	» utanför Karlskrona skärgård	1,7	145	23	72,74
En afdelning skärgårdsfartyg (skonerten Amfion, kanonångsluparne Carlsund och Motala samt ångslupen Thyra)	» med minor i Stockholms skärgård	2,27	126	26	»
Ångkorvetten Gefle	vid årets slut fortfarande å expedition.				
	Summa	**22,18**	**1,207**	**396**	**922,93**

Sundsvall, Göteborg, Reykjavik och Matvik. Dagen efter korvettens afgång från Reykjavik började diarrhé temligen allmänt visa sig ombord; det tilltog sedermera alltmer. Såsom orsak dertill får man antaga, dels den fuktiga och kyliga väderlek, som i allmänhet varit rådande, synnerligast under korvettens vistelse i trakten af Island; äfven torde vattnet, som intogs i Reykjavik samt den ringa omvexling af föda, som i följd af spisordningen ombord, förefinnes samt otillräckligt förråd af vegetabilier dertill betydligt bidragit. (*Crona.*) Ångkorvetten *af Chapman* lade den 20 Maj ut på redden i Karlskrona. Samma dag vaccinerades besättningen med lymfa från 4 skeppsgossar, hvilka togos ombord och hade väl utvecklade vaccinkoppor. Närmaste anledningen härtill var, att 4 fall af smittkoppor förekommit å flottans sjukhus bland båtsmän tillhörande Östgöta kompani, hvilket nyligen ankommit från hemorten, der koppor voro gängse. Sista dagarne af Maj och den första veckan af Juni kryssade korvetten i södra Östersjön, hvarefter färden ställdes norrut, och Gefle samt Hernösand besöktes. Första dagarne af Juli styrdes söderut till Öresund, der korvetten kryssade till den 21:ste. Derefter gick den åter in i Östersjön, i hvars södra del den uppehöll sig för återstoden af resan och besökte derunder endast Ronneby Karlskrona, Visby och Matvik samt ett par uthamnar. En omständighet vill jag ej förbigå med tystnad, ehuru den endast för dem, som hade sina hytter invid gunrummet eller längst akterut på trossbottnen, medförde obehag eller skada. Förhållandet var nemligen följande: under föregående år hade man varit mycket besvärad af brödmask ombord; för att nu innan expeditionens början utrota denna, tillställdes under utrustningen en grundlig svafvelrökning. Alldenstund förrådsrummet, eller den s. k. "qvästlafven", är beläget under gunrummet, så anordnades rökningen på det sätt, att ugnar med svafvel inställdes i gunrummet, hvarefter alla "skylighter" o. d. noga tillstoppades, på det att svafvelröken ej skulle finna något utlopp, utan tära sig ned i förrådsrummen, hvilket också fullkomligt lyckades, så att hela hålskeppet akterut med sitt vattendränkta virke blef väl impregneradt med svafvelsyrlighet. Jag vågar ej yttra mig öfver, huruvida häraf, möjligen genom någon omsättning mellan svafvelsyrligheten och vattnets väte, kunnat uppkomma den starka lukt af svafvelväte, hvilken sedan fortfor hela resan och ofta var så intensiv, att man midt i natten väcktes deraf. I början af resan insjuknade en af officerarne, hvars hytt var särdeles utsatt för de giftiga ångorna, i frossbrytningar, feber, hufvudvärk, äckel och sömnlöshet, hvilket upprepades hvar natt och först försvann, sedan en bättre ventilation i förening med tilltäppning af alla springor under kojen i hytten blifvit åstadkommen. Stanken var merändels försvunnen, då fartyget låg till ankars, och en god ventilation underhölls; men den uppenbarade sig genast åter vid sjögång och var särdeles besvärlig för dem, som för tillfället hade sina hytter i lä. Detta sistnämnda häntyder på att gasen, den må nu hafva varit vätesvafla eller ej, hvilket jag tyvärr ej kemiskt undersökte, egde en högre spec. vigt än luften, då den vid fartygets krängning, under sträfvan att ställa sig i jemnvigtsläge strömmade upp i lä. Flerfaldiga gånger försöktes sköljningar genom insläppande af vatten i fartyget samt derpå följande utpumpning och till och med uppsvabling af det s. k. slagvattnet, hvilket ensamt för sig ofta meddelar dålig lukt i fartyg; men alla bemödanden voro förgäfves, och ända in i sista dagarne kändes lukten oförminskad. Kyligare väderlek tycktes ej heller mildra densamma. Det enda som i någon mån hjelpte var att ständigt låta "skylightet" i gunrummet stå öppet och, om väderleken tillät det, äfven hyttdörrarne. Detta låter sig mycket väl göra under sommaren, men fram på hösten kunde man lätt råka i den belägenheten att antingen utsätta sig för förkylning eller ock lida skada af de ohelsosamma ångorna. Emellertid var och förblef brödmasken försvunnen; men möjligen torde samma resultat med mindre obehag kunnat vinnas genom rökning med klor. (*Naumann.*) — *Öfningar med undervattensminor.* Straxt efter ankomsten till Siarön i Stockholms skärgård erhölls underrättelse om att svåra smittkoppor härjade närgränsande öar. Allt manskap från Stockholms station var revaccineradt, hvilket deremot ej var fallet med det från Karlskrona. Vaccin i kapillarrör anskaffades från barnhuset i Stockholm och å de revaccinerade blef effekten synlig på 7. Ett fall af varioloides inträffade dock i slutet af Juli. En matros från Stockholms station hade under det kanonångslupen Motala var detacherad till Löknäsviken, under permission varit inne i en bondstuga, hvarest befann sig en koppsjuk. Omkring 8 till 10 dagar derefter insjuknade han i symptomer, tydande på varioloides. Han placerades i ett särskildt tält i land, isolerades så mycket som möjligt samt infördes till koppsjukhuset i Stockholm dagarna efter det utslaget börjat visa sig. Transporten till Stockholm skedde i tältad båt, bogserad af ångslupen Thyra. Med karbolsyrelösning desinficerades tält, sängkläder och filtar. Intet dylikt fall inträffade sedermera. (*Uhrström.*)

Den sammanräknade besättningsstyrkan utgjorde 1,207 man af hvilka 396 varit sjukskrifne. Medikamentskostnaden har sammanräknadt uppgått till 922 Kr. 93 öre.

Tab. N:o 22 innefattar ett sammandrag af till Kollegium inkomna berättelser om *de garnisonerande truppernas å sjukhus* vårdade sjukdomar, hvaraf bland annat inhemtas att å dessa sjukhus vårdats 109 fall af smittkoppor (5 döde), 42 fall af fläcktyfus (7 döde), 139 fall af tyfoidfeber (10 döde), 108 fall af frossa, 440 af venerisk sjukdom, 103 af ögonsjukdom, 503 af inflammation i luftrören (7 döde), 424 af inflammation i lungor och lungsäckar (43 döde), 117 af akut magkatarrh, 212 af enkel gastrisk feber (2 döde), 131 af akut inflammation i tarmar, 236 af rheumatism (1 död), 69 af parasitisk hudsjukdom, 684 yttre skador (2 döde), 109 rötsår (2 döde) o. s. v. Tab. N:o 22.

Af rapporterna rörande sjukvården vid indelta *härens och beväringsmanskapets vapenöfningar* inhemtas att vederbörande regements- och bataljonsläkare under året varit i tjenstgöring, dels under 10—20 dagars befälsmöten — vid Gotlands nationalbeväring endast 6 dagar — dels under 90 dagars exercissqvadroner vid rytteriet och 42 dagars rekrytmöten vid fotfolket samt under 20—26 dagars regementsmöten och 15 dagars beväringsmöten med hvardera af första och andra beväringsklasserna.

Af Tab. N:o 21, som utgör ett sammandrag af rapporter rörande sjukvården under dessa vapenöfningar, inhemtas, att under *befälsmötena* (kol. 2—10) med en personal af 7,894 man, under det antal dagar, som kol. 3 utvisar för särskilda regementen och korpser, de sjukrapporterades antal utgjort i lägret 561 och på sjukhus 101. Under mötestiderna hafva 617 blifvit till helsan återställde, 27 afpolletterade till allmän sjukinrättning och 17 vid mötenas slut varit qvar till fortsatt behandling under följande möte; en har aflidit (lunginflammation). Antalet sjukhusunderhållsdagar utgöra 2,739. Tab. N:o 21.

Vid samtliga regementens och korpsers, hvar för sig å egna mötesplatser hållna *rekrytmöten, exercissqvadroner* och *underbefälsskolor* (kol. 11—19) med en truppstyrka af tillsammans 4,369 man, under det antal dagar, som i kol. 12 är för hvarje regemente och korps angifvet, hafva i lägret 1,474 och på regementssjukhusen 542 man varit under läkarebehandling (kol. 13—14). Af hela antalet hafva 1,908 blifvit till helsan återställde, 4 aflidit, nemligen 1 i lunginflammation, 1 i smittkoppor, 1 i hjernhinneinflammation, 1 i lungsäcksinflammation; 59 hafva blifvit afpolletterade till allmän sjukvårdsinrättning och 45 under fortfarande vård qvarlegat till påföljande möte. Hela antalet sjukunderhållsdagar utgjorde 9,412.

Under *regements-* och *öfningsmöten* (kol. 20—28), hvartill samtlige regementen och kårer hvar för sig å egna mötesplatser varit sammandragne, under det antal dagar, som kol.

21 utvisar, med en sammanräknad styrka af 27,220 man, vårdades (kol. 22—23) i lägret 3,662 och på sjukhus 813 man. Till helsan återställdes 4,268; vid mötenas slut voro 18 qvarliggande under vård; till allmänna sjukvårdsinrättningar afpolletterades 191; under mötestiden afledo 8, nemligen 5 i lunginflammation, 1 i tyfoidfeber, 1 i smittkoppor och 1 i luftrörskatarrh. Antalet underhållsdagar utgjorde 22,462.

Medikamentskostnaden (kol. 29) för samtlige förutnämde möten uppgår till 3,635 Kr. 14 öre.

Den å mötesplatserna sammandragna *beväringsstyrkan* utgjordes af första klassen 23,712 och af andra klassen 18,730 man (kol. 30—31) eller sammanräknadt 42,442 man, hvaraf 5,210 man sjukrapporterades i lägret och 888 å sjukhus (kol. 33—34). Till helsan hafva under mötestiden 5,753 blifvit återställde och 223 afpolletterats till allmän sjukvårdsinrättning; 6 hafva affidit, nemligen 2 i lunginflammation, 2 i tyfoidfeber, 2 i blodträngning till hjernan, samt 116 efter mötenas slut qvarlegat under fortfarande vård. Antalet sjukunderhållsdagar (kol. 35) utgör 22,233. Medikamentskostnaden (kol. 40) uppgick till 2,284 Kr. 09 öre.

Angående de sanitära förhållandena under vapenöfningarna må anmärkas:

Första Lifgrenadierregementet. Sjukligheten har under årets möten, företrädesvis regementsmötet, varit större än vanligt. Den under Juni rådande torra, blåsiga, soliga väderleken med ofta påkommande kyliga nätter kan med fullt skäl anses härtill varit vållande, helst diarrhéer, lunginflammationer och rheumatismer utgjort de talrikaste sjukdomsformerna. De till sjukhus afpolletterades antal har under sistförflutna 10 år ej varit så stort som i år. Genom isolerandet af de koppsjuke lyckades man i år liksom föregående år förekomma spridandet inom lägret af denna farsot, som under våren varit gängse inom en stor del af Östergötland, och af hvilken flere beväringsynglingar nyss före beväringsmötenas början varit angripne. Enär de koppsjuke (1 af stammen och 2 af beväringen) måste efter regementsmötets slut qvarstanna å Malmen, vårdades äfven der fortfarande några andra regementets sjuke (7 man af stammen och 4 af beväringen, alla i lunginflammation) af Andra Lifgrenadierregementets regementsläkare. (*Appelberg.*) — *Uplands regemente.* Väderleken var under mötena i allmänhet jemn och gynnande för manskapets öfningar och välbefinnande, om man undantager början af rekryt- och befälsmötet, då regn och blåst ofta voro besvärliga. Bland manskapet hafva derföre få svårare sjukdomsfall och inga epidemiska sjukdomar förekommit; oaktadt de flesta soldater och beväringsynglingar kommo från orter, der dels smittkoppor, dels skarlakansfeber voro gängse. (*Elisson.*) — *Skaraborgs regemente.* Efter den ovanligt milda och på nederbörd rika vintren inträdde en sen, kall och torr vår och försommar, med kyliga nätter, soliga och blåsiga dagar. Inflytandet af dessa temperaturförhållanden på truppens helsotillstånd under förenämde öfningsmöten visade sig, liksom i allmänhet i den omgifvande orten, genom talrika akuta lungaffektioner, nemligen lungkatarrher och lunginflammationer, hvilka sjukdomar jemte lindriga rheumatismer förekommit i mera öfvervägande antal än under de närmast föregående åren. Det stora antalet diarrhéer, som under mötena finnes angifvet, har icke motsvarats af någon dylik sjukdomskonstitution i trakten, utan torde liksom de flesta öfriga gastriska åkommor böra tillskrifvas den förändrade, af mycken torr och saltad föda bestående diet, till hvilken manskapet tvingas genom den otillräckliga och föga omvexlande provianten och hvarom jag får hänvisa till 1872 års rapport. (*Westerberg.*) — *Södermanlands regemente.* Af förteckningen å det manskap, som befinnes besväradt af bråckskador inhemtas, att vid regementet finnas 48 soldater dermed behäftade; 29 bråck äro högersidiga, 16 venstersidiga och 3 dubbelsidiga. Hvad bråckskadornas uppkomst beträffar, så hafva 5 uppkommit under gymnastik, 24 under marscher och manövrer, 8 under arbete och 11 småningom utan känd anledning. (*Egerström.*) — *Kronobergs regemente.* Den 1:sta Maj började rekryternas och förberedande underbefälsskolans öfningar under snöväder och regn. Snöfall förnyades flera gånger under första hälften af månaden och den 14 Maj låg om morgonen flera tums djup snö på exercisplatsen. Väderleken var fortfarande kylig under större delen af månaden, ända till pingst, men detta oaktadt var helsotillståndet bland truppen (som alltjemt låg i halmtält) det allra bästa. (*Bergman.*) — *Jönköpings regemente.* I afseende på sjukdomsförhållandet under mötena får jag anmäla att det i år varit vida bättre än under något föregående år, som äfven synes af det ringa antalet afpolletterade och af underhållsdagarnes antal å sjukhus, hvilka under regementsmötet inskränkt sig till endast 12 dagar. Sjuknummern uppgick visserligen under första perioden af mötena, då ogynsam väderlek som vanligt äfven i år inverkade menligt på helsotillståndet, till större antal, men sjukdomsfallen voro af mindre intensiv art än föregående år, då pneumonier under första mötesperioden grasserade i öfvervägande antal, och i år ej mera än ett enda fall af denna sjukdom inträffade, och detta i slutet af regementsmötet. Katarrhala och rheumatiska sjukdomar af kronisk art hafva varit öfvervägande, och dernäst diarrhéer, som nära nog uteslutande förekommit under regementsmötet. Conjunctivitis trachomatosa förekom endast under andra beväringsklassens möte af lindrigare art, och voro alla dessa patienter från samma hemort. (*Suneson.*) — *Dalregementet.* Sjukligheten har i allmänhet icke varit betydlig. Ingen epidemi har varit rådande; men under senaste veckan af andra beväringsmötet insjuknade två beväringssoldater i smittkoppor. Vårdade i afsides förlagdt tält af kamrater, som under våren varit med framgång revaccinerade, voro de vid mötets slut i det tillstånd att de icke, äfven oafsedt faran för smittans spridande, kunde till sina hemorter transporteras, hvarföre lokal för deras vårdande förhyrdes i Norr Romme by, sköterska anställdes och anmälan gjordes hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande om behofvet af särskild läkares förordnande. (*Dillner.*) — *Bohusläns regemente.* Inryckning till årets rekrytmöte skedde den 29 April. Väderleken var under rekryt- och befälsmötena temligen kall och blåsig, men öfvergick under slutet af Maj månad till tempererad värme med lagom blåst, hvilket förhållande rådde under hela Juni. Sjukligheten har ock ej varit qvantitativt så utbredd som vanligt, hvilket i synnerhet var förhållandet under 2:dra beväringsmötet, men deremot hafva sjukdomsfallen i allmänhet varit af svår beskaffenhet och långvariga. (*Ericson.*) — *Vermlands regemente.* Innevarande års möten ha haft i allo gynnsamma väderleksförhållanden. Under tiden till befälsmötets slut lågo så väl befäl som trupp under tak, derefter samtlige i tält. Sjukligheten ingalunda ovanlig mot föregående år, endast lunginflammation uppträdde i större mängd än vanligt, och ehuru några fall voro af allvarsam beskaffenhet, aflupo de dock alla lyckligt. Massage mot färska distorsioner användes med framgång nästan dagligen, och blefvo några sjukvårdssoldater efter någon öfning dermed rätt förtrogne och således dervid användbara. (*Haak.*) *Norra Skånska infanteriregementet.* Under årets tidigare möten var manskapet, såsom vanligt, icke tältlagdt. Den i Hessleholm vid befälsmötet sammandragna truppen var förlagd i till största delen goda kantoneringsqvarter. Rekryterna hade sitt möte samtidigt med förberedande underbefälsskolan å Ljungby hed; de förra voro (jemte befäl) inqvarterade i de för ett par år sedan invid lägerplatsen uppförda halmbarackerna, hvilka äro vida fördelaktigare än förut begagnade logar i bondgårdar, men kunde vara ännu bättre, om halmbetäckningen blefve tjockare och tätare; till mera skydd för de inneboende mot köld, blåst och regn reqvirerades derför och erhöllos filtar redan vid mötets början; en icke oväsendtlig förbättring hafva emellertid manskapets baracker vunnit genom anbringandet af ett fönster å hvarje baracks vägg, utom det förut öfver dörren befintliga mindre, så att nödig dager nu förefinnes. För förberedande underbefälsskolan har från och med i år äfven blifvit bättre sörjdt, än hvad af föregående års rapporter synes hafva varit fallet; i linie med de äldre nyssnämnde halmbarackerna, vid lägrets högra flygel, hafva nemligen åt denna skolas manskap blifvit uppförda tvenne nya, hvilka befunnos vara mera omsorgsfullt bygda, med tätare

halmbetäckning och jemväl egande hvar sitt fönster å väggen och ett öfver dörren; dessutom hade till i år blifvit färdig en rymlig envåningsträbyggnad, afsedd för skolans undervisning i ämnen inomhus; den är belägen något bakom lägrets venstra flygel och innehåller, utom vind, tvenne temligen stora rum, försedda med tre fönster å hvardera af rummens långsidor och med kakelugnar; i denna lokal förvaras äfven materiel och är derjemte tillfälle för skolans befäl att der inqvartera sig. Tack vare denna anordning — utom andra möjligen bidragande faktorer — sjukrapporterades ingen från detta årets förberedande underbefälsskola. Mötesprovianten var hela tiden af särdeles god beskaffenhet. — Sjukligheten har under detta års möten icke varit särdeles betydlig; sjukdomsfallen, churu icke så ringa i antal, hafva dock, med undantag af några få antydda tillfällen ej varit af svår beskaffenhet eller erbjudit något synnerligt anmärkningsvärdt. (*Samberg.*) — *Marinregementets beväring.* Helsotillståndet har varit godt, oaktadt under första mötet temperaturen om nätterna stått särdeles lågt, en gång nedgick den till och med ända till — 5° Cels. Måhända har bristen på nederbörd i icke ringa mån bidragit till det gynsamma förhållandet, helst lägerplatsens träskartade natur vid ymnigt regnande tilläfventyrs kunnat föranleda ett annat resultat än det som nu egt rum. (*Samuelson.*) —

Fälttjenstöfningar i Småland och Vestergötland egde rum under de båda senaste dagarne af Juni och de 7 första dagarne af Juli och fortgingo under särdeles gynsamma väderleksförhållanden. — Sjukligheten var icke betydlig, i det att hela antalet sjukskrifna uppgick till 238 eller 2,24 proc. af den till öfningarna sammandragna styrkan, hvilken enligt inryckningsförslaget utgjorde 10,620 man.

Sjukförslag för fälttjenstöfningarna i Småland och Vestergötland från den 29 Juni till den 7 Juli 1874.

Regementen och kårer.	Regementets och kårens styrka.	Insjuknade. Ålder. Under 21 år.	21—30 år.	31—40 år.	Öfver 40 år.	Årstid. Juni.	Juli.	Vårdade i läger.	på sjukhus.	Summa.	Afförde. Friske och förbättrade.	Afpolletterad till allmänt sjukhus.	Döde.	Qvarliggande vid öfningarnas slut.	Summa.	Procent.
Generalstaben	58	—	1	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	1	1,72
Krigsskolan	95	1	2	—	—	—	3	2	1	3	3	—	—	—	3	3,15
Lifgardet till häst	181	—	1	—	1	—	2	1	1	2	2	—	—	—	2	1,10
Lifregementets husarkår	409	1	1	3	1	1	5	5	1	6	6	—	—	—	6	1,46
Husarreg. Carl XV	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1:sta lifgrenadierregementet	965	—	22	24	16	2	60	48	14	62	57	—	1	4	62	6,42
2:dra lifgrenadierregementet	783	—	16	14	11	1	40	28	13	41	37	—	1	3	41	5,23
Svea artilleri-reg:te	172	1	1	—	—	—	2	—	2	2	—	—	—	2	2	1,16
Göta » »	249	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	1	0,40
Vendes » »	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fältsign.-kompan. (inber. till flottan hörande 5 man)	129	—	1	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	1	0,77
Smålands husarregemente	415	—	3	4	—	—	7	6	1	7	7	—	—	—	7	1,68
Vestgöta regemente	843	—	4	—	3	—	7	5	2	7	5	—	1	1	7	0,83
Skaraborgs »	1,031	—	2	5	5	2	10	7	5	12	11	—	—	1	12	1,16
Jönköpings »	804	—	5	—	6	—	11	9	2	11	11	—	—	—	11	1,36
Elfsborgs »	983	2	2	6	9	2	17	12	7	19	15	—	1	3	19	1,93
Vestgöta-Dals reg.	980	1	7	5	6	1	18	17	2	19	17	1	—	1	19	1,93
Bohusläns reg:te	623	1	15	9	7	—	32	31	1	32	31	—	—	1	32	5,13
Vermlands »	819	—	1	1	2	—	4	1	3	4	2	—	—	2	4	0,48
Vermlands fältjägareregemente	394	2	5	—	—	—	7	5	2	7	7	—	—	—	7	1,77
Underbefälsskolan vid Karlsborg	489	—	—	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	1	0,20
Norska gardeskompaniet	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	10,620	10	89	72	67	10	228	177	61	238	213	1	4	20	238	2,24

Underhållsdagarnes antal för de sjuke utgjorde 768, deraf på sjukhus 248; i läger 520. Medeltal sjuke för dag, 96, deraf 31 å sjukhus och 65 i läger. Medikamentskostnaden för sjukhusen uppgick till 265 kronor 17 öre.

Öfversigt af den dagliga sjuktillförseln under fälttjenstöfningarna i Småland och Vestergötland år 1874.

Regementen och kårer.	Juni. 29. Läger.	Sjukhus.	30. Läger.	Sjukhus.	Juli. 1. Läger.	Sjukhus.	2. Läger.	Sjukhus.	3. Läger.	Sjukhus.	4. Läger.	Sjukhus.	5. Läger.	Sjukhus.	6. Läger.	Sjukhus.	7. Läger.	Sjukhus.	Summa vårdade. Läger.	Sjukhus.
Generalstaben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Krigsskolan	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1
Lifgardet till häst	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Lifregementets husarkår	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	5	1
1:a lifgrenadierreg:t	—	—	—	2	2	1	1	4	34	1	4	2	5	2	3	1	—	—	49	13
2:a » »	—	—	—	1	2	3	2	2	2	1	12	3	7	1	4	1	—	—	29	12
Svea artillerireg:te	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Göta »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Vendes »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fältsignalskompaniet	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Smålands husarreg:te	—	—	—	—	3	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	—
Vestgöta regemente	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	5	2
Skaraborgs »	—	1	—	1	3	—	1	—	—	1	1	—	1	2	1	—	—	—	7	5
Jönköpings »	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	2	—	3	1	—	1	—	—	9	2
Elfsborgs »	—	2	—	—	7	3	—	—	3	—	2	—	—	1	—	—	—	1	12	7
Vestgöta-Dals »	—	—	1	—	1	1	3	—	3	—	1	—	5	—	4	—	—	—	18	1
Bohusläns »	—	—	—	—	—	—	5	—	8	—	7	—	4	1	7	—	—	—	31	1
Vermlands »	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	2
Vermlands fältjägareregemente	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	3	—	—	—	—	—	5	2
Underbefälsskolan vid Karlsborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Norska gardet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	5	1	4	19	8	23	9	55	6	32	8	31	9	21	5	—	2	182	56
	5 +		5 +		27 +		32 +		61 +		40 +		40 +		26 +		2 =		238	

Af de insjuknade hafva varit: officerare 9, underofficerare och krigsskolans elever 6, manskap 223, summa 238. Af de i lägret intagne hafva 5 sedermera blifvit öfverförde till sjukhuset. Detta till förklaring af den skiljaktiga slutsumman i sjukförslaget.

Af öfversigten af den dagliga sjuktillförseln för de olika trupperna finner man att den 3, 4 och 5 Juli hade det högsta antalet insjuknade med resp. 61, 40 och 40 personer.

Sjukförslag för fälttjenstöfningarna i Småland och Vestergötland från den 29 Juni till den 7 Juli 1874.

	Sjukdomar.	Insjuknade. Ålder. Under 21 år.	21—30.	31—40.	Öfver 40 år.	Årstid. Juni.	Juli.	Vårdade. i läger.	på sjukhus.	Summa.	Afförde. Friske och förbättrade.	Afpolletterade till allmänt sjukhus.	Döde.	Qvarliggande vid öfningarnas slut.	Summa.
8	Inhemsk kolera	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	1	—	1
12	Frossa	—	2	—	2	—	4	2	2	4	4	—	—	—	4
13	Påssjuka	—	1	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	1
14	Smittkoppor och modifierade koppor	—	3	—	—	1	2	—	3	3	1	—	—	2	3
39	Primär syfilis	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	1	—	—	1
44	Sinnessjukdom	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	1
45	Hjernkongestion	—	1	—	1	—	2	2	—	2	2	—	—	—	2
55	Kraftuttömning	2	12	9	4	—	27	27	—	27	27	—	—	—	27
59	Ögonsjukdom	—	4	1	3	—	8	7	1	8	8	—	—	—	8
67	Körtelsvullnad	—	2	—	—	—	2	1	1	2	2	—	—	—	2
69	Lungkatarrh	—	8	3	8	—	19	12	7	19	18	—	—	1	19
73	Lunginflammation	2	8	8	12	7	23	—	30	30	13	—	3	14	30
78	Inflammation i svalget	—	1	3	—	—	4	4	—	4	4	—	—	—	4
84	Mag- och tarmkatarrh	4	23	18	16	—	61	51	10	61	60	—	—	1	61
90	Bråckskador	—	—	—	2	—	2	2	—	2	2	—	—	—	2
112	Rheumatism	—	2	3	4	1	8	8	1	9	9	—	—	—	9
116	Knäsvulst	—	1	1	1	—	3	3	—	3	3	—	—	—	3
121	Luxation	—	—	1	1	—	2	2	—	2	2	—	—	—	2
122	Benbrott	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	1	1
124	Periostitis	1	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	1
128	Kontusion	—	—	2	1	—	3	2	1	3	3	—	—	—	3
	Marsch-skador	1	20	23	9	1	52	53	—	53	53	—	—	—	53
	Summa	10	89	72	67	10	228	177	61	238	213	1	4	20	238

Ett fast sjukhus inrättades i Falköping i ett större spannmålsmagasin vid dervarande jernvägsstation. Utrymmet i de tvenne våningar, hvaraf magasinet bestod, lemnade omkring 800 kubikfot luft för hvarje sjuk, då 50 sängar voro upptagne. — Två mindre rum i nedre våningen begagnades, det ena till sjukrum för underofficerare och det andra till rustkammare. Dessutom användes en våning, i den närbelägna Rantens herrgård, dels till expeditionslokal, dels till bostad för läkare, äfvensom ett rum för sjuke officerare. — Uti en bakom boningshuset på egendomen Ranten belägen trädgård uppslogs sjuklägret, bestående af 16 tält, på en gräsplan, och i samma trädgård, på längre afstånd från sjuklägret, uppsattes särskilda tält för sjuke i epidemiska sjukdomar (smittkoppor), för hvilka senare dessutom, ifall ogynsam väderlek icke skulle tillåtit deras vårdande i tält, mindre hus och lägenheter voro vilkorligt förhyrde. Till befälhafvare i sjuklägret beordrades en kapten och till vakt derstädes 1 underofficer, 1 korporal och 4 man, och egde befälhafvaren att till vakttjenst och nödig handräckning äfven använda de mindre sjuke i lägret, som af läkaren dertill ansågos kunna uttagas. Två sjukvårdssoldater voro äfven beordrade till tjenstgöring i sjuklägret. Läkarevården handhades och öfvervakades af fältläkaren för sjukhusen, regementsläkaren Hjort. Till sjuklägret sändes alla de, som under fälttjenstöfningarna af en eller annan åkomma voro förhindrade att åtföljа den truppafdelning, till hvilken de hörde, men som dock ej behöfde till sjukhus afpolletteras. På rapporterne uppfördes de såsom sjuke i lägret. De provianterades genom intendentens för sjukhusen försorg efter samma grunder som de i fälttjenstöfningarna deltagande trupper, med den skillnad likväl, att de icke erhöllo det till dagliga portionen hörande bränvinet. — Vid Vartofta jernvägsstation var ett spannmålsmagasin iordningställdt för inrymmande af 15 sjuke och vid Sandhems och Sörby stationer flyttande sjukhus inrättade i några små lägenheter med 3—4 rum och dessutom i 3—4 runda tält, uppsatta invid byggnaderne.

I generalordres N:o 296 af den 8 April anbefaldes i § 29 att insjuknade, som anländt till de flyttande sjukhusen, skulle derifrån transporteras till det fasta sjukhuset vid Falköping uti för ändamålet särskildt inredda jernvägsvagnar. Dessa utgjordes af tvenne 3:dje klassens vagnar af den nya modellen, uti hvilka den vanliga inredningen med lätthet kan förändras, på så sätt att bänkarne utflyttas och i de tomma vagnarnes sidoväggar fastskrufvas sadelgjordar, i hvilka sjukbårarne kunna upphängas. Dessa bårar, afsedda att derå utan ombyte kunna föra sårade från slagfältet ända till 3:dje liniens sjukhus, voro af preussisk modell och konstruerade att kunna sättas på hjul, hvaraf ett par inrymdes i hvardera vagnen. Vagnarne hafva ingångar på gaflarne, och hvarje gafvel är försedd med en platform, vid hvilken, då vagnen står afskild eller sist i ett tåg, ett lutande plan kan fästas. Härigenom försiggår de sjukes inbärande på sjukbårarne med stor lätthet. Hvarje sådan jernvägsvagn kan rymma tolf sjuke liggande på bårar, af hvilka sex stå på golfvet och sex äro upphängda i de vid väggarne fastgjorda sadelgjordarne. En sjukvårdssoldat medföljer hvarje vagn. Af de nya lätta bataljonsförbinderivagnarne voro fyra fördelade på olika truppdelar och en åtföljde högqvarteret. Den i öfningarna deltagande sjukvårdspersonalen erhöll vid lämpliga tillfällen kännedom om deras konstruktion och inredning. Allmänna omdömet syntes odeladt utfalla till deras förmån [1]). (*Edholm.*)

Antalet under året *revaccineradt nyanvärfvadt manskap* vid hären och flottan har såsom Tab. Litt. L[1] utvisar utgjort 2,440. Hos 855 har reaktion af ympningen följt, nemligen hos 557 äkta skyddskoppor, hvaremot ympningen hos 298 lemnat osäkert resultat och hos 1,585 blifvit utan påföljd. Tab. Litt. L[1].

Tab. Litt. M[1] utvisar *omsättningen af militärläkarebefattningar* samt *bland pensionärer och stipendiater* i fältläkarekorpsen och flottan. Tab. Litt. M[1].

Under årets lopp hafva 115 af fältläkarekorpsens pensionärer och stipendiater samt stipendiater i flottan blifvit af Sundhets-Kollegium *beordrade*, äfvensom ock 41 andra läkare varit af Kollegium förordnade att för längre eller kortare tid *bestrida läkarebefattningar:*

Provincial- och distriktläkaretjenst	13.
Biträdande läkarebefattning vid provincialläkare-sjukvården	19.
Transport	32.

[1]) Utdrag ur den utförliga rapporten om fälttjenstöfningarna i Småland och Vestergötland är införd i Hygiea 1874.

Tab. Litt. L[1]. *Sammandrag af rapporter om revaccination af nyanvärfvadt manskap vid hären och flottan, år 1874.*

1	2	3	4	5
Regementen och kårer.	Antal revaccinerade.	Resultat af revaccination.		
		Äkta vaccinkoppor.	Osäkert.	Intet.
Svea lifgarde	—	—	—	—
Lifgardet till häst	52	9	11	32
Andra lifgardet	524	146	130	248
Svea artilleriregemente	115	83	—	32
Göta d:o	94	11	14	69
Vendes d:o	—	—	—	—
Pontonierbataljonen	—	—	—	—
Lifregementets dragonkår	133	31	22	80
D:o husarkår	34	5	17	12
Smålands husarregemente	16	2	3	11
Skånska d:o	49	1	1	47
Skånska dragonregementet	—	—	—	—
Husarregementet Konung Carl XV	70	22	9	39
Jemtlands hästjägarekår	9	2	—	7
Lifregementets grenadierkår	16	5	3	8
Första lifgrenadierregementet	38	3	2	33
Andra d:o	74	—	6	68
Vestgöta regemente	20	4	—	16
Smålands grenadierbataljon	18	10	—	8
Uplands regemente	13	8	—	5
Skaraborgs d:o	29	4	1	24
Södermanlands d:o	52	26	7	19
Transport	1,356	372	226	758

1	2	3	4	5
Regementen och kårer.	Antal revaccinerade.	Resultat af revaccination.		
		Äkta vaccinkoppor.	Osäkert.	Intet.
Transport	1,356	372	226	758
Kronobergs regemente	95	2	13	80
Jönköpings d:o	18	3	4	11
Dalregementet	36	—	8	28
Helsinge regemente	22	1	—	21
Elfsborgs d:o	76	7	—	69
Vestgöta-Dals d:o	42	12	1	29
Bohusläns d:o	57	28	11	18
Vestmanlands d:o	72	4	4	64
Norrbottens fältjägarekår	—	—	—	—
Vesterbottens d:o	64	5	5	54
Kalmar regemente	36	14	—	22
Nerikes d:o	29	3	2	24
Vermlands	18	4	—	14
Jemtlands fältjägarekår	—	—	—	—
Norra Skånska infanteriregementet	89	27	21	41
Södra Skånska d:o	25	2	2	21
Vermlands fältjägareregemente	46	5	—	41
Flottans station i Karlskrona	645	44	—	601
D:o d:o i Stockholm	914	340	213	361
Underbefälsskolan vid Karlsborg	104	30	7	67
Summa	2,440	557	298	1,585

Transport	32.
Jernvägsläkaretjenst	1.
Stadsläkaretjenst	15.
Sjukhusläkaretjenst	2.
Hospitalsläkaretjenst	1.
Extra bataljonsläkaretjenst vid hären	45.
Guvernementsläkare	1.
Uppbördsläkaretjenst eller biträdande läkarebefattning vid flottan	18.
Summa	115.

Fältläkarekontorets inkomster och utgifter för underhåll och kompletterande af den gamla samt för anskaffande af ny materiel under år 1874 inhemtas af Tab. Litt. N[1]. Tab. Litt. N[1].

De bidrag till vetenskapliga resor för militärläkares utbildning, hvilka under redovisningsåret utgått, omförmälas här nedan under 9:de artikeln.

4. Barnmorskeväsendet [1]). (Tabb. N:ris 23—25).

Tab. N:o 23. Vid rikets trenne undervisningsanstalter för barnmorskor hafva tillsammans 97 lärlingar blifvit till barnmorskor utexaminerade, nemligen 52 i Stockholm, 30 i Göteborg och 15 i Lund [2]). Vidare hafva 66 barnmorskor, som gjort sig kända för pålitlighet och hedrande uppförande samt ådagalagt berömlig insigt i yrket, blifvit undervisade och utexaminerade i den instrumentala förlossningskonsten, nemligen 44 i Stockholm och 22 i Göteborg.

Förhållandet mellan antalet af dem, som anmäla sig till inträde å läroanstalterna och dem som der kunna mottagas, har fortfarande varit mindre gynsamt. Till inträde hade vårterminen anmält sig 70 sökande. Af dem antogos till lärlingar vid Stockholms undervisningsverk 26, af hvilka 6 frilärlingar, vid Göteborgs undervisningsverk 16, af hvilka 4 frilärlingar samt vid undervisningsanstalten i Lund 4 lärlingar. Under höstterminen hade anmält sig 92 sökande. Bland dessa antogos vid undervisningsanstalten i Stockholm 26, af hvilka 6 på frilärlingsplats, under det att 14 antogos vid Göteborgs läroanstalt och bland dem 4 frilärlingar. Vid läroanstalten i Lund antogos samma termin 11 lärlingar.

[1]) Referent: Medicinalrådet Edholm.
[2]) De fyra första siffrorna å Tab. N:o 23 rättas genom dessa uppgifter.

Tab. Litt. M[1]. *Omsättning i militärläkarebefattningar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Hären.							Flottan.			
	Vid årets början lediga.	Ledigblifna genom dödsfall.	Ledigblifna afsked.	Ledigblifna transport eller befordran.	Ledigblifna Summa.	Återbesatta.	Vid årets slut lediga.	Vid årets början lediga.	Under året ledigblifna.	Återbesatta.	Obesatta vid årets slut.
Regementsläkaretjenster	—	1	3	—	4	2	2	—	—	—	—
Förste bataljonsläkaretjenster	—	3	—	4	7	5	2	1	—	1	—
Andre » »	1	—	—	7	7	6	2	—	—	—	—
Pensionärer	—	1	6	—	7	7	—	—	—	—	—
Stipendiater	1	—	5	5	10	11	—	1	3	4	—
Summa	2	5	14	16	35	31	6	2	3	5	—

Tab. Litt. N[1]. *Fältläkarekontorets inkomster och utgifter för härens medicinal- och instrumental-attiralj, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Lyftadt belopp.						Utgifter.				
Behållning från föregående år.	För kompletting af härens medicinal- och instrumental-attiralj.	För anskaffande af ny medicinal- och instrumental-attiralj.	För kompletting af härens medicinal-, instrumental- och förbinderi-attiralj.	För underhåll af veterinär-attiralj.	Influtne diverse ersättnings-medel.	Summa tillgångar.	För kompletting af härens medicinal- och instrumental-attiralj.	För anskaffande af ny medicinal- och instrumental-attiralj.	För kompletting af härens medicinal-, instrumental- och förbinderi-attiralj.	För underhåll af veterinär-attiralj.	Behållning till följande år.
3,906,29	1,200	—	—	—	860,81	5,967,10	2,311.56	—	—	3,50	3,652,04

Barnmorskornas antal utgör enligt till Sundhets-Kollegium inkomna uppgifter tillsammans 2,106, hvilket angifver en tillök-
Tab. N:o 24. ning under året af 63. Tillökningen har såsom Tab. N:o 24 utvisar, egt rum i 17 län och minskning i 4 län, under det att antalet varit oförändradt i 4 län. Den närmare fördelning af barnmorskorna, dels med hänseende till stad och landsbygd, dels med hänsyn till de särskilda provincialläkare-distrikten, inhemtas af följande redogörelse:

1. *Stockholms stad* har 141 barnmorskor.

2. *Stockholms län* har 91 barnmorskor, af hvilka 52 ega rätt att använda instrument. 11 äro bosatta i städerna, nemligen 2 i Norrtelge, 2 i Vaxholm, 1 i Öregrund, 1 i Östhammar, 3 i Sigtuna och 2 i Södertelge. Stockholms distrikt har 16, Norrtelges 16, Östhammars 11, Sotholms 10, Sigtuna 13, Botkyrka 1, Södertelges 3, Österåkers 2, Forsmarks 1, Dalarö 2 och Drottningholms 5.

3. *Upsala län* har 70 barnmorskor, deraf 42 hafva tagit instrumentexamen. I Upsala stad äro bosatta 10 och i Enköping 2. Upsala distrikt har 20, Enköpings 9, Tibble 6, Tierps 13, Leufsta 4, Dannemora 2 och Söderfors 4.

4. *Södermanlands län* har 88 barnmorskor, deraf 61 äro berättigade att använda instrument. 16 äro bosatta i städerna, nemligen 2 i Nyköping, 8 i Eskilstuna, 2 i Thorshälla, 2 i Strengnäs, 1 i Mariefred och 1 i Trosa. Nyköpings distrikt har 17, Eskilstuna 28, Vingåkers 9, Stora Malms 5, Trosa 5, Malmköpings 6 och Flens 2.

5. *Östergötlands län* har 109 barnmorskor, af hvilka 74 ega rätt att begagna instrument. 12 äro bosatta i Linköping, 4 i Vadstena, 3 i Söderköping, 17 i Norrköping och 3 i Skenninge. Linköpings distrikt har 16, Söderköpings 19, Boxholms 7, Ödeshögs 2, Tjellmo 7, Åtvidaberg 8, Motala östra 2, Motala vestra 4, Reymyre 2 och Valdemarsvik 3.

6. *Jönköpings län* har 52 barnmorskor, deraf 33 äro instrumentlärda. 15 äro bosatta inom städerna, nemligen 11 i Jönköping, 1 i Eksjö och 3 i Grenna. Jönköpings distrikt har 8, Eksjö 3, Gislaveds 4, Vernamo 5, Vrigstads 10 och Hvetlanda 7.

7. *Kronobergs län* har 32 barnmorskor, af hvilka 16 ega rätt att använda instrument. 4 äro bosatta i Vexiö. Vexiö distrikt har 10, Ljungby 5, Tingsås 4 och Ekeberga 9.

8. *Kalmar län* har 88 barnmorskor, hvaraf 49 äro instrumentlärda. 18 äro bosatta i städer, nemligen 6 i Kalmar, 4 i Vestervik, 2 i Vimmerby och 6 i Oskarshamn. Kalmar distrikt har 11, Vimmerby 8, Ölands norra 8, Ölands södra 8, Tjusts 13, Oskarshamns 7, Söderåkra 6, Högsby 3, Målilla 3 och Stranda 3.

9. *Gotlands län* har 45 barnmorskor, deraf 15 tagit instrumentexamen. I Visby äro bosatta 4. Visby distrikt har 18, Slite 10 och Hemse 13.

10. *Blekinge län* har 41 barnmorskor, deraf 20 ega rätt att begagna instrument. I Karlskrona äro bosatta 13 och i Karlshamn 2. Karlskrona distrikt har 11, Sölvesborgs 13 och Ronneby 2.

11. *Kristianstads län* har 189 barnmorskor, deraf endast 15 ega rätt att begagna instrument. 4 äro bosatta i Kristianstad och 1 i Engelholm. Kristianstads distrikt har 60, Engelholms 32, Hessleholms 23, Broby 11, Brösarps 15, Cimbrishamns 32 och Klippans 11.

12. *Malmöhus län* har 315 barnmorskor, deraf endast 10 äro instrumentlärda. 20 äro bosatta i Malmö, 17 i Lund, 5 i Helsingborg, 6 i Landskrona, 3 i Ystad och 1 i Trelleborg. Malmö distrikt har 86, Helsingborgs 61, Anderslöfs 50, Hörby 20, Åsums 25 och Trelleborgs 21.

13. *Hallands län* har 55 barnmorskor, deraf 19 tagit instrumentexamen. I städer äro bosatta 12, nemligen i Halmstad 5, i Varberg 3, i Kungsbacka 1, i Laholm 2 och i Falkenberg 1. Halmstads distrikt har 15, Falkenbergs 17 och Kungsbacka 11.

14. *Göteborgs och Bohus län* har 107 barnmorskor, deraf 47 äro berättigade att använda instrument. I Göteborg äro bosatta 58, i Uddevalla 3, i Strömstad 2, i Marstrand 1 och i Kongelf 1. I Göteborgs distrikt finnas 12, i Uddevalla 5, i Tanums 5, i Håby 8, i Jörlanda 3, i Mölndals 3, i Lysekils 5 och i Vette 1.

15. *Elfsborgs län* har 58 barnmorskor, deraf 38 äro examinerade i instruments användande. 13 äro bosatta i städer, nemligen 6 i Venersborg, 2 i Borås, 2 i Alingsås, 1 i Ulricehamn och 2 i Åmål. Venersborgs distrikt har 9, Borås 4, Norra Dalslands 6, Marks 4, Gunnarsnäs 5, Alingsås 6, Ulricehamns 4, Svenljunga 5 och Trollhättans 2.

16. *Skaraborgs län* har 84 barnmorskor, deraf 53 äro lärda i instruments bruk. 24 äro bosatta i städerna, nemligen 3 i Mariestad, 7 i Lidköping, 3 i Skara, 3 i Hjo, 4 i Sköfde och 4 i Falköping. Mariestads distrikt har 13, Lidköpings 8, Falköpings 5, Hjo 8, Hofva 6 och Naums 20.

17. *Vermlands län* har 81 barnmorskor, af hvilka 51 tagit instrumentexamen. 6 äro bosatta i Karlstad, 4 i Kristinehamn och 1 i Filipstad. Karlstads distrikt har 16, Filipstads 22, Öfre Fryksdalens 2, Nedre Fryksdalens 5, Silbodals 3, Näs 3, Dalby 1, Arvika 6, Kristinehamns 6 och Uddeholms 6.

18. *Örebro län* har 89 barnmorskor, af dem äro 50 berättigade att använda instrument. 18 äro bosatta i städer, nemligen 11 i Örebro, 1 i Askersund, 2 i Nora och 4 i Lindesberg. Örebro distrikt har 24, Nora 12, Askersunds 6, Karlskoga 5, Grythytte 5, Boo 4, Ramsbergs 3, Ljusnarsbergs 3, Åmmebergs 4 och Edsbergs 5.

19. *Vestmanlands län* har 82 barnmorskor, af hvilka 41 äro kunniga i instruments bruk. I städerna äro bosatta 14, deraf 5 i Vesterås, 3 i Arboga, 4 i Köping och 2 i Sala. Vesterås distrikt har 54, Våla 4, Norbergs 6 och Ramnäs 4.

20. *Kopparbergs län* har 59 barnmorskor, af hvilka 45 äro undervisade i instruments bruk. 4 äro bosatta i Falun, 1 i Hedemora och 1 i Säter. I Falu distrikt finnas 13, i Nås 8, i Hedemora 14, i Mora 5, i Leksands 6, i Grangärde 2 och i Smedjebackens 5.

21. *Gefleborgs län* har 64 barnmorskor, deraf 54 äro instrumentlärda. I Gefle äro 8 bosatta, i Söderhamn 5 och i Hudiksvall 3. Gefle distrikt har 6, Söderhamns 12, Jerfsö 6, Hudiksvalls 12, Alfta 5, Gysinge 3, Bollnäs 1 och Hofors 3.

22. *Vester-Norrlands län* har 60 barnmorskor, af hvilka 49 tagit instrumentexamen. 5 äro bosatta i Hernösand och 4 i Sundsvall. Hernösands distrikt har 6, Örnsköldsviks 10, Sundsvalls 8, Sollefteå 5, Skogs 6, Torps 4, Bodums 5 och Vifsta Varf 7.

23. *Jemtlands län* har 40 barnmorskor, deraf 33 tagit instrumentexamen. I Östersund äro 2 bosatta. Östersunds distrikt har 20, Svegs 3, Undersåkers 7, Ragunda 4, Ströms 2 och Hede 2.

24. *Vesterbottens län* har 41 barnmorskor, deraf 25 äro berättigade att använda instrument. 2 äro bosatta i Umeå och 2 i Skellefteå. Umeå distrikt har 4, Skellefteå 11, Lycksele 8, Nysätra 12 och Nordmalings 2.

25. *Norrbottens län* har 25 barnmorskor, af hvilka 24 äro berättigade att använda instrument. 4 äro bosatta i städer, nemligen 2 i Luleå, 1 i Piteå och 1 i Haparanda. Öfver-Luleå distrikt har 3, Piteå 5, Neder-Kalix 5, Haparanda 3, Råneå 3 och Neder-Luleå 2.

Med hänseende till barnmorskornas verksamhet samt sättet huru de utfört instrumental-förlossningar till räddande af barnföderskors eller fostrens lif, hafva provincialläkarne, som ega att densamma öfvervaka, med få undantag gifvit fördelaktiga vitsord. För utgången af de instrumental-förlossningar, som år 1874 blifvit af barnmorskor verkställda, finnes redovisadt å Tab. N:o 25. Af densamma inhemtas, att under året hafva Tab. N:o 25.
sammanräknadt 397 instrumental-förlossningar egt rum, nemligen 379 tångförlossningar, deraf 4 gånger dubbel tångförlossning och 18 förlossningar med skarpa instrument; att af de med tång förlösta qvinnorna 17 aflidit och 358 tillfrisknat; att af de med tång framtagna barnen 78 varit dödfödde eller aflidit strax efter födelsen samt 301 varit lefvande; att af de med tång förlösta 237 varit förstföderskor och 138 omföderskor samt att af dem, med hänseende till åldern, 54 varit under 25 år, 98 mellan 25—30 år, 162 mellan 31—40 år och 61 öfver 40 år; att af de 18

med skarpa instrument förlösta qvinnorna 4 aflidit, att af dem 6 varit förstföderskor och 11 omföderskor, samt att med hänseende till åldern 4 varit mellan 25—30 år och 10 mellan 31—40 år och 3 öfver 40 år. En gång dubbel förlossning med skarpa instrument. Endast till högst få anmärkningar angående det operativa förfarandet hafva de till Kollegium insända berättelserna gifvit anledning.

Tab. Litt. O[1] utvisar huru de till barnmorskeundervisnin- Tab. Litt. O[1].
gen och barnbördshusen på stat uppförda och å Tab. N:o 33, kol. 9, 10, 14, 16 upptagna anslagssummor blifvit för ändamålet använda.

5. Skyddskoppympningen[1]). (Tabb. N:ris 26, 27.)

Till Kollegium hafva inkommit 2,497 vaccinationsjournaler jemte provincialläkarnes deröfver upprättade summariska förteckningar. Om äfven vid granskning af dessa handlingar det visat sig att vaccinationen försummats uti ett jemförelsevis litet antal församlingar, hafva likväl anmärkningar i andra hänseenden icke saknats, isynnerhet beträffande journalernas affattande och deras aflemnande på vederbörlig ort och i rätt tid. Till vinnande af nödig rättelse härutinnan har Kollegium låtit trycka och till alla rikets kommuner samt vederbörande läkare utdela dels journalblanketter att begagnas af vaccinatörer dels blanketter för Provincialläkarnes summariska förteckningar med dervid fogade erforderliga anvisningar. För öfrigt har Kollegium anledning vitsorda, att många af vaccinationens utöfvare fortfarande på ett noggrant sätt uppfyllt sina åligganden, hvarjemte det bör framhållas, att med ett och annat undantag, företrädesvis inom Lappmarkssocknarne, der lokala förhållanden dessutom lägga hinder i vägen för skyddskoppympningens jemna vidmakthållande, — befolkningen i allmänhet låtit villigt vaccinera sina barn, hvartill fruktan för en under år 1874 flerestädes gängse koppsjukdom helt visst torde hafva bidragit.

Af de inkomna vaccinationshandlingarna inhemtas, att antalet under år 1874 vaccinerade barn utgjorde 107,636, eller omkring 1,700 flere än under nästföregående år, Under de senare åren har de vaccinerades antal varit i ett märkbart stigande, nemligen: 1870: 88,738; 1871: 94,038; 1872: 95,692; 1873: 105,922 och 1874: 107,636.

Enligt Statistiska Centralbyråns för år 1873 afgifna underdåniga berättelse var de lefvande födde barnens antal i hela riket: 131,643, hvaraf de år 1874 vaccinerades antal alltså utgör 81 procent.

I de särskilda länen är dock procenten vaccinerade barn ganska skiljaktig sinsemellan och i samma län, om flera år jemföras. Högsta procenten lemnade under redovisningsåret Gefleborgs län, 94 proc.; dernäst Vermlands och Kalmar, 91 proc.; Jönköpings och Elfsborgs 89 proc.; Gotlands, Kristianstads, Örebro och Vesterbottens 85 proc.; Kronobergs och Vestmanlands 84 proc.; Göteborgs och Bohus 83 proc.; Blekinge 82 proc.; Malmöhus, Skaraborgs och Jemtlands 81 proc.; Hallands och Norrbottens 79 proc.; Upsala 78 proc.; Södermanlands 77 proc.; Östergötlands 76 proc.; Stockholms 73 proc.; Stora Kopparbergs 72 proc.; Vesternorrlands 64, och slutligen Stockholms stad 49 proc.

Antalet i Stockholm ympade är dock i verkligheten vida högre än det som uti Vaccindepôtföreståndarnes rapporter, Tab. Litt. P[1] uppgifves, alldenstund endast en ringa del af de Tab. Litt. P[1].
utom depôterna af läkare eller andra personer vaccinerade barn blifva författningsenligt hos depôtföreståndarne till anteckning

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Edling.

Tab. Litt. O[1]. *Summarisk öfversigt af de till barnbördshusen och barnmorskeundervisningen anslagne medels disposition, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Allmänna barnbördshuset i Stockholm.									Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg.								
I stat uppförde anslag.		Utgifter.								I stat uppförde anslag.			Utgifter.				
			Till direktionens disposition.														
Löner.	Till andra behof.	Af Kongl. Statskontoret utbetalde löner till lärare, föreståndersk och instruktionsbarnmorska.	För frilärlingars underhåll.	Hyresersättning jemte andra behof.	För underhåll af instrument.	För premier åt lärlingar.	Behållning.	Summa.	Behållning från föregående året.	Löner.	Hyra, ved, ljus och inventarier.	Underhåll åt frilärlingar.	Af Kongl. Statskontoret utbetalde löner till lärare och föreståndersk.	För frilärlingars underhåll.	Materiella behof m. m.	Behållning.	Summa.
Kronor.									Kronor.								
5,150	11,660	5,150	2,160	9,350	75	75	—	16,810	3,403,22	2,950	1,511	1,080	2,950	1,169,95	1,025,3	3,799,24	8,944.22
16,810																	

anmälde. Till depôtföreståndarne har sådan anmälan ingått endast om 68 vaccinerade barn.

Tab. N:o 26b. *Revaccination* har i anledning af utbruten eller befarad koppsjukdom blifvit företagen i mycket stor utsträckning och från flera distrikter uppgifvas de vaccinerades antal till flera tusen, öfver hvilka dock endast till en del journaler blifvit författningsenligt upprättade och inlemnade. Hela antalet revaccinerade uppgick till 114,273, för hvilka länsvis redovisas i Tab. N:o 26*b*.

Utur de till Kollegium inkomna rapporter och embetsberättelser torde följande anföras:

Stockholms stad: Alla stads-distriktläkarne anmärka den stora procenten af ovaccinerade barn, den svårartade beskaffenheten af de många fall af smittkoppor, som uppträdde bland dessa barn och den stora dödligheten i sådana fall. Omkring 17,000 revaccinationer verkställdes. Relativt få af de revaccinerade angrepos och dessa i allmänhet lindrigt. (*Grähs.*) — *Stockholms län:* Stockholms distrikt. Från Botkyrka uppgåfvos 35 (öfver 2 år gamla) ovaccinerade. Enligt kommunalnämndens beslut äro vederbörande målsmän vid vite ålagda att till nästa år inställa dessa till vaccinations undergående. Mottaglighet för revaccination har visat sig vara störst i åldern mellan 11 och 20 år. (*Rydberg.*) — Sotholms distrikt. Ej sällan har inträffat, dels att barnens föräldrar icke inställt de vaccinerade till afsyning dels förvägrat vaccinatören att upphemta vaccin. För tredska att härutinnan rätta sig efter reglementets föreskrift hafva åtskillige personer blifvit till laga beifran anmälde. (*Gagner.*) — Sigtuna distrikt. Uti 16 af distriktets 25 kommuner uppträdde smittkoppor. Ett i Vassunda socken nyligen vaccineradt barn, som diade sin koppsjuka moder, förblef friskt, under det att alla familjens öfriga medlemmar insjuknade i koppor. (*Drake.*) — *Upsala län:* I Upsala distrikt, der smittkoppor visade sig i flera socknar, blefvo inemot 2,000 revaccinerade. (*Lundblad.*) — I Upsala stad befrämjades revaccination derigenom att 150 kronor anslogos till 2 vaccinatörer med vilkor att de skulle kostnadsfritt revaccinera alla dem af stadens invånare, som i sådant syfte infunno sig hos dem inom Maj månads utgång. (*Waldenström.*) — Enköpings distrikt. 3,385 revaccinerades, hvaraf 1,994 med framgång. Då uti en socken vaccinationen påtagligen blifvit försummad, hemställdes hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande om åläggande för församlingen att anskaffa ny vaccinationsföreståndare och vaccinatör. (*Stiegler.*) — I Enköpings stad blef revaccination medelst pålysning i kyrkan lifligt förordad, men vann icke förtroende bland de lägre klasserna. (*Westerlund*). —

Södermanlands län: Genom en högst ovanlig och berömvärd verksamhet hos kommunalnämndens ordförande i Taxinge drefs saken derhän, att med ytterst få undantag hvarenda person inom socknen lät revaccinera sig. Följden blef ock den att inom Taxinge församling förekom ej ett enda fall af smittkoppor, ehuru alla angränsande socknar voro deraf angripna. (*Wiedberg.*) — *Östergötlands län:* Linköpings distrikt. Revaccination har varit mera allmänt anlitad. Enligt uppgift i några journaler hade ett ovanligt stort antal, omkring 70 proc., af de revaccinerade fått äkta skyddskoppor. (*Arpi.*) — Söderköpings distrikt. Med säkerhet är kändt att smittkoppor under året varit gängse i 36 af distriktets 38 församlingar. En 83-årig gumma blef med framgång vaccinerad för första gången. Uppgift på ovaccinerade saknas från 18 församlingar. Revaccination har lyckats hos flere än en tredjedel af de omympade. (*Böttiger.*) — Tjellmo distrikt. Många bland allmogen anse sig hafva gjort nog, då de låtit ympa på sig lymfan, men bry sig alls icke om att skydda de möjligen uppstående kopp-pustlerna för kyla eller sönderrifning. (*Leffler.*) — *Kalmar län:* Vimmerby distrikt. Ehuru revaccination varit anbefald inom alla socknar, har dock endast en journal derom inkommit. (*Tengvall.*) — Söderåkra distrikt. Vaccinatörerna uraktlåta i allmänhet att tillvarataga ympämne, i följd hvaraf lång tid åtgår för att sätta vaccination i gång, då sådant vid smittkoppors uppträdande kommer i fråga. (*Schram.*) — *Gotlands län:* Visby distrikt. Uti tvenne församlingar, der vaccinatörerna under året aflidit, har ingen ympning egt rum. (*Pontin.*) — Slite distrikt. Oaktadt förut gifven påminnelse hafva flera journaler befunnits oriktigt förda, hvarför de blifvit återsända för vinnande af rättelse. (*Kolmodin.*) — *Blekinge län:* Karlskrona distrikt. Inom Lösens och Augerums församlingar förefinnas omking 600 personer (öfver 2 år gamla barn och äldre personer), som ännu icke blifvit behörigen vaccinerade. Anmälan härom har till vederbörande ingått. (*Neyber.*) — Under det smittkoppor voro gängse i Karlskrona stad, revaccinerades 1,621 personer, bland hvilka skolbarn, klassvis inkallade, välgörenhetsanstalternas barn och största delen af de på fattighusen intagna hjon. (*Carlson.*) — *Kristianstads län:* Hessleholms distrikt. Något tredskande vid vaccineringen har ej förnummits utom i Stoby socken, der 2 barn måste af länsman hemtas till besigtningsmötet. (*Hagberg.*) — Cimbrishamns distrikt. I följd af gängse sjuklighet — mäsling — bland barn kom ingen vaccination att anställas inom Stiby socken. — *Malmöhus län:* I staden Lund revaccinerades 917; hos 281, d. ä. 30 proc. med godt utslag. (*Samberg.*) — *Hallands län:* Kungsbacka distrikt. Vanligen uraktlåta vaccinatörerna att i journalerna anteckna, hvarifrån ympämne erhållits. I Frillesås socken funnos mer än 60 ovaccinerade öfver 2 års ålder. (*Ekman.*) — *Göteborgs och Bohus län:* I Göteborgs stad äro 281 antecknade såsom revaccinerade, ehuru man med säkerhet kan antaga, att halfva befolkningen låtit omympa sig med anledning af den befarade koppsmittan. (*Ewert.*) — Uddevalla distrikt. Allmänt klagas öfver att vaccinationsföreståndarne ej uppfylla sina åligganden. En vaccinatör har för oordentlighet blifvit skild från befattningen. (*Åhlström.*) — *Elfsborgs län:* I Åmål upptäcktes vaccin å kor i en ladugård inom staden. Några personer vaccinerades med lymfan, hvarvid resultatet blef gynnsamt. En del af samma lymfa sändes till depôten i Göteborg. (*Andréen.*) — *Skaraborgs län:* Lidköpings distrikt. Flera journaler angifva endast för en gång hvarifrån ympämne till första vaccination erhållits, men upptaga icke namn eller nummer på den ympling, hvarifrån lymfa hemtats till hvart och ett af de under vaccinationens fortgång vaccinerade barnen.

Tab. Litt. P[1]. *Månadtliga antalet vaccinerade vid hufvudstadens depôter, år 1874.*

1	2	3	4	5	6
Månader.	1:sta depôten.	2:dra depôten.	3:dje depôten.	4:de depôten.	Summa
Januari	143	379	330	194	1,046
Februari	24	74	52	110	260
Mars	11	57	13	10	91
April	8	46	17	16	87
Maj	2	60	15	16	93
Juni	13	114	39	24	190
Juli	19	117	72	49	257
Transport	220	847	538	419	2,024

1	2	3	4	5	6
Månader.	1:sta depôten.	2:dra depôten.	3:dje depôten.	4:de depôten.	Summa.
Transport	220	870	538	419	2,024
Augusti	11	38	13	44	106
September	5	54	27	40	126
Oktober	5	31	13	24	73
November	—	6	8	3	17
December	—	20	—	1	21
Summa	**241**	**996**	**599**	**531**	**2,367**

(*Rosborg*). — Inom Sköfde stads och landsförsamling revaccinerades 836 personer; hos 391, d. v. s. 46 proc. blef resultatet godt. (*Sylvén.*) — *Vermlands län:* Karlstads distrikt. Uppgift på vaccinerade saknas från flera församlingar. För uraktlåtenhet att anmäla barn till besigtning bötfäldes 2 personer i Grava socken. (*Ramström*). — Filipstads distrikt. Några vaccinatörer hafva verkstält besigtningen än för tidigt, 5:te dygnet, än för sent, 10:e dygnet. (*Örtengren.*) — Nedre Fryksdalens distrikt. Oaktadt under förra åren gjorda påminnelser fela vaccinatörerna ofta derutinnan att de taga ympämne af barn, som icke äro 3 månader gamla. (*Piscator.*) — *Örebro län:* Örebro distrikt. Af 44 inkomna journaler befunnos 36 i mer och mindre vigtiga delar icke författningsenligt upprättade. (*Eckman*). — *Vestmanlands län:* I Vesterås stad revaccinerades 2,691, hvaraf med framgång 747, med falska koppor 579; hos 965 ingen, hos 400 okänd verkan. (*Lind.*) — *Kopparbergs län:* Falu distrikt. I Falu stad anordnades genom Sundhetsnämndens försorg kostnadsfri vaccination och revaccination för allmänheten. (*Kysel*). — Nås distrikt. Det ringa antalet (4) vaccinerade i Transtrands socken förklaras beroende på gängse sjukdomar, synnerligast mäsling, bland barnen. (*Eckerbom.*) — Mora distrikt. Inom Elfdalens socken har ingen vaccination kunnat försig gå af brist på lämplig person till dess förrättande. (*Blomberg.*) — *Gefleborgs län:* Gefle distrikt. Antalet ovaccinerade inom hela distriktet uppgår endast till 60, af hvilka de flesta icke vistas inom födelseorten. (*Bæckström.*) — Hvad revaccination angår råder hos allmogen inom Hofors distrikt ingen fruktan derför, men hos flertalet föga förtroende dertill. Vid bruk och grufvor, der arbetarne följa sina förmäns exempel, kommer revaccination lättare i gång och vid Hofors revaccinerades hela den manliga och största delen af den qvinliga befolkningen, hvarefter derstädes endast ett par fall af smittkoppor inträffade bland icke revaccinerade extra arbetare. (*Hesselgren.*) — *Vester-Norrlands län:* Sundsvalls distrikt. I de allra flesta församlingar är aflöningen till vaccinatörerna så lågt tilltagen att vaccinationen för dess utöfvare medför ingen ekonomisk vinst, stundom till och med förlust. (*Baggstedt.*) — Torps distrikt. Vaccinatörerna göra väl i allmänhet sitt bästa, men allmogen vill ej gerna låta vaccinera sina barn, särdeles i första lefnadsåret. (*Wideberg.*) — *Jemtlands län:* Östersunds distrikt. Inom distriktet finnas 734 ovaccinerade. Vaccinatörernas nit sättes ofta på prof dels genom föräldrars vårdslöshet dels genom svårigheten att besigtiga barnen uti aflägsna skogsbyar. (*Grenholm*). — *Vesterbottens län:* Skellefteå distrikt. I följd af vaccinatörens sjukdom har ingen vaccination blifvit anställd i Malå kapellförsamling. (*Ihrfors.*) — Nordmalings distrikt. Vaccinatören i Nordmaling godtgöres med 50 öre och den i Bjurholm med 37 öre för hvarje med framgång vaccineradt barn. Den sistnämnde har dessutom 10 kronor i årligt arvode. Aflöningen är allt för liten för dessa vaccinatörer, som måste besöka hvarje barn i dess hem och färdas milslånga vägar mellan den vidsträckta socknens byar och gårdar. (*Comstedt.*) — *Norrbottens län:* Öfver-Luleå distrikt. Inom Jokkmokk finnas 310 ovaccinerade, af hvilka flere äro 10 år gamla. Dessa tillhöra dels den nomadiserande befolkningen dels åboar i aflägsna byar och nybyggen. (*Boström.*) — Piteå distrikt. Den ovanligt stränga vintern torde i väsentlig grad hafva bidragit till det dåliga resultatet af ympningen inom lappmarksocknarne. (*Håkansson.*) — Inom Gellivara socken finnas enligt pastors uppgift 463 ovaccinerade barn. (*Bodman.*) — Pajala distrikt. Inom Pajala socken finnes ingen vaccinatör. I Jukkasjervi vaccinerades under året 116 barn. (*Strandberg.*)

Vaccindepôterna. Sedan anslaget för vaccinationens befrämjande, stort 3,600 kronor, blifvit vid 1874 års riksdag förhöjdt med 3,900 kronor eller till en sammanlagd summa af 7,500 kronor att utgå från och med 1875, har Kongl. Maj:t genom nåd. bref d. 27 Nov. 1874 bifallit ett af Kollegium afgifvet förslag angående användande af de sålunda anvisade medlen. I sammanhang härmed har Eders Kongl. Maj:t äfven medgifvit inrättande af 3 nya vaccindepôter, nemligen i Umeå, Örebro och Jönköping.

Från de 13 förut befintliga depôterna utlemnades under 1874 till reqvirenter 7,638 portioner vaccinämne, hvaraf från vaccinationskontoret i Stockholm, som emottager vaccin hufvudsakligen från hufvudstadens 4 depôter, 1,740 portioner, såsom närmare inhemtas af Tab. N:o 27. Tab. N:o 27.

Antalet af de vid Stockholms depôter vaccinerade späda barn var 2,367, af hvilka 1,046 vaccinerades i Januari månad, 260 i Februari, 257 i Juli, o. s. v. Tab. Litt. P[1].

Belöningar för skyddskoppympningens befrämjande hafva enligt Kollegii af Eders Kongl. Maj:t stadfästade förslag blifvit tilldelade 141 vaccinatörer. Af dessa hafva 8 vaccinatörer blifvit hedrade med högsta utmärkelsen, vaccinationsmedaljen att bäras å bröstet, nemligen: A. Setterman i Danderyd af Stockholms län, S. Peterson i Veta af Östergötlands län, J. M. Lagerstedt i Villstad af Jönköpings län, O. Malmgren i Häslöf och J. Lundberg i Holmby af Malmöhus län, S. G. Engberg i Fjärås af Hallands län, A. P. Halldn i Munktorp af Vestmanlands län och C. J. Lundström i Jörn af Vesterbottens län. Till 62 vaccinatörer, som icke förut fått någon belöning, hafva utdelats ympningsinstrument, s. k. vaccinationsbestick; och 71 vaccinatörer hafva erhållit penningar till olika belopp, 20—50 kronor.

Understöd af det genom Kongl. Brefvet d. 15 Juli 1859 beviljade årliga anslag af 150 kr. har likaledes med nådigt bifall tillgodokommit 5 behöfvande genom mångårig, oförtruten verksamhet väl förtjente vaccinatörer, med 30 kr. hvardera.

Följande författningar angående skyddskoppympningen hafva under året utkommit, nemligen: Kongl. Maj:ts nåd. skrifvelse d. 20 Febr. angående frankeringsfrihet för bref från vaccinatörer; — Kongl. Maj:ts nåd. kungörelse d. 20 Mars ang. ändring i § 13, mom. c. af Kongl. Reglementet för skyddskoppympningen i riket d. 29 Sept. 1853, rörande pastorsembetets åliggande att lemna uppgifter för skyddskoppympningens främjande. — Sundhetskollegii Cirkulär d. 31 Aug. till Provincial-, Stads- och Distriktläkare i riket rörande deras åtgärder i afseende på skyddskoppympningen; — Sundketskollegii Kungörelse d. 30 Dec. angående inrättande i riket af tre nya vaccindepôter, nemligen i städerna Umeå, Örebro och Jönköping.

Tab. Litt. Q[1] innehåller summarisk öfversigt af vaccinationsfondens utgifter för år 1874. Deraf inhemtas, att 225 kr. utgått för biträde vid vaccinationskontoret, 1,950 kr. såsom arvoden till vaccindepôtföreståndarne, 117 kr. 96 öre för medaljer, 255 kr. för ympinstrumenter, 1,190 kr. i kontanta penningebelöningar samt 150 kr. till understöd åt ålderstigne behöfvande vaccinatörer. Tab. Litt. Q[1].

6. Rättsmedicinska undersökningar[1]). (Tab. N:o 28).

Tab. N:o 28. Af Tab. N:o 28, som utgör ett sammandrag af alla under året till Kollegium inkomna embetsberättelser från läkarne i riket rörande medikolegala förrättningar, hvilka blifvit af dem på vederbörandes förordnande verkstälde, samt lemnar en summarisk uppgift på de af medicinalfonden för dylikt ändamål utbetalda förskott, inhämtas att antalet sådana förrättningar för år 1874 uppgick till 510, af hvilka 480 undersökningar å lik, 22 besigtningar å lefvande personer samt 8 undersökningar å lemningar efter döde personers kroppar m. m. Under näst föregående år uppgick antalet till 575. De flesta liköppningarna förekommo äfven under detta år inom Malmöhus län, nemligen 44; inom de öfrige länen var förhållandet följande: Kalmar 33, Göteborgs och Bohus 30, Elfsborgs 29, Skaraborgs 27, Vester-Norrlands 24, Örebro och Gefleborgs hvartdera 23, Östergötlands och Kristianstads hvartdera 21, Stockholms län 20, Stockholms stad, Blekinge och Stora Kopparbergs hvartdera 19, Kronobergs och Vestmanlands hvartdera 17, Södermanlands 14, Upsala, Hallands och Vesterbottens hvartdera 13, Jönköpings 12, Norrbottens 10, Vermlands 9, Jemtlands 8 och Gotlands 2.

Rörande *sjelfmord* hafva 83 medikolegala förrättningar blifvit verkstälda. Af dessa förekommo 9 i hvartdera af Malmöhus och Skaraborgs län, 7 i Göteborgs och Bohus, 6 i Örebro, 5 i hvartdera af Östergötlands och Elfsborgs samt i Stockholms stad, 4 i hvartdera af Jönköpings och Kristianstads, 3 i hvartdera af Upsala, Kronobergs, Kalmar, Hallands och Kopparbergs, 2 i hvartdera af Södermanlands, Blekinge, Vestmanlands, Vester-Norrlands, Jemtlands och Vesterbottens samt 1 i hvartdera af Gotlands och Gefleborgs län. Uti Stockholms, Vermlands och Norrbottens län förekom ingen på grund af sjelfmord verkställd medikolegal förrättning. Af dessa 83 sjelfmord tillhörde 53 man- och 30 qvinkön, eller 63,8 procent män mot 36,1 procent qvinnor.

I afseende på *årstiden* tillfalla 49 eller 59 procent den blidare hälften af året och 34 eller 40,9 procent den kallare årstiden.

Beträffande sjelfmördarnes *lefnadsålder* saknas i 32 fall bestämda uppgifter. Enligt hvad Tab. Litt. R[1] utvisar hafva Tab. Litt. R[1]. 12 sjelfmördare varit i 16—25:te lefnadsåret, 19 i 26—50:de, 9 i 51—60:de och 11 i 61—80:de lefnadsåret. I afseende på *civilståndet* tillhörde 34 det ogifta, 19 det gifta och 4 enklings- eller enkeståndet. I 26 fall saknas uppgift härom. 30 voro bönder eller torpare, 21 tjenstehjon, 7 handtverkare, 8 arbetare, 6 inhyses- och fattighjon, 4 ståndspersoner, 3 militärer och 3 handlande. Angående 1 saknas uppgift om föregående lefnadsyrke. Beträffande de förmodade, föranledande *orsakerna* har kroppslig sjukdom i 6 fall, sinnessjukdom i 12, missbruk af bränvin i 14, hafvande tillstånd i 9, begångna fel och brott i 4, ekonomiskt grubbel i 14, olyckligt äktenskap i 3 samt kärleksgrubbel i 2 fall utgjort bevekelsegrunden till den våldsamma handlingen; i öfriga 19 fall saknas uppgift om antaglig orsak.

I afseende på *dödssättet* visar Tab. N:o 28, att af de 83 sjelfmorden 28 eller 37,7 procent fullbordats genom hängning, 34 eller 40,9 procent genom förgiftning, 10 eller 12 procent genom dränkning, 7 eller 8,4 procent genom skärande eller stickande verktyg, 2 eller 2,4 procent genom skjutvapen och 2 eller 2,4 procent genom fosterfördrifvande medel.

I *Stockholms stad* var, enligt Andre Stadsläkarens till Tab. Litt. S[1]. Kollegium ingifna rapporter och embetsberättelser, sjelfmördarnes antal 30, hvaraf 22 män och 8 qvinnor. Af dessa sjelfmord förekommo 2 i Februari, 3 i Mars, 2 i April, 4 i Maj, 3 i Juni, 4 i Juli, 4 i Augusti, 1 i September, 2 i Oktober, 3 i November och 2 i December. Af sjelfmördarne voro 4 i 16—25:te, 19 i 26—50:de samt 5 i 51—60:de lefnadsåret. Angående 2 saknas uppgift om ålder. 5 bland dem voro ståndspersoner, 7 handtverkare, 10 arbetare och 8 tjenstehjon. I afseende på dödssättet var hängning dödsorsaken i 13, dränkning i 5, förgiftning i 6 samt skärande och stickande instrument i 3 och skjutvapen i 3 fall. Bevekelsegrunderna uppgifvas hos 13 hafva varit missbruk af bränvin, hos 5 sinnessjukdom, hos 4 kärleksgrubbel, hos 1 ekonomiskt grubbel; i 7 fall saknas uppgift om antaglig orsak.

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Törnblom.

Tab. Litt. Q[1]. *Summarisk redogörelse för vaccinationsfondens utgifter, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Behållning från år 1874.	Inkomster.		Summa.	Utgifter.							Behållning till år 1875.	Summa.
				Arvoden.		Blöningar.			Understöd åt behöfvande vaccinatörer.	Summa.		
	Statsanslag.	Räntor och diverse.		För biträde vid vaccinationskontoret.	Till vaccindepôtföreståndare.	Medaljer.	Ympinstrument.	Penningar.				
Kronor.				Kronor.								
184,47	3,600	303	4,087,47	225	1,950	117,96	255	1,190	150	3,887,96	199,51	4,087,47

Dödsfall genom annan persons vållande (Tab. N:o 28, kol. 10—18) voro 96, 86 män och 10 qvinnor. Af dessa omkommo 63 män och 4 qvinnor genom våldsam misshandel, 11 män och 4 qvinnor genom skjutvapen, 9 män och 2 qvinnor genom qväfning eller dränkning samt 3 män genom förgiftning. De flesta eller 12 tillhörde Kopparbergs län; dernäst har Vester-Norrlands 11, Kalmar och Gefleborgs hvartdera 8, Blekinge och Elfsborgs hvartdera 6.

Hastiga dödsfall genom olyckshändelser (Tab. N:o 28, kol. 19—28) voro 84, nemligen 73 män och 11 qvinnor. Genom drunkning omkommo 30 män och 3 qvinnor, genom yttre skador 23 män och 2 qvinnor, genom förfrysning 9 män, genom förbränning 5 män och 2 qvinnor, genom förgiftning 5 män, genom qväfning 1 man och genom svår barnsbörd 4 qvinnor. Af dessa tillhörde 12 Elfsborgs län, 10 Malmöhus, 6 hvartdera af Östergötlands, Göteborgs och Bohus samt Vester-Norrlands, 5 hvartdera af Kronobergs och Örebro län etc.

Hastiga dödsfall af starka drycker (Tab. N:o 28, kol. 29) voro 28, nemligen 27 män och 1 qvinna. Af dessa tillhörde 4 Kristianstads län, 3 Göteborgs och Bohus, 2 hvartdera af Kal-

Tab. Litt. R[1]. *Sammandrag af uppgifter om sjelfmorden i riket, år 1874[1]).*

1	2	3			4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
Månad.	Civilstånd.								Ålder.						Lefnadsyrke.											Föranledande orsaker.									
	Ogift.		Gift.		Enklingar.	Enkor.	Okändt.	Summa.	16—25 år.	26—50 år.	51—60 år.	61—80 år.	Okänd.	Summa.	Tjenstehjon.	Handlande.	Bönder och torpare.	Handtverkare.	Ståndspersoner.	Militärer.	Arbetare.	Fäugar.	Inhyses o. fattighjon.	Okändt.	Summa.	Sinnessjukdom.	Kropslig sjukdomar.	Brännvins missbruk, tyllerigenskap.	Begångna fel och brott.	Ekonomiskt grubbel.	Olyckligt äktenskap.	Kärleksgrubbel	Hafvande tillstånd.	Okände.	Summa.
	m.	q.	m.	q.																															
Januari	4	2	2	2	—	—	3	13	—	3	1	1	8	13	2	—	6	—	2	—	—	—	3	—	13	3	—	2	—	3	1	—	—	4	13
Februari	—	1	—	—	1	1	1	4	—	1	—	2	1	4	1	—	1	—	1	1	—	—	—	—	4	—	1	—	1	1	—	—	—	1	4
Mars	3	2	—	—	—	—	2	7	3	1	—	2	1	7	3	1	2	—	—	1	—	—	—	—	7	2	—	1	—	—	—	—	1	3	7
April	1	1	1	1	—	1	4	9	1	2	1	1	4	9	1	—	4	2	—	—	1	—	1	—	9	1	—	1	—	2	—	1	1	3	9
Maj	2	2	2	1	—	—	1	8	1	3	—	—	4	8	2	—	3	1	—	—	2	—		—	8	—	2	1	—	2	1	1	—	1	8
Juni	1	2	1	—	—		3	7	1	1	1	1	3	7	2	—	1	1	1	—	1	—	1	—	7	—	2	2	—	2	—	—	1	—	7
Juli	2	2	2	4	—	1	2	13	1	2	3	4	3	13	2	1	8	2	—	—	—	—	—	—	13	3	—	2	—	2	—	—	2	4	13
Augusti	3	2	1	1	—	—	4	11	3	3	2	—	3	11	3	—	3	1	—	1	2	—	—	1	11	3	—	1	2	—	1	—	2	2	11
September	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Oktober	1	2	—	1	—	—	2	6	—	1	1	—	4	6	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	1	—	2	—	—	2	—	6
November	—	1	—	—	—	—	2	3	2	—	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	—	1	3
December	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Summa	17	17	9	10	1	3	26	83	12	19	9	11	32	83	21	3	30	7	4	3	8	—	6	1	83	12	6	14	4	14	3	2	9	19	83

[1]) Fallen af sjelfmord inom Stockholms stad äro ej å ofvanstående tabell uppförde.

Tab. Litt. S[1]. *Uppgifne antal sjelfmord i Stockholm, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Månader.	Civilstånd.				Lefnadsålder.				Lefnadsyrke.				Dödssätt.					Bevekelsegrunder.					Summa.
	Ogift.	Gift.	Enkestånd.	Okändt.	16—25 år.	26—50 år.	51—60 år.	Okänd.	Ståndspersoner.	Handtverkare.	Arbetsfolk.	Tjenstehjon.	Dränkning.	Skjutvapen.	Förgiftning.	Hängning.	Skärande och stickande verktyg.	Brännvins missbruk.	Ekonomiskt obestånd.	Kärleksgrubbel.	Sinnessjukdom.	Okände.	
	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.	m. q.
Januari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Februari	1 1	— —	— —	— —	— —	1 1	— —	— —	— —	1 —	— —	— 1	— —	1 —	— —	1 —	— —	1 —	— —	— —	— —	— 1	1 1
Mars	2 —	— —	1 —	— —	1 —	— —	2 —	— —	1 —	1 —	1 —	— —	— —	1 —	1 —	— —	1 —	2 —	— —	— —	— 1	1 —	3 —
April	2 —	— —	— —	— —	— —	1 —	1 —	— —	1 —	1 —	— —	— —	1 —	— —	— —	1 —	— —	1 —	— —	— 1	— —	— —	2 —
Maj	— 1	2 —	— 1	— —	— —	1 2	1 —	— —	2 —	— —	— 2	— —	— —	— —	— 1	2 1	— —	— —	1 —	— 1	— —	— 2	2 2
Juni	1 1	— —	— —	1 —	— —	1 1	— —	1 —	— —	— —	2 —	— 1	1 1	— —	— —	1 —	— —	1 —	— —	1 —	— 1	— —	2 1
Juli	2 1	1 —	— —	— —	— —	3 1	— —	— —	— —	1 —	2 —	— 1	— —	— —	— —	2 1	1 —	2 1	— —	— 1	— —	— —	3 1
Augusti	1 —	— 2	— —	1 —	— —	1 1	— 1	1 —	— 1	— —	2 1	— —	— —	— —	1 1	1 1	— —	1 1	— —	1 —	— 1	— —	2 2
September	1 —	— —	— —	— —	1 —	— —	— —	— —	— —	1 —	— —	— —	1 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1 —	— —	1 —
Oktober	1 —	1 —	— —	— —	— —	2 —	— —	— —	— —	1 —	— —	1 —	— —	— —	— —	1 —	1 —	— —	— —	1 —	1 —	— —	2 —
November	2 1	— —	— —	— —	1 —	1 —	— —	— —	— —	— —	— —	2 1	— —	1 —	— —	1 1	— —	1 —	— —	1 —	— —	— 1	2 1
December	2 —	— —	— —	— —	— —	2 —	— —	— —	— —	1 —	— —	1 —	1 —	— —	— —	1 —	— —	2 —	— —	— —	— —	— —	2 —
Summa	15 5	4 2	1 1	2 —	3 1	13 6	4 1	2 —	4 1	7 —	7 3	4 4	4 1	3 —	2 4	10 3	3 —	11 2	1 —	2 2	5 —	3 4	22 8

mar, Örebro, Vestmanlands, Vester-Norrlands och Jemtlands län samt 1 hvartdera af Stockholms stad och Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Hallands, Elfsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs, Gefleborgs och Vesterbottens län.

Dödsfall af *naturliga sjukdomar* (Tab. N:o 28, kol. 30) hafva gifvit anledning till 61 rättsmedicinska liköppningar, af hvilka 41 å män och 20 å qvinnor. I anseende till likets förvandling genom röta har dödsorsaken icke kunnat bestämmas i 6 fall.

Barnamord (Tab. N:o 28, kol. 34—41) voro 85 emot 101 under år 1873. Af de under året förekommande vållades 30 genom våldsam qväfning, 15 genom bristande vård, 10 genom yttre skador, 4 genom dränkning, 4 genom förgiftning samt 22 antagligen genom annans handaverkan, ehuru dödssättet icke kunnat bestämmas. Hos mödrar eller ammor i sängen funna döde, antagligen *ihjellegade*, gåfvo anledning till medikolegal förrättning i 8 fall. Af *naturlig sjukdom* aflidne späda barn gåfvo anledning till medikolegal förrättning i 10 fall. *Dödfödde* voro 19.

Undersökningar å *lefvande* personer (Tab. N:o 28, kol. 45—49) förekommo 22, nemligen för utrönande af föregången misshandels beskaffenhet och dess följder hos 15 män, för bestämmandet af kroppsligt helsotillstånd hos 3 män, för utrönande af sinnesbeskaffenhet hos 2 qvinnor samt af förutgånget hafvandeskap hos 2 qvinnor. Af undersökningar å *lemningar efter döde*, såsom ben och andra qvarlefvor, förekommo 5 fall samt å blodfläckar 3 fall.

De af medicinalfonden förskjutne kostnader för dessa rättsmedicinska undersökningar (Tab. N:o 28, kol. 52) uppgingo för året till ett belopp af 11,470 kronor 15 öre, oberäknadt t. f. rättskemistens aflöning.

Under året hafva till Kollegium inkommit 46 remisser, af hvilka 37 åtföljts af likdelar, tillvaratagna vid rättsmedicinska liköppningar och insända för undergående af rättskemisk undersökning, 9 af misstänkt giftigt ämne samt 3 af diverse redskap och föremål, hvilka ansetts vara behäftade med blodfläckar. Hvad remisserna med likdelarne beträffa, har undersökningen i 12 fall konstaterat närvaro af arsenik, i 2 af arsenik och koppar, i 5 af fri fosfor, i 1 af fri svafvelsyra, i 2 af cyanvätesyra och cyanföreningar, i 1 af kromsyra, i 1 af jern och koppar, i 1 af stryknin och i 1 af morfin. I 11 fall kunde genom undersökningen intet gift upptäckas. De såsom giftiga misstänkta ämnen innehöllo i 2 fall cyankalium, i 1 fosfor, i 1 kopparvitriol, i 1 finkelhaltig sprit försatt med eter. I 1 fall utgjordes de af diverse medikamenter, nemligen æther spirituosus camphoratus, Tinctura Lavandulæ aromatica, Morfinlösning och Bittermandelvatten. I 3 fall kunde genom undersökningen intet gift upptäckas.

Enligt hvad Tab. Litt. T[1] närmare utvisar, hafva antalet Tab. Litt. T[1]. *remitterade mål*[1]), som från vederbörande domstolar och andra myndigheter inkommit, för afgifvande af utlåtande i medikolegala frågor, under detta år uppgått till endast 42, under det att nästföregående år antalet deraf belöpte sig till 60. Af de under redovisningsåret inkomne, var från E. K. M:ts högsta domstol remitteradt ett dylikt mål, från hofrätterna förekommo tillsammans 4, från häradsrätterna 26 och från rådstufvurätterna 7; hvartill komma från E. K. M:ts Befallningshafvande 1 samt från vederbörande läkare och pastorer rörande med fallandesot behäftade personer, som åstundat träda i äktenskap, 3 fall.

Af de nämnde remisserna angingo 27 för brott tilltalade personers sinnesbeskaffenhet, 5 barnamord, 3 förgiftningar, 2 vanvård, 1 dödande misshandel och 1 medicinalpersons felaktiga förfarande.

[1]) Referent: Medicinalrådet Hallin.

7. Apoteksväsendet[1]). (Tab. N:o 29).

Tab. Litt. U[1]. Tab. Litt. U[1] lemnar en summarisk öfversigt af den farmaceutiska undervisningen, examina m. m., under år 1874. Deraf inhemtas, att 211 elever varit på apoteken anställde för att genomgå den lärotid, som författningarne föreskrifva; att 40 af dessa elever, hvar i sin ort, aflagt af Kollegium godkänd farma-

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Edling.

Tab. Litt. T[1]. *Till Sundhets-Kollegium för afgifvande af rättsmedicinskt utlåtande remitterade mål, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Dödande misshandel.	Barnamord.	Förgiftning.	Sinnesbeskaffenhet.	Fallandesot.	Vanvård.	Medicinalpersoners felaktiga förfarande.	Summa.
Från Högsta Domstolen	—	—	—	1	—	—	—	1
» Svea Hofrätt	—	1	—	1	—	—	—	2
» Göta Hofrätt	—	—	1	—	—	—	—	1
» Krigshofrätten	—	—	—	1	—	—	—	1
» Underdomstolar å landet	1	3	1	19	—	2	—	26
» » i städerna	—	1	—	5	—	—	1	7
» K. Maj:ts Befallningshafvande	—	—	1	—	—	—	—	1
» Vederbörande läkare och pastorer	—	—	—	—	3	—	—	3
Summa	1	5	3	27	3	2	1	42

cie-studiosi-examen inför behörige examinatorer; att 193 farmacie-studiosi och 126 provisorer varit å apoteken såsom biträden tjenstgörande, samt att 28 vid farmaceutiska institutet studerande farmaceuter inför Kollegium aflagt provisors- och apotekare-examen.

Af Inspektors läseårsberättelser för 1873—1874 och 1874—1875 inhemtas, att år 1874 voro vid farmaceutiska institutet inskrifna under vårterminen 75 farmaceuter, under höstterminen 68. Af dessa begagnade 46 undervisningen under båda terminerna, 51 endast en termin. Kalenderåret 1874 studerade således 97 farmaceuter vid läroverket. Provisors- och apotekareexamen aflades i Januari af 8, i Maj af 20, således tillsammans af 28. Till inträdesexamen i slutet af September anmälde sig 26 farmacie studerande, af hvilka 1 måste för sjukdom afgå och 12 blefvo underkända i matematik och 4 bland desse sistnämde äfven i kemi. Inom föreskrifven tid lyckades det dock 9 bland de underkända att genomgå kompletteringsexamen i nämnda ämnen. De nyinskrifne elevernas antal utgjorde sålunda 22. T. f. läraren i kemi D:r Wimmerstedt, som fått uppdrag att bestrida rättskemistbefattningen till kalenderårets slut, begärde och erhöll ledighet under höstterminen från sin plats vid institutet. Såsom vikarie för D:r Wimmerstedt förordnades Laboratorn A. Stahre, som med bibehållande af laboratorsbefattningen erhöll befrielse från åliggandet att undervisa i kännedomen om författningar rörande apoteksväsendet, hvilket åliggande öfvertogs af apotekaren Holmström.

Liksom under flera föregående år har apotekaren Cavalli öfverlemnat 150 kronor, att dermed för året tillöka räntan på det af honom stiftade stipendium, så att stipendiimedlen äfven detta år uppgått till 300 kronor. Denna summa har med Kollegii godkännande blifvit lika fördelad mellan två institutets elever: J. C. Cajander och C. E. Sjöberg.

Bland gåfvor, som kommit institutet till godo, må nämnas: En större globkarta, af prof. Sandahl; flera äldre årgångar af Journal f. prakt. Chemie, af t. f. Medicinalrådet Hamberg, samt en större samling blöt- och stråldjur af eleven E. Theel.

Apotekens antal och tillstånd. Genom Eders Kongl. M:ts nåd. Kung. d. 9 Sept. 1873 angående afskaffande af de så kallade säljbara apoteksprivilegierna och i sammanhang dermed genom nådig fastställelse af stadgar angående amorteringsfonden för apoteksprivilegier har en vigtig förändring inträdt i apotekens ställning. I följd af den åt innehafvare af säljbart privilegium lemnade rättighet att inom utgången af år 1874 anteckna sig till delaktighet i nämnde fond, hafva 94 apotek blifvit behörigen anmälda och af dem 84, efter undergången värdering, af fonden inlösta till nedanstående belopp, nemligen: Tab. Litt. V[1].

Tab. Litt. U[1]. *Öfversigt af den farmaceutiska undervisningen, examina m. m., år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7
Å apotek anställde farmacie studerande.			Farmacie-studiosi-examen aflades af	Vid farmaceutiska institutet studerande lärjungar.	Inför Kollegium aflades provisors- och apotekare-examen af	Å apotek biträdande provisorer.
Elever.	Studiosi.	Summa.				
211	193	404	40	97	28	126

Tab. Litt. V[1]. *Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd m. m., år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Förut befintliga apotek och deras natur.					Under året nyanlagda.		Vid årets slut befintliga apotek och deras natur.					Af dessa kontrollerades genom		Omsättning i besittningsrätten till apotek.			Beviljade, vid årets slut ännu ofullbordade apotek.	
S. k. säljbara.	Personela.	Filial-.	Medikaments-förråd.	Summa.	Personela apotek.	Medikaments-förråd.	Säljbara.	Personela.	Filial-.	Medikaments-förråd.	Summa.	Årsvisitationer.	Inspektioner.	Tilldelade personela privilegier.	Stadfästelse meddelad å öfverlåtne s. k. säljbara.	Summa.	Förut beviljade.	Under året beviljade.
120[1])	67[2])	15	15	217	—	1[3])	35[4])	153[5])	14[6])	16[6])	218	209	—	3	30	33	4[7])	6[8])

[1]) Deri inräknadt Norbergs apotek.
[2]) Deri inräknadt Drottningholms slottsapotek.
[3]) Torpa-Ramfall.
[4]) Se Tab. N:o 29, kol. 2.
[5]) » » » » 3. } Filialapoteket i Björnlunda har blifvit förändradt till personelt.
[6]) » » » » 4. }
[7]) Virum, Berg, Öfver-Kalix, Söderfors.
[8]) Avesta, Österåker, Gustafsberg, Flen, Stjernsund och Tumba.

		Kronor.
Apoteket	Lejonet i Stockholm	175,000.
»	Markattan i d:o	55,000.
»	Engeln i d:o	70,000.
»	Svanen i d:o	45,000.
»	Morianen i d:o	120,000.
»	Korpen i d:o	75,000.
»	Kronan i d:o	60,000.
»	Enhörningen i d:o	75,000.
»	Hjorten i d:o	60,000.
»	Gripen i d:o	75,000.
»	Phoenix i d:o	70,000.
»	i Södertelge	55,000.
»	i Sigtuna	12,000.
»	i Vaxholm	15,000.
»	Kronan i Upsala	120,000.
»	Gripen i Nyköping	35,000.
»	i Strengnäs	30,000.
»	i Mariefred	18,000.
»	i Malmköping	22,000.
»	i Linköping	97,000.
»	Östgöta Lejon i Norrköping	90,000.
»	Kronan i d:o	120,000.
»	i Söderköping	40,000.
»	i Skenninge	20,000.
»	i Vadstena	40,000.
»	i Kisa	32,000.
»	i Jönköping	100,000.
»	i Eksjö	40,000.
»	i Grenna	15,000.
»	i Vernamo	20,000.
»	i Vexiö	80,000.
»	i Ljungby	25,000.
»	i Kalmar	90,000.
»	i Vestervik	50,000.
»	i Vimmerby	40,000.
»	i Oscarshamn	47,000.
»	i Borgholm	5,000.
»	i Skogsby	20,000.
»	i Mönsterås	25,000.
»	i Högsby	15,000.
»	i Karlshamn	45,000.
»	i Ronneby	45,000.
»	i Kristianstad	125,000.
»	i Båstad	16,000.
»	Fläkta Örn i Malmö	125,000.
»	i Landskrona	75,000.
»	i Helsingborg	125,000.
»	i Trelleborg	45,000.
»	i Falkenberg	30,000.
»	Enhörningen i Göteborg	175,000.
»	Kronan i d:o	220,000.
»	Lejonet i d:o	65,000.
»	i Uddevalla	65,000.
»	i Venersborg	46,000.
»	i Alingsås	40,000.
»	i Borås	50,000.
»	i Ulricehamn	20,000.
»	i Åmål	18,000.
»	i Lilla Edet	15,000.
»	i Mariestad	40,000.
»	i Skara	33,000.
»	i Lidköping	50,000.
»	i Falköping	40,000.
»	i Hjo	11,000.
»	i Karlstad	120,000.
»	i Filipstad	50,000.
»	i Örebro	115,000.
»	i Askersund	30,000.
Apoteket	i Nora	45,000.
»	Hjorten i Vesterås	45,000.
»	Bäfvern i d:o	45,000.
»	i Falun	100,000.
»	i Hedemora	45,000.
»	i Säter	20,000.
»	Lejonet i Gefle	90,000.
»	i Söderhamn	100,000.
»	i Hernösand	65,000.
»	i Sundsvall	140,000.
»	i Östersund	110,000.
»	i Umeå	60,000.
»	i Skellefteå	75,000.
»	i Luleå	30,000.
»	i Piteå	40,000.
»	i Haparanda	30,000.
	Summa kronor	5,072,000.

Alla dessa apoteksprivilegier äro således hädanefter att betrakta såsom personela, och komma vid nuvarande innehafvares afgång att på sätt ofvannämnde kungörelse föreskrifver kungöras lediga till ansökning och ny apotekare tillsättas i den ordning, som i afseende på apotek med personliga privilegier finnes stadgad. Af Tab. Litt. V[1] inhemtas, att ett nytt medikamentförråd blifvit inrättadt i Torpa-Ramfall, samt att de säljbara apoteken voro 35, de personela 153, filialapoteken 14 och medikamentförråden 16. Hela antalet apoteksinrättningar i riket, vid 1874 års slut, var således 218, hvilket länsvis redovisas i Tab. N:o 29.

Inspektioner å apotek hafva under 1874 icke egt rum.

Öfver förrättade årsvisitationer hafva till Kollegium inkommit 209 protokoll, hvarur följande uppgifter torde böra meddelas: Den å samtliga apotek *tjenstgörande farmaceutiska personalen* utgjorde, oberäknadt apoteksinnehafvarne, af 530 personer, såsom af Tab. Litt. U[1] närmare visas. — Beträffande *apotekslokalerna* anföres, att apoteket i Södertelge blifvit flyttadt till ny och ändamålsenligt inrättad lägenhet; att inredningen i apoteksrummet blifvit dels förnyad dels förbättrad samt nya ståndkärl anskaffade på apoteken i Mariefred, Malmö (Fläkta Örn och Lejonet) och Karlskrona (Tre Kronor); att ny gräsvind och källare samt nytt laboratorium blifvit anordnade på apoteket i Höganäs; samt att större eller mindre reparationer blifvit verkställda på apoteken i Boxholm, Falköping, Vimmerby, Örebro, Mora och Nyköping (Gripen). Under året hafva apoteket i Alfta och medikamentförrådet i Grangärde blifvit genom vådeld förstörda. Apoteksrummet i Halmstad anses vara för rörelsen otillräckligt. — Ganska ofta saknas uppgift om de kunskaper, som *eleverna* innehaft vid inträdet i yrket; äfven har vederbörligt kontrakt sällan med dem blifvit upprättadt. En apotekselev fanns anställd på ett af medikamentförråden, der en elevs undervisning måste blifva i flera hänseenden högst ofullständig. — *Signaturerna* hafva på några apotek varit dels mindre tydliga dels oriktiga, isynnerhet beträffande veterinärläkemedel. — *Recepturvågen* på Drottningholms apotek var oduglig och *justeringsvågen* på Skellefteå apotek kunde ej af visitator godkännas. *Vigterna* hafva, med högst få undantag, befunnits vara vederbörligen omjusterade; en och annan af *småvigterna* har dock saknats. — Af *qvarhållna recept* har ett och annat påträffats ostämpladt eller utan taxantens namnteckning. — *Laboratorierna* i Östhammar och Vernamo hafva befunnits i otillfredsställande

skick. Sandkapell saknades på ett apotek; på ett annat begagnades laboratorium till packbod. — På 5 apotek har antalet *siktar* varit ofullständigt, eller anmärkning förekommit mot deras beskaffenhet. — *Arsenikförrådet* har varit riktigt förvaradt. På 2 apotek fanns arseniken endast pulveriserad. Redogörelsen i några protokoll ofullständigt intagen.

Handeln med arsenik å rikets apotek har enligt Kollegii ombudsmans deröfver förda kontroll och i enlighet med vederbörande läkares uti årets apoteksvisitationsprotokoll gjorda anteckningar visat följande förhållande:

Behållning från år 1873	1,728	skålp.	61	ort	49	korn.
Tillkommet under år 1874	10,288	»	38	»	97	»
Summa	12,017	skålp.		»	46	korn.
Utlemnadt under år 1874	10,412	»	47	»	16	»
Behållning till år 1875	1,604	skålp.	53	ort	30	korn.

De största qvantiteter arseniksyrlighet, som under året tillkommit, utgjorde i Stockholm å apoteket Svan 645 skålp., Gripen 24 skålp., Hjorten 23 skålp., Nordstjernan 8 skålp.; Sala 234 skålp., Norrtelge 21 skålp., Göteborg, Enhörningen 23 skålp., Ekeberga 9,127 skålp., Malmö, Fläkta Örn 28 skålp., Lund, Svanen 30 skålp., Hessleholm 15 skålp., Eslöf 15 skålp. Vid 158 apotek hade ingen arsenik tillkommit och vid 40 apotek hade ingen utlemnats; vid 27 apotek öfverstiga de utlemnade qvantiteterna icke 1 ort. Största qvarliggande qvantiteterna funnos i Stockholm å apoteket Gripen 174 skålp., Enhörningen 27 skålp., Korpen 13 skålp., Svan 12 skålp.; Filipstad 33 skålp., Örebro 50 skålp., Köping 21 skålp., Upsala, Kronan 110 skålp., Upsala, Lejonet 460 skålp., Göteborg, Lejonet 21 skålp., Söderköping 43 skålp., Vadstena 26 skålp., Kisa 20 skålp., Vestervik 48 skålp., Jönköping 39 skålp., Halmstad 45 skålp., Laholm 85 skålp., Kristianstad 58 skålp., Cimbrishamn 22 skålp., Åby 53 skålp., Lund 20 skålp., Ystad 31 skålp., Hörby 93 skålp., Visby 28 skålp. o. s. v.

Rörande läkemedlens beskaffenhet, beredning och förvaring hafva förekommit anmärkningar, af hvilka en del här torde böra framhållas: Acidum nitricum, Acidum hydrochloratum, Æther, Æther spirituosus, Chloroformium af origtig egentlig vigt; Oxidum magnesicum leve och Sulphas chinicus icke fullt profhaltiga; Phosphorus förvarad i materialkammaren och icke omsluten med kärl af jernplåt; Iodum utan föreskrifven öfverbindning; Tartras stibico-kalicus arsenikhaltig; Sulphas natricus i öppen dragläda; Unguentum Hydrargyri illa beredt; Opium depuratum samt åtskilliga torra extrakter sammanbakade i följd af oriktig förvaring; flere droger, hvaraf enligt farmakopéns föreskrift förrådet bör hvarje år förnyas, hafva befunnits förlegade och odugliga.

Visitatorernas *omdöme* om apotekens tillstånd har visserligen i allmänhet varit fördelaktigt. Dock har förhållandet på åtskilliga apotek varit mindre tillfredsställande, så att erinringar och förständiganden blifvit af Kollegium beslutade, och gäller detta isynnerhet om apoteken i Ekeberga och Ström, der flere vigtiga anmärkningar förekommit. Hos Justitie-Kanslersembetet har Kollegium under året anmält två apotekare för visad uraktlåtenhet att vara försedda med läkemedel af behörig beskaffenhet.

Från följande 4 apotek hafva icke visitationsprotokoll för 1874 inkommit, nemligen från apoteket i Råneå derföre att vid innehafvarens entledigande medikamenthandeln derstädes upphörde den 5 Juni; från apoteken i Undersåker och Askersund samt från medikamentförrådet vid Dalarö till följd af vakans i läkarebefattningen inom de respektive distrikten.

Under år 1874 har Eders Kongl. Maj:t bifallit inrättande af medikamentförråd i Torpa-Ramfall, Avesta, Österåker, Gustafsberg, Flen, Stjernsund och Tumba. Genom nåd. bref d. 1 Maj har Eders Kongl. Maj:t icke funnit skäl bifalla en af Styrelsen för apoteksprivilegiernas amorteringsfond gjord hemställan derom att, när af fonden blifvit inlöst apoteksprivilegium, som eges af bolag, dylikt privilegium må sedan privilegie-innehafvaren frånträdt apoteket, öfvertagas af annan delegare i bolaget. Enligt nåd. bref d. 4 Aug. har apotekaren Schelins ansökan om rättighet att för sitt egande apotek i Vingåker ingå såsom delegare i amorteringsfonden blifvit afslagen. Enligt nåd. bref d. 21 Aug. har apotekaren C. M. Gyllenhammars enka erhållit tillstånd att till d. 1 Januari 1876 utöfva apoteksrörelse i Leksand. Genom nåd. bref d. 6 Nov. har Eders Kongl. Maj:t tillåtit att filialapoteket i Daga härad förändras till ett sjelfständigt apotek med personligt privilegium.

Uppå derom af apoteksinnehafvare gjorda underd. ansökningar har Eders Kongl. Maj:t funnit skäligt stadga förpligtelse för blifvande efterträdare till följande personliga apoteksprivilegier att vid dessas öfvertagande inlösa apotekens fullgoda varulager och inventarier, nemligen för apoteken i Hammarby och Tierp.

Följande apotek och medikamentförråd hafva under året blifvit afsynade, af Kollegium godkända och till begagnande för allmänheten öppnade, nemligen Delsbo d. 21 Januari, Jemshög d. 9 April, Slite d. 9 Juni, Lycksele d. 3 Sept., Torpa-Ramfall d. 8 Oktober och Ödeshög d. 30 Dec.

Privilegier å personela ledigblifna apotek hafva genom Kongl. resolutioner under året tilldelats följande apotekare: A. C. Landgren å apotek i *Slite* d. 20 Febr., J. N. Rosén å apotek i *Ödeshög* d. 18 Sept. och A. Hedvall å apotek i *Råneå* d. 2 Okt.

Stadfästelse å besittningsrätten till öfverlåtna privilegier å s. k. säljbara apotek har Eders Kongl. Maj:t behagat låta utfärda för följande apotekare: C. K. Strömberg å apotek i Vaxholm d. 16 Januari, A. Wærnbaum å apoteket Ugglan i Stockholm d. 23 Januari, W. Sundblad å apoteket Lejonet i Upsala d. 23 Januari, H. M. Lind å apotek i Borås d. 13 Mars, T. J. G. Göransson å apotek i Falun d. 27 Mars, A. Lehman å apoteket Gripen i Stockholm d. 17 April, A. W. Koræn å apotek i Eskilstuna d. 1 Maj, A. H. Kronberg å apotek i Strengnäs d. 15 Maj, E. C. Fahlander å apotek i Nora d. 21 Maj, C. H. Mörner å apoteket Kronan i Norrköping d. 29 Maj, K. L. Hæger å apotek i Trelleborg d. 19 Juni, O. G. Hasselström å apotek i Eksjö d. 19 Juni, O. E. Centervall å apotek i Båstad d. 10 Juli, J. S. S. Liljedahl å apoteket Kronan i Göteborg d. 24 Juli, G. A. Walin å apotek i Oskarshamn d. 31 Juli, A. Wiberg å apotek i Vestervik d. 31 Juli, F. G. Lundgren å apotek i Lindesberg d. 31 Juli, A. Dahlander å apoteket Kronan i Stockholm d. 28 Aug., J. F. Schartau å apotek i Sigtuna d, 11 Sept., J. C. V. Drake å apotek i Nora d. 18 Sept., O. Wollin å apotek i Kalmar d. 2 Okt., O. Pettersson å apotek

i Umeå d. 2 Okt., J. R. Wimmermark å apoteket Korpen i Stockholm d. 9 Okt., J. T. Blom å apotek i Lilla Edet d. 16 Okt., B. G. J. Cavalli å apotek i Sköfde d. 16 Okt., C. F. A. Afzelius å apotek i Söderhamn d. 20 Nov., C. N. Kant å apotek i Luleå d. 20 Nov., P. H. J. Borg å apotek i Örebro d. 27 Nov., K. Hörnfeldt å apotek i Hernösand d. 27 Nov. och C. G. Wannberg å apotek i Östhammar d. 30 Dec.

Tab. Litt. X[1]. Tab. Litt. X[1] uppgifver försäljningspriset å alla de apoteksprivilegier, som genom köp under år 1874 öfvergått till ny egare.

Medikamentförråd. Kollegium har uppdragit åt nedannämnde apoteksinnehafvare att hålla medikamentförråd, nemligen: C. K. Strömberg (Vaxholm) d. 27 Juli i Österåker; F. G. Lundgren (Lindesberg) d. 14 Aug. i Ramsberg; S. J. Svensson (Malmköping) d. 18 Sept. i Flen; G. Julin (Hedemora) d. 6 Nov. i Avesta; N. W. Ahlström (Södertelge) d. 11 Nov. i Tumba; J. Braconier (Stockholm) d. 16 Nov. i Gustafsberg.

Under år 1874 hafva följande författningar rörande apoteksväsendet blifvit utfärdade, nemligen d. 2 Febr. (Sv. Förf.-Saml. N:o 6) Sundh.-Kollegii Kung. ang. af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställd Laborations-Taxa; d. 16 Febr. Sundh.-Kollegii Cirkulär till apotekarne i riket beträffande vissa vid läkemedels försäljning förekommande missbruk; d. 4 April Sundh.-Kollegii Cirkulär till apotekarne i riket angående giftiga eller häftigt verkande läkemedels utlemnande efter läkares recept; d. 9 Nov. (Sv. Förf.-Saml. N:o 85) Sundh.-Kollegii Kung. ang. af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställd Medicinal-Taxa; och d. 25 Nov. (Sv. Förf.-Saml. N:o 95) Sundh.-Kollegii Kung. ang. af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställd Veterinär-Medicinal-Taxa.

Medikamentsräkningar för år 1874, hvilka hittills granskats i Kollegium, hafva utgjort ett antal af 1,247 stycken, uppgående till ett sammanräknadt belopp af 188,308 kronor 19 öre. På 172 räkningar hafva afdrag för misstaxering gjorts till ett sammanlagdt belopp af 424 kr. 37 öre.

---

8. Veterinärväsendet[1]). (Tabb. N:ris 30—31).

Vid *Veterinärinstitutet* var antalet elever vid årets början 16 och under året tillkommo 2, hvadan tillsammans 18 elever varit vid institutet inskrifne. Af dessa aflade *en* fullständig veterinärexamen, hvarförutom en dansk veterinär undergick förhör vid institutet för vinnande af legitimation. Uti hofslagarekonsten hafva 23 personer erhållit undervisning, deraf 8 lärlingar utexaminerades såsom hofslagare, 8 afgingo utan examen och 7 hade vid årets slut icke afslutat kursen. Uti *beslagssmedjan* hafva under året blifvit utförda 21,734 beslag, deraf 19,206 nya hästskor underlades, 1,992 omlades, 536 fästades och 250 guttaperka-hästskor samt en mängd särskilda beslag för fel och sjukdomar i hofvarne hafva blifvit använda.

[1]) Referent: Medicinalrådet Hallin.

Af Tab. Litt. Y[1], som utvisar institutets verksamhet Tab. Litt. Y[1]. såsom sjukvårdsanstalt för husdjur, inhemtas, att 22 djur qvarstodo å sjukstallen från år 1873 och 1,122 djur blifvit under året intagna. Af dessa hade 880 tillfrisknat, 87 afgingo förbättrade, 31 såsom oförbättrade, 90 hade dött, 33 blifvit dödade och 23 qvarstodo till år 1875. Å *polikliniken* hafva 2,690 djur blifvit behandlade och å den *ambulatoriska kliniken* 1,614 djur, så att tillsammans 5,448 husdjur under året varit föremål för elevernas undervisning i praktisk sjukvård.

Vid *Veterinärinrättningen i Skara* funnos vid årets början 6 elever, af hvilka under året 5 afgingo utan examen, så att vid årets slut fanns 1 elev. Ehuru genom Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 11 Oktober 1872, blifvit beviljadt, att elever, som vid inträdet till läroverket egde erforderliga förkunskaper, fingo af-

---

Tab. Litt. X[1]. *Öfversigt af priset å öfverlåtna apoteksprivilegier, år 1874.*

1	2	1	2
Öfverlåtna apoteksprivilegier.	Priset derå: Kronor.	Öfverlåtna apoteksprivilegier.	Priset derå: Kronor.
Apoteket Korpen i Stockholm	80,000	Apoteket i Trelleborg	45,000
» Kronan i d:o	65,000	» Kronan i Göteborg	175,000
» Ugglan i d:o	90,000	» i Borås	65,000
» Nordsjernan i d:o	175.000	» i Lilla Edet	15,000
» i Sigtuna	12,000	» i Sköfde	50,000
» i Östhammar	20,000	» i Örebro	115,000
» Lejonet i Upsala	85,000	» i Lindesberg	25.000
» i Strengnäs	37,000	» i Nora, såldt d. 11/4	58,000
» i Eskilstuna	80,000	» D:o » 14/6	45,000
» Kronan i Norrköping	140,000	» i Arboga	60,000
» i Eksjö	40,000	» i Falun	103,000
» i Kalmar	90,000	» i Söderhamn	100,000
» i Vestervik	65,000	» i Hernösand	65,000
» i Oskarshamn	55,000	» i Umeå	60,000
» i Båstad	16,000	» i Luleå	40,000

lägga afgångsexamen, omfattande alla vid denna läroanstalt inhemtade kunskapsämnen, hvarigenom sålunda utexaminerad elev berättigades till åtnjutande af alla de förmåner, som tillkomma landets öfrige veterinärer, utom den af kompetens till veterinärtjenster med lön af statsmedel, så hafva dock dessa förmåner icke förmått locka någon yngling, som innehaft nödiga förkunskaper, motsvarande dem vid afgång från 5:te klassen af elementarläroverk, att under året söka inträde vid läroverket, och någon afgångsexamen har ej heller under året derstädes varit aflagd. För att bildas till smeder och hofslagare har instruktions-smeden i sin tjenst haft 6 arbetare, hvarförutom 6 by- eller sockensmeder under ett par veckors tid erhållit undervisning i rationel hofbeslagskonst.

Tab. Litt. Z¹. Af Tab. Litt. Z¹, som utvisar inrättningens verksamhet som sjukvårdsanstalt, inhemtas att från 1873 qvarstodo 2 sjuka hästar och under året blifvit emottagne 309 djur, hvaraf 229 hästar, 51 nötkreatur, 10 får, 13 svin, 4 hundar och 2 kattor. Å polikliniken voro behandlade 767 djur och af inrättningens elever hafva utom inrättningen blifvit behandlade 698 djur.

Af *sjukdomar* förekommo hos de å inrättningen under året behandlade djur bland andra, *hos hästar:* 5 fall af tyfus, 32 fall af qvarka, 20 fall af qvickdrag, 1 fall misstänkt för rots, 76 fall af halsinflammation, 58 fall af kolik; *hos nötkreatur:* 2 fall af elakartad katarrhalfeber, 1 fall af tuberkulos, 1 fall af trumsjuka, 10 fall af indigestion, 12 fall af preputialröta och 15 fall af inflammation i luftrörsgrenarne; *hos får:* 2 fall af tyfus och 3 fall af inflammation i luftrörsgrenarne; *hos svin:* 1 fall af hjernkongestion. Se Tab. Litt. Ö¹. Tab. Litt. Ö¹.

Med afseende å *veterinärernas antal och verksamhet*, så har, i enlighet med till Kollegium inkomna uppgifter, deras antal år 1874, såsom Tab. N:o 30 närmare utvisar, uppgått till 170, Tab. N:o 30. deribland 28 läns-veterinärer, 43 regements- och sqvadronshästläkare, 3 stuteri-hästläkare samt 96 af kommuner, enskilde eller vid landtbruksinstitutet anstälde veterinärer.

Till Kollegium hafva årsberättelser inkommit från 58 veterinärer, hvaraf hufvudsakligen inhemtas följande rörande husdjursskötseln och om de lokala förhållanden, som inverkat på helso- och sjukdomstillståndet bland husdjuren under året:

Stockholms län. Hästafveln inom länet har visat gynsamma tecken till framåtskridande, såväl med afseende på hästarnes beskaffenhet som deras antal. Mera noggranhet iakttages vid valet af afvelsdjur än förr var händelsen, och härvid torde de af allmänna medel utgående prisbelöningarne för uppvisade, prisgiltiga djur äfvenledes blifva af stort värde. Helsotillståndet bland husdjuren inom länet har under året varit medelmåttigt godt och några farsoter eller smittosamma sjukdomar hafva ej varit gängse. Bland hästar hafva lidanden i respirationsorganerna varit ganska allmänna, isynnerhet qvarka och qvickdrag (lungemfysem);

Tab. Litt. Y¹. *Å Veterinärinstitutets i Stockholm kliniker vårdade eller besigtigade husdjur, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Stationär klinik.									Poliklinik.	Ambulatorisk klinik.	Summa.
	Qvarstående från 1873.	Intagne å sjukstallen.	Summa vårdade.	Friske.	Förbättrade.	Oförbättrade.	Döde.	Dödade.	Qvar till 1875.			
Hästar	11	766	777	651	48	19	32	16	11	1,487	205	2,469
Nötkreatur	—	44	44	41	1	—	2	—	—	11	1,062	1,117
Får och Getter	4	—	4	—	—	—	—	1	3	—	173	177
Svin	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	130	131
Hundar	7	303	310	183	38	11	53	16	9	1,066	23	1,399
Kattor	—	2	2	—	—	—	2	—	—	121	—	123
Foglar	—	7	7	5	—	1	1	—	—	4	21	32
Summa	**22**	**1,122**	**1,144**	**880**	**87**	**31**	**90**	**33**	**23**	**2,690**	**1,614**	**5,448**

Tab. Litt. Z¹. *Å Veterinärinrättningens i Skara kliniker vårdade och besigtigade husdjur, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Stationär klinik.									Poliklinik.	Summa.	Af inrättningens elever vårdade och besigtigade husdjur utom inrättningen.
	Qvarstående från 1873.	Emottagne å sjukstallen.	Summa.	Friske.	Förbättrade.	Oförbättrade.	Döde.	Dödade.	Qvarstående sjuka djur till 1875.			
Hästar	2	229	231	202	18	2	6	1	2	643	874	268
Nötkreatur	—	51	51	45	4	2	—	—	—	112	163	398
Får	—	10	10	8	—	—	2	—	—	2	12	6
Svin	—	13	13	13	—	—	—	—	—	1	14	24
Hundar	—	4	4	2	1	—	1	—	—	6	10	2
Kattor	—	2	2	2	—	—	—	—	—	1	3	—
Foglar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—
Summa	**2**	**309**	**311**	**270**	**23**	**4**	**9**	**1**	**2**	**767**	**1,078**	**698**

bland nötkreatur hafva blodstallning (Hæmaturi) och aborter förekommit ganska ofta uti särskilda delar af länet samt hos svinkreaturen spridda fall af rödsjuka (Tyfus). (*Areschoug*).

Norrtelge distrikt. Till följd af kall och stormig väderlek samt ringa nederbörd under början af sommaren blef höskörden, isynnerhet på högt belägna marker, knappast mera än hälften emot föregående år. Det fortfarande intresset för ladugårdsskötseln, på grund af de allt jemt stegrade prisen på mejeriprodukter, hafva dock afhållit djuregarne från att i någon betydande grad förminska kreaturstocken.

Åt hästafvelns förbättring egnas behörig uppmärksamhet och under året har den första allmänna utställning af hästar inom distriktet hållits på Broby egendom i Söderby Carls socken. Af länets Hushållningssällskap hafva tvenne hingstar af norsk ras blifvit inköpta och stationerade på egendomarne Östanå och Krusenberg. Af nötkreatur hafva åtskilliga goda afvelsdjur blifvit anskaffade, hvaribland må nämnas en liten stam af 12 qvigor och en tjur af Oldenburgerras, inköpt af egaren till Steninge på den stora landtbruksutställningen i Bremen. — Någon smittosam sjukdom bland husdjuren har icke inom distriktet förekommit och bland sjukdomar hos hästar har qvarka varit mest gängse inom mellersta och södra delarne af Roslagen; inalles hafva 325 sjukdomsfall förekommit, hvilka alla återgått till helsa. (*Carlström*).

Södermanlands län. Hornboskapsskötseln njuter här allt mer och mer uppmärksamhet, äfven hos den mindre jordbrukaren; den underlättade afsättningen af ladugårdsprodukter, som de större mejerierna och mjölkuppköpningsställen bereda, samt det höga pris produkterna numera betinga, mana ock flitigt härtill. Den knappa tillgången på hö har emellertid föranledt nedsättning af kreatursbesättningarne på många ställen, synnerligast hos den mindre jordbrukaren, som ännu ej inser fördelen af att använda säd till kreaturens utfodring. Till hästafvelns förbättrande hafva enskilda föreningar inom länet egnat sina krafter, men mycket återstår ännu att göra och denna gren af husdjursafveln står nära nog på samma punkt som fordom. De höga priserna på hästar gifva dock förhoppning om en ändring härutinnan.

Helsotillståndet bland husdjuren har i allmänhet varit godt, ehuru qvarka bland hästar och blodstallning (Hæmaturi) hos nötkreaturen voro ganska allmänna under våren och början af sommaren. (*Norin*).

Inom Nyköpings distrikt förekom under året benmjukhet (Osteomalaci) hos nötkreaturen å Väderbrunns egendom, der den äfven förut varit gängse nästan hvarje år, ehuru till mindre grad. Djuren visa ett sådant begär att gnaga trä, att inom några dagar krubborna varit totalt förtärda. Redan hos spädkalfvar visar sig begäret att gnaga trä, men hvarken de unga djurens kroppsutveckling eller mjölkafkastning hos de fullvuxne synes varit synnerligt hämmad genom sjukdomen. Mjölkafkastningen under året har nämligen varit 846 kannor pr ko. Alla medel som blifvit rekommenderade mot nu nämnda sjukdom hafva varit försökta, men endast medfört ringa förbättring. Vidare förekom inom distriktet fall af kalfningsfeber (Febris puerperalis), som antages härröra af ymnig utfodring och brist på kroppsrörelser straxt före och efter kalfningen, samt fall af blodstallning (Hæmaturi). Behandlingen af sistnämnda sjukdom bestod i Pyroleum petræum och Aetheroleum terebinthinæ af hvardera 10 gram, Oleum Crotonis extractum 50 centigram samt Oleum Lini 800 gram, som ingifvits på en gång. Vanligen har *en* sådan dos varit för ändamålet tillräcklig. (*Tyselius*).

Inom Björkviks distrikt har årets skörd ej till qvantiteten uppgått mot föregående, ehuru den till qvaliteten öfverträffat dem. Foderbrist har ock förekommit på mindre gårdar och hemman, så att folket nödgats fara långa vägar för att uppköpa halm från herrgårdar, hvilka haft riklig tillgång derpå samlad i stackar sedan flera år tillbaka. Råg har under vintern ganska mycket blifvit använd såsom fodermedel, alldenstund priset på hafre icke allenast uppgått till, utan stundom öfverstigit rågprisen.

Hvarje torpare och backstugusittare har, i förlitande på fortvaron af de goda åren och rika skördarne ökat sitt kreatursantal. Realisationen af dem som öfversteg antalet, hvilka med årets skörd kunde framfödas äfven under vintern, gick ej så lätt, hvarföre kreaturen på många ställen blifvit "svältfödda". På de större egendomarne hafva, i förhållande till föregående år, ett mindre antal kreatur blifvit gödda, hvaremot mjölkkornas antal ökats genom inköp från Småland. Dessa djur äro, ehuru af ringa storlek, ganska goda såsom mjölkkor. — Af den holländska rasen förekommer en stam af 40 djur på Åkerö — den s. k. Åkerö-rasen. Stamdjuren inköptes från Holland 1838 af dåvarande egaren till Åkerö, Direktör Arvidsson. Djuren äro svart- och hvitfläckiga, och vanligen är midten af kroppen beklädd med hvita hår i form af ett bälte, samt liknar sålunda Lakenfell-boskapen i Holland.

Den blida och vackra väderleken under hösten lemnade tillfälle till betesfodring samt underlättade derigenom vinterfodringen, men vattentillgången var under senare delen af året ringa och otillräcklig. Långa vägar måste man på många ställen forsla vatten till kreaturen. På flera egendomar gjordes under hösten försök att genom Svenska jordborrningsbolagets försorg erhålla brunnar, utan att dock på något ställe erhålla lyckligt resultat.

Ännu har ej allmogen inom vissa trakter af distriktet kunnat öfvertygas om nyttan och nödvändigheten af att bereda nötkreaturen frisk luft och rörelse under vintern, men äfven på en del herrgårdar släppas ej kreaturen ut under vintern, hvarföre äfven tuberkulos florerar på dessa ställen och prolaps af uterus och vagina äro allmänna. — Sjukligheten bland husdjuren har under förra delen af året varit betydlig, men under senare delen ringa. Allmännast förekommo lungröta (Pleuropneumonia typhosa) hos hästar, rödsot hos kalfvar, elakartad katarrhalfeber hos den fullvuxna nötboskapen, äfvensom blodstallning och aborter hos samma djurslag samt tyfus hos svin.

Såsom bevis på råhet och djurplågeri anföres en egendomlig operation som än i dag utföres af befolkningen inom skogsbygden. Om en stut vid tämjningen anströnges för mycket och derigenom ömmar starkt för oket, anses den i manken hafva "ett ben mer än andra oxar". Detta inbillade ben kallas "okben" och måste genom operation förstöras. Operationen tillgår sålunda, att stuten sättes i par med en liflig och kraftfull oxe. Vid sjelfva oket, som skall uppbäras af stuten, fästes en stark stör. Sedan spännas djuren för ett åkdon och köras så fort som möjligt, hvarvid stuten styres emot en husknut eller fritt stående föremål då den vanligen störtar, blödande ur näsa och mun samt dukar under eller efter några månaders stillastående hemtar sig. (*Billström*).

Inom Daga och norra delen af Rönö distrikt har nötboskapsskötseln under året betydligt skridit framåt. Den holländska rasen, som blifvit införd till Erikslund, har derifrån blifvit spridd till nästan hvarje stor gård, men de holländska tjurarne kunna ej länge användas till afvel, emedan de snart blifva för tunga för ortens små kor. Rasen har lemnat godt resultat såväl med afseende på mjölk- som köttproduktion.

Helsotillståndet har under årets lopp ej märkbart påverkats af väderleken, då de uppträdande sjukdomarne och antalet deraf varit ungefär lika under alla årstiderna, likväl förekommo bröstsjukdomar och halsinflammationer något allmännare under hösten.

Arsenik har under årets lopp, dels genom recept, dels direkt utlemnats till en mängd af 250 gram hvaröfver emottagarnes qvitto förvaras. (*K. Cederberg*).

Östergötlands län. Inom Linköpings distrikt var fodertillgången klen, men fodret af god beskaffenhet; under höstmånaderna var väderleken ovanligt gynsam för växtligheten hvarföre så väl betesmarker som rågbrodden ganska länge betades och foderbristen till en del afhjelptes. — Inom länet äro tvenne föreningar bildade till arbetshästafvelns befrämjande, nämligen Linköpings- och Memming-Skärkinds hingstföreningar. Under våren 1872 inköptes trenne hingstar hvilka under samma år hvardera betäckte omkring 40 ston. Fölen efter dessa hingstar hafva en stark kroppsbyggnad och synas blifva särdeles lämpliga som arbetshästar.

Under de senaste åren har ladugårdsskötseln blifvit förbättrad, hufvudsakligen derigenom att mejeriprodukterna betingat höga priser och ladugårdshus hafva antingen blifvit nybyggda eller reparerade, så att de genom rymlighet och inredning fullkomligt motsvara tidens fordringar.

Af smittosamma sjukdomar hafva rots och godartad beskällaresjuka förekommit hos hästar. För öfrigt hafva fall af qvarka, tyfus, mugg, katarrher i respirations-organerna, kolik, diarrhé och hofskador varit allmänna. (*Möller*).

Inom Finspångs distrikt har sjukligheten varit ringa, beroende af den goda fodertillgången och äfven af den mera omsorgsfulla skötsel som numera egnas kreaturen. Till Finspångs bruk hafva under året 40 qvigor af Angler-ras blifvit inköpta från Slesvig och dessa synas nu, sedan de hunnit vänja sig vid klimat och ortförhållanden, trifvas synnerligen väl. — Sedan Pålsboda-Finspångs jernväg blifvit färdig har distriktet blifvit ökadt med Emma, Boo och Svennevads socknar af Örebro län. (*Nyblad*).

Inom Vikbolandets distrikt hafva under det tilländalupna året inga förändringar med afseende å skötseln och vården af husdjuren inträffat. Endast det torde böra anmärkas, att den för landets starka och härdiga hästras så förderfliga korsningen med utländska raser i betydlig mån aftagit, emedan jordbrukarne börjat inse det opålitliga i detta förfaringssätt, isynnerhet klagar allmogen öfver att deras hästar under senare åren förlorat, om ej i värde på marknaden, så dock i kraft och uthållighet. Då deras hästar förr kunnat draga lass af likaså stor tyngd, som de i norra Upland, i Dalarne, Vestmanland med flera provinsers bergslager uppfödda hästar, eller 4, ända till 7 skeppund på hvarje djur, anse de nu 4 skeppund vara ett lagom tungt lass för ett par hästar, och detta oaktadt östgöten dels utfordrar sina djur både rikligare och kraftigare än djuregarne i nämnda bergslager, dels sköter dem mera omsorgsfullt. (*Walter*).

Jönköpings län. Åt ladugårdsskötseln egnas hvarje år mer och mer omsorg; hvad man förut ansåg såsom ett nödvändigt ondt, har nu blifvit en ganska rik inkomstkälla. Kreaturen fodras och vårdas mera omsorgsfullt, ty man finner att det lönar sig. Såsom orsak till detta glädjande förhållande torde bland annat böra räknas den på senare tiden inom mjölkhushållningen införda ismetoden.

Betesmarkerna inom Jönköpings distrikt äro i allmänhet rätt goda, ehuru de ingalunda kunna sägas vara tillräckliga för den tid de begagnas, nämligen från tidigt på våren till sent på hösten.

Vid den i Nässjö anställda utställning och prisbelöning af hästar utdelades särskildt af Hushållnings-sällskapet anslagna medel, 300 kronor för 1—3-åriga stoföl samt för betäckta 4-åriga ston, enär man ansett att den enskilda hästafveln derigenom skulle i högre grad befordras, än genom de pris, som af de förenade stats- och landstingsmedlen utdelas för unghästar. För att underlätta uppvisandet af allt hvad länet kan ega värderikt af hästar, har Hushållnings-sällskapet till vederbörande myndighet hemställt att Nässjö icke för kommande år måtte bibehållas såsom lokal för hästutställningarne, utan att desamma må ega rum på 3 särskilda ställen, nämligen i Jönköping, Eksjö och Vernamo. (*Hedvall*).

Kalmar län. Väderleksförhållandena voro ej synnerligt gynsamma för årsväxten. Då kreaturen under vårtiden sällan äro feta utan skola "repa sig" på betet kunde detta nu, då våren var torr och kall, icke synnerligt upphjelpa djurens hull, och följden visade sig ock, i det att benskörhet uppträdde hos nötkreaturen på gårdar, der den förr aldrig visat sig. Skörden af säd och rotfrukter torde få anses utfallit under medelmåttan. Af foderväxter lemnade de naturliga ängarne en tredjedel och de odlade fälten knappt hälften af den vanliga afkastningen. På husdjurens helsotillstånd har väderleken ej varit af så menlig inverkan, som man kunnat förmoda; inga smittosamma sjukdomar uppträdde såsom farsot. — Kreatursskötseln gör i allmänhet små och långsamma framsteg. I allmänhet finner man dessa endast på de större gårdarne, ehuru ej kan nekas att äfven egare af mindre jordbruk börjat finna med fördel förenadt att egna någon större uppmärksamhet vid kreatursskötseln och mejerihandteringen, men flertalet bland dem vidhålla dock det gamla s. k. svältningssystemet, med afseende å nötkreaturen. Hästafveln utgör härifrån ett glädjande undantag, i det man nu, mera allmänt än förr, börjat att uppföda hästar inom distriktet, men der dock många odugliga fölston och beskällare finnas att utgallra och efter ortens förhållande lämpliga afvelsdjur i stället böra införas. Orsaken till det ökade uppfödandet af hästar kan sökas uti tvenne förhållanden, det minskade antalet hästar på Öland, som förr försåg trakten med dessa djur, samt det nya premieringssystemet. Vid 1874 års slut underhöllos 806 hästar mindre på Öland än under föregående året. Största delen från Öland utförda hästar hafva förts till Jönköpings län och Norrland, för att användas vid skogskörslor.

Bland sjukdomar hos husdjuren hafva 3 fall af mjeltbrand (Anthrax) hos nötkreatur förekommit och rödsjuka bland svin-

kreaturen var under hela året gängse. Godartad beskällaresjuka uppträdde med några fall på Öland. (*C. Adén*).

Gotlands län. Till hästafvelns befrämjande har den af länsveterinären föreslagna åtgärd blifvit vidtagen, att endast sådane ston, som af sakkunnige blifvit granskade och befunna tjenliga till afvel, fått betäckas af Hushållnings-sällskapets hingstar. Till besigtningsmän för året voro länets båda veterinärer utsedde, hvilka på sällskapets bekostnad på bestämda ställen besigtigade till afvel afsedda ston och deröfver utfärdade intyg. Som ytterligare medel till förbättrande af hästafveln inom länet kan ytterligare nämnas, att Hushållnings-Sällskapet inköpt ett antal exemplar utaf en af Länsveterinären *E. Schong* utgifven skrift: "Handledning i hästskötseln" för att utdelas inom länets kommuner. För bibehållande af Gotlands små skogshästar (Russ), hvilken ras hotar att inom kort utdö, har länsveterinären tagit initiativ till bildande af en förening med syfte att genom förbättring af den gotländska skogshästen göra denna ras begärlig på den utländska marknaden. Enligt planen för denna förenings verksamhet skulle en mindre stam af bästa gotlandsston inköpas och till beskällare anskaffas en hingst af orientalisk, företrädesvis syrisk ras. Hushållnings-Sällskapet, som insett de fördelar den ifrågavarande föreningen kan lemna djuregarne på ön, har anslagit 1,000 kronor till föreningens befrämjande.

För de öfrige husdjursslagens förbättring hafva inga nämnvärda atgärder vidtagits, utom att en liten hjord af angler-boskap blifvit till ön införd. Under året hafva öfver Visby utförts 263 hästar och 130 nötkreatur.

Helsotillståndet bland husdjuren har till följd af den bland hästarne allmänt gängse *katarrhalfebern* varit mindre godt. Den nämda sjukdomen angrep omkring 75 procent af länets hästar, men var till sin natur godartad. Sjukdomen var lokaliserad till näsans, svalgets och luftrörshufvudets slemhinna, sällan förekom fall af bronchitis. I de fall då sjukdomen antog en svårare beskaffenhet visade djuren stor svaghet; näsans slemhinna var blek och besatt med petechier, varbildningar förekommo i flera kroppsdelar och ödem i den subkutana bindväfven å hufvud, bröst, buk och extremiteter. Dödlig utgång förekom endast der djurens vård och skötsel försummades. Behandlingen bestod deruti att djuren höllos varma, fingo kraftiga och lätt tuggade fodermedel, samt på halsen affedande medel — Liniment. cantharid. c. Euphorbio. Invärtes användes kamfer, kräksalt, terpentin och arsenik. Å tre hästar hos hvilka ansvällningen å halsen hotade med qväfning gjordes trakeotomi med bästa resultat.

Hos nötkreaturen hafva af smittosamma sjukdomar uppträdt mjeltbrand (Anthrax) och koppor (Variolæ). Af allmänna och icke smittosamma sjukdomar har *benskörhet* (Cachexia ossifraga) förekommit under vintern och våren inom nästan hvarje ladugård, hvaremot *benmjukhet* (Osteomalaci) endast varit gängse inom norra delarne af länet. Bland fårkreaturen var igelsjuka allmännast; men utom den förekommo fall af mjeltbrand, bandmasksjuka (af Tænia expansa) och nyssjuka (genom närvaron i näsan af larverna till Oestrus ovis) samt stelkramp hos lamm. — Sjukvården under länsveterinärens ledning har omfattat ett antal af 1,990 djur och på Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förordnande hafva 18 tjensteresor blifvit företagna. *Schong.*

Blekinge län. Ladugårdsskötselns framsteg äro ganska märkbara likasom de alltjemt stegrade prisen på ladugårdsprodukterna uppmuntra till vidare ansträngningar. Hushållnings-Sällskapet har under året anskaffat och utstationerat inom länet 14 tjurar af Ayrshire-ras och 3 af holländsk. Antalet af underhållna nötkreatur har likväl, tillföljd af foderbrist, blifvit betydligt minskadt genom nedslagtning. — Genom de högt uppdrifna prisen på hästar har hästafveln blifvit befrämjad, hvartill äfven bidragit Hushållnings-Sällskapets åtgärd att till länet anskaffa 5 beskällare från Norge.

Sjukligheten hos husdjuren har under året varit betydlig. (*Carlberg*).

Malmöhus län. De smittosamma sjukdomar, som under år 1874 varit gängse inom länet, äro rödsjuka (Tyfus) hos svinkreaturen, koppor hos får och rots hos hästar. Den sistnämnde sjukdomen har förekommit på 9 olika ställen inom länet och 25 hästar blifvit dödade. Genom obduktionerna af dessa för rots dödade hästar har det visat sig att 23 varit af sjukdomen angripne, men ej de 2 återstående. Ersättning har af statsmedel blifvit utbetald för 13 af de angripne hästarne med 2,615 kronor. — Den nya författningen rörande ersättning till djuregarne för rotssjuka hästar skall utan tvifvel, då författningen hunnit blifva mera allmänt känd, i icke obetydlig mån bidraga till inskränkning af sjukdomen, dock anser länsveterinären att ändamålet långt säkrare och på ett för staten i längden helt visst billigare sätt skulle hafva ernåtts, om *full* ersättning blifvit djuregarne tillerkänd. Enligt vunnen erfarenhet sprides sjukdomen mest genom hästar af ringare värde, som innehafvas af kringresande lump- och lerkärlshandlande, hvilka personer infinna sig å de många marknadsplatserna inom länet samt dervid äfven sysselsätta sig med byte af hästar. Helt naturligt är att dylika personer heldre sälja sin häst, så fort de märka den vara sjuk, till dess *fulla* värde, än de anmäla kreaturet till besigtning och då utsätta sig för att endast få *halfva* värdet.

Af länsveterinären hafva 56 tjensteresor varit under året företagna på förordnande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. (*Fältström*).

Inom Malmö distrikt förekom bronkialkatarrh bland hästar epizootisk och upphörde under slutet af Maj månad. Under senare delen af året var kolik hos hästar ganska allmän och antages hafva härrört af den stora mängd halm, som man, till följd af den klena höskörden nödgades använda, samt af halmens hårdsmäldta beskaffenhet. Bland nötkreaturen förekom benskörhet ganska ofta, och hos samma djurslag yppade sig några fall af koppor på gården Ebbarp inom Skabersjö socken. (*Ohlsson*).

Inom Frosta härad har äfven bronkialkatarrh hos hästar förekommit epizootisk, förorsakad af den kalla och stormiga väderleken. Sålunda insjuknade arbetshästarne under ansträngningarne vid vårbruket och regementshästarne under mötestiden. Hos nötkreatur uppträdde sporadisk klöfsjuka och tuberkelsjuka samt hos svin rödsjuka (tyfus). Emot ohyra hos nötkreaturen användes tvättningar med arseniklösning. 3,228 djur blefvo dermed behandlade. (*G. Westman*).

Bjufs distrikt är temligen slätt och skoglöst. Åkerbruket gör här betydliga framsteg genom odlingar och täckdikningar, "hvadan några sjukdomar beroende af lokala förhållanden icke förekomma". Den sjukdom som förr visade sig här och der, eller blodstallning bland nötboskapen, har nu blifvit allt mera sällsynt. (*Schnittger*).

Inom Tågarps distrikt förekommo kastningar bland korna ganska ofta och till följd af den klena vinterfodringen var benskörhet allmän. Genom den rikligare födan under betesfodringen upphörde den sistnämnda sjukdomen. Hos hästar har kolik varit allmän, och sannolikt förorsakad af den ymniga utfodringen med höstsädeshalm, som man under 1874 måste använda till hästar i riklig mängd af brist på hö och vårsädshalm. Katarrher i respirationsorganerna hos hästar voro äfven allmänna.

(*Lauritzen*).

Inom Helsingborgs distrikt voro sjukdomar i respirations- och digestionsorganerna hos hästar ganska allmänna. Bröstsjukdomarne förekommo i de flesta fall å den för vestliga och nordvestliga vindar öppna kuststräckan. De ofta förekommande fallen af sjukdomar i digestionsorganerna kunna tillskrifvas den starka sädesutfodring, som måste användas uti en trakt der djurens krafter tagas starkt i anspråk samt der så ringa qvantitet hö användes, som här varit händelsen. Hästarne erhålla vanligen kortskuren, uppmjukad hackelse, på hvilken strös krossad hafre eller mjöl. Djuren tugga denna föda obetydligt, hvarigenom dess inblandning med spotten blifver ofullständig och deraf digestionslidanden.

Under året hafva 615 djur blifvit besigtigade, deraf till Danmark utförts 399 hästar och från Danmark införts 59 hästar, 91 nötkreatur, 18 får och 5 svin, förutom djur som besigtigats för att slagtas. De till Danmark utförda hästar hafva i medeltal varit 15 år gamla och af dålig beskaffenhet samt varit ämnade att användas till arbete vid tegelbruk och torfberedning. Endast 16 hästar hafva undergått den föreskrifna besigtningen före deras nedslagtning i ändamål att användas till menniskoföda, ehuru efter all sannolikhet ett ganska stort antal slagtas och användes vid den korffabrikation, som på ett par ställen utom staden Helsingborg drifves i stor skala.

(*Kinberg—Pettersson*).

Hallands län. Inbergningen af den ymniga grödan under år 1873 var i anseende till det ständiga regnandet förenad med svårigheter, synnerligast å större egendomar, der mycket foder till följd deraf blef oanvändbart. De första sommarmånaderna under 1874 voro mycket kalla och torra, hvadan betesmarkerna blefvo hårda samt betet ringa. Härigenom uppkom inflammation i klöfvarne samt minskad mjölkafsöndring hos korna. I slutet af Juli och under större delen af Augusti månad föll ymnigt regn och under denna tid yppade sig sårnader å spenarna hos korna, hvarigenom mjölkningen mycket försvårades. Sedan kreaturen blifvit installade samt erhållit rikligt strö läktes såren hastigt utan medicinsk behandling. Tillgången af såväl hö som halm blef ringa, men då djuren kunde hållas på bete långt in på hösten torde man kunna antaga att fodret räckte till för behofvet under vintern. Flera landtbrukare hafva dock nödgats inskränka antalet af de kreatur som skulle vinterfödas.

Till följd af de höga priser som fortfarande betingas för dragare och goda mjölkkor samt ladugårdsprodukter i allmänhet, har man börjat egna större omsorg åt såväl husdjursafvel som husdjursskötseln. I stället för att hålla många hästar af hvad egenskap som helst, lägger man nu mera an på att endast begagna sig af stora och kraftiga sådane. Bristen på goda beskällare tyckes äfven vara på väg att blifva afhulpen, ity att såväl genom bolags som enskilda personers föranstaltande flera passande hingstar blifvit anskaffade. Tillgången på goda afvelsdjur är dock fortfarande ringa. (*Lennartsson*).

Göteborgs och Bohus län. Till hästafvelns förbättring har länets Hushållnings-Sällskap under året inköpt en hingst och tvenne ston af Ardenner-ras och af Sällskapets förut utstationerade 12 hingstar blefvo vid uppvisning inför prisbelöningsnämnden i 4:de distriktet 5 kasserade. En af dessa hade spatt, men det oaktadt varit till afvel använd, och af de vid uppvisningen närvarande hästar, som voro fallne efter denne hingst, befunnos omkring hälften hafva spatt. — Af smittosamma sjukdomar förekommo inom Norrvikens distrikt skabb hos får och ringorm (Herpes) hos hästar och nötkreatur. Den förre sjukdomen, som under de senaste åren haft en mycket stor spridning, synes nu, på grund af de mot sjukdomen vidtagna kraftiga åtgärder, vara i betydligt aftagande, då under året endast 496 sjukdomsfall förekommit, emot 806 under år 1873. Vid behandling af sjukdomen användes numera rå karbolsyra och grön såpa, i stället för den förut begagnade arseniklösningen. Visserligen är arseniken ett både säkert och billigt medel, men då förut nämnda salva häfver sjukdomen och ej är i någon afsevärd mån dyrare än arseniken, så torde den vara att föredraga, så mycket mer, som ingen fara är förenad med dess användande och såren läkas lättare än efter användning af arseniklösningen. Ringorm (Herpes) har visat sig hos 2:ne hästar och 30 nötkreatur. (*Tidholm.*)

Inom Sunnervikens distrikt har helsotillståndet bland husdjuren varit godt; allmännast förekommo inflammation i luftröret och dess grenar, qvickdrag (lungemfysem), kolik, sår samt hofsjukdomar. Af rots förekom ett fall hos en häst från Valbo härad i Elfsborgs län. Egaren underrättades om att sjukdomen var rots och tillsades att hemföra djuret samt att göra anmälan om saken till kronobetjeningen i orten, hvarjemte rapport om förhållandet öfversändes till K. Befallningshafvande i Elfsborgs län.

Af allmogen användes ofta mot ohyra hos nötkreatur ingnidning af qvicksilfversalva, hvilken salva visserligen är ett kraftigt medel emot det onda, men som nötkreaturen äro mycket känsliga för qvicksilfverpreparat, erfordras stor försigtighet vid deras användning. Trenne kor insjuknade efter ingnidning med qvicksilfversalva. Symptomerna voro: upphörd foderlust och idisling, diarrhé, påskyndad, besvärlig andning, blodblandad flytning från näsan, feber. På hals och länd uppkommo sår, från hvilka afsöndrades en gulaktig vätska. Behandlingen bestod i ingifning af svafvellefver jemte magstärkande medel i slemmig dekokt samt sårens tvättning med ljumt såpvatten och pensling med glycerin. (*Lundström.*)

Inom Göteborgs distrikt har helsotillståndet i allmänhet varit tillfredsställande, hvartill mycket bidragit att fodret varit, ehuru under senare delen af året på många ställen knappt, likväl af god beskaffenhet. Genom de höga höprisen, uppgående till 22—23 kronor pr skeppund, har utfodringen af hö till nötkreaturen blifvit ersatt med mäsk och mjöl, hvarigenom djurens hull och mjölkproduktion kunnat bibehållas. Ladugårdsprodukterna hafva dock, till följd af de höga höprisena, stegrats till en höjd, som förut ej härstädes varit känd. Hästar hafva varit ovanligt dyra, hvartill orsaken torde vara utförseln deraf till Danmark, Tyskland och England. Till det senare landet hafva hufvudsakligen blifvit utskeppade sämre arbetshästar för

användning i kolgrufvorna och för sådana hästar betalades 200—400 kronor stycket. Under sista året har dock utförseln af hästar till England minskats betydligt, till följd af de ogynsamma förhållandena för kolbrytningen.

Såväl allmogen som egare af större jordbruk börja numera egna mera omsorg och urskilning vid hästafvelns bedrifvande, så att inom få år betydligt förbättrade hästslag torde vara att motse. Det har likväl varit brist på beskällare af raser passande till vagns- och ridhästar, hvarföre sådana hästar blifvit inköpta från utlandet.

Af nötkreaturs-raser, som blifvit införda till distriktet, har Yorkshire-rasen lemnat de bästa resultat, dels med afseende på mjölkproduktion — uppgående ända till 1,400 kannor för hvarje djur pr år — och dels på grund af dessa djurs höga slagtvigter. Angler-rasen har äfven lemnat god afkastning, eller 800—1,200 kannor mjölk pr ko, hvilket, i förhållande till djurens storlek och underhållskostnad, kan sägas vara ett godt resultat. (*C. W. Bergström.*)

Elfsborgs län. Till följd af årets ringa höskörd måste en stor del kreatur vid betestidens slut säljas och slagtas, hvilket naturligtvis menligt inverkar på jordbruket under innevarande och nästkommande år. Af hästar förekomma hufvudsakligen tvenne slag, nämligen sådana som fallit efter beskällare från Strömsholms stuteri, och den s. k. *dalbohästen.* Den sistnämnda är liten men härdig och särdeles passande för ortens behof. Detta hästslag förtjenade mera uppmärksamhet än som egnas detsamma och den skulle betydligt förbättras, om den vederfores en omsorgsfullare skötsel, ej mindre under det stoen gå drägtiga, än äfven under fölens första lefnadsår. I norra och mellersta delarne af Dalsland hålles detta hästslag temligen oblandadt, men är i södra delen af landskapet korsadt med hingstar från Strömsholms stuteri.

Behofvet af gröfre arbetshästar har här allt mer och mer gjort sig gällande, i mån som antalet af oxar, använda såsom dragare, blifvit minskadt, och det är i denna rigtning som hästafveln bör befrämjas, genom anskaffandet af beskällare af gröfre, godkända raser. Detta har ock Hushållnings-sällskapet längesedan insett, men under afvaktan på organisationen af statens landtbeskälleri hafva icke några åtgärder inom länet blifvit vidtagna, annat än att sällskapet hos Stuteri-öfverstyrelsen anhållit att tvenne hingstar af gröfre art måtte under betäckningstiden uppställas i Venersborg. — Beträffande nötkreaturs-raser, så synes den inhemska vinna mer och mer förtroende, sedan man kommit till den erfarenheten, att de inhemska boskapsdjuren äro lättare och mera lönande att underhålla, än utländska, hvilka hafva att kämpa emot ovana och för dem föga passande klimatiska förhållanden. Några mera framstående och oblandade nötkreaturs-raser finnas ej, utan består distriktets boskap af inhemska och korsade raser, hvilka senare lemnat mer eller mindre gynsamma resultat. Bland ladugårdsbesättningar intager den på Koberg ett framstående rum. Den är bildad för 30 år sedan genom korsning af holländsk boskap med den förut befintliga stammen. Kreaturen, som hafva den holländska rasens former, äro utmärkt vackra och väl underhållna. Till svinafvelns förbättring hafva djur af Yorkshire-ras blifvit af Hushållnings-sällskapet inköpta och utstationerade på egendomar i länet. Åt fårafveln egnas ej synnerlig uppmärksamhet. På herrgårdar förekomma vanligen ren eller blandad Southdowns-ras.

Af smittosamma sjukdomar hafva rots och springorm förekommit å egendomarne Kaserud och Vestergården, hvarest fem hästar blifvit dödade. Enligt uppgift hafva dessa sjukdomar först visat sig hos tvenne hästar under September månad 1873 och dervid uppträdde först symptom af rots och sedan tillkommo symptom af springorm. Nästan samtidigt härmed insjuknade fem hästar med svullnader, till olika storlek och antal, å flera kroppsdelar, men i synnerhet å halsen, hufvudet, buken och insidan af extremiteterna. Dessa svulster voro dels fria, dels förenade i form af perlbandslika strängar samt en del af dem hårda och ömma, andra mjuka, fluktuerande eller öppna, dervid såren voro ojemna och djupa samt afsöndrade ett tunnt, gulfärgadt var. Efter dessa symptom uppträdde symptom af rots, men i ett fall visade sig springorm efter utbrottet af rots. Tiden som förflutit innan ansvällning af lymfkörtlarne i käftgropen, såren i näsan och flytningen från näsborrarne tillkommit, har varit omkring tre månader. Förutom de fall af rots, som yppats å nämnda egendomar, har sjukdomen äfven uppträdt i fyra socknar: Ör, Ryr (Valbo härad), Holm och Lagmansund. Hos de sjuka djuren var flytningen från näsan olika efter sjukdomens utveckling; då en större del af näsans slemhinna var angripen var äfven flytningen ymnigare. Till färgen var utflödet i början vattenklart eller med någon ringa grönaktig färgton, senare blef det af mera bestämd gulgrön färg. Hos alla djuren förekommo sår å näsans skiljevägg, rotssvulster i lungorna och i lymfkörtlarne i käftgropen. Genom den nya förordningen af den 17 April 1874 har man de bästa utsigter att i en ej aflägsen framtid kunna i det närmaste utrota denna för landtmannen så förlustbringande sjukdom.

Bland nötboskapen hafva företrädesvis förekommit sjukdomar i digestionsorganerna, såsom indigestion, mångfålleförstoppning, diarrhé m. fl.

Spritförgiftning yppade sig bland nötkreaturen å egendomen Tubbetorp i Siene socken. Från betet inställdes på drankfodring i medlet af November 163 nötkreatur, hvaraf större delen voro mjölkkor. Efter någon tids förlopp iakttogs att djuren ej gerna ville dricka af dranken, utan magrade af och fingo ett ruggigt utseende; mjölkkorna afsinade. Den 29 November inträffade det första sjukdomsfallet, hvarefter flera fall dagligen förekommo tills i början af December, då de flesta sjukdomsfall förekommo och 9 kreatur måste nedslagtas. Från sjukdomens början insjuknade 65 och slagtades 38 djur. Hvarje sjukdomsfall uppträdde plötsligt, djuren sleto sig lösa, visade yrsel, sprungo rundt omkring under 10—15 minuter, hvarefter ungefär halfva antalet af de sjuka nedföllo medvetslösa och kramp inställde sig i halsens, bakre käftens och extremiteternas muskler, derjemte spottflyttning. Hos en del af djuren inträffade sådana anfall, efter längre eller kortare mellantider, under 2—8 dagar, hvarefter de sjuka antingen tillfrisknade eller inställde sig paralysi. De djur som tillfrisknade hade vanligen endast några få anfall af yrsel och kramp. Sedan man började misstänka dranken såsom orsak till sjukdomen, upphörde utfodringen dermed under någon tid, då äfven sjukdomen minskades. Vid länsveterinärens besök på stället voro tvänne kreatur sjuka och båda i ett tillstånd af allmän lamhet, som då

varat i 8 dagar. Dessa djur voro vid lågt hull; buken sammanfallen; huden hård och torr; håren stripiga; hudtemperaturen minskad; hjertat bultande; pulsen liten, påskyndad; blicken stirrande; vidare förekom tandskärning och fradgig spottflytning; tungan var belagd med gråaktigt slem; kramp inställde sig emellanåt uti halsens och extremiteternas muskler och djuren afgåfvo ett stönande ljud; dricklust och foderlust upphörda; träcken var lös och urinen klar samt utan lukt.

Som djuren ansågos obotliga, blef ett af dem genast dödadt i och för undersökning af dess inre delar. Härvid visade sig hufvudsakligen följande afvikelser från det normala tillståndet: anhopning af blod i hjernan samt serös utgjutning emellan hjernans och ryggmärgens hinnor; öfrige organer blodfattiga. Blodet tunnflytande och stelnadt till en nästan likformig massa, utan afskiljning af något fibrinlager.

Ladugården, der kreaturen voro inställda, var uppförd till $\frac{2}{3}$ af tegel och $\frac{1}{3}$ af timmer, den är 330 fot lång, 32 fot bred och 10 fot hög samt ljus och rymlig. Kreaturen voro uppställda å tvenne rader, luften i ladugården var osund och kreaturen voro våta samt smutsiga på grund af ringa tillgång på strö. Utfodringen bestod af skuren halm, rågmjöl och derjemte så mycket drank djuren ville förtära.

Bränvinsapparaten var ny och bränvinsbränningen hade gått mycket ojemt; mäskningen utgjordes af grönmalt, råggröpe och potatis, hvaraf en del var rutten; maltet var understundom äfven mindre godt, men gröpet utan anmärkning. Vid anställdt prof af dranken i början af December befanns den innehålla 1—2 procent sprit; vid senare anställda prof äfvensom vid länsveterinärens besök på stället visade sig icke spår af sprit. Kreaturen hade dagligen förtärt omkring 20 kannor drank, hvadan de således under den tid densamma innehållit sprit deraf dagligen erhållit omkring 40 tum 50 proc. bränvin. Denna sprithalt antages hafva förefunnits i dranken intill början af December, och således kan det antagas att hvarje kreatur under tiden förtärdt omkring 15 kannor bränvin. Af allt detta framgår att alla kreaturen i mer eller mindre grad varit angripna af samma sjukdom — spritförgiftning — uppkommen genom utfodring med sprithaltig drank. — Som bränningen fortfarande gick ojemt, föreskrefs till sjukdomens förekommande att dagligen anställa prof å dranken och föröfrigt genom en ändamålsenlig utfodring, luftvexling och renhållning af ladugården samt rykt af djuren upphjelpa deras krafter och befordra deras välbefinnande.

Den 30 December besökte länsveterinären åter stället, då helsotillståndet var godt och kreaturen tagit hull samt mjölkafsöndringen ökat sig. Det goda helsotillståndet har sedan alltjemt fortfarit. (*Hammarstrand.*)

Inom Vedbo distrikt har sjukligheten bland husdjuren varit ringa och ingen epizooti eller enzooti har förekommit. Detta för djuregaren gynsamma förhållande torde till största delen bero af den rikliga och i allmänhet välbärgade foderskörd som erhölls 1873, hvarigenom en rikligare och mera sund föda kommit djuren till del än på lång tid varit fallet. Utom dess har allmogen på senare tider börjat egna djuren något bättre vård än förr, ehuru mycket i detta afseende ännu återstår, innan husdjursskötseln blir sådan den bör vara. Ett steg i denna rigtning har likväl under året blifvit taget, i det att ett aktiebolag bildats för uppsättande af ett mejeri, som kommer att blifva färdigt den 1 Juni 1875. I detta företag äro flera bland allmogen delegare.

Skörden under 1874 blef ytterst ringa såväl af hö som sädesslag, hvarföre stora bekymmer med anledning deraf äro rådande för innevarande vinterfodring. (*Wallin.*)

Skaraborgs län. De väsendtligaste faktorerna till husdjurens välbefinnande, nämligen goda väderleksförhållanden och ymnig fodertillgång, hafva under året varit mindre gynsamma än under de 6 närmast föregående. Under nästan hela sommaren herrskade torka, hvilken hade till följd, att kreaturen på många orter redan under betestiden ledo brist på foder och dricksvatten, hvilken omständighet alltid medför förluster för djuregaren både derigenom att djuren afmagra och minska afkastningen och deraf att en dyrbar arbetskraft går förlorad för vattnets framskaffande.

Hö- och hafreskörden blef i allmänhet otillräcklig till vinterföda för kreatursstocken, hvilken, så väl till följd af de föregående goda åren som de ovanligt höga prisen, blifvit uppdrifven till en förut okänd höjd. Med anledning häraf blef en nedsättning af densamma nödvändig, och denna verkställdes vid installningen, dels genom försäljning och dels genom nedslagtning, hvilka åtgärder föranledde ett plötsligt prisfall på både lefvande djur och kött. Men oaktadt dessa försigtighetsmått att förekomma svältfodring blifvit vidtagne, finnes ändock anledning att befara, att fodertillgången blifver otillräcklig, dels emedan minskningen af djurens antal ej blifvit verkställd i förhållande till årets ringa skörd och dels emedan en faktor, som i icke ringa mån bidrager till födoämnenas förbrukning, nämligen kölden tillkommit och hvars verkan i allmänhet ej beaktas vid fodrets beräkning. De tvenne sista månaderna af året hafva varit ovanligt kalla och derföre erfordrat en oberäknad mängd födoämnen för bildande och underhållande af den djuriska värmen och fortfar den starka kölden äfven under de återstående fyra månaderna af vintern, åtgår för samma ändamål en ej obetydlig del af årets knappa skörd. Verkan af den ogynsamma omständigheten har visserligen icke ännu yttrat sig genom någon sjuklighet bland husdjuren, men under nästföljande år torde sådant vara att befara och blifva ett ämne för redogörelse i nästa årsberättelse.

Under året för denna berättelse har ett vigtigt steg blifvit taget för hästafvelns upphjelpande genom premiering af hästar med statens medel, som i större omfattning för första gången egt rum. Det största hindret för djurafvelns förbättrande i vårt land har bestått deruti, att man ej med tillräcklig urskiljning valt afvelsdjur, utan parat både likt och olikt samt till afvel begagnat allt för unga hondjur. Dessa origtigheter hafva blifvit rättade genom de nya premieringsbestämmelserna och de goda frukterna häraf kan man hoppas snart få emotse.

Beträffande husdjurens vård och skötsel återstår ännu mycket att önska uti detta län, synnerligast i afseende på renhållning och luftvexling i ladugårdshusen. Allmogens liknöjdhet häruti torde ej kunna öfvervinnas genom något annat medel än det som för samma ändamål måst användas beträffande menniskor, nämligen *utfärdandet af en helsovårdsstadga.* För en sådan åtgärd tala många skäl. Genom ändamålsenligare byggnad och anordning af ladugårdshusen, genom bättre renhållning och friskare luft i desamma, än som för närvarande är fallet, skulle icke allenast flera sjukdomar förekommas, utan äfven de dju-

riska produkterna, som användas till menniskoföda, blifva renare och sundare samt husdjuren sjelfva befrias från den art af djurplågeri, som sammanhänger med ett onaturligt lefnadssätt.

Bland sjukdomar hos husdjuren förekommo qvarka och katarrher i respirationsorganerna hos hästar ganska allmänt under April och Maj månader. Tjensteresor har af t. f. länsveterinären blifvit företagna till hämmandet af mjeltbrand, tyfus och elakartad katarrhalfeber, samt för besigtning af de till landtbruksutställningen i Mariestad anmälda djur och af de till premieringen i Sköfde utställda hästar. (*Hofling.*)

Barne distrikt utgöres af socknarne Eling, Lekåsa, Åsaka, Foglum, Sandbäck, Ryda, Kjedrum, Naum, Halfås, Long, Önum, Hellum och Vara. Barne härad har till större delen utmärkt jordmån, hvarföre det ock är mycket bebygdt samt är rikt på kreatur. Hästafveln bedrifves i ganska stor skala, ehuru af allmogen med föga urskiljning vid val af hingstar. På flera egendomar i häradet och dess närhet finnas dels direkt införda, dels på stället uppfödda hingstar och ston af olika raser, såsom Ardenner-, norsk-, Clydesdales- och Percherons-ras, och på många ställen finnes ännu spår af de raser, som finnas på Strömsholms stuteri, men dylika hästar äro ej mycket begärliga, emedan de anses för klena som arbetsdjur och dessutom för ömtåliga. — Till följd af de höga hästpris, som i flera år varit rådande, har nästan hvarje bonde låtit betäcka sina ston, men dervid ej tagit i betraktande om hingsten varit god eller dålig, utan endast haft till ögonmärke den billigaste afgiften för betäckningen och att få ett föl som vid ½—1 års ålder kunde säljas till högsta möjliga pris. Föl vid 1 års ålder hafva betingat pris af 150—200 kronor och stundom derutöfver. På sommaren nedgick dock priset på såväl föl som fullvuxna hästar, till följd af det knappa betet och befarade foderbristen.

Som flera dugliga beskällare af olika raser finnas här, ehuru ej i tillräckligt antal, är det att hoppas att hästafveln skall gå allt mer och mer framåt och att den redan i någon mån gått framåt visar sig vid landtbruksmötena, der för allmogens hästar utdelats flera pris. — Sedan början af året har i Vara hållits så kallade månadsmarknader, då en större mängd allmoge hitfört kreatur, säd och ladugårdsprodukter och å dessa marknader har en ganska liflig hästhandel uppstått, i det att norska hästhandlare uppköpt hvad slags hästar som helst och äfven uppköpare från andra orter infunnit sig.

Stallbyggnaderna och inredningen i desamma äro på de större egendomarne goda och ändamålsenliga; äfven allmogen börjar bygga beqväma stall, ehuru, tyvärr, ännu finnes månget stall af så usel beskaffenhet, att det rent af är djurplågeri att der inhysa hästar, ty det är ej nog med att de äro så låga, att djuren aldrig kunna höja upp hufvudet, utan de äro derjemte mörka, kalla och uppfyllda af stinkande, ammoniakaliska gaser. Det är dock att hoppas att den tid ej är så långt borta, då såväl uppfödningen af hästar som inredning af stallen skola blifva bättre, äfven på allmogens gårdar, ty med djuregarnes stigande bildning och välstånd bör väl ock insigten af ändamålsenlighet och beqvämlighet vid uppfödandet af våra husdjur göra sig gällande.

Boskapsskötseln har ock på de senare åren gjort stora framsteg hvartill mest torde bidragit de höga pris ladugårdsprodukterna betingat. Sedan mejeriet i Vara kommit till stånd, har mjölkproduktionen tilltagit i stor skala, ty då gräddleverantörerna erhålla 90 öre å 1 krona för skålpundet af vid mejeriet kernadt smör, så har allmogen insett både nyttan och fördelen af att underhålla goda mjölkkor samt utfodra dem väl. Öfverallt i orten berömmer allmogen inrättandet af dessa mejerier, emedan de af dem kunna påräkna en ganska god inkomst genom försäljning af grädda, då de förr deremot knappast hade någon afsättning af sina ladugårdsprodukter. I väsendtlig mån hafva ock de lättade kommunikationerna genom jernvägsanläggningarna härtill bidragit.

I afseende på allmogens ladugårdar kan omdömet om dem, i de flesta fall, vara lika med detsamma om deras stall. Att undantag finnas der man får se både god och ändamålsenlig inredning, är klart. Den allmännast förekommande mjölkboskapen lemnar vid god utfodring ganska vackra resultat. Å de större egendomarne hållas boskap af olika raser, såsom af Ayrshire-, Angler-, korthorns- och holländsk ras.

Någon större fårafvel idkas ej inom distriktet; endast på få egendomar finnas flockar af 100—150 djur. Allmogen håller vanligen ej flera än till husbehof. — Svinafveln har ej heller någon stor utbredning och någon mera utmärkt afvel deraf finnes endast på få egendomar.

Några svårare farsoter med större utbredning hafva ej under året förekommit. Mjeltbrand uppträdde i Larfs socken, qvarka utbröt redan tidigt på våren och vann en ganska stor utbredning, men var dock ej af svårartad beskaffenhet. Benskörhet har äfven varit gängse, hvartill orsaken torde vara det föga närande foder som skördades under år 1873. Med största antalet sjukdomsfall uppträdde inflammation i luftrörsgrenarne hos hästar hvaraf 178 fall förekommit. (*Åbergh.*)

Hjo distrikt har ett fördelaktigt läge utmed Vettern, hvarföre det sällan hemsökes af sjukdomar med någon större utbredning bland husdjuren. Qvarka och inflammation i respirationsorganernas slemhinna voro de allmännaste sjukdomarne under året. Utom dess förekommo tuberkelsjuka, benskörhet och blodstallning hos nötkreaturen, svindel hos hästar samt drankförgiftning bland får. Af sistnämda sjukdom dogo 4 får. (*Kjellman.*)

Vermlands län. Årjengs distrikt. Då väderleksförhållandena nästan hela året varit ogynsamma för jordbruket och landtmannens förhoppningar om en god skörd gingo förlorade, har detta äfven inverkat på husdjursafveln, som derigenom gått något tillbaka. Betena hafva varit mycket klena, likväl synas de här och der förekommande småväxta hästarne och nötkreaturen funnit å fjällbetena god näring och de senare voro äfven vid vinterfodringens början uti temligen godt hull.

De flesta landtbrukare hafva likväl, till följd af den ringa gröda de inhöstat, varit nödsakade att afyttra en del af sina kreatur, för att så mycket lättare kunna framföda de öfriga. Emellertid har en riklig skörd af potatis erhållits och denna har i någon mån minskat foderbristen, i det att potatis utgjort en icke ringa beståndsdel af kreaturens foder. Rotknölarne hafva sönderskurna och blandade med hackelse samt asplöf gifvits till hästarne och den torkade potatisblasten till nötkreaturen. Genom denna utfodring med potatis hafva svårare digestionslidanden uppstått, såsom kolik bland hästar och trumsjuka hos nötkreaturen. I öfrigt har sjukdomstillståndet varit ringa och någon farsot eller smittosam sjukdom har icke under året varit gängse. (*A. W. Lidbeck.*)

Inom Uddeholms distrikt har den ringa foderskörden och minskade skogsafverkningen gjort efterfrågan på hästar mindre vid slutet af året, än vid dess början. Till hästafvelns befrämjande har Uddeholms bolag inköpt tvenne norska hingstar af prydligt utseende. — Sjukligheten bland husdjuren har icke varit af någon särdeles anmärkningsvärd beskaffenhet, allmännast förekommo sjukdomar i rörelseverktygen, hvartill orsaken torde varit att hästarne af brist på slädföre blifvit ansträngda å de oländiga skogsmarkerna. (*J. Ericson.*)

Örebro län. Husdjuren vårdas i allmänhet väl och deras antal ökas ganska mycket genom pålägg. Sedan lång tid tillbaka hafva egare af mindre jordbruk inom Nerike brukat uppköpa unga oxar och sedan dessa blifvit fullvuxna och tämjda hafva de blifvit försålda för att användas som dragare, men numera har man funnit med sin fördel förenadt att i stället göda och derefter exportera de unga oxarne. Af korna har man äfven fått större vinst genom den allt mera utvecklade mejerihandteringen. Under året hafva palmoljekakor blifvit ganska mycket använda, och ehuru mjölkens mängd ej synnerligt ökats derigenom, har dock mjölkens fetthalt blifvit större, och det anföres att efter sådan utfodring mängden af mjölk till produktion af 1 skålp. smör vexlat emellan 3,97—4,10 kannor.

Beträffande sjukdomsförhållandet, så har detsamma varit mindre godt än under år 1873, hvartill såsom bidragande orsak torde kunna räknas den sämre beskaffenheten hos det foder som skördades 1873 och som hufvudsakligen blifvit under påföljande år användt samt de hastiga temperaturvexlingarna under April och Maj månader. Af farsoter yppade sig rödsjuka (tyfus) bland svinkreaturen under Juni och Juli månader. (*Staberg.*)

Vestmanlands län. Husdjurens utfodring och skötsel inom Norbergs bergslag kan i allmänhet sägas vara god. Uppfödning af hästar förekommer på ett eller annat bruk, men icke i någon större skala, utan det behöfliga antalet hästar köpes af kringresande hästhandlare eller på marknaderna i Hedemora och Sala. — Uppfödning af nötboskap sker deremot i större skala, men utan någon egentlig förbättring af rasen, emedan icke några handjur af bättre slag förefinnas, med undantag af vid Fagersta och Högfors bruk. Spädkalfvarna vanvårdas ganska mycket och en stor mängd af dem dö. — Bland sjukdomar hos husdjuren uppträdde qvarka hos hästar farsotartad och såsom misstänkta för rots stodo tvänne hästar afskiljda under någon tid, men förklarades friska den 15 Juni. (*Myrberg.*)

Kopparbergs län. Till följd af den under vintern rådande kalla och blåsiga väderleken hafva sjukdomarne qvarka och bröstkatarrh varit allmänt gängse hos hästar. Inom Svärdsjö och Envikens socknar herrskade benskörhet bland nötkreaturen och äfven inom sist nämda socken igelsjuka (förorsakad af inkomne lefverflundror, Distoma hepaticum) hos får. Springorm har under året endast förekommit hos *en* från Helsingland inköpt häst. Härmed torde man få anse att denna sjukdom blifvit nästan utrotad genom de åtgärder som under föregående år vidtagits.

Tillgång på hästar har inom orten minskats, hvarföre prisen på dem ökats till 700 à 900 kronor. För utmärktare hästar har man betalt ända till 1,500 kronor. Antalet af nötkreatur har man i de flesta ladugårdar varit nödgad att minska på grund af de stegrade prisen på foder. Detta åter har haft till följd att mjölken stigit till det höga priset af 50 öre kannan. Man har derföre börjat använda från utlandet införd kondenserad mjölk. (*Löthner.*)

Vester-Bergslagens distrikt. Uti det inom distriktet bildade bolag för försäkring af hästar, hafva under året 614 hästar varit försäkrade, deraf 2 dött och för hvilka blifvit utbetaldt 750 kronor. Omkostnaderna för bolagets ordnande m. m. uppgå till omkring 250 kronor. Till betäckande af dessa utgifter har utdebiterats 40 öre af hvarje 100 kronor af försäkringssumman, eller tillsammans 1,246 kronor 40 öre. Öfverskottet, 246 kronor 40 öre, kommer att användas för löpande utgifter. Delegarnes verkliga kostnad är 32½ öre för hvarje 100:de kronor af de 311,600 kronor hvartill försäkringssumman vid årets slut uppgick.

Skörden under året har utfallit så, att den af råg varit riklig och af utmärkt beskaffenhet, af hafre under medelmåttan och af hö nära missväxt.

Bland sjukdomar hafva ledgångsinflammationer hos hästar varit allmänna på grund af de ansträngningar som hästarne under vintern utstodo, då intet slädföre fanns inom bergslagen. Vidare voro mugg och bronkialkatarrher ganska allmänna hos hästar, men några smittosamma sjukdomar hafva icke förekommit hos husdjuren under årets lopp. (*B. W. Klintman.*)

Inom Leksands distrikt har ingen farsot eller smittosam sjukdom förekommit, ty de 5 fall af inflammation i lymfkärlen hos hästar som förekommit, har veterinären ej ansett sig kunna förklara af smittosam natur, eller med andra ord för springorm. Bland konstitutionela sjukdomar intager benskörhet ett framstående rum. Knappast inom någon ladugård voro djuren fria ifrån sjukdomen och den är af ålder hemmastadd inom distriktet under namn af stelsjuka eller skrafvelsjuka. Såsom egendomligt anmärkes att intet fall af kalfningsfeber (puerperalfeber) förekommit inom distriktet. (*Lindman.*)

Inom Hedemora distrikt har äfven benskörhet bland nötkreaturen varit ganska allmänt gängse. Att denna sjukdoms freqvens var större än under närmast föregående år, härrörde utan tvifvel af otillräckliga beten under årets torra och varma sommar och knapp fodertillgång under stallfodringen. I allmänhet förstår ej ladugårdsegaren att under dylika omständigheter gifva kreaturen kraftfoder i tillräcklig mängd och i lämplig blandning, ty i annat fall skulle sjukdomen oftast kunna förekommas. — Bland hästar har inflammation i luftvägarnes slemhinna allmännast förekommit samt inflammation i lemmarnes böjsenor. Orsaken till den förra sjukdomen är att söka i de hastiga temperaturvexlingarna, isynnerhet under Mars månad, och till den senare sjukdomen i de ansträngande körslorna under sistlidne vinter, då slädföret varade endast en kort tid. Inom en del ladugårdar uppträdde ledgångsinflammation och samtidigt dermed kastning (abortus) hos korna. Kastningar hafva oftast förekommit 2 år, sällan 3 år å rad och många af de kor som kastat hafva sedermera blifvit »gall» eller ofruktsamma. (*Nilsson.*)

Gefleborgs län. Inom Gestriklands distrikt inverkade årets kalla och torra sommar menligt på utvecklingen af både säd, gräs och rotfrukter. Höskörden utgjorde blott en tredjedel af nästföregående års skörd hvarföre ock benskörhet varit mycket allmän bland nötkreaturen, isynnerhet inom Årsunda socken.

Vid den utställning och prisbelöning af hästar som egde rum å Valls landtbruksskola uppvisades ej flera än 3:ne ston

med föl vid sidan såsom föremål för täflan om pris. Af smittosamma sjukdomar förekom ett fall af rots och en häst stod under början af året misstänkt för samma sjukdom, men blef förklarad frisk den 14 Januari. (*L. Klintman.*)

Inom Helsinglands distrikt förbrukas flera hästar än som uppfödas, hvarföre hästar uppköpas i Jemtland, Norge och på marknader i Upsala m. fl. ställen. Till följd af den lönande skogsafverkningen, intresserar sig allmogen inom Helsingland mindre för hästafveln och ladugårdsskötseln, utan försälja ofta största delen af kreatursfodret till de i skogarne sysselsatta hästegarne. Till fyllande af behofvet af boskap drifves en del nötkreatur från Herjeådalen till Helsingland under Augusti månad hvarje år och försäljas.

De sjukdomar som utgjort föremål för länsveterinärens vård hafva varit några fall af subluxationer, exostoser, kolik och ryggmärgslidande samt qvarka hos hästar. Af smittosamma hafva behandlats några fall af springorm och några fall som misstänktes varit rots samt 3:ne fall der sjukdomen benämnes "misstänkt qvarka". Till en häst, som varit behäftad med ryggmärgslidande, har länsveterinären gjort resor under tre månaders tid. (*Brolin.*)

Vester-Norrlands län. Inom Hernösands distrikt har helsotillståndet varit tillfredsställande, hvilket kan tillskrifvas gynsam väderlek och god fodertillgång. Den rika höskörden under år 1873 lemnade öfverskott till fyllande af innevarande års knappa foderskörd, och då derjemte hästantalet i och för skogsafverkningen blifvit betydligt reduceradt, har fodertillgången blifvit tillräcklig.

Följderna af den minskade skogsafverkningen börja redan visa tecken till ett bättre förhållande för jordbruket och den deraf beroende ladugårdsskötseln.

Med afseende å sjukdomsförhållandet bland husdjuren, så hafva inga farsoter förekommit och af sporadiskt uppträdande sjukdomar hafva alla, med undantag af springorm och valpsjuka, varit af godartad beskaffenhet. Bland hästar förekommo näskatarrh, qvarka och mugg; bland nötkreaturen fall af benskörhet; bland svinkreaturen rachitis samt bland hundar s. k. valpsjuka. Af springorm hafva 21 fall förekommit inom 4 socknar och af dessa 21 hästar blefvo 13 botade och 8 dödade. Veterinären anser att flera sannolikt blifvit botade, om han ej experimenterat med användandet af karbolsyra, ty de som dödades hade alla fått karbolsyra. — Senaste landsting anslog för 5 år 2,000 kronor årligen under fem år till aflöning åt tvenne veterinärer med station i Örnsköldsvik och Sollefteå.

(*Joh. Andersson.*)

Jemtlands läns norra distrikt. Så länge skogsafverkningen nära nog uteslutande tager alla arbetskrafter i anspråk, både af menniskor och hästar, måste jordbruket och husdjurens skötsel tillbakasättas, och detta är ock förhållandet inom distriktet. Jordbrukaren kan ej aflöna arbetaren så högt som skogsafverkarne och en stor del af det foder som kunnat användas till uppfödning af nötkreatur, uppfodras i stället på de vid skogskörslorna använda dragarne. — De mest gängse sjukdomar hafva varit qvarka och lungröta (Pleuropneumonia typhosa) bland hästar och sleksot samt benskörhet bland nötkreaturen. (*Edvall.*)

Vesterbottens län. Helsotillståndet inom Skellefteå distrikt har i allmänhet varit godt. Under Mars och April månader yppade sig fall af katarrher i luftröret och dess grenar hos hästar. — Jordbruket och boskapsskötseln befinna sig fortfarande på samma låga ståndpunkt som förut, och någon förbättring torde ej vara att förvänta förrän en ändamålsenlig skogslagstiftning kommer till stånd, då allmogen mera skulle kunna egna sig åt dessa näringsgrenar, hvilka, rätt skötta, äfven i dessa nordliga bygder skulle lemna den idoge landtmannen en säkrare utkomst, än under nuvarande förhållanden.

Till följd af ogynsamma väderleksförhållanden har årets skörd utfallit mindre tillfredsställande. Kornet blef till större delen skadadt af frost, och öfriga sädesslag samt hö lemnade en skörd som var under medelmåttan. (*J. C. Andersson.*)

Inom Ume distrikt har äfven helsotillståndet bland husdjuren varit godt, ett förhållande som med anledning af den under senare delen af sommaren rådande regniga och kalla väderleken icke var att förvänta, helst då man derjemte ihågkommer, att foderförråden från föregående året voro temligen knappa, hvadan nötkreaturen, isynnerhet i de öfre mot lappmarken gränsande socknarne, ledo brist på föda. Man nödgades tidigt på våren, medan ännu snön låg qvar på marken, utsläppa kreaturen. Oaktadt foderbrist inträffar ett eller annat år, emedan allmogen underhåller flera kreatur än deras fodertillgångar medgifva, så har dock i det hela ladugårdsskötseln gått framåt. Till uppmuntran vid kreatursskötseln har Hushållnings-Sällskapet föranstaltat kreatursutställningar på flera ställen inom länet samt dervid utdelat premier. Till hästafvelns förbättrande användes fortfarande den under år 1871 till länet anskaffade norska hingst, hvars afkomma synes blifva god och passande för orten. Till fårafvelns upphjelpande har Hushållnings-Sällskapet låtit till länet införa 30 får af blandad Cheviot- och Leicester-ras. (*Öqvist.*)

Norrbottens län. Sjukligheten har under året varit ringa; endast ett fall af springorm har förekommit hos en från Finland inköpt häst, som sannolikt hade sjukdomen vid köpet. Under året har länsveterinären företagit 10 tjensteresor, deraf 5 för hämmande af sjukdomar och 5 för besigtningar vid marknader.

Inom Pite och Lule fögderier synes hästafveln gå framåt och man har der goda hingstar, deremot bedrifves hästafveln inom Kalix och Torne fögderier utan urskiljning. De flesta betäckningarne ske under sommarbetet och då man släpper dåliga och goda hingstar tillsammans med stoen å de för flera byar gemensamma betesmarkerna, kan ingen ordnad hästafvel komma till stånd. Hvad boskapsskötseln vidkommer, står den högst inom Torne fögderi, hvarom ock den stora exporten af smör bär ett tydligt vittnesbörd och från många ladugårdar har smörafkastningen uppgått till 5—6 lispund per ko. Inom de öfriga fögderierna står boskapsskötseln lägre och med undantag af Kalix, hvarest produktionen af smör öfverstiger förbrukningen, införes smör till Lule och Pite fögderier. — Fårafveln bedrifves icke till den utsträckning att den motsvarar ortens behof och ingen förbättring af länets små, grofulliga får eger rum.

(*Jacobsson.*)

Under år 1874 hafva följande *författningar rörande Veterinärväsendet* utkommit, nämligen Kongl. Kungörelsen den 17 April angående åtgärder till hämmande af sjukdomen rots bland hästar, Kongl. brefvet den 20 Februari angående rätt för veterinärer till kostnadsfri tjenstebrefvexling, Kongl. Kungörelsen den

12 Juni angående de vilkor under hvilka häst, som å tid, då Danmark är förklaradt smittadt af rots och springorm, varder derifrån till svensk hamn införd, må undgå att under viss tid hållas afskild från andra djur, samt Sundhets-Kollegii Kungörelse den 12 November angående af Kongl. Maj:t fastställd Veterinär-medicinal-taxa.

De af veterinärer under året verkställda *embetsresor* till hämmande och botande af sjukdomar bland husdjuren hafva, enligt hvad Tab. N:o 31 närmare upplyser, uppgått till 435 och för medicinalfonden medfört en utgift af Kr. 12,298,45.

Med afseende å *sjukdomsförhållandet bland husdjuren* under året inhemtas af veterinärernas förutnämda årsberättelser och reserapporter samt veterinärläroverkens sjukdomsredogörelser hufvudsakligen följande:

Mjeltbrand, *Anthrax*, har, såsom vanligt, förekommit på Öland och Gotland samt i Skaraborgs län, men derjemte äfven med ett par fall i andra trakter. Sjukdomen har likväl icke haft en sådan utsträckning att den kan sägas uppträdt såsom farsot, då inom landet endast 46 fall förekommit.

Kalmar län: bland nötkreatur 3 sj., 2 d. — *Gotlands län:* bland nötkreatur 3 sj.; bland får 13 sj. — *Skaraborgs län:* 1 häst död; bland nötkreatur 22 sj., 13 d.; 1 svinkreatur dödt. — *Vermlands län:* bland nötkreatur 2 sj.; bland får 2 sj., 2 d. — *Vesterbottens län:* 1 häst död, 1 nötkreatur dödt.

Rödsjuka, *Tyfus*, *Erysipelas*, bland svinkreaturen, som fordom ansågs vara af mjeltbrands natur, men numera icke räknas till anthrax-formerna, har under året haft en ringare utbredning än föregående. Uti årsberättelserna för 1873 från 63 veterinärer funnos upptagna 447 fall, emot 291 fall från 58 veterinärer under år 1874. Sjukdomen har uppträdt inom 15 län och öfver tredjedelen af de sjuka djuren har dött eller blifvit slagtade.

Stockholms län: 2 sj., 2 d. — *Södermanlands län:* 37 sj., 1 d. — *Jönköpings län:* 24 sj., 3 d. — *Kalmar län:* 35 sj. — *Gotlands län:* 17 sj. — *Blekinge län:* 31 sj., 11 d. — *Malmöhus län:* 47 sj., 41 d. — *Göteborgs och Bohus län:* 4 sj. — *Elfsborgs län:* 30 sj., 2 d. — *Skaraborgs län:* 23 sj., 10 d. — *Örebro län:* 6 sj., 2 d. — *Kopparbergs län:* 18 sj., 6 d. — *Gefleborgs län:* 7 sj., 1 d. — *Vester-Norrlands län:* 3 sj., 1 d. — *Vesterbottens län:* 4 sj.

Under namn af tyfus upptagas 7 sjukdomsfall bland nötkreatur och 3 bland får inom Skaraborgs län.

Elakartad katarrhalfeber, *Febris catarrhalis typhosa*, bland nötkreaturen uppträdde med ett större antal fall än under föregående år och föranledde jemförelsevis många dödsfall, t. ex. inom Skaraborgs län 13 döda bland 18 sjuka och inom Kopparbergs län 25 döda af 39 insjuknade. Allmännast uppträder sjukdomen i trakter som äro utsatta för våldsamma stormar, såsom i Kalmar, Blekinge, Hallands och Bohus m. fl. län. Inom Jönköpings län hade åtskilliga dödsfall inträffat bland nötkreatur, som varit angripne af denna sjukdom, men antalet deraf uppgifves icke i länsveterinärernas årsberättelse.

Södermanlands län: 6 sj., 3 d. — *Jönköpings län:* 2 sj., 1 d. — *Gotlands län:* 3 sj. — *Blekinge län:* 9 sj., 3 d. — *Malmöhus län:* 4 sj., 3 d. — *Hallands län:* 8 sj., 6 d. — *Göteborgs och Bohus län:* 12 sj., 5 d. — *Elfsborgs län:* 2 sj., 2 d. — *Skaraborgs län:* 18 sj., 13 d. — *Vermlands län:* 9 sj., 3 d. — *Kopparbergs län:* 39 sj., 25 d. — *Vesterbottens län:* 4 sj., 4 d.

Lungröta, *Pleuropneumonia typhosa*, har förekommit inom 10 län, men med ett ringa antal fall inom hvartdera af länen.

Veterinär-institutet: 2 sj., 1 d. — *Stockholms län:* 16 sj., 2 d. — *Södermanlands lön:* 8 sj., 1 d. — *Kalmar län:* 2 sj. — *Malmöhus län:* 33 sj., 3 d. — *Elfsborgs län:* 4 sj. — *Veterinär-inrättningen i Skara:* 5 sj., 1 d. — *Vermlands län:* 7 sj. — *Kopparbergs län:* 7 sj., 3 d. — *Vester-Norrlands län:* 4 sj., 1 d. — *Jemtlands län:* 23 sj., 3 d.

Rödsot, *Dysenteria*, uppträdde endast med 33 fall inom tillsammans 6 län.

Södermanlands län: 11 nötkr. sj., 2 d. — *Jönköpings län:* 10 nötkr. sj. — *Elfsborgs län:* 1 häst, 1 hund och 4 nötkr. sj. — *Vestmanlands län:* 1 nötkr. d. — *Jemtlands län:* 4 nötkr. sj. — *Vesterbottens län:* 1 nötkr. d.

Valpsjuka, *Febris catarrhalis epizootica canum*, uppträdde vanligast under form af inflammation i luftrörsgrenarne — bronkopneumoni — och har med åtskilliga komplikationer och sjukdomar förekommit inom alla län, ehuru den ej finnes upptagen under namn af valpsjuka uti årsberättelserna från 3:ne län. Tillsammans 609 sjukdomsfall och 140 dödsfall finnas upptagna.

Veterinär-institutet: 236 sj., 35 d. — *Stockholms län:* 81 sj., 36 d. — *Södermanlands län:* 19 sj., 4 d. — *Östergötlands län:* 14 sj., 4 d. — *Jönköpings län:* 15 sj., 1 d. — *Kalmar län:* 13 sj., 6 d. — *Gotlands län:* 14 sj. — *Blekinge län:* 25 sj., 5 d. — *Kristianstads län:* 3 sj. — *Malmöhus län:* 14 sj., 6 d. — *Hallands län:* 8 sj., 4 d. — *Göteborgs och Bohus län:* 4 sj., 1 d. — *Elfsborgs län:* 11 sj., 4 d. — *Skaraborgs län:* 3 sj., 2 d. — *Örebro län:* 7 sj., 2 d. — *Vestmanlands län:* 9 sj., 1 d. — *Kopparbergs län:* 35 sj., 5 d. — *Gefleborgs län:* 19 sj., 6 d. — *Vester-Norrlands län:* 45 sj., 12 d. — *Jemtlands län:* 18 sj., 5 d. — *Vesterbottens län:* 4 sj., 1 d. — *Norrbottens län:* 1 sj.

Katarrhalfeber, *Febris catarrhalis*, och ***Qvarka,*** *Scrophula equorum*, hafva under året haft en mycket stor spridning, i det att årsberättelserna från 58 veterinärer och från veterinärläroverken upptaga icke mindre än 5.593 fall hos hästar, förutom ett mindre antal fall af katarrhalfeber bland öfrige husdjur.

Veterinär-institutet: bland hästar 91 sj., 1 d.; bland hundar 177 sj., 6 d. — *Stockholms län:* bland hästar 559 sj., 3 d.; bland nötkreatur 2 sj. — *Södermanlands län:* bland hästar 459 sj., 2 d. — *Östergötlands län:* bland hästar 300 sj., 1 d. — *Jönköpings län:* bland hästar 218 sj. — *Kalmar län:* bland hästar 71 sj.; bland får 40 sj. — *Gotlands län:* bland hästar 549 sj.; bland nötkreatur 121 sj.; bland får 43 sj.; bland svin 3 sj.; bland hundar 2 sj. — *Blekinge län:* 228 sj. hästar. — *Kristianstads län:* 7 sj. hästar. — *Malmöhus län:* bland hästar 708 sj., 1 d. — *Hallands län:* 135 sj. hästar. — *Göteborgs och Bohus län:* 187 sj. hästar. — *Elfsborgs län:* bland hästar 227 sj., 1 d. — *Skaraborgs län:* bland hästar 438 sj., 3 d. — *Veterinär-inrättningen i Skara:* 42 sj. hästar. — *Vermlands län:* 67 sj. hästar. — *Örebro län:* bland hästar 91 sj., 1 d. — *Vestmanlands län:* 92 sj. hästar. — *Kopparbergs län:* bland hästar 324 sj., 1 d. — *Gefleborgs län:* 67 sj. hästar. — *Vester-Norrlands län:* 156 sj. hästar. — *Jemtlands län:* bland hästar 219 sj., 3 d.; bland nötkreatur 42 sj., 4 d. — *Vesterbottens län:* 53 sj. hästar. — *Norrbottens län:* bland hästar 49 sj., 1 d.

Qvickdrag eller ***Lungemfysem,*** *Emphysema pulmonum vesiculare*, har under året icke förekommit till ett så stort antal fall som under föregående år. Uti årsberättelserna för 1873 från veterinärläroverken och 63 veterinärer funnos upptagna 872 fall samt 425 fall för år 1874. Emellertid är antalet fall för sistnämda år dock ganska betydligt och orsaken härtill torde till stor del vara att söka uti samma förhållande som föregående året, eller betydande ansträngningar under det dåliga väglag som under vintern 1873—74 var rådande.

Veterinär-institutet: 31 sj. — *Stockholms län:* 28 sj. — *Södermanlands län:* 20 sj. — *Östergötlands län:* 3 sj., 1 d. — *Jönköpings län:* 36 sj., 1 d. — *Kronobergs län:* 3 sj. — *Kalmar län:*

14 sj. — *Gotlands lön:* 7 sj. — *Blekinge län:* 21 sj. — *Malmöhus län:* 18 sj. — *Hallands län:* 20 sj. — *Göteborgs och Bohus län:* 37 sj. — *Elfsborgs län:* 41 sj. — *Skaraborgs län:* 29 sj. — *Veterinär-inrättningen i Skara:* 20 sj. — *Vermlands län:* 30 sj. — *Örebro län:* 5 sj. — *Kopparbergs län:* 43 sj., 1 d. — *Vester-Norrlands län:* 10 sj. — *Vesterbottens län:* 7 sj. — *Norrbottens län:* 2 sj.

Mugg, *Erysipelas miasmaticum*, bland hästar uppträdde inom 19 län med tillsammans 485 fall.

Veterinär-institutet: 6 sj. — *Stockholms län:* 71 sj. — *Södermanlands län:* 19 sj. — *Östergötlands län:* 40 sj. — *Jönköpings län:* 32 sj. — *Kalmar län:* 8 sj. — *Gotlands län:* 6 sj. — *Blekinge län:* 16 sj. — *Malmöhus län:* 36 sj. — *Hallands län:* 31 sj. — *Göteborgs och Bohus län:* 34 sj. — *Elfsborgs län:* 36 sj. — *Skaraborgs län:* 17 sj. — *Vermlands län:* 15 sj. — *Vestmanlands län:* 1 sj. — *Kopparbergs län:* 65 sj. — *Vester-Norrlands län:* 24 sj. — *Jemtlands län:* 15 sj. — *Vesterbottens län:* 8 sj. — *Norrbottens län:* 5 sj.

Beskällaresjuka. Under detta namn anföres ett godartadt blås-exantem, som förekommit på könsdelarne hos en hingst från Strömsholms stuteri, hvilken under betäckningstiden var stationerad i Östergötland och hos en hingst från Ottenby stuteri, som var stationerad vid färgstaden på Öland samt hos 11 ston. Sjukdomen upptäcktes först då 7 ston blifvit betäckta af förstnämde och 4 af sistnämde hingst; den yttrade sig derigenom, att på 4:de till 5:te dagen efter parningen syntes en liflig rodnad hos skidans slemhinna och ett par dagar derefter uppkommo blåsor på nämda slemhinna och på blygdläpparne, hvilka blåsor snart brusto. Såren efter blåsorna voro runda, af olika storlek och hade en späckartad botten samt hårda kanter. Alla djuren visade under sjukdomen stark könsdrift. Hos hingsten från Strömsholm observerades sjukdomen först 8 dagar efter att den betäckt ett sto, som sedermera vid undersökning befanns vara sjukt.

Östergötlands län: 8 sj. — *Kalmar län:* 5 sj.

Koppor hos kor, *Variolæ vaccinæ*, hafva förekommit bland några få djur inom 3:ne län. På gården Ebbarp i Skabersjö socken af Malmöhus län voro vid veterinärens besök på stället 5 kor behäftade med koppor, hvarvid likväl blåsorna under mjölkningen blifvit sönderrifna och 7 kor hade genomgått sjukdomen. Fyra tjensteflickor som mjölkat korna blefvo smittade. Veterinären anmälde förhållandet till provincialläkaren, för att sätta honom i tillfälle att erhålla vaccin. Från korna kunde ej då någon sådan erhållas, men deremot från en af tjensteflickorna, som på ena handen hade en särdeles väl utvecklad koppa. På Gotland uppträdde sjukdomen hos kor som voro under laktationsperioden. Kopporna spridde sig hastigt från en ko till den angränsande.

Gotlands län: 14 sj. — *Malmöhus län:* 12 sj. — *Kopparbergs län:* 3 sj.

Koppsjukdom hos får, *Variolæ ovinæ*, uppträdde under September på ett afsides beläget torp inom Ganarps socken af Malmöhus län. Den 18 September nedslagtades alla fåren på stället, 18 till antalet, och egaren erhöll ersättning för djurens värde af statsmedel. 3 sjuka får hade redan förut blifvit af egaren slagtade. Sedan dess har icke något fall af denna sjukdom förekommit inom landet. Under slutet af Juni månad 1872 yppade sig sjukdomen först vid Näsbyholm och spridde sig sedermera till egendomar emellan Malmö och Ystad, men upphörde under vintern, hvarefter sjukdomen under följande sommaren uppträdde i samma trakt samt under 1874 endast å förstnämda torpställe.

Rots, *Malleus humidus*, har förekommit inom 9 län med tillsammans 66 fall, deraf till största antal inom Malmöhus län, eller 25, och bland Kongl. Vendes artilleri-regementes i Kristianstad befintliga hästar med 11 fall. Antalet fall är något mindre än under föregående, men större än under år 1871, då 32 och 1872 då 39 fall af rots förekommo i hela landet. Som antalet hästar i Sverige år 1874 beräknades till 460,000 st., så blifver dock rotssjukdomens utbredning icke betydlig, jemförd med förhållandet i andra länder. Man har dessutom att hoppas att genom de åtgärder emot sjukdomen, som genom Kongl. Kungörelsen den 17 April 1874 finnas anbefalda, skall sjukdomen i högst väsendtlig mån kunna inskränkas. — Med afseende å lokalisationen af sjukdomsprocessen, så har den i några få fall inom Elfsborgs län uppträdt såsom hudrots, eller egentlig springorm, Malleus farciminosus, men hvarvid snart visade sig symptom af näsrots.

Östergötlands län: 5 d. — *Jönköpings län:* 1 d. — *Kronobergs län:* 1 d. — *Kristianstads län:* 13 d. — *Malmöhus län:* 25 d. — *Göteborgs och Bohus län:* 2 d. — *Elfsborgs län:* 9 d. — *Gefleborgs län* och Gestriklands distrikt: 1 d.; Helsinglands distrikt: 4 d. och 5 såsom misstänkte qvarstående till nästa år. — *Jemtlands län:* 5 dödade.

Springorm. Under detta namn förekommer sedan många år tillbaka en sjukdom bland hästarne inom Norrland och Dalarne, som har mycken likhet med den form af rots-sjukdomen som kallas *hudrots*, eller som äfven benämnes *springorm*, *Malleus farciminosus.* Att sjukdomen med all sannoliket icke är en form af rots framgår deraf, att mycket sällan fall af verklig rots (med lokalisation till näshålan och lungorna) förekomma i nämnda trakter af landet och att flertalet af de insjuknade djuren tillfriskna — 82 procent under år 1874. Från nyss nämnda trakter har emellertid sjukdomen icke under flera år spridt sig till öfriga delar af landet och åtgärderna till förhindrande af dess spridning äro desamma som vid sjukdomsfall, hvilka *misstänkas* vara rots. Inom Kopparbergs län har endast 1 fall af denna med springorm eller "ormen" benämnda sjukdom förekommit. Fem fall af lymfkärlsinflammation som förekommit bland hästar inom Leksands distrikt har veterinären derstädes icke ansett sig kunna hänföra till här ifrågavarande sjukdom.

Från föregående år qvarstodo i först nämnda provinser 43 sjuka, under året insjuknade 58, summa 101 sjuka hästar. Deraf tillfrisknade 82 st., dogo eller dödades 17 och sålunda funnos vid årets slut endast *tvenne* med denna sjukdom behäftade hästar inom landet.

Kopparbergs län: 1 sj. — *Gefleborgs län* och Helsinglands distrikt: 7 qvarstående från föreg. år, 8 insjuknade, summa 15; deraf tillfrisknade 12, döde 2 och qvarstående till följande år 1. Se Tab. Litt. Å[1]. — *Vester-Norrlands län:* 27 sj., 18 tillfrisk- Tab. Litt. Å[1].
nade och 9 d. — *Jemtlands län:* 2 sj. — *Vesterbottens län:* 36 qvarstående från föreg. år, 19 insj. under året, summa 55, deraf tillfrisknade 48, döde eller dödade 6, qvarstående till följande år 1. Ume distrikt se Tab. Litt. Å[1]. — *Norrbottens län:* 1 död. Tab. Litt. Å[1].

Tuberkelsjukdom, *Tuberculosis.* Af denna sjukdom angripna nötkreatur äro endast upptagna 136 stycken inom tillsammans 12 län, ehuru sjukdomen, som bekant är, förekommer ganska allmänt inom hela landet. Vid hög grad af denna sjukdom låter djuregaren vanligen nedslagta de sjuka djuren, utan att derförinnan tillfråga veterinären.

Södermanlands län: 2 d. — *Östergötlands län:* 10 sj., 3 d. — *Kalmar län:* 22 sj. — *Blekinge län:* 7 sj., 1 d. — *Malmöhus län:* 10 sj. — *Göteborgs* och *Bohus län:* 22 sj. — *Elfsborgs län:* 15 sj., 9 d. — *Skaraborgs län:* 22 sj., 11 d. — *Veterinär-inrättningen i Skara:* 1 sj. — *Örebro län:* 2 sj., 1 d. — *Kopparbergs län:* 10 sj., 9 d. — *Gefleborgs län:* 3 d. — *Norrbottens län:* 10 sj., 3 dödade.

Benskörhet, *Cachexia ossifraga*, bland nötkreaturen, har haft en mycket stor utbredning och detta beroende af den klena foderskörden som erhölls under år 1873. Inom Leksands distrikt skall sjukdomen funnits inom nästan hvarje ladugård och såväl från detta som öfrige distrikt har man icke kunnat lemna någon tillförlitlig uppgift öfver det antal djur som i mer eller mindre grad varit af sjukdomen angripna. De nedan angifna tal afse endast de fall der veterinärernas biträde varit påkallad.

Stockholms län: 25 sj. — *Södermanlands län:* 68 sj. — *Östergötlands län:* 3 sj., 2 d. — *Jönköpings län:* 9 sj. — *Kalmar län:* 57 sj. — *Gotlands län:* 120 sj. — *Malmöhus län:* 59 sj. — *Hallands län:* 16 sj., 2 d. — *Göteborgs och Bohus län:* 17 sj. — *Elfsborgs län:* 52 sj. — *Skaraborgs län:* 94 sj., 5 d. — *Vermlands län:* 5 sj. — *Kopparbergs län:* 408 sj. — *Gefleborgs län:* 150 sj. — *Vesternorrlands län:* 21 sj. — *Jemtlands län:* 118 sj., 12 d. — *Vesterbottens län:* 3 sj.

Benmjukhet, *Osteomalacia*, hos nötkreaturen förekommer årligen inom vissa trakter och oberoende af huruvida foderbrist är rådande eller ej.

Östergötlands län: 3 sj. — *Jönköpings län:* 17 sj. — *Gotlands län:* 112 sj. — *Blekinge län:* 72 sj. — *Vermlands län:* 1 sj. — *Vesternorrlands län:* 1 sjuk.

Benmjukhet, *Rachitis*, bland svinkreaturen har uppträdt inom 7 län med tillsammans 61 fall.

Stockholms län: 2 sj., 1 d. — *Södermanlands län:* 1 sj. — *Östergötlands län:* 26 sj., 1 d. — *Elfsborgs län:* 5 sj. — *Vestmanlands län:* 3 sj. — *Kopparbergs län:* 14 sjuka.

Blodstallning, *Hæmaturia*, uppträdde inom 16 af de län, från hvilka årsberättelser från veterinärer ingått och uti dessa berättelser upptagas 401 sjukdomsfall samt 26 dödsfall.

Stockholms län: 30 sj., 3 d. — *Södermanlands län:* 95 sj., 5 d. — *Östergötlands län:* 6 sj., 2 d. — *Jönköpings län:* 32 sj., 1 d. — *Gotlands län:* 4 sj. — *Malmöhus län:* 31 sj., 1 d. — *Hallands län:* 40 sj., 3 d. — *Göteborgs län:* 14 sj. 3 d. — *Elfsborgs län:* 28 sj., 1 d. — *Skaraborgs län:* 25 sj., 1 d. — *Vermlands län:* 3 sj. — *Örebro län:* 13 sj. — *Vestmanlands län:* 5 sj. — *Kopparbergs län:* 67 sj., 5 d. — *Gefleborgs län:* 5 sj. — *Jemtlands län:* 3 sjuke.

Igelsjuka, *Cachexia ictero-verminosa*, bland fårkreatur har under året icke varit så allmän som under föregående år, i det att uti berättelserna från 63 veterinärer upptagas 4,705 sjukdomsfall för 1873, emot 627 fall uti berättelserna för 1874. Det förhållande, som gynnar utvecklingen och utbredningen af ynglet till de inelfsmaskar (Distoma hepaticum), som upptagna af fåren framkalla sjukdomen, eller ymnig nederbörd, har ej heller under året varit rådande.

Södermanlands län: 43 får sj., 10 d. — *Kalmar län:* 77 sj. — *Gotlands län:* 35 sj. — *Malmöhus län:* 105 sj., 7 d. — *Elfsborgs län:* 42 sj. — *Skaraborgs län:* 37 sj., 20 d. — *Vermlands län:* 8 sj. — *Örebro län:* 26 sj., 11 d. — *Kopparbergs län:* 106 sj., 30 d. — *Vesternorrlands län:* 5 sj., 1 d. — *Jemtlands län:* 115 sj., 25 d. — *Norrbottens län:* 28 sj., 8 döda.

Skabb, *Scabies*, förekom inom 13 län och bland alla husdjur, utom hos svinkreaturen. Synnerligt allmän har sjukdomen sedan flera år tillbaka varit bland fårkreaturen inom Bohus län.

Tab. Litt. Å[1]. *Uppgifne springormssjuke hästar inom Helsingland, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7
Kommuner.	Qvarstående sjuke från 1873.	Insjuknade under året,	Tillfrisknade.	Öfverförda till rotssjuke och dödade.	Qvarstående till år 1875.	Summa.
Färila	2	3	4	—	1	5
Alfta	1	—	1	—	—	1
Delsbo	1	—	1	—	—	1
Ofvanåker	—	2	1	1	—	2
Arbrå	—	1	1	—	—	1
Bollnäs	2	2	3	1	—	4
Jerfsö	1	—	1	—		1
Summa	**7**	**8**	**12**	**2**	**1**	**15**

Tab. Litt. Ä[1]. *Uppgifne springormsjuke hästar inom Ume distrikt af Vesterbottens län, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7
Kommuner.	Qvarstående sjuke från år 1873.	Insjuknade under året.	Tillfrisknade.	Döde eller dödade.	Qvarstående till år 1875.	Summa.
Ume	11	2	11	2	—	13
Vännäs	10	5	14	1	—	15
Bygde	7	2	9	—	—	9
Bjurholm	8	1	8	1	—	9
Degerfors	—	2	1	1	—	2
Summa	**36**	**12**	**43**	**5**	—	**48**

Veterinär-institutet: 38 hundar sj., 6 d. — *Stockholms län:* 2 hästar sj. — *Södermanlands län:* 28 får sj., 38 nötkr. — *Kalmar län:* 8 hundar. — *Gotlands län:* 9 nötkreatur sj. — *Blekinge län:* 7 hästar, 12 nötkreatur, 23 får. — *Göteborgs och Bohus län:* 1 häst, 541 får sj., 31 d. — *Elfsborgs län:* 2 hundar, 10 nötkreatur, 7 får. — *Vestmanlands län:* 1 häst. — *Kopparbergs län:* 14 hästar, 18 nötkreatur. — *Vesternorrlands län:* 5 hästar, 2 nötkreatur, 3 hundar. — *Jemtlands län:* 28 nötkreatur. — *Vesterbottens län:* 3 får sj. — *Norrbottens län:* 1 häst.

Förgiftningar, *Intoxicationes.* Genom förtärande af sprithaltig drank har, såsom förut finnes anfördt, ett stort antal sjukdomsfall bland nötkreaturen förekommit på en egendom i Elfsborgs län. Föröfrigt har det största antalet förgiftningar uppträdt bland nötkreaturen efter användning af qvicksilfversalva till fördrifvande af ohyra. På en egendom i Kristianstads län hafva 6 nötkreatur dött derigenom att man af misstag gifvit dem blysocker i stället för koksalt.

Genom *fosfor:* 2 svin sj., 1 hund d.; genom *arseniksyrlighet:* 4 hästar sj., 2 d., 1 nötkreatur sj., 1 hund död; genom *qvicksilfversalva:* 38 nötkreatur sjuka, deraf 6 döda; genom *koppar:* 4 svin döda; genom *blysocker:* 6 nötkreatur döda; genom *koksalt och sill-lake:* 11 svin sj., 8 döda, 8 nötkreatur sj., 2 döda; genom *sprithaltig drank:* 65 nötkreatur sjuka och deraf 38 döda, 4 får döda; genom *ormbett:* 3 hästar, 3 nötkreatur och 4 hundar sjuke.

Tab. Litt. Ö[1]. *Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuke djur i nedanstående sjukdomar, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
Länen och Veterinärläroverken.	Mjeltbrand.				Rödsjuka (Typhus).	Elakartad katarrhalfeber.	Lungröta.	Rödsot.			Valpsjuka.	Katarrhalfeber och qvarka.	Rots.	Springorm.	Koppor.		Mugg.	Tuberkelsjuka.	Benskörhet.	Bennjukhet.		Blodstillning.	Igelsjuka.	Skabb.				Kolik och trumsjuka.		Lungemfysem.	Beskällaresjuka.
	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Svin.	Nötkreatur.	Hästar.	Häst.	Nötkreatur.	Hund.	Hundar.	Hästar.	Hästar.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Hästar.	Nötkreatur.	Nötkreatur.	Nötkreatur.	Svin.	Nötkreatur.	Får.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Hundar.	Hästar.	Nötkreatur.		
Veterinärinstitutet	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	236	91	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	138	479	1	31	—
Stockholms län	—	—	—	—	2	—	16	—	—	—	81	559	—	—	—	—	71	—	25	—	2	30	—	2	—	—	—	142	6	28	—
Upsala d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands d:o	—	—	—	—	37	6	8	—	11	—	19	459	—	—	—	—	19	2	68	—	1	95	43	—	38	28	—	49	66	20	—
Östergötlands d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	300	5	—	—	—	40	10	3	3	26	6	—	—	—	—	—	67	55	3	8
Jönköpings d:o	—	—	—	—	24	2	—	—	10	—	15	218	—	—	—	—	32	—	9	17	—	32	—	—	—	—	—	47	65	36	—
Kronobergs d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	3	—
Kalmar d:o	—	3	—	—	35	11	2	—	—	—	13	71	—	—	—	—	8	22	57	—	—	—	77	—	—	—	8	27	1	14	5
Gotlands d:o	—	3	13	—	17	3	—	—	—	—	14	549	—	—	14	—	6	—	120	112	—	4	35	—	9	—	—	27	5	7	—
Blekinge d:o	—	—	—	—	31	9	—	—	—	—	25	228	—	—	—	—	16	7	—	72	—	—	—	6	12	23	—	92	16	21	—
Kristianstads d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
Malmöhus d:o	—	—	—	—	47	4	33	—	—	—	14	708	25	—	9	25	36	10	59	—	—	31	105	—	—	—	—	715	24	18	—
Hallands d:o	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	8	135	—	—	—	—	31	—	16	—	—	40	—	—	—	—	—	165	46	20	—
Göteborgs och Bohus d:o	—	—	—	—	4	12	—	—	—	—	4	187	2	—	—	—	34	22	17	—	—	14	—	1	—	541	—	94	29	37	—
Elfsborgs d:o	—	—	—	—	30	2	4	1	4	1	11	227	9	—	—	—	36	15	52	—	5	28	42	—	10	7	2	151	54	41	—
Skaraborgs d:o	1	22	—	1	23	18	—	—	—	—	3	430	—	—	—	—	17	22	94	—	—	25	37	—	—	—	—	59	12	29	—
Veterinärinrättningen	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	42	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	1	20	—
Vermlands län	—	2	2	—	—	9	7	—	—	—	—	67	—	—	—	—	15	—	5	1	—	3	8	—	—	—	—	44	12	30	—
Örebro d:o	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	7	91	—	—	—	—	—	2	—	—	—	13	26	—	—	—	—	—	5	5	—
Vestmanlands d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	9	92	—	—	—	—	1	—	—	1	3	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs d:o	—	—	—	—	18	39	7	—	—	—	35	324	—	1	3	—	65	10	408	—	14	67	106	14	18	—	—	59	14	43	—
Gefleborgs d:o	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	19	67	5	15	—	—	—	3	150	—	—	5	—	—	—	—	—	28	—	—	—
Vesternorrlands d:o	—	—	—	—	3	—	4	—	—	—	45	156	—	27	—	—	24	—	21	—	10	—	5	5	2	—	3	33	17	10	—
Jemtlands d:o	—	—	—	—	—	—	23	—	4	—	18	219	5	2	—	—	15	—	118	—	—	3	115	6	28	—	—	58	9	—	—
Vesterbottens d:o	1	—	—	—	4	4	—	—	1	—	4	53	—	55	—	—	8	—	3	—	—	—	—	—	—	3	—	26	6	7	—
Norrbottens d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	49	—	1	—	—	5	10	—	—	—	—	28	—	—	—	—	9	—	2	—

Tab. Litt. A[2]. *Summarisk uppgift öfver Veterinär-Institutets inkomster och utgifter för år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ingående balans.	På stat uppförde ordinarie anslag.		Inkomster i öfrigt.			Summa tillgång.	Utgifter.					Summa utgifter.	Behållning till år 1875.	Summa Summarum.
Behållning från år 1873.	Löner.	Till andra ändamål.	Af sjukstallarne.	Af smedjan.	Diverse inkomster.		Aflöningar.	Stipendier.	För sjukstallarne.	För smedjan.	Utgifter i öfrigt.			
Kronor.						Kronor.	Kronor.							
5,691,75	26,300	9,000	6,633,15	16,533,75	1,015,06	65,173,71	27,960	4,000	6,723,85	14,463,24	6,942,95	60,090,04	5,083,67	65,173,71

9. Understöd för vetenskapliga utrikes resor [1]).

Under år 1874 hafva såsom understöd för utrikes resor i vetenskapliga ändamål utgått följande belopp:

1:o Resestipendiet för militärläkare å Riksstatens fjerde hufvudtitel, 2,000 Kronor, som innehafts af Andre Bataljonsläkaren vid Andra lifgrenadier-regementet Med. Lic. G. J. Strömberg.

2:o Af anslaget å åttonde hufvudtiteln: dels ett större resestipendium å 1,800 Kronor, hvilket åtnjutits af Med. D:r Curt Wallis för att i främmande länder besöka klimatiska kurorter, särskildt de mera bekanta höjdkurorterna i Schweitz och Tyskland, för att studera resultaten af bergskurens användning vid bröstsjukdomars behandling, äfvensom för att studera dessa sjukdomar vid de stora klinikerna i London, och dels ett mindre stipendium å 1,200 Kronor, hvilket tilldelats Med. Lic. Ernst Fogman för att vid kliniker och sjukhus i Berlin och Paris studera kirurgi och oftalmologi och dervid särskildt egna uppmärksamhet åt den kirurgiska behandlingen af urinorganernas sjukdomar samt oftalmoskopiska undersökningar.

Reseberättelser hafva under årets lopp inkommit från Provincialläkaren A. T. Schram, Med. D:r S. Ribbing, Med. Lic. G. M. Norström och Med. Lic. F. Belfrage.

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Törnblom.

10. Öfversigt af Sundhets-Kollegii Embetsverksamhet m. m. [1]). (Tabb. N:ris 32—33).

Tab. Litt. B². Antalet af de ärenden, som Sundhets-Kollegium handlagt under år 1874, voro, såsom Tab. Litt. B² närmare utvisar, 203 Kongl. bref, generalordres m. m. från Statsdepartementen, 74 Kongl. remisser och 5,516 allmänna mål, innefattande skrifvelser från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller andra myndigheter, domstolsremisser, rapporter och berättelser från vederbörande läkare och djurläkare m. fl. eller tillsammans 5,793 inkomna mål, förutom 973 ankomna skrifvelser, som angått förut till Kollegium inkomna mål och blifvit uti diariet intagne under målets ursprungliga nummer. De utgångna expeditionerna voro 2,973, nemligen 176 till Eders Kongl. Maj:t afgifne utlåtanden och framställningar i administrativa ärenden, 43 till Eders Kongl. Maj:ts Högsta Domstol samt civila och militära öfver- och underrätter m. fl. afgifne utlåtanden uti derifrån till Kollegii yttrande remitterade rättsmedicinska mål, 2,745 till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och andra myndigheter uti allmänna ärender aflåtne skrifvelser samt 9 kungörelser och cirkulär, bland hvilka *den 16 Februari* till apotekarne i riket angående missbruk vid medikamenters försäljning; *den 31 Augusti* till samtlige läkare angående skyddskoppympningen; *s. d.* till samtlige läkare med förnyade formulär för sjukförslag och rapporter samt med förändrad nomenklatur; *den 4 September* till samtlige läkare angående vissa förändringar i de formulär, som skola begagnas vid uppgifter om dödsorsaker. — Uti ofvanstående siffror ingå likväl hvarken de från Kollegium utan särskildt missiv afsända medikamentsräkningar, hvilka blifvit granskade, eller aktuarie- eller ombudsmanskontorets expeditioner och ej heller vaccinationskontorets emottagne eller afsände vaccinportioner.

Den allmänna *öfversigt af sjukvårdspersonalen och anstalterna* i riket, hvilken meddelas å Tab. N:o 32, medgifver en jemförelse mellan vidden (kol. 2) och folkmängden (kol. 3) i hvarje län samt antalet der befintlige, för sjukvården påräknelige läkare (kol. 4—9) och barnmorskor (kol. 21—23), äfvensom sjukhus (kol. 10—18) och apotek (kol. 19—20). En sådan jemförelse utvisar, att för hela rikets folkmängd finnas 558 läkare [1]) eller i medeltal *en* för 7,780 personer. Om hufvudstadens befolkning och de densamma nästan uteslutande tillhörande läkare afräknas, blifver tillgången på läkare i medeltal Tab. N:o 32.

[1]) Referent: t. f. Medicinalrådet Törnblom.

[1]) Förutom dels 41 legitimerade läkare, hvilka i anseende till ålderdom, sjukdom eller andra omständigheter *icke* äro påräknelige för besörjande af sjukvård, dels ock ett stort antal medicinæ studiosi, hvilka vid behof användas till biträde vid sjukvård. Dessutom äro 4 läkare sedan flere år bosatte utomlands, så att hela antalet legitimerade läkare utgör 603.

Tab. Litt. B². *Summarisk uppgift å de af Sundhets-Kollegium handlagde mål, år 1874.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inkomne mål.				Utgångne expeditioner.				
Kongl. Bref, Generalordres m. m. från Statsdepartementen.	Kongl. Remisser.	Allmänna mål.	Summa. [1])	Till Kongl. Maj:t underd. utlåtanden och framställningar i administrativa ärenden.	Till Kongl. Maj:ts Högsta Domstol samt civila och militära öfver- och underrätter uti derifrån till Kollegii yttrande remitterade medico-legala mål.	Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och andra embetsmyndigheter uti allmänna mål.	Kungörelser och Cirkulärer.	Summa.
203	74	5,516	5,793	176	43	2,745	9	2,973

[1]) Förutom kompletteringshandlingar: 973.

endast *en* för 9,612 personer. Beräknas läkaretillgången allenast med afseende på befintlige provincial- och extra provincial-läkare (kol. 4, 5), så blifver densamma i medeltal för hela riket endast *en* provincialläkare för 31,923 personer eller, om hufvudstadens befolkning afräknas, *en* för 30,877 personer. Emedan de för sjukvård disponible läkarnes antal under året icke ökats, under det att folkmängden från slutet af år 1873 till slutet af år 1874 ökats med 43,587 personer, har förhållandet mellan befintlige antalet läkare och invånare under redovisningsåret förändrats från 1 : 7,702 år 1873 till 1 : 7,780 år 1874 för hela riket och från 1 : 9,476 år 1873 till 1 : 9,612 år 1874 för hela riket, med frånräknande af hufvudstaden.

Läkarnes fördelning på de olika länen synes af Tab. N:o 32 (kol. 7, 8). Utom hufvudstaden, som har *en* läkare på 1,233 personer, äro Upsala samt Göteborgs och Bohus län bäst försedde med läkare, i det Upsala län har *en* på 3,972 och Göteborgs och Bohus län *en* på 5,229 personer.

Tillgången på *sjukhus* (kol. 10—18) har under året ökats med *två* sjukhus, hvaremot sängantalet något minskats; *sjuksängarnes antal* å samtliga länslasaretten och kurhusen (kol. 11) utgjorde vid årets slut, i medeltal för hela riket, *en* för 1,260 personer (emot 1,250 år 1873) och inalles å alla på tabellen upptagne sjukhus *en* för 712 personer.

Antalet af *apotek* (kol. 19, 20) är i hufvudstaden oförändradt, men emedan folkmängden ökats med öfver 3,000 personer, har förhållandet mellan apotekens och befolkningens antal på det sättet förändrats, att då år 1873 derstädes fanns *ett* apotek för 9,816 personer, finnes nu ett för 10,029 personer. Emedan apotekens antal inom det öfriga riket, med frånräknande af hufvudstaden, blifvit under året tillökadt, så att det utgör 218 och befolkningens antal derjemte ökats med mera än 40,000 personer, har förhållandet mellan apotekens och befolkningens antal inom hela riket, hufvudstaden frånräknad, så till vida förändrats, att då år 1873 fanns *ett* apotek för 20,548, finnes år 1874 *ett* för 20,645 personer. För hela riket var tillgången på apotek år 1873 ett för 19,806 personer och år 1874 ett för 19,915 personer.

Tillgången på *barnmorskor* (kol. 21—23) är i hufvudstaden minskad med 15, eller till 141, men den qvinliga befolkningens antal har ökats med 1,092 personer, i följd hvaraf förhållandet mellan antalet barnmorskor och den qvinliga befolkningen, som år 1873 utvisade *en* barnmorska för 526 qvinnor, år 1874 är *en* för 588; då hufvudstaden frånräknas, visar sig förhållandet i detta afseende nästan oförändradt inom det öfriga af riket, så att då detsamma år 1873 var *en* på 1,131, är detsamma år 1874 *en* på 1,095, och för hela riket, hufvudstaden inberäknad, var tillgången år 1873 *en* på 1,084, men är år 1874 *en* barnmorska på 1,062 qvinnor. Bäst försedt är Malmöhus län med *en* för ungefär 534 qvinnor, Gotlands län med *en* för ungefär 633, Kristianstads län med *en* för ungefär 619; hvaremot tillgången är sämst i Kronobergs län, emedan der endast *en* barnmorska finnes för 2,644 personer af den qvinliga befolkningen.

Tab. N:o 33 innehåller en summarisk redogörelse för *medicinalstatens tillgångar och utgifter*, hvilken utvisar att under redovisningsåret, af de till Kollegii disposition stälde medel, behållningen vid årets ingång (kol. 2) utgjorde 17,123 Kr. 73 öre, och inkomsterna under året (kol. 3—5) 439,043 Kr. 37 öre, så att sammanlagda tillgången för året (kol. 6) utgjort 456,167 Kr. 10 öre, samt att, sedan årets utgifter (kol. 7—30) härmed blifvit bestridde till ett belopp af 425,730 kr. 94 öre och till räntekammaren levererats (kol. 31) 6,163 Kr. 1 öre, behållningen till år 1875 (kol. 32) utgör 24,273 Kr. 15 öre. Tab. N:o 33.

Kollegium framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåter

N. J. BERLIN.

O. F. HALLIN. EDW. EDHOLM. CARL EDLING. P. A. TÖRNBLOM.

A. J. Bruzelius.

Stockholm den 19 April 1876.

TABELL-BILAGOR.

Tab. N:o 1.

SAMMANDRAG AF METEOROLOGISKA OBSERVATIONER, ÅR 1873.

1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	a) Medeltemperatur (efter Celsii termometer).												
	Januari.	Februari.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Augusti.	September.	Oktober.	November.	December.	Året.
Haparanda	— 4,7	— 6,5	— 6,8	— 0,9	+ 2,9	+ 9,4	+ 14,0	+ 12,0	+ 8,0	+ 5,5	— 6,6	— 14,6	+ 0,98
Östersund	— 2,2	— 1,9	— 3,2	+ 1,0	+ 4,0	+ 9,8	+ 12,8	+ 9,9	+ 7,9	+ 5,8	— 5,3	— 15,5	+ 1,93
Hernösand	— 1,0	— 1,6	— 2,0	+ 2.4	+ 5,6	+ 11,8	+ 14,6	+ 12,2	+ 9,5	+ 6,6	— 3,0	— 11,9	+ 3,60
Falun	— 0,1	— 2,0	— 1,6	+ 2,6	+ 6,7	+ 15,2	+ 16,9	+ 12,4	+ 9,5	+ 7,2	— 0,8	— 13,1	+ 4,41
Karlstad	+ 2,1	+ 0,7	+ 0,8	+ 5,0	+ 9,0	+ 15,6	+ 17,9	+ 14,6	+ 12,4	+ 9,3	+ 1,4	— 6,6	+ 6,85
Upsala	+ 1,0	— 1,6	— 1,2	+ 3,7	+ 6,3	+ 14,3	+ 16,6	+ 13,2	+ 11,0	+ 8,1	+ 0,1	— 6,7	+ 5,41
Stockholm	+ 1,3	— 1,3	— 0,5	+ 3,6	+ 6,4	+ 14,0	+ 16,8	+ 13,9	+ 11,7	+ 8,9	+ 1,5	— 5,3	+ 5,92
Göteborg	+ 3,6	+ 1,8	+ 2,3	+ 6,2	+ 9,1	+ 12,2	+ 17,2	+ 14,7	+ 13,3	+ 10,9	+ 3,1	— 2,3	+ 7,68
Wexiö	+ 1,2	— 0,9	+ 0,1	+ 4,5	+ 7,5	+ 14,9	+ 16,8	+ 13,5	+ 11,7	+ 8,2	+ 0,8	— 4,7	+ 6,13
Lund	+ 2,4	+ 0,7	+ 2,3	+ 5,8	+ 7,6	—	—	+ 14,5	+ 13,1	+ 9,8	+ 2,4	— 1,8	—
Wisby	+ 2,5	+ 0,5	+ 0,8	+ 4,1	+ 5,8	+ 13,5	+ 16,8	+ 14,9	+ 13,0	+ 10,3	+ 3,6	— 0,7	+ 7,09
	b) Medelbarometerstånd, reduceradt till 0°.												
Haparanda	742,5	757,6	755,1	754,9	758,4	754,7	758,2	752,8	752,5	752,0	755,8	756,1	754,2
Östersund	715,4	728,2	726,6	725,2	729,8	727,8	723,7	719,8	719,5	722,2	727,3	726,2	724,3
Hernösand	745,2	759,2	756,1	754,7	758,6	756,5	757,1	752,5	752,9	752,2	755,9	754,8	754,6
Falun	739,1	750,9	747,9	744,8	749,4	748,4	748,7	744,5	745,3	745,1	747,2	745,5	746,4
Karlstad	748,4	758,8	755,7	753,6	756,3	755,5	755,0	751,5	752,5	751,9	754,2	752,0	753,8
Upsala	748,9	759,5	756,6	754,7	757,3	757,0	757,2	753,2	754,4	754,6	755,4	753,3	755,2
Stockholm	746,5	756,5	753,6	751,7	754,0	754.3	754,5	750,4	751,7	752,0	751,9	749,7	752,2
Göteborg	753,8	761,1	758,8	756,3	759,5	760,3	759,2	755,8	756,7	756,0	757,3	754,1	757,4
Wexiö	741,4	747,5	745,0	742,5	744,3	746,0	745,8	742,2	743,5	743,8	742,6	738,6	743,6
Lund	754,1	758,7	756,8	753,6	755,5	—	—	753,9	755,2	755,1	754,1	749,8	—
Wisby	755,2	762,4	760,2	757,9	759,9	761,7	761,4	757,8	759,3	758,9	757,0	753,2	758,7
	c) Nederbörd (i millimeter).												
Haparanda	26,2	0,0	4,2	33,9	16,3	37.6	27,4	37,9	70,4	97,9	23,3	18,3	393,4
Östersund	17,5	—	7,7	31,2	0,0	42,8	33,9	45,1	38,6	26,7	26,7	20,8	291,0
Hernösand	10,4	3,5	10,1	19,9	4,9	3,1	52,4	63,8	72,8	80,2	39,0	32,4	392,5
Falun	18,8	3,3	18,5	13,3	17,2	12,9	47,8	99,1	64,8	25,4	18,9	24,1	364,1
Karlstad	27,5	9,6	30,4	29,4	10,2	4,1	74,5	62,4	70,0	46,5	22,1	51,0	437,7
Upsala	18,8	6,6	32,2	28,0	35,2	33,5	29,0	89,2	47,1	41,1	22,7	31,2	414,6
Stockholm	17,8	10,7	16,6	36,0	28,7	48,9	17,7	72,7	41,3	20,4	35,2	56,6	402,6
Göteborg	81,8	16,5	68,4	42,2	24,5	24,1	58,4	101,4	75,2	80,3	43,7	35,9	652,4
Wexiö	45,5	14,5	50,1	30,9	38,7	24,1	55,9	62,2	69,2	30,6	40,3	64,9	526,9
Lund	65,2	18,8	12,1	10,6	24,3	—	—	97,4	61,2	39,5	42,5	59,8	—
Wisby	39,8	13,6	22,2	14,3	27,4	18,3	16,5	45,3	50,8	18,1	43,0	90,6	399,9

Tab. N:o 2.

VATTENSTÄNDET I INSJÖARNE, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Januari d. 1.	Februari d. 1.	Mars d. 1.	April d. 1.	Maj d. 1.	Juni d. 1.	Juli d. 1.	Augusti d. 1.	September d. 1.	Oktober d. 1	November d. 1.	December d. 1.	Medium för året.
	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.	Fot.
Mälaren	15,2	15,2	14,5	14,3	14,4	13,9	13,8	13,5	13,8	13,9	14,0	14,1	14,2
Hjelmaren	— 0,4	— 0,4	— 0,6	— 0,4	— 0,2	— 0,3	— 1,1	— 1,5	— 1,8	— 2,0	— 2,2	— 2,2	— 1,1
Wenern	17,4	17,4	16,6	16,6	16,1	15,9	15,4	15,0	14,6	14,4	14,7	14,7	15,7

Tab. N:o 3.

ÖFVERSIGT AF VÄDERLEKENS OCH ÅRSVÄXTENS FÖRHÅLLANDE I ALLMÄNHET SAMT HELSOTILLSTÅNDET OCH DE MEST FRAMSTÅENDE SJUKDOMARNA, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Väderlek.				Å Stockholms observatorium.			Vattenståndet.			Årsväxt.	Medelpris å spannmål enligt riksmarkegång.	Sjuklighet.	Mest framstående sjukdomar.	Provincialläkarnes embetsresor för sjukvård.
Vinter.	Vår.	Sommar.	Höst.	Medeltemperatur för året.	Medelbarometerstånd.	Nederbörd i millimeter.	Mälaren. Fot.	Hjelmaren. Fot.	Wenern. Fot.		Kubikfot.			
Blid, mycket ringa nederbörd.	Måttligt varm, teml. ringa nenederbörd.	Ej varm, i början torr, sedan fuktig.	Kall, måttlig nederbörd.	+ 5,92° C.	752,2 m. m.	402,6 m. m.	14,2	— 1,1	15,7	Nära medelmåttig.	R:dr. 2,68	Betydlig.	Smittkoppor, mäsling, difteri, frossa, lunginflammation.	925

Tab. N:o 4.

TILLKOMNE OCH AFGÅNGNE SPETELSKE, ÅR 1874.

1	2	3	4		5
Socken.	Befintlige enligt rapporter år 1873.	Tillökning år 1874. Tillkomne i årets rapporter.	Minskning år 1874. Tillfrisknade.	Minskning år 1874. Döde.	Befintlige enligt rapporter år 1874.
Gefleborgs län.					
Delsbo	14	5 [1]	—	3 [12]	16
Bjuråker	3	1 [2]	—	1 [13]	3
Rogsta	1	—	—	—	1
Ljusdal med Ramsjö	32	1 [3]	—	8 [14]	25
Färila	4	3 [4]	—	—	7
Loos	1	—	—	1 [15]	—
Jerfsö	17	2 [5]	—	3 [16]	16
Undersvik	1	—	—	—	1
Arbrå	3	—	—	1 [17]	2
Alfta	5	—	—	1 [18]	4
Trönö	3	—	—	—	3
Idenor	2	—	—	1 [19]	1
Tuna	—	1 [6]	—	—	1
Söderala	3	—	—	2 [20]	1
Skog med Lingbo	7	—	—	1 [21]	6
Hanebo	—	1 [7]	—	—	1
Enånger	4	—	—	2 [22]	2
Norrala	1	2 [8]	1 [11]	—	2
Hög	1	—	—	—	1
Hudiksvall	—	1 [9]	—	1 [23]	—
Söderhamn	1	—	—	—	1
(Summa) Transport	103	17	1	25	94

1	2	3	4	5	6
Socken.	Befintlige enligt rapporter år 1873.	Tillökning år 1874. Tillkomne i årets rapporter.	Minskning år 1874. Tillfrisknade.	Minskning år 1874. Döde.	Befintlige enligt rapporter år 1874.
Transport	103	17	1	25	94
Jemtlands län.					
Ragunda	2	—	—	—	2
Wester-Norrlands län.					
Wiksjö	1	1 [10]	—	1 [24]	1
Säbrå	2	—	—	—	2
Stora Kopparbergs län.					
Mora	3	—	—	—	3
Wåmhus	7	—	—	1 [25]	6
Blekinge län.					
Karlskrona	1	—	—	—	1
Gotlands län.					
Wisby	1	—	—	—	1
Summa	120	18	1	27	110

[1]) Husmannen *Hans Persson* i Långede (N:o 241), 59 år, sjuk sedan 8 år; Bonden *Per Jonsson* i Edsäng (N:o 243), 57 år, sjuk sedan 1 år; f. d. Pigan *Karin Persdotter* i Edsäng (N:o 244), 60 år, sjuk sedan 3 år; f. d. Pigan *Sigrid Olsdotter* i Hväna (N:o 245), 39 år, sjuk sedan 3 år; f. d. Soldat *Nils Erik Nordgren* i N. Sandnäs (N:o 247), 31 år, sjuk sedan 4 år. — [2]) Bonden *Olof Persson* i Westansjö (N:o 246), 59 år, sjuk sedan 2 år. — [3]) Bonddottern *Karin Ersdotter* i Kalemyr (N:o 253), 21 år, sjuk sedan 6 år. — [4]) Pigan *Gertrud Johansdotter* i Ytter-Yg (N:o 242), 50 år, sjuk sedan 1 år; f. d. Pigan *Brita Olsdotter* i Svedja (N:o 239), 39 år, sjuk sedan 1 år; Bonden *Per Olsson* i Kårböle (N:o 240), 29 år, sjuk sedan 1 år. — [5]) Bonden *Jon Larsson* i Kalf, (N:o 238), 44 år, sjuk sedan 4 år; Soldatdottern *Karin Vale* i Förnebo (N:o 254), 40 år, sjuk sedan 1 år. — [6]) Arbetaren *Erik Jansson* i Hallsta (N:o 249), 62 år, sjuk sedan 1 år. — [7]) Soldatdottern *Karin Ersdotter Svärd* i Sörfly (N:o 252), 38 år, sjuk sedan 1 år. — [8]) Handelsbetjenten *Carl Wilhelm Lind* i Sand (N:o 250), 20 år, sjuk sedan 2 år; Bonden *Jon Jonsson Salin* i Kungsgården (N:o 251), 52 år, sjuk sedan 2 år. — [9]) Hustru *Greta Gren* i Hudiksvall (N:o 248), 32 år, sjuk sedan 4 år. — [10]) Flickan *Jansson* i Wiksjö, 16 år. — [11]) Bonden *Olof Mattsson* i Kungsgården (N:o 176). — [12]) Bondesonen *Olof Persson* i Bjurnäs (N:o 178); Bonden *Jon Ersson* i Charlotteberg (N:o 204); Bonden *Olof Hansson* i Ede (N:o 200). — [13]) Enkan *Greta Lisa Nordin* i Moviken (N:o 64). — [14]) Bondedottern *Sara Ersdotter* i Råggärde (N:o 33); Enkan *Karin Olsdotter* i Råggärde (N:o 32); Enkan *Hjersti Persdotter* i Wik (N:o 36); f. d. Soldat *Per Åström* i Stenhamre (N:o 110); f. d. Skomakare *Per Magnus Almgren* i Kämsta (N:o 157); f. d. Kronoinbyggare *Anders Larsson* i Kalemyr (N:o 148); Soldatenkan *Karin Olsdotter* i Hybo (N:o 181); Hustru *Sigrid Andersdotter* i Ångsätter (N:o 234). — [15]) Bonden *Mickel Mickelsson* i Norrbyn (N:o 42). — [16]) Enkan *Kjersti Larsdotter* i Nybo (N:o 142); Torpare *Olof Larsson* i Ängen (N:o 100); Enkan *Karin Andersdotter* i Förnebo (N:o 159). — [17]) Hustru *Kjersti Andersdotter* i Flästa (N:o 119). — [18]) Fattighjonet *Katr. Martha Andersdotter* i Alfta (N:o 209). — [19]) Hustru *Martha Nilsdotter* i Ytterberg (N:o 202). — [20]) Bonden *Jon Olsson* i Vansätter (N:o 120); Fattighjonet *Anders Persson* i Vedtjära (N:o 213). — [21]) Födorådshjonet *Anders Hansson* i Näset (N:o 153). — [22]) Torparen *Erik Engberg* i Fläcka (N:o 148); Husmannen *Olof Haglund* i Haga (N:o 225). — [23]) Hustru *Greta Gren* i Hudiksvall (N:o 248). — [24]) *Nils Jansson* i Wiksjö. — [25]) *Hed M. Mattssons* hustru i Wåmhus.

Tab. N:o 5.

SAMMANDRAG AF FÖRTECKNINGARNA Å BEFINTLIGE SPETÄLSKE I GEFLEBORGS M. FL. LÄN, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46
			Kön.		Lefnadsställning, yrke.							Lefnadsålder.								Gifte med					Slägtskap med lefvande eller afliden spetälsk, nemligen:				Antal barn och deras ålder.							Sjukdomens								Den sjukes tillstånd.	
																				icke spetälske.		spetälske.							Icke spetälske.						Spetälske.	form.			långvarighet.						
Socken.	Antal sjuke.	Födelseort.	Män.	Qvinnor.	Bönder och torpare.	Husmän.	Handtverkare.	Tjenstehjon.	Soldater o. båtsmän.	Fattighjon.	Fånge.	Under 20 år.	21—30 år.	31—40 år.	41—50 år.	51—60 år.	61—70 år.	Öfver 70 år.	Ej uppgifven.	Lefvande.	Afliden.	Lefvande.	Afliden.	Ogifte.	Far eller mor m. m.	Syskon och halfsyskon.	Kusiner.	Barn.	Under 10 år.	11—20 år.	21—30 år.	31—40 år.	41—50 år.	Okänd ålder.		Knölig.	Glatt.	Blandad.	1—5 år.	6—10 år.	11—20 år.	Öfver 20 år.	Obestämd.	Arbetsföre.	Icke arbetsföre.
Gefleborgs län.																																													
Delsbo	15	Delsbo	9	5	8	1	2	1	2	—	—	—	—	2	4	3	5	—	—	10	2	—	—	2	1	1	—	—	5	8	12	4	—	—	1	3	8	3	8	6	—	—	—	12	2
		Herjeådalen	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—
		Ljusdal	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—
Bjuråker	3	Bjuråker	2	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2	—	—	—	1	—	3	—	1	—	1	1	—	1	2
Rogsta	1	Rogsta	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Ljusdal med Ramsjö	25	Ljusdal	9	7	9	—	—	4	3	—	—	3	—	5	4	3	1	—	—	7	—	—	—	9	8	5	3	—	2	7	5	1	—	—	—	1	8	7	7	2	4	3	—	13	3
		Ramsjö	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—
		Färila	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	1
		Jerfsö	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—
		Bjuråker	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
		Ofvanåker	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	2	3	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	2	—
		Hafverö	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—
		Wermland	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—
Färila	7	Färila	4	3	1	3	—	3	—	—	—	—	1	1	2	3	—	—	—	2	—	—	—	5	3	—	—	—	2	3	2	—	—	—	—	3	3	1	4	1	2	—	—	5	2
Jerfsö	16	Jerfsö	9	6	5	1	—	3	6	—	—	—	2	2	5	4	2	—	—	6	1	—	—	8	4	1	—	—	9	6	8	2	2	—	—	3	8	4	11	—	—	4	—	12	3
		Ljusdal	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—
Undersvik	1	Undersvik	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—
Arbrå	2	Arbrå	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	2	—
Alfta	4	Alfta	2	2	1	—	—	1	1	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	4	—	—	2	1	1	—	—	3	1
Trönö	3	Trönö	2	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1	8	3	—	—	—	—	2	—	1	2	1	—	—	—	2	1
Idenor	1	Idenor	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—
Tuna	1	Tuna	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—
Söderala	1	Söderala	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1
Skog med Lingbo	6	Skog	1	4	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	5	—	—	—	—	1	6	1	—	4	3	3	—	—	—	—	1	4	—	—	2	3	—	—	3	2
		Åmot	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Hauebo	1	Hauebo	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Enånger	2	Enånger	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	4	2	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	2	—
Norrala	2	Norrala	2	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	2	—
Hög	1	Hög	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1
Söderhamn	1	Norrala	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Summa	94		51	43	43	8	6	17	16	3	1	5	6	17	20	25	13	2	—	48	6	—	—	40	21	13	9	1	35	55	39	9	2	—	3	26	50	18	49	19	16	10	—	73	21
Jemtlands län.																																													
Ragunda	2	Rättvik	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1
		Wester-Norrland	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—
Wester-Norrlands län.																																													
Wiksjö	1	Wiksjö	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—
Säbrå	2	Säbrå	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	1	—	1	—	1	—	—	1	1	1
Stora Kopparbergs län.																																													
Mora	3	Mora	1	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	3	—	—	2	1	—	—	—	2	1
Wåmhus	6	Wåmhus	3	3	3	—	—	3	—	—	—	—	1	1	1	3	—	—	—	4	—	—	1	1	1	1	—	3	2	1	2	—	—	4	—	1	1	4	1	3	2	—	—	5	1
Blekinge län.																																													
Carlskrona	1	Jerfsö	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1
Gotlands län.																																													
Wisby	1	?	?	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	?	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	?	—	—	—	—	1	?	—
Summa	110		58	51	50	8	6	23	16	4	2	6	8	19	29	30	13	3	2	56	7	—	1	45	22	14	9	4	37	57	41	9	2	21	3	32	51	26	52	25	18	11	4	83	26
			109		109							110								109					49				170							109			110					109	

Tab. N:o 6.

AF VEDERBÖRANDE LÄKARE VERKSTÄLDE EMBETSRESOR FÖR FARSOTERS OCH SMITTOSAMMA SJUKDOMARS HÄMMANDE, SAMT MEDICINALFONDENS UTGIFTER FÖR SJUKES VÅRD, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
	Embetsresor för sjukvård.																Utgifter för samma ändamål.			
Län.	Tyfösa febrar.	Gastrisk feber.	Difteri.	Kikhosta.	Rödsot.	Påsjuka.	Smittoppor.	Vaccination.	Skarlakansfeber.	Mäsling.	Smittosam ögonsjukdom.	Spetälska.	Rundresor eller för allmän sjuklighet.	Enstaka sjukdomsfall.	Venerisk sjukdom.	Summa resor.	Rese- och traktamentskostnader [1].	Biträde i provincialläkarevården.	Fria medikamenter till fattige sjuke.	Summa utgifter.
																	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Stockholms	10	—	—	—	—	—	24	1	2	—	—	—	—	—	—	37	1,269,45	—	—	1,269,45
Upsala	—	—	1	—	—	—	51	—	3	—	—	—	—	—	—	55	1,005,49	—	—	1,005,49
Södermanlands	1	—	—	—	—	—	28	—	1	—	—	—	—	—	—	30	1,075,60	483,80	316,21	1,875,61
Östergötlands	—	—	1	—	—	—	45	—	—	—	—	—	—	1	—	47	772,52	1,063,30	56,88	1,892,70
Jönköpings	4	—	—	—	1	—	20	—	—	—	—	—	—	1	—	26	815,52	1,754,80	204,80	2,775,12
Kronobergs	15	—	—	—	1	—	9	—	—	1	—	—	—	3	—	29	814,60	—	448,27	1,262,87
Kalmar	12	1	—	—	—	1	40	—	13	—	4	—	4	7	—	82	2,212,45	—	320,04	2,532,49
Gotlands	27	—	1	—	—	—	9	—	1	—	—	—	—	3	1	42	269,25	—	—	269,25
Blekinge	7	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	10	262,99	—	1,633,52	1,896,51
Kristianstads	32	—	—	—	—	—	18	—	3	—	—	—	—	1	—	54	924,55	—	199,90	1,124,45
Malmöhus	4	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	7	132,50	50	420,15	602,65
Hallands	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	3	—	9	314,50	—	15,97	330,47
Göteborgs och Bohus	42	1	29	3	1	—	1	—	—	1	—	—	—	9	—	87	960,84	24,50	723,48	1,708,82
Elfsborgs	19	4	7	1	—	1	23	—	2	2	—	—	—	9	1	69	1,756,89	348	422,71	2,527,60
Skaraborgs	39	1	—	1	—	—	3	—	15	—	—	—	—	4	—	63	772,43	—	296,37	1,068,80
Vermlands	4	—	—	—	2	—	17	—	—	3	—	—	—	2	—	28	413,85	—	855,81	1,269,66
Örebro	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	114,41	—	54,52	168,93
Vestmanlands	1	—	—	—	—	—	12	—	1	—	—	—	—	—	—	14	522,81	360	5,38	888,19
Stora Kopparbergs	22	—	—	1	1	—	8	—	2	—	—	—	13	2	—	49	2,534,66	—	—	2,534,66
Gefleborgs	4	—	—	1	—	—	30	—	—	—	—	8	—	—	—	43	1,409,49	—	223,75	1,633,24
Vester-Norrlands	14	—	1	—	3	—	10	—	20	—	—	—	—	2	—	50	1,295,09	500,50	94,68	1,890,27
Jemtlands	15	1	1	1	1	—	7	2	—	—	—	—	2	4	1	35	561,03	746,87	244,02	1,551,92
Vesterbottens	2	—	1	—	—	—	3	—	24	—	—	—	4	1	—	35	1,940,79	266,80	294,22	2,501,81
Norrbottens	8	1	1	—	—	—	1	1	2	—	—	—	4	5	—	23	1,699,60	—	331,46	2,031,06
Summa	**287**	**9**	**43**	**8**	**10**	**2**	**364**	**6**	**91**	**7**	**6**	**8**	**27**	**57**	**3**	**928**	**23,851,31**	**5,598,57**	**7,162,14**	**36,612,02**

[1]) Ersättningen för de 3 resor, som blifvit verkstälde för sundhetsbesigtningar med anledning af den veneriska sjukdomen, ingår *icke* uti de här upptagne utgifter, utan utgår af den genom K. Kung. den 26 Augusti 1873 påbjudna allmänna sjukvårdsafgiften.

Tab. N:o 7.

SAMMANDRAG AF PROVINCIAL- M. FL. LÄKARES UPPGIFTER OM GÄNGSE SJUKDOMARS MÅNADTLIGA TILL- OCH AFTAGANDE, ÅR 1874.

1	2		3	4		5		6		7		8		9		10		11		12	13		14		15		16		17		18		19	
Månader.	Smitt-koppor.		Vatten-koppor.	Mäsling.		Skar-lakans-feber.		Tyfösa febrar.		Rödsot.		Epide-misk hjern-feber.		Kikhosta.		Påss-sjuka.		Frossa.		Smitto-sam ögon-sjuk-dom.	Difteri.		Strys-sjuka.		Katarrhal-feber, Influenza och andra katarrhala åkommor.		Lung- och lungsäcks-inflamma-tioner.		Halsfluss.		Enkel gastrisk feber.		Diarrhé, Tarm-katarrh, Inhemsk kolera.	
	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.	Insjuknade.	Döde.
Januari	1,777	341	82	89	8	525	91	1,042	142	22	5	13	4	777	38	186	—	312	1	47	148	34	64	32	4,097	80	1,564	243	1,392	—	716	7	1,163	23
Februari	1,993	396	78	112	5	524	86	1,053	137	23	1	13	8	562	24	333	—	318	—	32	164	23	71	41	4,250	88	1 842	247	1,425	—	768	11	1,080	20
Mars	1,988	369	116	197	15	645	95	961	141	19	3	15	8	606	28	328	1	644	1	38	102	16	80	42	4,526	93	2,188	301	1,280	—	816	10	1,145	22
April	2,103	340	114	244	10	637	77	841	113	24	1	10	9	524	26	294	—	1,472	3	47	119	27	64	32	4,157	71	2,298	289	1,133	—	759	8	1,195	24
Maj	1,793	334	59	197	7	575	99	652	93	19	1	10	3	615	28	245	—	1,875	—	42	118	21	48	30	3,671	85	2,729	328	1,003	—	793	8	1,027	21
Juni	1,559	277	82	236	16	542	83	605	64	45	2	9	7	509	19	156	1	1,348	1	40	103	17	28	10	2,410	41	1,880	247	780	1	664	13	1,385	22
Juli	1,152	181	51	361	12	412	71	535	64	199	12	6	3	427	17	68	—	744	1	70	136	30	18	15	1,818	31	933	136	741	—	807	13	3,271	60
Augusti	562	104	26	440	9	278	71	597	54	210	13	5	3	363	17	76	—	460	—	46	133	31	27	18	1,374	29	602	88	577	—	744	11	3,293	75
September	434	87	38	638	13	324	46	636	55	89	7	12	5	472	26	53	—	364	—	27	119	23	50	35	1,915	35	769	122	787	1	612	5	1,944	40
Oktober	337	74	63	1,560	17	306	48	680	67	28	1	7	2	359	16	66	—	296	1	49	165	23	76	41	2,409	54	753	104	851	3	591	11	1,518	38
November	462	75	89	3,999	71	235	43	733	84	38	2	6	4	307	16	86	—	261	—	51	176	27	70	43	3,397	63	1,193	206	1,070	1	632	7	1,344	28
December	832	127	112	4,187	126	380	46	945	135	13	—	9	7	274	15	107	—	235	—	27	145	25	62	29	4,727	117	1,716	292	1,157	—	732	6	1,290	18
Summa	**14,992**	**2,705**	**910**	**12,260**	**309**	**5,383**	**856**	**9,280**	**1,149**	**729**	**48**	**115**	**63**	**5,795**	**270**	**1,998**	**2**	**8,329**	**8**	**516**	**1,628**	**297**	**658**	**368**	**38,751**	**787**	**18,467**	**2,603**	**12,196**	**6**	**8,634**	**110**	**19,655**	**391**

Obs. Emedan några läkare endast lemnat uppgift på antalet sjuke eller döde utan att fördela dem efter månader, hafva talen å denna månadsvis uppstälda tabell på en del ställen blifvit lägre än de tal, som förekomma å de länsvis uppstälda tabellerna inuti texten.

Tab. N:o 8.

ÖFVERSIGT AF BEFINTLIGE CIVILE LÄKAREBEFATTNINGARS ANTAL INOM HVARJE SÄRSKILDT LÄN EFTER FORTSATT TILLVÄGABRINGANDE AF 1860 ÅRS PROVINCIALLÄKARE-REGLERING.

1	2		3		4		5
Län.	Provincialläkare och Extra Prov.-läkare. * anvisar Extra Pr.-läk.		Distriktsläkare. * anvisar att sysslan är obesatt vid årets slut.		Stadsläkare, Stadsdistriktsläkare samt Grufveläkare. * anvis. sysslan obesatt.		Summa.
Stockholms stad		—		—		14	14
Stockholms	Stockholms	1	Harg*	1	Norrtelge	1	
	Sotholm	1	Wermdö	1	Södertelge	1	
	Norrtelge	1	Botkyrka	1	Waxholm	1	
	Östhammar	1	Södertelge	1	—	—	
	Sigtuna	1	Utö*	1	—	—	17
			Österåker	1	—	—	
			Forsmark	1	—	—	
			Dalarö*	1	—	—	
			Drottningholm	1	—	—	
Upsala	Upsala	1	Håbo och Bro*	1	Upsala	1	
	Enköping	1	Gimo*	1	Enköping	1	
	Tibble	1	Dannemora*	1	—	—	
	Tierp	1	Örbyhus*	1	—	—	13
			Leufsta	1	—	—	
			Wessland*	1	—	—	
			Söderfors	1	—	—	
Södermanlands	Eskilstuna	1	Floda*	1	Eskilstuna	1	
	Wingåker	1	Forssjö	1	Strengnäs	2	
	Stora Malm	1	Flen	1	Mariefred	1	
	Nyköping	1	—	—	Torshälla	1	17
	Daga	1	—	—	Trosa*	1	
	Trosa	1	—	—	Nyköping	1	
	Malmköping*	1	—	—	—	—	
Östergötlands	Linköping	1	Åtvidaberg	1	Linköping	1	
	Söderköping	1	Motala östra	1	Norrköping	2	
	Boxholm	1	» vestra	1	Söderköping	1	
	Ödeshög	1	Finspong	1	Skenninge	1	19
	Tjellmo	1	Reymyra	1	Wadstena	1	
	Kisa	1	Waldemarsvik	1	—	—	
			Torpa	1	—	—	
Jönköpings	Jönköping	1	—	—	Jönköping	2	
	Ekesjö	1	—	—	Grenna	1	
	Gisslaved	1	—	—	Ekesjö	1	10
	Wernamo	1	—	—	—	—	
	Wrigstad	1	—	—	—	—	
	Hvetlanda	1	—	—	—	—	
Kronobergs	Wexiö	1	—	—	Wexiö	1	
	Ljungby	1	—	—	—	—	
	Tingsås	1	—	—	—	—	5
	Ekeberga	1	—	—	—	—	
Kalmar	Kalmar	1	Stranda	1	Kalmar	1	
	Söderåkra	1	Norra Tjust*	1	Westervik	1	
	Wimmerby	1	Wirum*	1	Wimmerby	1	
	Oskarshamn	1	—	—	Oskarshamn	1	
	Tjust	1	—	—	—	—	16
	Ölands Norra	1	—	—	—	—	
	» Södra	1	—	—	—	—	
	Högsby	1	—	—	—	—	
	Målilla	1	—	—	—	—	
Gotlands	Wisby	1	—	—	Wisby	1	
	Slite	1	—	—	—	—	4
	Hemse	1	—	—	—	—	
Blekinge	Karlskrona	1	Ronneby	1	Karlskrona	1	
	Sölvesborg	1	Jemshög	1	Karlshamn	2	9
	Ronneby	1	—	—	Sölvesborg	1	
Kristianstads	Kristianstad	1	Åhus*	1	Kristianstad	1	
	Engelholm	1	Klippan	1	—	—	
	Hessleholm	1	Jerrestad*	1	—	—	10
	Broby	1	—	—	—	—	
	Brösarp	1	—	—	—	—	
	Cimbrishamn*	1	—	—	—	—	
Malmöhus	Helsingborg	1	Trelleborg	1	Helsingborg	1	
	Hörby	1	Höganäs	1	Landskrona	1	
	Malmö	1	Eslöf	1	Malmö	3	17
	Anderslöf	1	Skurup	1	Lund	1	
	Åsum	1	—	—	Ystad	1	
			—	—	Trelleborg	1	
Hallands	Kongsbacka	1	—	—	Warberg	1	
	Falkenberg	1	—	—	Falkenberg	1	
	Halmstad	1	—	—	Halmstad	1	8
			—	—	Laholm	1	
			—	—	Kongsbacka	1	
Göteborgs och Bohus	Tanum	1	Mölndal	1	Göteborg	8	
	Uddevalla	1	Lysekil	1	Kongelf	1	
	Göteborg	1	Känsö	1	Marstrand	1	
	Oroust	1	Wette	1	Uddevalla	1	22
	Håby	1	—	—	Strömstad	1	
	Jörlanda	1	—	—	—	—	
	Transport	67		42		72	181

1	2		3		4		5
Län.	Provincialläkare och Extra Prov.-läkare.		Distriktsläkare. * anvisar att sysslan är obesatt vid årets slut.		Stadsläkare, Stadsdistriktsläkare samt Grufveläkare. * anvis. sysslan obesatt.		Summa.
	Transport	67		42		72	181
Elfsborgs	Wenersborg	1	Nordal*	1	Wenersborg	1	
	Norra Dalsland	1	Trollhättan	1	Alingsås	1	
	Borås	1	—	—	Borås	1	
	Mark	1	—	—	Ulricehamn	1	15
	Gannarsnäs	1	—		Åmål*	1	
	Alingsås	1	—	—	—	—	
	Ulricehamn	1	—	—	—	—	
	Svenljunga	1	—	—	—	—	
Skaraborgs	Mariestad	1	Kinnekulle*	1	Mariestad	1	
	Lidköping	1	—	—	Lidköping	1	
	Falköping	1	—	—	Skara	1	13
	Hjo	1	—	—	Sköfde	1	
	Hofva	1	—	—	Hjo*	1	
	Naum	1	—	—	Falköping	1	
Vermlands	Dalby	1	Arvika*	1	Karlstad	1	
	Öfre Fryksdalen	1	Gillberga*	1	Kristinehamn	2	
	Nedre »	1	Uddeholm	1	Filipstad	1	
	Silbodal	1	Näs*	1	—	—	
	Filipstad	1	—	—	—	—	17
	Karlstad	1	—	—	—	—	
	Näs	1	—	—	—	—	
	Arvika	1	—	—	—	—	
	Kristinehamn	1	—	—	—	—	
Örebro	Örebro	1	Karlskoga	1	Örebro	2	
	Karlskoga	1	Ramsberg	1	Askersund	1	
	Nora	1	Bo	1	Lindesberg	1	16
	Askersund	1	Ljusnarsberg	1	Nora	1	
	Grythytte	1	Ämmeberg	1	—	—	
			Edsberg	1	—	—	
Vestmanlands	Vesterås	1	Nerberg	1	Vesterås	1	
	Wåla	1	Fernа	1	Sala	1	
	Norberg	1	Ramnäs	1	» grufva	1	13
			Strömsholm	1	Arboga	2	
					Köping	1	
Stora Kopparbergs	Mora	1	Smedjebacken	1	Falun	1	
	Nås	1	Malingsbo* (f. d.	1	» grufva	1	
	Hedemora	1	Skinskatteberg)		Hedemora*	1	14
	Falun	1	Avesta	1	Säter	1	
	Leksand	1	Husby	1	—	—	
	Grangärde	1	—	—	—	—	
Gefleborgs	Hudiksvall	1	Ockelbo*	1	Gefle	2	
	Jerfsö	1	Bollnäs	1	Söderhamn	2	
	Alfta	1	Hofors	1	Hudiksvall	1	15
	Söderhamn	1	Gysinge	1	—	—	
	Gefle	1	Delsbo	1	—	—	
Vester-Norrlands	Örnsköldsvik	1	Örnsköldsvik	1	Hernösand	2	
	Sollefteå	1	Ytter-Lännäs	1	Sundsvall	2	
	Skog	1	Wifsta	1	—	—	
	Hernösand	1	—	—	—	—	14
	Sundsvall	1	—	—	—	—	
	Torp	1	—	—	—	—	
	Bodum	1	—	—	—	—	
Jemtlands	Östersund	1	—	—	Östersund	1	
	Raguuda	1	—	—	—	—	
	Undersåker	1	—	—	—	—	
	Sveg	1	—	—	—	—	8
	Ström	1	—	—	—	—	
	Hede	1	—	—	—	—	
	Berg	1	—	—	—	—	
Vesterbottens	Umeå	1	Skellefteå*	1	Umeå	1	
	Skellefteå	1	—	—	—	—	
	Lycksele	1	—	—	—	—	8
	Nysätra	1	—	—	—	—	
	Nordmaling	1	—	—	—	—	
	Åsele	1	—	—	—	—	
Norrbottens	Pajala	1	Neder-Luleå	1	Luleå	1	
	Haparanda	1	—	—	—	—	
	Neder-Kalix	1	—	—	—	—	
	Råneå	1	—	—	—	—	9
	Öfver-Luleå	1	—	—	—	—	
	Piteå	1	—	—	—	—	
	Öfver-Kalix	1	—	—	—	—	
	Summa	**136**		**73**		**114**	**323**

Tab. N:o 9. SAMMANDRAG AF DE TILL SUNDHETS-KOLLEGIUM INKOMNA BERÄTTELSER OM VERKSTÄLD GRANSKNING AF RÄKENSKAPERNA ÖFVER KURHUSMEDLEN JEMTE ÖFRIGE SJUKHUSEN TILLHÖRANDE FONDER M. M., ÅR **1874.**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Län.	Distrikter för kurhusafgiftens debitering.	Antal.	Kurhusafgiften bestånd till	Kurhusens inkomster af debiterad kurhusafgift.	Kurhusens inkomster i öfrigt.	Länslasarettens inkomster. Bidrag från kurhusmedlen.	Länslasarettens inkomster. Egna fonder, kollekter, räntor, legosängsafgifter m. m.	Antal.	Länslasarett och kurhus härmed underhållne. Natur och beskaffenhet.	Antal sjuksängar å lasarettet.	Antal sjuksängar å kurhuset.	Summa sängar.	Utgifter för sjukvården.	Utgifter för verkställde större reparationer och nybyggnader.
			öre	R:dr	R:dr	R:dr	R:dr						R:dr	R:dr
Stockholms stad	Stockholms stads	1	—	—	—	—	69.751.72	1	Stockholms stads lasarett vid Sandbergsgatan	200	—	200	62,217,19	6,773,66
		1	50	29,499,85	27,952,90	—	—	1	» » kurhus	—	180	180	54,839,83	5,202,24
		1						1	» » provisoriska kurhus	—	—	—	—	—
Stockholms län	Stockholms	1	25	18,150,50	—	—	9,202,29	1	» läns lasarett (å Serafimerlasarettet)	32	—	32	5,238,00	—
								1	» » kurhus (å stadens kurhus)	—	20	20	7,056,91	—
								1	Norrtelge lasarett	26	—	26	4,957,09	—
								1	Östhammars »	16	—	16	2,500,00	—
								1	Södertelge »	26	—	26	4,000,00	—
Upsala	Upsala	1	—	13,477,54	—	—	41,377,18	1	Upsala lasarett och kurhus	122	28	150	59.016,69	—
Södermanlands	Nyköpings	1	25	—	—	—	13,003,77	1	Nyköpings » » »	44	6	50	12,862,59	—
	Eskilstuna	1	25	—	—	—	11,540,74	1	Eskilstuna » » »	36	9	45	12,727,83	—
	Strengnäs	1	25	—	—	—	6,614,52	1	Strengnäs » » »	16	4	20	6,869,89	—
Östergötlands	Östergötlands	1	25	9,000,00	—	7,377,78	4,288,57	1	Linköpings » » »	46	10	56	20,467,76	684,61
				—	5.000,00	—	27.967,23	1	Wadstena » » »	29	28	57	15.089,80	—
				3,298,28	—	—	21,543,53	1	Norrköpings » » »	33	16	49	24,841,81	—
				7,100,00	—	5,421,15	3,360.60	1	Söderköpings » » »	19	12	31	15,482,94	—
Jönköpings	Jönköpings	1	25	19,922,25	—	—	5.455,40	1	Jönköpings » » »	58	30	88	24.511,38	—
							5,837,57	1	Eksjö » » »	20	—	20	5,608,01	—
Kronobergs	Kronobergs	1	25	12,865,75	—	—	13,751,56	1	Vexiö » » »	30	20	50	19.008,29	1.315,22
		1	25	4.448,50	—	—	8,179,77	1	Ljungby » » »	20	10	30	9.077,26	—
Kalmar	Norra	1	25	408,95	—	—	15.263,16	1	Vesterviks » » »	63	24	87	13,875.90	—
	Södra	1	25	—	—	—	14,338.91	1	Kalmar » » »	12	40	52	12,914,22	—
				—	—	—	8,251,68	1	Oskarshamns » » »	20	5	25	9,055,68	—
	Ölands	1	25	—	—	—	7,038.48	1	Borgholms » » »	13	9	22	5,534,33	1,504.10
Gotlands	Gotlands	1	20	5,765,00	—	—	6,178,22	1	Visby » » »	27	25	52	12,289,24	—
Blekinge	Blekinge	1	25	—	—	116,00	19,656.80	1	Karlskrona » » »	24	24	48	15,312,11	632,62
				9,301,75	—	—	1,639,79	1	Karlshamns » » »	35	16	51	7,149,82	—
Kristianstads	Kristianstads	1	25	7,178,50	—	—	12,342,12	1	Engelholms » » »	32	12	44	10,738,91	525,03
		1	25	2·791,11	—	—	7,546,29	1	Kristianstads » » »	93	28	121	28,758,23	871,25
		1	25	4,751,93	—	—	14,072,23	1	Cimbrishamns » » »	32	7	39	15,056,42	1,540,61
Malmöhus	Malmöhus	1	25	42,514,25	6,75	14,452,79	68,016,30	1	Lunds » » »	198	67	265	125,646,02	8,744,29
Hallands	Norra	1	25	—	—	—	14.564,20	1	Varbergs » » »	32	16	48	9,560,13	—
	Södra	1	25	—	—	—	20,858,01	1	Halmstads » » »	46	23	69	19,407,86	1,837,19
Göteborgs och Bohus	Bohus läns	1	25	—	—	—	32,167,23	1	Uddevalla » » »	68	32	100	30,019,31	2,503,04
							13,265,48	1	Kongelfs lasarett	30	—	30	13,177,50	—
							7,228,50	1	Strömstads »	20	—	20	7,119,34	—
	Göteborgs stads	1	25	5,993,25	8,644,13	—	—	1	Göteborgs stads kurhus	—	72	72	15.296,28	822,04
Elfsborgs	Norra	1	25	—	—	—	37,782,99	1	Wenersborgs lasarett och kurhus	39	16	55	18,140,57	—
	Södra	1	25	—	—	—	28,295,12	1	Borås » » »	39	26	65	19,533,17	13,308,96
Skaraborgs	Skaraborgs	1	25	—	—	—	18,234,38	1	Mariestads » » »	46	24	70	17,692,84	1,047,26
				3,339,43	—	—	15,331,28	1	Falköpings » » »	33	12	45	13.724,31	4,465,82
				—	—	—	10,321,60	1	Lidköpings » » »	40	6	46	9,847,38	—
Vermlands	Karlstads	1	25	—	—	—	85,145.91	1	Karlstads » » »	65	39	104	31,382,49	55,071,84
	Filipstads	1	25	—	—	—	44,147.02	1	Filipstads » » »	40	4	44	44,194,88	—
Örebro	Örebro	1	25	—	—	—	31,879,88	1	Örebro » » »	44	30	74	15,915,71	5,519,86
Vestmanlands	Vestmanlands	1	25	5,002,15	—	—	12,629,66	1	Vesterås » » »	46	16	62	13.393,70	736,28
				1,790,75	—	—	5,032,39	1	Norbergs » » »	16	6	22	5,219,36	—
				3,823,60	—	—	5,673,84	1	Sala » » »	24	6	30	8,277,37	—
				4,584,79	—	—	5,924,13	1	Köpings » » »	32	6	38	10,508,92	—
Kopparbergs	Kopparbergs	1	25	34,413,00	—	—	8,225,89	1	Falu » » »	60	15	75	21,702,91	—
Gefleborgs	Norra Helsinglands	1	25	9,613,39	19,25	6,241,87	3,626,30	1	Hudiksvalls » » »	25	10	35	16,126,00	—
	Södra »	1	25	7,528,25	689,60	6,093,73	3,375,83	1	Söderhamns » » »	18	6	24	12,389,32	6,299,92
	Gestriklands	1	25	9,826,14	691,90	1,835,17	11,044,57	1	Gefle » » »	40	20	60	14,843,49	3,884,62
Vester-Norrlands	Ångermanlands	1	25	11,678,25	—	—	12,618,19	1	Hernösands » » »	50	30	80	19,949,81	4,008,06
	Medelpads	1	25	8,504,17	—	—	3,479,47	1	Örnsköldsviks » » »	18	12	30	7,904,62	1,832,69
				6,006,75	—	—	3,412,64	1	Sundsvalls » » »	10	20	30	9,245,29	—
Jemtlands	Jemtlands	1	25	9,540,25	—	—	3,273,98	1	Östersunds » » »	44	8	52	11,440,87	2,879,87
	Herjeådalens	1												
Vesterbottens	Vesterbottens norra	1	50	4,350,75	—	—	5,373,28	1	Skellefteå » » »	25	10	35	11,151,57	1,080,73
	» södra	1	25	5,354,00	—	—	3,326,62	1	Umeå » » »	24	10	24	7,037,74	689,30
Norrbottens	Haparanda	1	25	2,764,00	—	—	3,404,28	1	Haparanda » » »	12	8	20	16,621,33	—
	Luleå	1	25	2,826,75	984,7	53,99	2,690,02	1	Luleå » » »	8	4	12	5,755,85	—
	Piteå	1	25	1.840.50	—	—	1,386,66	1	Piteå » » »	8	4	12	2,856,76	819,03
	Summa	48	—	**339,254,33**	**43,988,60**	**41,592,48**	**869,937,69**	**62**	Summa	**2,326**	**1,121**	**3,447**	**1,082,140,88**	**134,600,19**

Tab. N:o 10. Å LÄNSLASARETTEN OCH KURHUSEN VÅRDADE SJUKE, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
	Lasarett.								Kurhus.								Lasarett och Kurhus.					
Länslasarett och Kurhus.	Qvarliggande från 1873.	Intagne.	Summa vårdade.	Utskrifne.	Döde.	Qvarliggande till 1875.	Underhållsdagar för hela sjukantalet.	Underhållsdagar för hvarje sjuk.	Qvarliggande från 1873.	Intagne.	Summa vårdade.	Utskrifne.	Döde.	Qvarliggande till 1875.	Underhållsdagar för hela sjukantalet.	Underhållsdagar för hvarje sjuk.	Medikamentskostnad för hela sjukantalet.	Medikamentskostnad för hvarje sjuk.	Utspisningskostnad för hela sjukantalet.	Utspisningskostnad för hvarje sjuk.	Totalkostnad för den egentliga sjukvården för hela sjukantalet.	Totalkostnad för den egentliga sjukvården för hvarje sjuk.
																	R:dr.	öre.	R:dr.	öre.	R:dr	R:dr.	öre.
Stockholms stads lasarett å Sandbergsgatan	161	2,560	2,721	2,096	449	176	53,577	19,7	1	14	15	10	—	5	552	37,0	2,908,76	5,4	17,879,60	33,1	62,626,17	1	12,0
» » kurhus	18	143	161	143	4	14	4,175	25,9	83	765	848	746	11	91	32,465	38,2	} 3,326,97	7,5	14,620,20	33,2	50,885,94	1	15,0
» läns »	15	41	56	36	3	17	4,006	71,5	12	33	45	35	1	9	3,278	72,8							
» » las. å Serafim. lasarettet	25	165	190	143	27	20	8,368	44,0	—	—	—	—	—	—	—	—	977,38	11,6	3,850,95	46,0	11,937,00	1	42,8
Norrtelge	13	182	195	162	19	14	4 370	22,5	—	—	—	—	—	—	—	—	502,69	11,1	1,875,76	42,9	4,977,97	1	13,5
Östhammar	4	56	60	50	8	2	1,662	27,7	—	—	—	—	—	—	—	—	270,08	16,0	570,39	34,0	2,648,91	1	59,0
Södertelge	13	174	187	171	7	9	5,234	27,7	—	—	—	—	—	—	—	—	772,97	14,5	2,605,29	49,7	6,128,39	1	17,0
Upsala	116	1,113	1,229	936	163	130	36,393	29,5	7	67	74	65	5	4	2,452	33,1	6,534,74	17,3	24,329,51	62,6	60,643,80	1	56,1
Nyköping	33	259	292	227	34	31	11,071	37,8	5	32	37	34	1	2	2,131	57,5	1,176,21	8,9	5,491,09	41,5	11,309,36	—	85,6
Eskilstuna	34	295	329	265	33	31	12,026	36,6	4	14	18	14	1	3	706	39,2	1,731,45	13,7	5,023,12	39,5	12,627,88	—	99,0
Strengnäs	12	127	139	109	16	14	5,378	38,0	—	—	—	—	—	—	—	—	829,48	15,0	3,035,43	56,0	6,597,69	1	22,0
Linköping	37	305	342	293	30	19	9,809	28,6	—	17	17	17	—	—	561	33,0	764,15	7,3	4,845,59	46,7	12,796,58	1	23,4
Wadstena	20	171	191	151	16	24	7,102	37,1	5	20	25	23	—	2	1,136	45,4	769,02	9,3	3,278,45	39,8	8,385,35	1	01,0
Söderköping	20	145	165	131	13	21	8,031	48,6	5	12	17	17	—	—	1,153	67,8	878,56	9,6	4,062,84	44,2	9,746,43	1	06,5
Norrköping	41	399	440	365	32	43	14,906	33,8	8	115	123	110	1	12	4,213	34,1	2,031,67	9,5	6,984,52	32,6	24,841,81	1	16,0
Jönköping	43	269	312	248	29	35	14,561	46,7	16	96	112	110	1	1	4,219	37,3	1,718,76	9,0	9,834,50	52,0	22,637,80	1	21,0
Eksjö	8	178	186	163	12	11	4,360	23,4	—	—	—	—	—	—	—	—	538,08	12,3	2,074,29	47,6	6,202,11	1	42,0
Wexiö	18	301	322	292	10	20	10,039	31,1	1	90	91	88	1	2	2,508	27,5	1,063,06	8,4	7,481,39	59,5	17,461,46	1	39,0
Ljungby	14	148	162	131	7	24	6,124	37,8	—	13	13	12	—	1	683	52,5	1,038,49	15,2	3,669,86	53,9	9,077,26	1	33,0
Westervik	16	241	257	211	14	32	10,887	42,3	1	18	19	18	—	1	549	28,9	878,07	7,6	5,038,19	44,0	12,713,71	1	11,4
Kalmar	19	182	201	165	16	20	7,634	37,9	6	88	94	75	4	15	4,076	40,2	1,420,01	12,0	5,473,78	46,0	12,641,60	1	08,0
Borgholm	7	91	98	79	7	12	3,489	35,6	—	13	13	12	—	1	527	40,5	447,57	11,1	2,169,08	54,0	5,371,54	1	34,0
Oskarshamn	14	145	159	146	4	9	5,105	32,1	7	39	46	43	—	3	1,553	33,7	868,47	13,0	3,678,73	55,2	8,722,29	1	31,0
Wisby	20	171	191	139	25	27	7,251	37,9	2	27	29	25	1	3	1,488	51,3	1,360,29	15,5	4,701,66	53,6	11,819,24	1	23,0
Karlskrona	26	252	278	226	28	24	8,344	37,0	7	101	108	101	2	5	3,447	31,9	732,66	6,0	5,102,46	43,0	14,853,23	1	25,0
Karlshamn	11	95	106	82	14	10	4,534	42,7	3	22	25	22	1	2	1,178	47,0	372,59	6,0	2,436,21	42,0	9,443,27	1	19,0
Kristianstad	59	456	515	423	34	58	22,334	43,4	13	57	70	54	1	15	4,250	60,7	1,914,06	7,2	13,227,11	49,8	28,761,77	1	07,0
Cimbrishamn	11	242	253	235	7	11	7,795	30,8	—	7	7	7	—	—	175	25,0	1,421,19	18,0	3,921,79	41,5	9,838,53	1	23,0
Engelholm	19	201	220	466	10	21	8,315	37,8	1	14	15	15	—	—	521	34,7	728,15	8,0	4,378,78	38,0	10,235,95	1	15,0
Lund	115	1.172	1,287	1,068	118	101	48.625	37.9	31	234	265	245	1	19	10,055	38,0	9,025,55	14,6	29,528,63	47,8	77,520,36	1	46,2
Halmstad	29	525	554	497	22	35	12,853	23,0	4	32	36	35	1	—	768	21,0	1,399,63	10,0	5,363,69	39,0	15,332,86	1	12,0
Warberg	4	254	258	235	8	15	5,143	19,9	1	13	14	13	—	1	262	18,7	511,36	9,4	2,244,32	41,5	9,560,13	1	76,0
Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	29	288	317	278	4	35	10,044	31,6	827,50	8,2	4,328,40	43,1	15,246,78	1	52,0
Uddevalla	64	410	474	381	28	65	22,905	48,1	8	68	76	66	3	7	3,918	51,5	2,367,46	8,8	18,018,20	67,4	26,616,50	0	95,5
Strömstad	14	80	94	73	7	14	5,583	59,4	—	—	—	—	—	—	—	—	724,71	12,9	3,642,06	65,2	6,817,73	1	22,1
Kongelf	24	128	152	119	7	26	9,937	65,3	—	—	—	—	—	—	—	—	1,414,51	14,2	7,638,71	84,4	13,255,25	1	33,8
Wenersborg	26	267	293	240	29	24	10,530	39,3	2	33	35	33	—	2	1,350	38,5	2,116,38	17,9	6,473,67	54,5	22,327,82	1	88,0
Borås	14	212	226	201	7	18	7,746	34,3	9	38	47	39	—	8	3,350	69,8	977,13	8,0	[1]8,684,85	78,1	19,532,61	1	76,0
Mariestad	17	354	371	318	27	26	10,018	26,9	—	57	37	33	1	3	888	22,02	987,61	10,0	6,644,70	66,0	15,547,05	1	55,0
Falköping	29	301	330	276	32	22	9,740	29,0	3	38	41	36	2	3	1,708	41,0	1,497,65	13,0	6,038,05	52,0	14.970,82	1	31,3
Lidköping	19	199	218	176	20	22	6,717	30,8	—	7	7	6	—	1	223	32,0	1,254,89	20,8	4,159,27	50,9	9,624,40	1	38,7
Karlstad	44	663	707	614	48	45	19,958	28,2	20	146	166	135	5	26	7,822	47,1	1,929,99	6,9	10,300,08	37,0	28,074,22	1	01,0
Filipstad	16	222	238	209	10	19	8,270	34,7	1	15	16	15	—	1	820	51,2	[2]1,202,85	13,0	3,395,80	37,0	11,553,47	1	27,0
Örebro	29	231	260	215	20	25	11,540	44,0	4	24	28	26	—	2	956	34,0	1,601,70	12,8	5,373,82	43,0	15,318,99	1	22,0
Westerås	25	461	486	422	32	32	11,785	24,2	2	25	27	27	—	—	1,016	37,6	1,016,18	7,9	4,445,54	34,7	13,800,17	1	08,0
Sala	25	206	231	188	22	21	7,996	34,6	—	2	2	2	—	—	63	31,5	744,87	9,2	3,256,00	40,4	7,925,91	—	98,3
Köping	20	177	197	165	12	20	8,670	44,0	3	5	8	5	—	3	400	50,0	915,58	10,1	4,100,62	45,2	10,508,92	1	15,8
Norberg	12	164	176	145	17	14	4,131	22,5	1	7	8	6	—	2	253	31,6	464,43	10,5	1,789,20	40,8	5,219,36	1	19,0
Falun	41	548	589	475	51	63	19,235	32,6	5	37	42	37	1	4	1,039	24,7	1,701,98	8,3	7,944,52	39,1	21,526,95	1	06,1
Gefle	23	244	297	241	30	26	8,430	22,4	6	43	49	45	2	2	1,471	30,2	1,445,91	14,0	3,726,96	37,0	12,915,72	1	30,0
Söderhamn	9	108	117	97	11	9	3,055	26,0	4	11	11	11	—	—	321	29,0	504,49	15,0	2,516,40	75,0	6,272,72	1	87,0
Hudiksvall	17	153	170	149	10	11	5,310	31.2	6	28	34	33	1	—	1,663	48,9	1,123,98	16,0	3,753,42	54,0	9,361,71	1	34,0
Hernösand	30	266	296	238	39	19	11,690	43,6	11	69	80	75	1	4	4,400	53,1	1,450,18	9,0	7,941,56	49,3	19,807,37	1	23,0
Sundsvall	6	90	96	77	8	11	3,342	34.8	7	76	83	75	2	6	2,481	29,9	469,47	8,0	3,902,41	67,1	8,975,18	1	54,1
Örnsköldsvik	18	146	164	131	14	19	6,262	38,0	1	20	21	13	—	8	729	34,7	861,16	12,3	3,330,00	47,4	9,737,31	1	06,3
Östersund	11	102	113	96	7	10	6,069	53,7	7	94	101	92	1	8	4,156	41,1	668,21	6.5	5,998,50	58,6	11,135,03	1	09,0
Umeå	12	89	101	79	9	13	4,754	47,0	—	9	9	9	—	—	297	33,0	382,55	7,5	1,912,18	37,8	6,988,00	1	38,0
Skellefteå	14	212	226	202	13	11	5,845	26,0	1	5	6	6	—	—	216	36,0	991,71	16,3	1,954,85	32,2	10.428,07	1	72,0
Luleå	5	46	51	40	5	6	1,420	27,8	—	4	4	4	—	—	137	34,2	155.83	10,0	843,90	54,2	2,908,38	1	86,6
Piteå	4	33	37	29	4	4	1,126	32,6	—	2	2	2	—	—	51	25,1	[3] 419,52	35,7	660,56	56,1	2,751,56	2	33,0
Haparanda	7	45	52	44	4	4	2,025	38,9	—	8	8	5	—	3	197	24,6	282,67	13,0	1,158,40	52.0	3,373,65	1	52,0
Summa	1,570	17,198	18,768	15,397	1,742	1,629	607,590	32,3	349	3,002	3,441	3,060	56	325	134,875	39,2	79,413,92	10,7	352,709,84	47,7	930,908,15	1	25,3

[1]) Innefattar äfven kostnaderna för eldning, upplysning, tvättning o. s. v. [2]) Medikamentskostnaderna för de å kurhusen vårdade; lasarettspatienterna betala medikamenterna sjelfva.
[3]) Medikamenterna betalas af de sjuka sjelfva, utom för 2 frisängar.

1	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18	
Lasarett och kurhus.	Smittkoppor och modifierade koppor.		Mäsling.		Skarlakansfeber.		Tyfusfebrar.		Varfeber.		Barnsängsfeber.		Rödsot.		Inhemsk kolera.		Epidemisk hjernfeber.		Kikhosta.		Influenza.		Påssjuka.		Frossa.		Smittosam ögonsjukdom.		Difterit.		Venerisk sjukdom.		Mjeltbrand.	
	V.[1])	D.[2])	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.
Stockholms stads lasarett	2,204	470	26	—	5	—	109	9	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	1	—	16	—	—	—
» » kurhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» läns »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » lasarett å Serafimer-lasarettet [3])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrtelge	2	1	—	—	—	—	29	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östhammar	1	—	—	—	—	—	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södertelge	1	—	1	—	—	—	4	1	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Upsala	4	—	—	—	9	2	37	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	20	1	1	—	5	1	10	1	—	—
Nyköping	1	—	1	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eskilstuna	1	—	—	—	—	—	76	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Strengnäs	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	2	—	—	—	—	—	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Vadstena	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Söderköping	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—
Norrköping	1	—	1	—	1	—	39	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköping	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	1	1	—	—	—	—
Eksjö	—	—	—	—	—	—	4	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Vexiö	—	—	1	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	—	—	—	—	—	—	—
Ljungby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—
Vestervik	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	15	—	—	—	—	—	—	—
Borgholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oskarshamn	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Visby	1	—	—	—	—	—	21	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Karlskrona	—	—	2	—	—	—	15	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—
Karlshamn	—	—	—	—	—	—	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	58	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	6	—	—	—	—	—	—	—
Cimbrishamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Engelholm	—	—	4	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Lund	2	—	—	—	—	—	37	6	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	9	—	1	—	—	—	—	—
Halmstad	—	—	—	—	—	—	43	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—
Varberg	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—
Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uddevalla	—	—	—	—	—	—	6	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Strömstad	—	—	1	—	—	—	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—
Kongelf	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—
Wenersborg	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Borås	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—
Mariestad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Falköping	—	—	—	—	—	—	21	4	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lidköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Karlstad	2	—	—	—	1	1	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—
Filipstad	—	—	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesterås	1	—	—	—	1	—	43	6	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—
Sala	3	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Köping	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Norberg	2	—	—	—	—	—	4	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Falun	1	—	—	—	—	—	11	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Gefle	1	—	—	—	—	—	30	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Söderhamn	—	—	—	—	—	—	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hudiksvall	1	—	—	—	—	—	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hernösand	—	—	1	—	—	—	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sundsvall	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örnsköldsvik	—	—	1	1	—	—	6	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Umeå	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skellefteå	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luleå	4	—	—	—	—	—	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piteå	1	1	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haparanda	—	—	—	—	—	—	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2,239	472	39	1	20	3	755	102	35	25	6	—	2	—	3	1	1	—	4	—	2	—	8	—	100	2	157	—	21	—	26	1	—	—
Serafimer-Ordens-lasarettet i Stockholm	9	—	19	—	6	—	130	13	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	—	8	—	1	—	37	1	—	—
Provisoriska sjukhuset i d:o	4	—	4	—	—	—	148	30	3	3	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	12	—	—	—	—	—	4	—	—	—
» » å N. försörjningsinrättn. i d:o	8	1	4	—	—	—	72	11	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	2	2	14	1	—	—
Diakoniss-sjukhuset i d:o	3	—	4	—	1	—	37	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Löwenströmska lasarettet	3	—	—	—	—	—	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg	2	—	25	—	2	—	55	6	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	4	1	15	—	—	—
Majornas sjukhus i d:o	1	—	4	1	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sjukhuset i Trosa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Åtvidaberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—
» » Wernamo	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—
» » Wimmerby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
» » Högsby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Söderåkra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—
» » Malmö	—	—	1	—	—	—	32	8	1	1	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	21	—	—	—
» » Ystad	—	—	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Kongsbacka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Silbodal	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» » Dalby	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Uddeholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Ammeberg	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» » Boo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Ljusnarsberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Lindesberg	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
» » Nora	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Hedemora	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» » Sollefteå	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Summa	43	1	61	1	9	—	511	81	23	19	8	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	73	—	30	—	9	3	95	2	—	—

[1]) Vårdade. [2]) Döde. [3]) Redogörelsen för sjukdomarna innefattas uti den för Serafimer-Ordens-lasarettet.

INRATTNINGAR VARDADE SJUKDOMAR, AR 1874.

19		20		21		22		23		24		25		26		27		28		29		30	
Tuberkelsjukdom.		Kräfta.		Skrofler.		Engelska sjukan.		Skörbjugg.		Gikt.		Bleksot.		Spetälska.		Alkoholssjukdom.		Fyllerigalenskap.		Förgiftningar.		Sinnessjukdomar.	
V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.
1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	15	—	54	1	3	—	3	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	12	7	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	12	—	8	1	—	—	6	—
—	—	7	5	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	1	—	3	1	—	—	8	1
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6	1	—	—	3	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	6	—	1	—	3	—
2	2	3	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	14	1	1	—	4	—
4	2	8	4	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	4	—	—	—	—	—	23	2
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	5	—	—	—	1	—	—	—	1	—	4	—
—	—	1	1	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	1	—	14	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—
—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—
—	—	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	18	—
—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	15	—
3	2	2	1	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	12	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	11	—	—	—	2	—	1	—	—	—	5	—
—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
9	8	10	6	7	—	—	—	1	—	4	—	28	—	—	—	3	—	4	—	—	—	5	—
1	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	1	—	8	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—	3	—	1	—	1	—	8	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	5	8	2	3	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	3	—	4	—	—	—	15	—
—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—
—	—	4	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	5	—	—	—	42	1
—	—	2	—	4	—	—	—	2	—	—	—	14	—	1	—	5	—	1	—	—	—	12	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	3	1	1	—	34	2
—	—	12	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	2	1	2	—	4	—
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
—	—	9	2	7	—	—	—	—	—	—	—	8	—	3	1	2	—	4	—	1	—	13	—
—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	22	—
2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	7	—	—	—	1	—	5	1	—	—	6	—
9	8	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	1	—	12	—
—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	5	2	2	1	—	—	3	—
—	—	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
4	2	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	23	—	1	—	2	—	12	2	—	—	13	—
1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10	2	2	—	14	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	19	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	2	—	—	—	9	—
—	—	8	6	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	1	—	—	—	4	1	—	—	—	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	1	1	—	—	—	14	—
—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	21	1
—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	**36**	**156**	**55**	**67**	—	**4**	—	**4**	—	**17**	—	**277**	—	**7**	**1**	**84**	**5**	**181**	**14**	**17**	—	**449**	**7**
2	1	12	2	1	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	17	—	61	2	4	—	5	—
—	—	12	5	—	—	—	—	—	—	1	—	17	—	—	—	11	2	40	7	3	—	7	—
—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	—	—	12	1	1	1	50	1	1	—	—	—	79	4
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	8	4	1	—	—	—	2	—	—	—	7	—	—	—	7	—	32	2	3	—	5	—
1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	**3**	**49**	**16**	**8**	—	—	—	**8**	**3**	**6**	—	**80**	**1**	**1**	**1**	**98**	**3**	**161**	**12**	**19**	**1**	**113**	**4**

31		32		33		34		35		36		37		38	
Hjern- och ryggmärgsskakning.		Kongestion o. inflammation i hjerna, ryggmärg och dess hinnor.		Blödning i hjernan, ryggmärg och dess hinnor.		Organ. hjern- o. ryggmärgssjukdomar.		Muniissa och stelkramp.		Fallandesot, dansajuka och konvulsioner.		Hypokondri och hysteri.		Förlamning.	
V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.
—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—
2	—	18	5	5	2	4	1	1	—	7	—	32	—	4	—
1	—	—	—	1	—	2	2	—	—	7	—	3	—	5	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—
—	—	4	1	1	—	—	—	1	1	3	—	3	—	8	—
2	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—
—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	—
1	—	4	2	—	—	3	—	—	—	3	—	1	—	2	—
—	—	1	1	—	—	2	—	2	—	5	—	3	—	4	1
1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	3	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	6	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—
—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	2	—	1	—	3	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—
—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—
—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—
—	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	4	—	2	—	5	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	6	—	1	—
—	—	3	3	—	—	1	—	—	—	1	—	3	—	4	—
1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	4	—	4	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	9	—	3	—
2	—	6	3	—	—	—	—	—	—	7	—	11	—	3	—
3	—	4	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—
—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	2	—	5	—	6	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—
1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	1	—
—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	3	—	4	—	1	—
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	4	—
1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	4	—	1	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
3	—	—	—	2	2	—	—	1	—	4	—	6	—	8	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	**1**	**113**	**37**	**38**	**11**	**39**	**10**	**13**	**6**	**120**	**1**	**211**	—	**150**	**3**
12	—	11	6	3	—	12	2	1	1	8	—	29	—	12	—
—	—	5	2	1	1	—	—	—	—	2	—	2	—	2	—
—	—	11	6	14	9	9	1	—	—	37	3	1	—	6	—
—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	—	1	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
10	—	12	5	9	—	3	—	1	1	—	—	1	—	3	—
—	—	—	—	2	—	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—
1	—	2	1	2	2	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—
—	—	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
28	**1**	**50**	**24**	**36**	**15**	**33**	**6**	**3**	**2**	**53**	**3**	**49**	—	**32**	—

1 Lasarett och kurhus.	39 Nervsmärta. V.	D.	40 Sockersjuka. V.	D.	41 Sjukdom i ögonlock och bindehinna. V.	D.	42 Sjukd. i ögonglob och dess muskler. V.	D.	43 Sjukdom i tårverktygen. V.	D.	44 Sjukd. i hörselorganet. V.	D.	45 Sjukd. i smakorganerna. V.	D.	46 Sjukdom i näsa. V.	D.	47 Inflammation i hjertsäck och hjerta. V.	D.	48 Organiskt hjertfel. V.	D.	49 Nervösa hjertlidanden. V.	D.	50 Sjukdom i pulsådrorna. V.	D.	51 Sjukdom i blodådrorna. V.	D.	52 Sjukd. i lymfkärlsystemet. V.	D.	53 Sjukdom i struphufvudet. V.	D.	54 Strypsjuka. V.	D.	55 Lungsäcksinflammation. V.	D.
Stockholms stads lasarett	1	—	1	—	—	—	25	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	1	—	3	—	2	—	—	—	18	2
» » kurhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» läns »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » lasarett å Serafimer-lasarettet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrtelge	3	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Östhammar	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Södertelge	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
Upsala	11	—	4	—	8	—	36	—	1	—	—	—	—	—	—	—	8	1	17	3	—	—	1	—	2	—	6	—	9	—	12	10	38	9
Nyköping	4	—	—	—	5	—	14	—	5	—	1	—	—	—	2	—	5	—	4	2	—	—	2	1	1	—	2	—	1	—	—	—	8	—
Eskilstuna	3	—	—	—	3	—	15	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	1	1
Strengnäs	1	—	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Linköping	2	—	—	—	3	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1
Wadstena	—	—	1	—	7	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—
Söderköping	1	—	—	—	1	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	1
Norrköping	—	—	—	—	2	—	15	—	1	—	3	—	—	—	—	—	2	1	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	10	—
Jönköping	3	—	—	—	7	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—
Eksjö	2	—	1	—	—	—	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—
Vexiö	11	—	—	—	11	—	40	—	9	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—
Ljungby	2	—	—	—	5	—	14	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—
Westervik	2	—	1	—	2	—	12	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	4	1
Kalmar	1	—	—	—	2	—	28	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Borgholm	1	—	—	—	5	—	16	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oskarshamn	—	—	—	—	7	—	34	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Visby	—	—	—	—	5	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	1	1	5	2
Karlskrona	—	—	—	—	—	—	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Karlshamn	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	4	4	1	—	—	—	—	—	1	1
Kristianstad	3	—	1	—	9	—	40	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	—	—	—	—
Cimbrishamn	1	—	—	—	1	—	21	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—
Engelholm	1	—	1	—	2	—	12	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	3	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—
Lund	6	—	3	—	20	—	196	—	4	—	1	—	—	—	10	—	2	—	20	4	1	—	1	—	3	—	4	—	4	—	—	—	28	3
Halmstad	7	—	—	—	7	—	55	—	3	—	1	—	—	—	—	—	3	—	7	—	—	—	—	—	—	—	8	—	2	—	—	—	3	—
Warberg	—	—	1	—	6	—	16	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	3	—
Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uddevalla	2	—	1	—	5	—	15	—	2	—	3	—	—	—	1	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—
Strömstad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kongelf	1	—	—	—	4	—	2	—	—	—	8	—	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2	1
Wenersborg	4	—	1	—	—	—	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Borås	—	—	—	—	12	—	27	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	1	1	3	1
Mariestad	1	—	—	—	15	—	49	—	5	—	2	—	—	—	—	—	4	2	7	2	—	—	—	—	3	1	9	—	—	—	—	—	4	2
Falköping	4	—	1	1	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	6	—
Lidköping	2	—	—	—	—	—	8	—	7	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1
Karlstad	6	—	—	—	13	—	49	—	10	—	2	—	—	—	—	—	—	—	11	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
Filipstad	2	—	—	—	8	—	16	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	6	—
Örebro	4	—	—	—	2	—	10	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	—	—	4	1
Vesterås	7	—	1	—	3	—	27	—	3	—	2	—	—	—	—	—	2	—	12	4	—	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	13	2
Sala	3	—	—	—	6	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	1
Köping	3	—	1	—	—	—	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—
Norberg	5	—	—	—	5	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Falun	4	—	—	—	23	—	63	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	25	9	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	28	11
Gefle	1	—	—	—	1	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	11	4
Söderhamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hudiksvall	—	—	2	—	2	—	9	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—
Hernösand	—	—	—	—	1	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	9	2
Sundsvall	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
Örnsköldsvik	—	—	1	—	1	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	2	1
Östersund	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	1	—
Umeå	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Skellefteå	4	—	—	—	2	—	9	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	7	1
Luleå	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piteå	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haparanda	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	119	—	23	1	236	—	1,098	2	80	—	38	—	—	—	17	—	46	7	214	61	1	—	10	3	41	8	94	—	39	—	16	13	278	57
Serafimer Ordens-lasarettet i Stockholm	16	—	7	—	16	—	174	4	10	—	4	—	—	—	5	—	33	—	42	8	—	—	12	2	4	—	15	—	21	2	—	—	70	5
Provisoriska sjukhuset i d:o	5	—	—	—	2	—	3	—	—	—	8	—	—	—	—	—	3	2	20	5	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	17	3
» » å N. försörjningsinrättn. i d:o	4	—	2	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	—	—	—	3	—	4	—	6	4	—	—	6	4
Diakoniss-sjukhuset i d:o	2	—	1	—	4	—	34	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	2	—	—	17	1	—
Löwenströmska lasarettet	1	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	4	1
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg	3	—	2	—	10	—	102	—	3	—	—	—	—	—	—	—	12	3	7	2	—	—	1	—	—	—	14	—	5	—	—	—	22	3
Majornas sjukhus i d:o	1	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	4	—
Sjukhuset i Trosa	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
» » Åtvidaberg	1	—	—	—	5	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Wernamo	1	—	1	—	4	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Wimmerby	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Högsby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Söderåkra	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Malmö	1	—	—	—	1	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	2	1	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	1	—	10	2
» » Ystad	2	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
» » Kongsbacka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Silbodal	—	—	2	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» » Dalby	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Uddeholm	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» » Åmmeberg	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—
» » Boo	—	—	—	—	16	—	37	—	10	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Ljusnarsberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Lindesberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Nora	—	—	1	—	3	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
» » Hedemora	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Sollefteå	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—
Summa	39	—	20	—	76	—	403	1	27	—	15	—	—	—	5	1	56	9	89	22	—	—	14	2	11	—	45	—	39	6	3	17	143	21

INRATTNINGAR VARDADE SJUKDOMAR, AR 1874.

56		57		58		59		60		61		62		63		64		65		66		67		68		69		70		71		72		73		74		75	
Sjukdom i luftrören.		Lungemfysem.		Bröstkramp.		Lungödem.		Lungiuflammation.		Sjukd. i munhåla, tunga, svalg o. spottorganerna.		Sjukdom i matstrupen.		Akut magkatarrh och inflammation i magsäcken.		Kronisk magkatarrh och kronisk inflammation i magsäcken.		Akut mag- och tarmkatarrh, enkel gastrisk feber.		Enkelt mag- och tarmsår.		Akut och kronisk tarminflammation.		Katarrh och inflammation i grofturmen, diarrhé.		Blindtarmsinflammation.		Kolik.		Tarmvred.		Tarmförträngning.		Tarmbråck.		Tarmistel.		Sjukdom i ändtarmen.	
V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.
31	—	2	—	—	—	—	—	93	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	13	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	—	—	—	—	—	—	—	11	1	8	—	—	—	9	—	—	—	14	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	4	—	1	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
3	—	—	—	—	—	—	—	16	—	6	—	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
49	6	22	3	2	—	3	3	90	30	6	1	1	—	7	—	45	—	—	—	6	1	—	—	7	—	—	—	—	—	1	1	—	—	9	2	1	—	5	—
12	—	—	—	—	—	—	—	16	5	2	—	—	—	8	—	5	—	—	—	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	—	2	—
12	—	—	—	—	—	—	—	34	11	—	—	—	—	4	—	7	—	8	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
3	—	—	—	—	—	—	—	8	3	—	—	—	—	8	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
12	1	1	—	—	—	—	—	10	3	4	—	1	—	4	—	31	5	3	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—
26	—	—	—	—	—	—	—	66	9	—	—	1	—	—	—	3	—	5	—	5	—	—	—	8	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—
1	—	1	1	—	—	—	—	25	4	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	4	1	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	6	—
7	—	—	—	—	—	—	—	9	2	4	—	—	—	6	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	1	1	1	—	1	—
7	—	2	—	—	—	—	—	10	1	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—	2	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
3	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	1	—	16	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	8	1	5	—	—	—	2	—	15	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	7	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	6	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1
1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	7	—
6	2	—	—	—	—	—	—	8	2	—	—	—	—	5	—	9	2	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	3	—
6	—	3	1	—	—	—	—	7	2	—	—	—	—	1	—	9	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—
3	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
17	—	1	—	1	—	—	—	18	5	—	—	1	—	1	—	48	—	5	—	6	1	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	2	—
6	—	3	—	—	—	—	—	8	2	1	—	—	—	3	—	12	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	16	2	—	—	—	—	—	—	11	—	2	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
30	1	8	1	1	—	2	1	70	18	7	—	4	1	2	—	79	—	19	—	8	2	—	—	18	5	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	4	1
8	—	2	—	—	—	—	—	30	—	4	—	—	—	12	—	14	—	11	—	4	2	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	6	2	—	—	5	—
3	—	2	—	—	—	—	—	11	1	4	—	—	—	5	—	21	—	—	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—	—	10	2	—	—	—	—	7	—	24	—	—	—	4	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	3	—
2	—	2	—	—	—	—	—	9	1	3	—	1	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	1	1	—	—	—	—	—	11	2	1	—	—	—	—	—	42	—	1	1	4	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
10	1	1	—	1	—	—	—	16	5	—	—	—	—	3	—	13	—	—	—	8	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	1	—	—	—	—	—	13	—	2	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
11	1	—	—	—	—	1	1	15	7	4	—	—	—	2	—	7	—	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—	4	—
8	2	—	—	—	—	—	—	15	2	8	—	—	—	5	—	15	—	3	—	2	—	2	—	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	2	—
3	—	6	1	—	—	1	—	17	3	1	3	—	—	1	—	13	—	2	—	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	5	4	2	—	2	—
6	—	3	—	—	—	—	—	32	9	—	—	—	—	—	—	37	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	4	—
10	1	—	—	—	—	—	—	29	1	1	—	—	—	2	—	2	—	4	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
7	—	1	—	—	—	—	—	17	3	—	—	—	—	6	—	12	—	2	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	3	—
10	—	—	—	—	—	1	1	40	4	2	—	—	—	19	—	6	—	6	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	1	—	—	4	1	—	—	—	—
15	1	3	1	—	—	—	—	13	—	—	1	—	—	3	—	3	—	3	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	—	—	—	16	3	—	—	—	—	—	—	3	—	6	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
5	—	—	—	—	—	—	—	33	6	3	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	6	5	—	—	—	—	—	27	13	5	—	—	—	9	—	32	—	1	—	2	—	3	3	29	5	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	—	—	—	27	5	2	—	—	—	3	—	3	—	7	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	10	2	1	—	—	—	—	—	6	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
5	—	2	—	—	—	—	—	12	5	2	—	—	—	5	—	2	—	3	—	2	—	1	—	6	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—
5	—	1	—	—	—	—	—	21	4	2	—	—	—	10	—	8	—	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	1	1	1	2	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
3	—	1	—	—	—	1	1	6	2	2	—	—	—	2	—	4	—	6	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	2	—	—	—	—	—	5	1	4	—	—	—	—	—	51	—	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	1	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
468	**24**	**79**	**8**	**5**	—	**9**	**7**	**1,004**	**188**	**98**	**5**	**9**	**1**	**165**	—	**715**	**7**	**165**	**1**	**99**	**13**	**17**	**5**	**156**	**22**	**18**	**1**	**1**	—	**9**	**5**	**4**	**1**	**106**	**26**	**9**	—	**77**	**2**
51	1	35	—	1	—	—	—	230	40	10	—	4	1	6	—	57	—	7	—	20	—	—	—	6	—	3	—	—	—	3	1	1	—	16	7	3	—	13	—
69	2	14	2	—	—	10	5	174	49	7	—	—	—	7	—	46	—	20	—	1	—	3	—	17	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
79	—	13	3	—	—	—	—	206	126	3	—	2	—	6	—	83	—	26	—	—	—	—	—	18	16	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
10	—	2	—	—	—	—	—	37	6	3	—	—	—	13	—	16	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
3	—	2	—	—	—	—	—	11	2	2	—	—	—	5	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	—	4	—	—	—	—	—	223	43	5	—	—	—	42	—	48	—	14	—	7	—	—	—	5	—	4	—	—	—	—	—	—	—	9	1	1	—	5	—
8	—	2	—	—	—	—	—	76	14	1	—	—	—	7	—	2	—	4	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
4	—	—	—	1	—	—	—	3	1	—	—	1	—	—	—	7	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	1	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	4	2	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—
7	1	—	—	—	—	—	—	35	13	2	—	—	—	7	—	4	—	3	—	1	—	—	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	1	—	1	—
2	—	—	—	—	—	—	—	15	5	4	—	—	—	2	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	3	—	—	—	—	—	5	—	3	—	—	—	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	7	4	—	—	—	—	—	—	6	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	3	—	—	—	—	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
301	**4**	**76**	**5**	**2**	—	**10**	**5**	**1,047**	**308**	**46**	—	**7**	**1**	**97**	—	**292**	—	**93**	—	**37**	—	**3**	—	**58**	**18**	**9**	—	**1**	—	**5**	**2**	**4**	**1**	**42**	**9**	**6**	—	**25**	—

1	76		77		78		79		80		81		82		83		84		85		86		87		88		89		90		91	
Lasarett och kurhus i	Maskjukdom.		Trikinsjukdom.		Bukhinneinflammation.		Bukvattusot.		Sjukdomar i lefvern.		Sjukdomar i mjelten.		Akut njurinflammation.		Kronisk njurinflammation, äggvitesjukdom.		Uræmi.		Stenpassion.		Sjukdomar i urinblåsa och blåskörtel.		Urinfistel.		Sjukd. i urinröret, manslemmen och testiklar.		Sjukdomar i qvinliga könsdelarne.		Sjukdomar i bröstkörtlarne.		Akut och kronisk rheumatism.	
	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.
Stockholms stads lasarett	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	4	—	8	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	6	—	2	—	31	—
» » kurhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» läns »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » lasarett å Serafimer-lasarettet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrtelge	—	—	—	—	2	1	—	—	2	1	—	—	—	—	5	3	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	2	—	—	—	8	—
Osthammar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—
Södertelge	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	17	—
Upsala	2	—	—	—	10	8	5	2	10	2	1	—	11	4	28	14	—	—	1	—	43	4	2	—	18	—	32	3	—	—	47	2
Nyköping	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	—	—	—	—	5	—	—	—	8	—	4	1	—	—	14	—
Eskilstuna	—	—	—	—	3	2	—	—	1	—	—	—	1	—	10	—	2	—	—	—	1	1	—	—	6	—	16	—	—	—	7	—
Strengnäs	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	5	3	—	—	—	—	1	—	—	—	6	—	3	—	—	—	10	1
Linköping	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10	3	—	—	—	—	4	—	—	—	3	—	26	—	—	—	21	—
Wadstena	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	4	1	—	—	8	—	6	—	1	—	13	—
Söderköping	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	13	4	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	5	—	—	—	5	—
Norrköping	—	—	—	—	3	3	—	—	2	1	—	—	—	—	11	3	1	—	—	—	2	—	1	—	5	—	10	—	1	—	21	—
Jönköping	—	—	—	—	1	1	1	—	4	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	1	—	—	—	7	—	14	—	—	—	13	1
Eksjö	—	—	—	—	3	1	—	—	1	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	3	1	—	—	3	—	9	1	—	—	25	—
Vexiö	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	2	—	—	—	5	—	16	—	—	—	6	—
Ljungby	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	9	—	—	—	6	1
Westervik	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	12	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	5	—	1	—	11	—
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	5	—
Borgholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	2	—	—	—	5	—
Oskarshamn	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	3	—	1	—	9	—	20	—	—	—	5	—
Visby	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	4	2	—	—	6	—
Karlskrona	2	—	—	—	2	2	6	2	—	—	—	—	—	—	14	6	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	11	1
Karlshamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	5	—
Kristianstad	1	—	—	—	3	2	1	—	3	1	—	—	—	—	12	4	—	—	—	—	13	—	1	—	5	—	8	—	—	—	25	—
Cimbrishamn	—	—	—	—	3	—	4	1	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	2	—	—	—	6	—	3	—	1	—	15	—
Engelholm	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	—	1	—	3	—	—	—	5	—	2	—	—	—	10	—
Lund	7	—	—	—	8	4	9	—	2	—	—	—	1	1	27	3	1	1	6	—	19	—	—	—	14	—	30	1	1	—	63	—
Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	8	2	4	1	—	—	—	—	11	—	—	—	11	—	11	—	—	—	21	—
Warberg	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	5	2	1	1	—	—	1	—	—	—	4	—	1	—	—	—	14	—
Göteborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uddevalla	—	—	—	—	3	2	—	—	1	—	—	—	—	—	12	2	—	—	—	—	3	1	—	—	3	—	6	1	2	—	31	—
Strömstad	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	6	1	5	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	—
Kongelf	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	1	—	3	—	—	—	13	—	11	1	—	—	14	—
Wenersborg	—	—	—	—	4	—	—	—	5	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	16	—
Borås	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	2	—	5	—	2	—	5	—	22	—	1	—	8	—
Mariestad	—	—	—	—	4	2	—	—	2	—	—	—	2	—	6	3	—	—	—	—	10	—	—	—	8	—	18	2	—	—	16	2
Falköping	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	9	5	—	—	—	—	7	2	1	—	10	—	3	—	—	—	16	—
Lidköping	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	5	2	—	—	—	—	16	—	—	—	4	—	11	4	—	—	14	—
Karlstad	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	6	—	—	—	—	10	1	—	—	8	—	17	—	1	—	30	—
Filipstad	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	—	—	4	—	1	—	3	—	3	—	—	—	16	—
Örebro	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	8	1	—	—	—	—	10	—	1	—	3	—	15	—	—	—	20	—
Vesterås	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	4	—	11	4	1	1	—	—	6	—	—	—	6	—	10	—	—	—	32	—
Sala	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	8	4	—	—	—	—	7	—	1	—	7	—	4	1	—	—	14	—
Köping	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	7	—	—	—	15	—
Norberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	7	—
Falun	—	—	—	—	3	2	1	1	1	—	—	—	9	4	7	5	—	—	—	—	6	—	1	—	10	—	34	1	—	—	21	1
Gefle	—	—	—	—	1	—	3	—	1	—	—	—	—	—	6	2	1	1	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	11	—
Söderhamn	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—
Hudiksvall	—	—	—	—	3	2	4	1	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	1	3	—	—	—	3	—	2	—	—	—	2	—
Hernösand	—	—	—	—	3	3	2	1	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	6	—	—	—	18	—
Sundsvall	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Örnsköldsvik	—	—	—	—	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3	1	—	—	3	—	3	—	—	—	4	—
Östersund	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	5	1	—	—	1	—	8	—	—	—	12	—
Umeå	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	2	—
Skellefteå	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	5	—	—	—	2	—	10	1	—	—	5	—
Luleå	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Piteå	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—
Haparanda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—
Summa	18	—	—	—	87	47	56	12	49	9	1	—	52	12	346	113	13	4	14	1	246	14	16	—	249	—	449	19	11	—	786	9
Serafimer-Ordens-lasarettet i Stockholm	—	—	—	—	14	6	4	—	3	2	2	—	30	—	51	13	—	—	12	1	29	2	8	—	34	1	72	—	2	—	119	—
Provisoriska sjukhuset i d:o	1	—	—	—	9	1	—	—	5	—	—	—	4	—	31	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	21	—	—	—	66	—
» » å N. försörjningsinrättn. i d:o	—	—	—	—	4	4	—	—	4	3	—	—	2	—	39	9	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	22	—	3	—	45	—
Diakoniss-sjukhuset i d:o	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3	—	3	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	9	—	—	—	35	—
Löwenströmska lasarettet	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	3	—	—	—	26	—	3	—	—	—	5	—
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg	1	—	—	—	8	3	—	—	9	1	—	—	9	3	27	7	—	—	1	—	17	—	—	—	2	—	12	—	1	—	88	—
Majornas sjukhus i d:o	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	3	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	5	—
Sjukhuset i Trosa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—
» » Åtvidaberg	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—
» » Wernamo	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	7	—
» » Wimmerby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	—
» » Högsby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10	—	—	—	1	—
» » Söderåkra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	7	—
» » Malmö	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7	—	2	2	—	—	3	—	—	—	3	—	11	—	—	—	14	—
» » Ystad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—
» » Kongsbacka	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » Silbodal	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
» » Dalby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	2	—
» » Uddeholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
» » Ämmeberg	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	6	—
» » Boo	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	7	—	—	—	7	—
» » Ljusnarsberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—
» » Lindesberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	6	—	—	—	—	—	3	—
» » Nora	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	3	—	—	—	4	—	5	—	—	—	2	—
» » Hedemora	—	—	—	—	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—
» » Sollefteå	—	—	—	—	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	4	—
Summa	4	—	—	—	49	19	14	—	24	7	2	—	55	5	175	37	2	2	13	1	70	2	8	—	94	1	195	—	7	—	430	—

INRÄTTNINGAR VÅRDADE SJUKDOMAR, ÅR 1874.

92		93		94		95		96		97		98		99		100		101	
Sjukdomar i ledgångarne.		Ledvridning.		Klumpfot.		Ryggradskrökningar.		Benbrott.		Ben- och Benhinneinflammation, benröta.		Akut vattensvulnad.		Ros.		Parasitisk hudsjukdom.		Andra hudsjukdomar.	
V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.
2	—	4	—	—	—	—	—	10	—	2	—	2	—	22	—	4	—	8	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	5	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	6	—	—	—	—	—
5	—	1	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	19	1	2	—	—	—	5	—	—	—	—	—
40	2	16	—	—	—	2	—	38	6	17	3	—	—	49	6	1	—	23	—
29	—	8	—	1	—	—	—	28	1	4	—	1	—	14	—	—	—	6	—
6	—	3	—	—	—	—	—	28	2	6	1	—	—	16	2	—	—	4	—
8	—	—	—	—	—	—	—	16	2	2	—	—	—	5	—	—	—	—	—
9	—	—	—	—	—	—	—	17	—	9	—	—	—	4	—	1	—	7	—
3	—	2	—	—	—	—	—	21	1	8	—	—	—	—	—	8	—	1	—
11	1	2	—	—	—	—	—	21	3	10	1	—	—	2	—	3	—	10	—
12	—	5	—	—	—	—	—	52	—	8	—	—	—	11	—	3	—	6	—
16	—	2	—	—	—	—	—	10	1	7	—	—	—	2	—	—	—	9	—
5	—	5	—	—	—	—	—	9	—	5	—	—	—	3	—	—	—	1	—
12	—	7	—	—	—	—	—	14	2	18	—	—	—	—	—	6	—	11	—
5	—	3	—	—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	4	—	7	—	2	—
13	—	4	—	—	—	—	—	16	1	15	1	—	—	7	2	1	—	6	—
17	—	—	—	—	—	1	—	21	2	9	—	—	—	1	—	5	—	6	—
6	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	1	—	—	—	—	2	—	—	—
1	—	—	—	—	—	1	—	7	1	4	—	—	—	—	—	—	—	3	—
10	—	4	—	—	—	—	—	20	2	4	—	—	—	4	—	1	—	3	—
10	—	2	—	—	—	1	—	23	2	5	—	—	—	6	—	4	—	9	—
—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—
14	—	2	—	—	—	—	—	19	—	12	—	2	—	18	—	7	—	23	—
10	—	1	—	—	—	—	—	14	2	10	—	—	—	2	—	5	—	13	—
8	1	2	—	—	—	—	—	9	—	3	—	—	—	3	—	2	—	12	—
44	10	10	—	—	—	2	—	42	4	42	4	—	—	8	1	15	—	33	—
35	1	6	—	—	—	—	—	18	—	19	—	—	—	12	—	1	—	18	—
8	—	—	—	—	—	—	—	9	—	5	—	—	—	8	—	2	—	5	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	—	14	—	—	—	—	—	24	—	18	1	2	—	6	—	20	—	7	—
2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	3	—	1	—	1	—
8	1	—	—	—	—	—	—	8	—	5	—	—	—	2	—	1	—	15	—
8	3	5	—	—	—	—	—	31	3	6	—	—	—	4	—	2	—	7	—
17	—	3	—	—	—	—	—	12	1	6	—	—	—	3	—	4	—	13	—
16	2	7	—	—	—	—	—	26	1	9	1	1	1	4	—	1	—	10	1
12	—	9	1	—	—	—	—	13	3	14	3	—	—	4	—	9	—	7	—
10	—	3	—	—	—	—	—	5	—	6	—	—	—	6	—	4	—	7	1
27	—	10	—	—	—	—	—	37	—	17	4	—	—	7	—	23	—	18	—
15	2	8	—	—	—	—	—	41	1	11	—	—	—	5	1	—	—	2	—
6	1	6	—	—	—	—	—	35	1	6	1	1	—	2	1	1	—	7	—
12	—	14	—	—	—	—	—	33	1	10	—	—	—	13	—	1	—	9	—
—	—	7	—	—	—	—	—	15	1	4	—	—	—	3	—	—	—	1	—
5	—	3	—	—	—	—	—	13	2	5	—	—	—	2	—	—	—	2	—
3	1	4	—	—	—	—	—	20	2	—	—	—	—	4	—	—	—	1	—
32	4	18	—	—	—	—	—	60	10	29	1	—	—	23	—	2	—	6	—
6	1	6	—	—	—	—	—	20	1	4	—	—	—	8	—	—	—	1	—
2	—	—	—	—	—	—	—	7	1	2	—	—	—	4	—	—	—	—	—
2	—	2	—	—	—	—	—	14	3	8	—	2	—	11	1	1	—	1	—
4	—	4	—	—	—	—	—	20	1	10	—	—	—	3	—	2	—	4	—
2	—	2	—	—	—	—	—	13	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—
7	—	2	—	—	—	—	—	16	—	7	—	—	—	9	—	1	—	1	—
4	1	1	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	—	1	—	—	—	3	—
4	—	1	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
3	—	1	—	—	—	—	—	4	1	9	—	—	—	7	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
5	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	2	—	1	—
596	**31**	**223**	**1**	**1**	**—**	**7**	**—**	**1,009**	**67**	**440**	**23**	**11**	**1**	**350**	**14**	**156**	**—**	**345**	**2**
83	4	16	1	3	—	—	—	255	15	56	3	—	—	66	—	10	—	54	—
15	—	7	—	—	—	—	—	9	—	9	—	—	—	24	—	—	—	9	—
16	2	7	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	12	1	3	—	22	—
—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	12	—	2	—	3	—
4	—	2	—	—	—	—	—	4	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—
33	—	23	—	—	—	—	—	80	2	11	—	—	—	69	2	10	—	28	—
3	1	3	—	—	—	—	—	9	—	5	—	—	—	15	—	2	—	10	—
2	—	2	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
5	1	2	—	—	—	—	—	11	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	5	—	4	—
—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	3	—
9	—	5	—	—	—	—	—	21	2	3	—	—	—	6	—	1	—	4	—
5	—	1	—	—	—	—	—	9	2	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
2	—	1	—	—	—	—	—	6	—	4	—	—	—	1	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	4	—	—	—	—	—	18	—	4	—	—	—	3	—	—	—	4	—
2	—	1	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	8	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	—	—	—	—	—	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—
4	—	1	—	—	—	—	—	13	—	5	—	—	—	2	—	1	—	2	—
1	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—
1	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
198	**8**	**80**	**1**	**3**	**—**	**—**	**—**	**486**	**25**	**122**	**3**	**—**	**—**	**223**	**3**	**36**	**—**	**150**	**—**

102		103		104		105		106		107		108		109		110		111	
Stöt, slag och brustning af mjuka delar.		Friskt sår.		Rötsår.		Bindvävsinflammation, bulnad.		Spikböld.		Brandböld, karbunkel.		Brännskada.		Kylskada.		Brand.		Svulster.	
V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.	V.	D.
8	—	7	—	69	—	33	—	3	—	1	—	4	—	14	—	12	2	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	—	8	—	6	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—
—	—	11	—	3	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—
6	—	17	—	4	—	33	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	4	—
20	1	32	1	21	1	28	1	—	—	4	—	3	1	8	—	2	2	23	3
3	—	15	—	9	—	12	—	—	—	1	—	2	—	1	—	5	2	6	1
6	—	18	—	15	—	4	—	—	—	—	—	5	—	3	—	1	1	8	1
—	—	3	—	10	—	15	1	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	1	—
11	—	26	1	11	1	27	2	—	—	—	—	5	1	1	—	2	—	6	—
5	—	8	—	8	—	6	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	10	—
2	—	20	—	11	—	13	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—
10	—	26	—	8	—	16	—	—	—	2	—	3	—	2	—	—	—	13	1
5	—	13	1	19	—	8	—	—	—	—	—	1	—	4	—	1	1	3	—
3	—	15	—	3	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	—
2	—	21	—	10	—	15	—	—	—	1	—	3	—	—	—	4	2	14	—
1	—	12	—	2	—	7	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—
1	—	11	—	16	—	21	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	8	—
1	—	18	—	20	—	21	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	—
1	—	4	1	10	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
—	—	5	—	3	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	15	—
3	—	15	—	11	—	8	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	7	—
3	—	32	—	27	—	23	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	2	—
4	—	3	—	13	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	1
10	—	17	—	21	1	10	—	1	—	—	—	1	—	2	—	2	1	13	1
5	—	15	—	8	—	12	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	9	—
3	—	7	1	9	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
6	—	34	1	34	—	37	2	—	—	2	—	4	2	—	—	7	5	56	—
4	—	31	—	19	—	8	1	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	26	—
2	—	18	—	10	—	12	—	1	—	4	—	2	—	2	—	2	1	9	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	16	—	53	—	13	1	—	—	2	1	4	—	2	—	3	2	11	—
1	—	6	—	5	—	9	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
1	—	12	—	14	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
3	—	6	—	15	1	8	—	1	—	—	—	4	—	2	—	3	2	7	—
3	1	7	1	11	—	7	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	20	—
4	—	16	—	10	—	20	—	1	—	—	—	—	—	1	—	7	4	7	—
13	2	40	4	11	2	24	1	—	—	—	—	—	—	1	—	5	1	10	—
—	—	17	1	14	—	7	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	8	2
16	—	47	2	23	—	33	—	—	—	—	—	5	1	3	—	8	7	35	3
7	1	28	—	4	—	12	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	6	—
4	—	12	—	11	—	13	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	11	3
12	—	16	2	6	1	19	1	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	17	—
4	—	21	—	6	—	10	—	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	1	—
5	—	24	—	4	—	16	1	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	8	—
4	—	20	—	1	—	7	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—
19	—	66	5	27	—	43	3	—	—	3	—	5	—	5	—	6	1	13	—
9	—	33	—	6	—	13	—	—	—	—	—	2	—	5	—	3	2	4	—
2	—	13	2	3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	—
2	—	23	—	6	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—
8	—	24	1	16	—	—	—	—	—	—	—	4	—	3	—	—	—	10	—
6	—	21	2	—	—	6	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	1	—
5	—	9	—	4	—	8	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1	6	—
—	—	5	—	3	—	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—
1	—	4	—	8	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—
2	—	13	—	4	—	17	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	7	1
1	—	4	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	4	—
3	—	2	—	6	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
1	—	1	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
276	**5**	**968**	**26**	**685**	**8**	**722**	**16**	**11**	**—**	**28**	**1**	**98**	**6**	**162**	**—**	**89**	**40**	**463**	**18**
33	—	135	6	11	—	62	2	—	—	4	—	9	2	3	—	7	1	83	13
8	—	13	—	21	—	35	4	3	—	2	—	9	—	3	1	1	1	2	—
18	—	1	—	330	—	23	—	—	—	—	—	4	—	3	—	8	4	23	16
4	—	5	—	21	—	5	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
1	—	7	—	1	—	12	—	—	—	—	—	4	2	1	—	1	—	—	—
25	—	104	1	13	—	45	—	—	—	5	—	12	1	2	—	2	—	25	—
3	—	11	—	1	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	2	1	3	1
—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
6	—	15	—	1	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
1	—	8	—	8	—	6	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	6	1
—	—	8	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
1	—	11	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	3	—
2	—	4	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	—	13	—	8	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
3	—	7	—	8	—	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—
—	—	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	7	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—
2	—	12	—	4	—	5	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	5	—
2	—	2	—	1	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	3	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	9	—
7	—	17	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—
4	—	13	—	3	—	11	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	—
—	—	7	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	2	—
4	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
138	**—**	**422**	**7**	**440**	**—**	**243**	**7**	**5**	**—**	**20**	**—**	**47**	**5**	**16**	**1**	**30**	**10**	**174**	**33**

Tab.

SAMMANDRAG AF RAPPORTERNA ÖFVER DE MED VENERISK SJUKDOM BEHÄFTADE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
													K — u — r -											
	Stockholms stads å Saudbergsgatan.	Stockholms stads å Kungsholmen.	Stockholms läns.	Upsala.	Nyköpings.	Eskilstuna.	Linköpings.	Wadstena.	Söderköpings.	Norrköpings.	Jönköpings.	Wexiö.	Ljungby.	Westervika.	Kalmar.	Borgholms.	Oskarshamns.	Wisby.	Karlskrons.	Karlshamns.	Kristianstads.	Cimbrishamns.	Engelholms.	Lunds.
Qvarliggande från förlidet år	1	83	12	7	5	4	—	5	5	8	16	1	—	1	6	—	7	2	7	3	13	—	1	31
Intagne under året:																								
För dröppel och dess komplikationer	—	—	—	27	4	1	2	6	3	22	10	5	—	4	23	1	7	4	14	22	12	3	7	53
» chancre och dess komplikationer samt konstitutionel syfilis	14	765	33	40	28	13	15	14	9	93	86	85	13	14	65	12	32	23	87	—	45	4	7	181
Summa vårdade	**15**	**848**	**45**	**74**	**37**	**18**	**17**	**25**	**17**	**123**	**112**	**91**	**13**	**19**	**94**	**13**	**46**	**29**	**108**	**25**	**70**	**7**	**15**	**265**
Af de under året *intagne* voro:																								
Med venerisk sjukdom behäftade för *första* gången	8	307	15	45	25	9	12	12	4	37	50	61	8	10	53	7	29	11	55	17	45	7	13	159
Med d:o d:o efter *ånyo* ådragen smitta	—	266	1	9	—	2	—	2	2	20	20	—	—	1	9	—	2	—	10	—	6	—	—	34
Med *recidiv* af venerisk sjukdom behäftade	6	192	17	10	7	3	5	6	6	58	26	29	5	3	26	6	8	16	36	5	6	—	1	41
Summa intagne	**14**	**765**	**33**	**74**	**32**	**14**	**17**	**20**	**12**	**115**	**96**	**90**	**13**	**14**	**88**	**13**	**39**	**27**	**101**	**22**	**57**	**7**	**14**	**234**
Bland recidiven förekom *konstitutionel* syfilis:																								
efter behandling med qvicksilfver	1	87	5	3	6	2	4	1	1	18	20	10	3	3	15	1	4	—	13	1	5	—	1	14
» » » jod	—	19	5	—	—	—	—	3	1	12	—	3	—	—	8	—	1	1	5	—	1	—	—	—
» » » jod och qvicksilfver	5	43	7	3	1	1	1	2	1	—	—	8	1	—	2	4	1	—	6	3	—	—	—	23
» » utan » eller »	—	34	—	4	—	—	—	—	3	22	6	8	1	—	1	1	—	—	12	1	—	—	—	4
Summa	**6**	**183**	**17**	**10**	**7**	**3**	**5**	**6**	**6**	**52**	**26**	**29**	**5**	**3**	**26**	**6**	**6**	**1**	**36**	**5**	**6**	—	**1**	**41**
Bland de med konstitutionel syfilis smittade hafva varit behäftade:																								
1. Med ärfd syfilis:																								
Späda barn (under *ett* år)	—	9	—	8	2	1	—	1	—	2	1	1	1	2	8	—	4	—	2	—	4	—	—	2
Äldre barn	—	1	3	3	1	—	1	—	—	1	3	—	3	—	3	1	1	3	—	—	—	—	—	—
2. Med förvärfvad syfilis:																								
A) Ådragen genom samlag	13	271	12	15	12	6	7	5	7	61	60	37	7	10	42	9	16	17	45	3	21	2	4	96
B) Bibringad genom digifuing:																								
Från barn till ammor	1	7	1	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
» ammor till dibarn	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2
C) Bibringad på andra vägar	—	27	5	5	6	—	2	3	2	1	10	26	1	1	6	—	2	2	13	11	6	—	—	5
Summa	**14**	**315**	**22**	**31**	**21**	**7**	**10**	**9**	**9**	**65**	**77**	**72**	**12**	**13**	**59**	**10**	**24**	**22**	**62**	**14**	**32**	**2**	**4**	**105**
Utskrifne under året:																								
Såsom botade för dröppel och dess komplikationer	—	228	2	27	5	1	2	6	4	23	16	5	—	4	23	1	9	4	16	1	10	3	8	72
Såsom botade för chancre och dess komplikationer samt konstitionel syfilis	9	514	33	37	29	13	15	12	13	83	94	83	12	14	52	11	34	19	85	21	44	4	7	173
Obotade	1	4	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Döde	—	11	1	4	1	1	—	—	—	1	1	1	—	—	4	—	—	2	2	1	1	—	—	1
Qvarliggande till nästa år	5	91	9	4	2	3	—	2	—	12	1	2	1	1	15	1	3	3	5	2	15	—	—	19
Summa	**15**	**848**	**45**	**74**	**37**	**18**	**17**	**20**	**17**	**123**	**112**	**91**	**13**	**19**	**94**	**13**	**46**	**29**	**108**	**25**	**70**	**7**	**15**	**265**
För konstitutionel syfilis behandlade utskrefvos under året:																								
Såsom botade efter behandling med qvicksilfver	9	177	7	13	16	11	6	1	—	20	60	21	7	11	28	3	22	—	33	6	25	—	1	75
» » » » » jod	—	56	8	1	2	—	2	5	—	8	7	18	—	2	14	3	3	4	10	3	1	—	—	6
» » » » » » o. qvicks.	—	40	8	6	5	—	1	—	—	17	3	27	4	—	3	4	3	5	21	2	6	2	3	33
» » » » utan » el. »	—	29	1	8	—	—	1	3	—	17	1	4	1	—	2	—	1	—	3	3	—	—	—	10
Summa	**9**	**310**	**24**	**28**	**23**	**11**	**10**	**9**	**—**	**62**	**71**	**70**	**12**	**13**	**47**	**10**	**29**	**8**	**67**	**14**	**32**	**2**	**4**	**124**
Underhållsdagar för botade från dröppel och dess komplikationer	—	5,601	30	516	116	11	58	202	65	320	312	87	—	139	354	23	174	65	271	18	312	50	232	2,072
» » chancre och dess komplikat. samt konstit. syfilis	302	20,105	1,837	1,557	1,663	578	503	861	1,088	3,263	3,867	2,415	603	407	2,388	487	1,352	1,147	2,977	1,100	2,883	125	289	7,107
» » obotade	98	30	—	126	—	63	—	—	—	263	—	—	—	—	—	—	—	53	—	—	—	—	—	—
» » under året döde	—	338	12	71	322	11	—	—	—	31	29	3	—	—	210	—	—	141	24	34	130	—	—	12
» » vid årets slut qvarliggande	152	639	1,399	182	30	54	—	70	—	332	11	3	80	3	1,124	17	27	82	175	26	875	—	—	864
Summa underhållsdagar	**552**	**32,465**	**3,278**	**2,452**	**2,131**	**706**	**561**	**1,136**	**1,153**	**4,213**	**4,219**	**2,508**	**683**	**549**	**4,076**	**527**	**1,553**	**1,488**	**3,447**	**1,178**	**4,250**	**175**	**521**	**10,055**

N:o 12.

SJUKE, HVILKA BLIFVIT VÅRDADE Å KURHUSEN OCH MILITÄRSJUKHUSEN, ÅR 1874.

26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
h — u — s.																														Militärsjukhusen i			
Halmstads.	Warbergs.	Göteborgs.	Uddevalla.	Venersborgs.	Borås.	Mariestads.	Falköpings.	Lidköpings.	Karlstads.	Filipstads.	Örebro.	Vesterås.	Sala.	Köpings.	Norbergs.	Falu.	Gefle.	Söderhamns.	Hudiksvalls.	Hernösands.	Sundsvalls.	Örnsköldsviks.	Östersunds.	Umeå.	Skellefteå.	Luleå.	Piteå.	Haparanda.	Summa.	Stockholm.	Göteborg.	Karlskrona.	Summa.
4	1	29	8	2	9	—	3	1	20	1	4	2	—	3	1	5	6	—	6	11	7	1	7	—	1	—	—	—	349	12	2	1	15
5	—	46	8	3	—	11	7	—	28	—	2	10	—	1	2	15	10	4	7	16	8	6	7	4	2	2	1	1	432	153	16	11	180
27	13	242	60	30	38	26	31	6	118	15	22	15	2	4	5	22	33	7	21	58	68	14	87	5	3	2	1	7	2,660	150	10	19	179
36	**14**	**317**	**76**	**35**	**47**	**37**	**41**	**7**	**166**	**16**	**28**	**27**	**2**	**8**	**8**	**42**	**49**	**11**	**34**	**85**	**83**	**21**	**101**	**9**	**6**	**4**	**2**	**8**	**3,441**	**315**	**28**	**31**	**374**
20	8	148	47	26	19	26	11	6	97	10	15	22	1	3	5	29	27	7	23	48	67	18	82	4	1	4	2	6	1,769	158	22	19	199
1	—	126	10	2	—	1	3	—	4	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	3	1	—	—	1	2	—	—	1	542	126	—	5	131
11	5	14	11	5	19	10	24	1	45	5	8	3	1	2	2	7	36	4	4	23	8	2	12	4	2	—	—	1	781	19	4	6	29
32	**13**	**288**	**68**	**30**	**38**	**37**	**38**	**7**	**146**	**15**	**24**	**25**	**2**	**5**	**7**	**37**	**43**	**11**	**28**	**74**	**76**	**20**	**94**	**9**	**5**	**4**	**2**	**8**	**3,092**	**303**	**26**	**30**	**359**
8	4	5	—	4	1	4	5	1	23	4	5	3	—	1	2	3	10	3	—	15	7	2	9	4	2	—	—	—	349	13	—	3	16
—	1	3	—	—	4	2	1	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	82	2	—	—	2
2	—	1	—	1	5	4	2	—	12	—	2	—	—	1	—	4	—	—	—	6	1	—	3	—	—	—	—	1	157	3	—	1	4
1	—	5	—	—	9	—	16	—	—	—	1	—	1	—	—	—	6	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	142	1	—	2	3
11	**5**	**14**	—	**5**	**19**	**10**	**24**	**1**	**45**	**5**	**8**	**3**	**1**	**2**	**2**	**7**	**16**	**4**	**4**	**23**	**8**	**2**	**12**	**4**	**2**	—	**1**	**1**	**730**	**19**	—	**6**	**25**
2	—	1	5	1	—	—	3	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	2	—	1	—	—	—	—	—	72	—	—	—	—
1	—	2	3	1	2	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	—	—	—
18	7	88	33	12	24	9	15	3	56	14	14	12	1	1	1	18	14	10	12	29	38	9	30	4	2	1	1	5	1,259	42	1	10	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—
—	—	—	3	—	—	1	—	—	2	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—
4	4	—	8	14	11	14	6	—	38	—	1	—	—	1	3	—	—	1	5	17	19	5	49	1	—	—	—	2	337	—	—	2	2
25	**11**	**91**	**52**	**28**	**37**	**26**	**24**	**3**	**105**	**15**	**15**	**13**	**1**	**2**	**5**	**18**	**16**	**11**	**22**	**47**	**59**	**14**	**80**	**5**	**2**	**1**	**1**	**7**	**1,747**	**42**	**1**	**12**	**55**
5	—	48	6	3	—	11	10	1	25	—	2	10	—	1	3	16	9	4	9	5	8	5	7	4	3	2	1	1	669	148	16	12	176
30	13	214	60	29	39	22	25	5	109	15	24	17	2	4	3	21	36	7	24	65	67	8	82	5	3	2	1	4	2,359	117	11	19	147
—	—	16	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	32	—	—	—	—
1	—	4	3	—	—	1	2	—	5	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	1	2	—	1	—	—	—	—	—	56	—	—	—	—
—	1	35	7	2	8	3	3	1	26	1	2	—	—	3	2	4	2	—	—	4	6	8	8	—	—	—	—	3	325	50	1	—	51
36	**14**	**317**	**76**	**35**	**47**	**37**	**41**	**7**	**166**	**16**	**28**	**27**	—	**8**	**8**	**42**	**49**	**11**	**34**	**75**	**83**	**21**	**101**	**9**	**6**	**4**	**2**	**8**	**3,441**	**315**	**28**	**31**	**374**
19	6	2	3	17	7	11	15	—	56	12	10	9	—	2	3	11	11	1	5	34	51	—	76	5	—	—	1	2	921	21	1	9	31
—	4	23	13	1	8	5	2	—	18	1	3	2	—	—	—	1	4	5	16	4	8	1	4	—	—	—	—	—	274	5	—	1	6
7	—	40	2	10	10	6	4	3	16	2	1	2	1	2	—	5	1	1	3	13	1	4	—	—	3	1	—	2	333	2	—	2	4
2	1	7	6	1	13	—	—	—	10	—	3	—	—	—	—	—	—	4	—	7	—	1	1	—	—	—	—	—	140	12	—	—	12
18	**11**	**72**	**24**	**20**	**38**	**22**	**21**	**3**	**100**	**15**	**17**	**13**	**1**	**4**	**3**	**17**	**16**	**11**	**24**	**58**	**60**	**6**	**81**	**5**	**3**	**1**	**1**	**4**	**1,668**	**40**	**1**	**12**	**53**
45	—	1,547	98	52	—	169	384	30	584	—	32	254	—	20	87	146	131	85	324	441	122	180	93	137	28	19	13	21	16,130	4,556	298	98	4,952
721	229	6,171	3,059	994	2,771	620	837	152	4,223	712	866	762	63	138	132	737	1,027	236	1,332	3,824	2,162	344	4,114	160	188	118	38	133	95,767	3,783	155	478	4,416
—	—	497	—	19	—	—	224	—	297	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	1,698	—	—	—	—
2	—	343	67	—	—	65	49	—	93	—	—	—	—	—	—	61	269	—	7	32	74	—	25	—	—	—	—	—	2,455	—	—	—	—
—	33	1,486	694	285	579	34	214	41	2,625	108	58	—	—	242	34	95	44	—	—	103	173	205	260	—	—	—	—	43	13,561	1,232	3	—	1,235
768	**262**	**10,044**	**3,918**	**1,350**	**3,350**	**888**	**1,708**	**223**	**7,822**	**820**	**956**	**1,016**	**63**	**400**	**253**	**1,039**	**1,471**	**321**	**1,663**	**4,400**	**2,481**	**729**	**4,156**	**297**	**216**	**137**	**51**	**197**	**129,611**	**9,571**	**456**	**576**	**10,603**

Tab. N:o 13.

UPPGIFNE SJUKDOMSSYMPTOMER HOS DE UNDER ÅR 1874 Å KURHUSEN OCH MILITÄRSJUKHUSEN INTAGNE VENERISKE SJUKE.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
Sjukdomssymptom.	Kurhus.																																																						Militärsjukhusen i			
	Stockholms stads Sandbergsgatan.	Stockholms stads Kungaholmen.	Stockholms läns.	Upsala.	Nyköpings.	Eskilstuna.	Linköpings.	Vadstena.	Söderköpings.	Norrköpings.	Jönköpings.	Vexiö.	Ljungby.	Westervika.	Kalmar.	Borgholms.	Oskarshamns.	Visby.	Karlskronas.	Karlshamns.	Kristianstads.	Cimbrishamns.	Engelholms.	Lunds.	Halmstads.	Warbergs.	Göteborgs.	Uddevalla.	Venersborgs.	Borås.	Mariestads.	Falköpings.	Lidköpings.	Karlstads.	Filipstads.	Örebro.	Westerås.	Sala.	Köpings.	Norbergs.	Falun.	Gefle.	Söderhamns.	Hudiksvalls.	Hernösands.	Sundsvalls.	Örnsköldsvik.	Östersunds.	Umeå.	Skellefteå.	Luleå.	Piteå.	Haparanda.	Summa.	Stockholm.	Göteborg.	Karlskrona.	Summa.
A) *Symptom af dröppel och dess komplikationer:*																																																										
Dröppel	—	190	4	26	7	1	2	6	4	18	7	6	—	4	22	1	5	4	14	12	12	3	7	54	5	—	66	8	3	—	11	10	1	20	—	4	10	—	1	2	13	10	4	7	13	8	5	5	4	3	1	1	1	613	145	16	11	172
Testikelinflammation	—	47	—	3	—	1	—	3	—	7	2	—	—	—	4	—	1	—	1	—	2	—	—	12	—	—	19	1	1	—	—	1	—	5	—	—	3	—	1	1	5	3	1	—	1	4	4	2	—	—	1	—	—	136	21	1	2	24
Inflammation i lymfkärl och körtlar	—	24	—	1	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	—	—	—
Purulent ögoninflammation	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—
Dröppelrheumatism	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—
Vårtformiga utväxter	—	28	—	3	9	—	—	1	—	8	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	7	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	2	—	—	2
B) *Symptom af chancre och dess komplikationer:*																																																										
Mjuka chancre-sår	—	196	7	9	4	5	1	3	1	27	9	6	1	1	6	—	7	3	14	2	3	2	—	58	2	2	146	15	1	1	—	4	3	5	—	3	—	1	2	—	4	13	1	2	8	7	—	1	—	—	1	—	—	587	95	9	5	109
Hårda »	5	81	—	2	2	3	1	—	1	14	2	3	3	—	6	1	4	3	8	2	17	2	3	11	3	—	39	9	1	1	1	3	—	6	7	8	2	—	—	1	2	5	—	1	4	1	1	2	1	—	1	—	1	274	12	—	2	14
Buboner:																																																										
Enkla	—	32	3	—	—	—	—	—	—	4	—	3	—	—	2	—	—	—	2	1	1	—	—	23	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	1	5	—	—	—	—	—	85	4	—	—	4
Virulenta (absorptionsbubo)	1	18	—	—	2	—	—	—	—	5	—	2	—	—	—	1	3	1	—	—	—	1	1	2	2	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	1	6	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	56	26	—	—	26
Indolenta eller indorerade	9	191	6	—	2	2	—	—	—	7	—	53	—	—	20	6	—	—	2	—	—	2	—	1	—	5	30	—	—	1	—	10	—	27	10	8	6	—	—	—	6	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	410	35	—	—	35
C) *Symptom af konstitutionel syfilis:*																																																										
Hudutslag:																																																										
Fläckigt	5	63	1	1	1	1	—	—	—	9	1	2	1	2	2	—	3	—	2	—	5	2	—	39	3	1	7	—	1	1	—	5	—	9	1	2	1	—	—	3	1	—	2	2	2	2	2	6	—	—	—	—	—	191	8	—	3	11
Papulöst	2	48	2	—	1	—	—	—	—	8	15	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1	—	4	—	—	—	—	2	—	10	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1	7	—	2	—	1	1	—	—	116	3	—	1	4
Kondylomatöst	2	106	6	9	13	4	4	3	1	31	68	37	6	8	28	5	12	—	38	7	22	2	1	66	8	6	42	5	19	11	13	11	1	63	5	10	7	1	1	3	12	15	—	13	25	40	6	41	4	—	—	1	4	846	24	1	6	31
Blåsigt	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—
Pustulöst	—	17	1	—	1	—	—	—	1	1	—	4	3	1	4	—	—	3	10	—	—	—	1	20	—	1	4	2	1	—	—	—	—	5	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	—	2	—	—	—	—	—	94	2	—	—	1
Fjälligt	—	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	2	4	1	—	—	—	—	37	—	—	—	—
Tuberkulöst:																																																										
a) egentliga hudtuberkler	1	21	4	5	1	1	1	—	—	8	5	3	—	—	2	—	1	—	4	—	4	—	1	12	3	2	—	2	4	3	—	9	—	8	—	—	—	—	1	—	9	—	3	1	8	—	1	1	—	—	—	—	129	—	—	1	1
b) subkutana hudtuberkler	—	27	1	—	1	—	—	2	3	—	2	3	—	—	10	—	—	—	—	4	1	—	—	10	—	1	5	1	2	4	2	8	1	2	—	1	1	—	—	—	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	97	—	—	—	—
Sår i mun och näshålorna:																																																										
a) ytliga eller upphöjda	3	79	2	—	6	2	6	3	1	9	35	44	3	5	19	1	11	5	8	9	9	2	—	68	13	—	19	18	7	14	3	—	—	47	3	6	7	—	—	4	—	3	—	14	23	25	3	75	2	1	1	—	5	603	11	—	3	14
b) djupa eller perforerande	1	26	3	1	3	1	—	1	—	5	3	3	6	3	2	2	2	5	6	1	4	—	1	10	—	—	1	12	7	3	12	—	1	2	3	1	—	—	1	—	—	1	—	1	6	—	4	5	—	—	—	—	1	156	4	1	—	5
Sår vid nagelrötterna	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Syfilitisk ögoninflammation	—	4	1	1	—	—	—	—	—	4	3	3	—	—	—	—	1	—	2	1	1	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
Syfilitisk testikelsvulst	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	1
Benknölar och benvärk	2	12	3	1	2	—	—	3	1	6	2	2	—	—	3	2	1	4	1	—	—	—	—	6	1	—	—	1	2	4	1	2	—	8	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	2	—	—	2
Benröta	—	6	2	2	1	—	1	—	1	2	—	1	—	—	3	3	—	—	1	1	1	—	—	—	—	2	—	1	—	4	1	—	—	2	1	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	42	2	—	—	2
Lidanden i ledgångarne	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—
» i nervsystemet	—	15	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—
» i öfrige organ	—	6	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—

Tab. N:o 14.

UPPGIFNE ANTAL KURGÄSTER VID HELSOBRUNNAR, BAD- OCH KALLVATTENKUR-ANSTALTER I RIKET, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7
Län.	Brunns- och badanstalter, som hafva vederbörligen förordnade läkare.	Antal kurgäster.	Läkare.	Antal brunns- och badorter.	Uppgifvet antal besökande.	Belägen inom provincialläkare-distrikt.
Stockholms stad	— — —	—	—	Sabbatsberg	193	—
Stockholms län	— — —	—	—	Norrtelge Södertelge Forsmark	176 339 70	Norrtelge. Stockholm. Östhammar.
Upsala	— — —	—	—	Upsala Eklundshof Dannemora	220 358 161	Upsala. D:o. Tierp.
Södermanlands	— — —	—	—	Bie Hellby Snopptorp	284 115 75	Wingåker. Eskilstuna. D:o.
Östergötlands	Söderköping Medevi Himmelstalund	902 1,640 22	Böttiger. Engdahl. Åberg.	Drabo	130	Kisa.
Jönköpings	— — —	—	—	Lannaskede Holsby	825 200	Hvetlanda.
Kronobergs	— — —	—	—	Ljunga	70	Ljungby.
Kalmar	Södra Wi	200	Tengvall.	Ekenäs Ekaryd Källvik	257 197 403	Söderåkra. Tjust.
Blekinge	Ronneby	2,278	Neyber.	Karlshamn	69	Sölvesborg.
Malmöhus	Ramlösa Helsan vid Helsingborg	513 738	Fick. Hafström.	Kulla Gunnarstorp	100	Helsingborg.
Hallands	Warberg	548	Brunstedt.	— — —	—	—
Göteborgs och Bohus	Marstrand Lysekil Strömstad	568 760 1,127	Hörlin. Curman. Cederström.	Gustafsberg Ljungskila Fiskebäckskil Stenungsö	268 80 169 133	Uddevalla. Håby. Jörlanda.
Elfsborgs	— — —	—	—	Rostock Årbol	64 72	Gunnarsnäs. Norra Dalsland.
Skaraborgs	Lunds Mösseberg	652 914	Karlberg. Torstensson.	Sköfde	422	Hjo.
Wermlands	— — —	—	—	Kalhytte Wåhlberga	100 200	Filipstad. Nedre Fryksdalen.
Örebro	Loka Porla	547 835	Loenbom. Floderus.	Adolfsberg	130	Örebro.
Vestmanlands	Sätra Johannisdal	1,500 291	Björnström. Wennberg.	Lakbäck	155	Wåla.
Kopparbergs	— — —	—	—	Lassbo	76	Hedemora.
Vester-Norrlands	— — —	—	—	Sundsvall	225	Sundsvall.
Jemtlands	— — —	—	—	Mörsill	50	Undersåker.
	Summa	14,035		Summa	6,386	

Tab.

VID HELSOBRUNNAR OCH BAD- SAMT KALLVATTENKUR-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Helsobrunnar och Badanstalter.	Frossa.	Syfilis.	Dröppel.	Tuberkelsjukdom.	Skrofler.	Engelska sjukan.	Skörbjugg.	Gikt.	Blekset.	Kronisk alkoholförgiftning.	Sinnessjukdom.	Kongestion och inflammation i hjerna och ryggmärg.	Organisk hjern- och ryggmärgssjukdom.	Fallandesot och kouvulsioner.	Danssjuka.	Hysteri och hypokondri.	Förlamning.	Nervsmärta.	Progressiv muskelatrofi.	Sockersjuka.	Allmän nervsvaghet.	Sjukdom i synorgan och tårverktyg.	Sjukdom i hörselorganer.
Bie	2	25	4	—	—	—	—	6	14	2	5	11	8	—	—	5	7	21	—	—	40	—	—
Ekenäs	—	1	—	4	10	—	—	14	57	—	—	1	—	—	3	3	4	3	—	—	—	1	—
Gustafsberg	—	3	—	—	4	1	—	5	28	—	2	5	—	1	1	9	14	9	3	1	—	4	2
Helsan vid Helsingborg	—	1	—	—	25	—	—	2	295	1	4	1	—	1	2	7	8	22	1	—	—	6	1
Himmelstalund	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Johannisdal	4	—	—	—	6	—	—	—	78	2	3	1	—	—	—	4	6	2	—	—	—	—	—
Källvik	3	—	—	—	7	—	—	—	76	2	—	1	—	1	—	5	5	—	1	—	3	—	—
Lakbäck	2	—	—	4	5	1	1	12	54	—	2	—	—	—	—	7	4	1	—	—	—	—	4
Lannaskede	1	—	—	—	29	—	—	—	131	3	12	14	—	3	—	22	18	16	—	4	7	19	—
Loka	—	—	—	—	7	3	—	17	70	—	—	7	—	4	1	—	10	27	1	—	—	—	—
Lunds brunn i Vestergötland	—	1	—	—	68	1	—	1	321	—	—	5	1	1	9	12	7	2	—	2	22	—	—
Lysekil	—	12	—	—	47	9	2	13	170	—	4	9	—	4	2	22	3	36	—	3	—	2	—
Marstrand	5	4	1	18	17	—	—	—	85	—	2	19	—	6	—	10	10	7	3	1	55	3	—
Medevi	2	—	—	—	37	3	—	—	356	—	5	—	—	9	3	19	40	20	—	1	—	8	—
Mösseberg	5	10	—	—	—	—	—	—	268	—	—	—	—	—	—	—	21	100	—	4	—	—	—
Norrtelge	2	—	—	2	1	—	—	3	18	—	—	—	—	1	—	4	5	6	—	—	—	—	—
Porla	1	—	—	—	17	1	—	7	306	—	—	—	—	4	3	2	13	1	1	—	—	—	—
Ramlösa	—	2	—	—	21	—	—	—	168	2	8	—	—	3	1	6	11	3	—	—	—	1	—
Ronneby	6	2	5	—	59	14	2	33	781	—	2	16	—	20	15	13	21	20	3	3	—	11	10
Sabbatsberg	—	1	—	—	—	—	—	—	15	—	—	2	—	—	—	—	3	4	3	—	14	—	—
Sköfde	6	35	8	1	2	—	—	21	30	1	1	16	—	11	5	6	16	12	—	1	15	—	2
Strömstad	—	—	2	—	36	1	—	38	181	—	—	12	1	2	4	9	13	17	—	3	39	—	—
Sätra	7	4	—	—	32	1	—	—	251	—	4	37	1	14	10	30	24	83	—	2	29	14	15
S:t Ragnhild, Söderköping	9	42	3	—	19	1	—	4	180	7	6	19	5	2	4	53	26	21	4	—	30	6	2
Södertelge	6	18	3	—	1	—	—	5	53	3	2	—	3	2	—	14	9	5	1	1	—	2	—
Södra Wi	3	—	—	5	2	—	—	4	83	—	1	—	—	—	2	3	9	—	—	1	—	2	—
Warberg	3	2	1	3	25	1	—	—	95	3	—	—	—	3	—	23	7	24	—	—	65	3	—
Summa	67	163	27	37	482	37	5	185	4,167	26	63	176	19	92	65	288	314	462	21	27	319	82	36

N:o 15.

ANSTALTER I RIKET BEHANDLADE SJUKDOMAR, ÅR 1874.

25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
Sjukdom i hjertat.	Sjukdom i blodådrorne.	Luftstrupskatarrh.	Strupsvulst.	Luftrörskatarrh.	Lungemfysem.	Bröstkramp.	Kronisk lunginflammation.	Sjukdom i munhåla, tunga och svalg.	Kronisk magkatarrh.	Enkelt magsår.	Kronisk inflammation i groftarmen.	Kolik.	Sjukdom i ändtarm.	Masksjukdom.	Bukhinneinflammation.	Sjukdom i lefvern.	Äggvitesjukdom.	Stenpassion.	Sjukdom i urinblåsa.	Sädesflytning.	Sjukdom i qvinliga könsdelar.	Kronisk rheumatism.	Ledgångsinflammation.	Ledvridning.	Ryggradskrökningar.	Ben- och benhinneinflammation.	Benbrott.	Hudsjukdomar.	Friska sår, stötar och deras följder.	Rösäf.	Krafta.	Konvalescens, eller någon i denna Tab. icke upptagen sjukdom.
—	—	—	—	6	1	—	—	—	27	1	—	—	—	—	3	—	—	—	2	—	4	80	2	—	—	—	3	2	1	—	—	2
1	—	—	—	10	—	—	1	—	58	—	11	—	5	—	—	—	1	1	1	—	10	81	13	—	—	—	8	2	—	—	—	—
5	4	3	—	12	1	1	3	—	68	—	2	1	—	—	—	—	1	1	2	3	10	69	10	—	6	2	5	5	5	2	1	4
8	—	2	—	37	4	3	15	1	155	2	12	—	—	1	—	—	1	2	—	4	10	70	13	—	2	1	7	9	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	1	—	—	—	—	—	—	—	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	108	—	—	—	—	2	1	—	—	—	14
7	—	—	1	20	—	—	2	—	135	—	—	—	—	—	—	1	6	—	1	—	57	85	—	—	2	—	2	3	—	—	—	1
3	1	1	—	2	2	—	—	—	37	2	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	13	30	1	1	—	1	—	—	—	—	—	6
3	—	—	—	21	—	—	5	—	167	—	—	—	—	2	—	—	6	—	—	3	61	182	53	—	—	—	9	10	—	4	—	16
2	—	—	—	8	—	—	—	—	67	3	—	—	—	—	—	—	1	3	3	—	6	318	11	2	—	—	5	—	—	—	—	3
8	3	—	1	13	8	—	—	1	255	1	37	—	—	10	—	—	2	—	2	—	50	147	12	—	—	6	16	9	—	1	1	1
20	—	13	—	52	—	5	30	—	88	—	21	—	—	—	5	5	5	—	12	—	40	138	18	—	—	4	—	5	—	—	—	3
26	14	14	—	26	9	—	30	—	48	—	18	18	2	2	1	—	4	6	3	4	37	58	11	—	22	—	4	8	—	—	1	7
36	1	—	—	24	1	—	20	—	200	15	33	—	—	—	—	—	12	—	7	—	28	461	86	—	1	—	32	22	—	3	1	25
8	—	—	—	49	—	—	53	—	164	—	—	—	—	—	—	—	7	—	3	—	24	181	7	—	—	—	—	10	—	—	—	—
3	—	—	—	5	—	—	—	—	15	2	—	—	—	—	—		—	2	—	—	311	87	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	3	—	—	2	—	—	—	—	299	7	24	—	1	—	5	—	—	1	—	—	—	103	5	—	—	—	23	1	—	—	—	3
6	—	—	—	11	—	—	—	—	80	2	5	—	—	1	1	—	3	—	—	—	12	158	5	—	9	2	10	10	—	—	—	2
27	—	—	—	18	—	—	—	—	387	7	110	24	3	19	—	—	17	—	28	11	58	370	43	15	—	17	16	10	19	13	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	104	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	4	2	1	6	—	54	7	5	—	—	—	4	—	2	2	16	9	9	97	8	—	—	1	—	12	—	—	—	28
33	—	—	—	24	—	—	60	—	141	5	—	—	—	—	—	—	5	3	6	—	30	226	8	—	—	—	9	4	—	—	—	86
12	—	12	4	32	8	—	8	—	323	10	16	—	—	—	—	—	8	—	10	—	127	582	63	—	22	—	14	8	—	16	—	14
10	10	2	—	18	—	1	1	5	315	1	9	—	2	—	—	3	8	7	6	—	73	300	25	1	4	10	10	11	—	3	1	56
4	5	2	—	10	—	2	5	—	67	—	16	—	—	—	—	—	1	3	1	3	7	65	6	—	—	—	—	10	—	—	—	4
2	—	—	—	—	—	—	—	—	42	3	9	—	—	3	—	—	2	—	1	—	13	38	25	—	2	—	3	6	—	—	—	—
4	4	3	—	43	1	—	2	—	102	3	14	—	—	—	—	6	2	3	3	—	14	98	—	—	2	—	—	8	—	—	—	23
237	**44**	**52**	**6**	**447**	**37**	**13**	**241**	**7**	**3,387**	**71**	**342**	**43**	**14**	**38**	**20**	**15**	**95**	**34**	**107**	**37**	**718**	**4.227**	**433**	**19**	**72**	**44**	**181**	**166**	**25**	**43**	**5**	**326**

Tab. N:o 16.

SAMMANDRAG AF RAPPORTERNA ANGÅENDE LÄKAREBESIGTNINGARNA Å BEVÄRINGSMANSKAPET, AF 1874 ÅRS 1:STA KLASS.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
Län.	Närvarande och besigtigade.																												Frånvarande			Summa Summarum.
	Antaglige.	Till krigstjenst oantaglige till följd af																										Summa närvarande.	af sjukdom eller frånfälle.	af andra orsaker.	Summa frånvarande.	
		A) Sjukdomar:																								B) Andra orsaker: vanfrejd m. m.	Summa oantaglige.					
		Sinnessjukdom.	Krampsjukdom.	Lamhet.	Fel på synen.	Fel på hörseln. Döfstumhet.	Fel på hörseln. Döfhet.	Fel i tal- och tuggorganerna.	i respir.-organerna. Lungtuberkler.	i respir.-organerna. Andra lungsjukdomar.	i cirkul.-organerna. I hjertat.	i cirkul.-organerna. I puls- o. blodådrorna.	i matsmältn.-organ:a. I mage och tarmar.	i matsmältn.-organ:a. I lefver och mjelte.	Bråck.	Sjukd:r i urin- o. könsorgan:a.	i rörelseorganerna. I muskelsystemet.	i rörelseorganerna. Ledstyfhet och senförkortning.	i rörelseorganerna. I ledgångarne.	i rörelseorganerna. Följder efter yttre skador.	Röksår.	Venerisk sjukdom.	Hudsjukdom.	Missbildningar. Dvergväxt och allmän svaghet.	Missbildningar. Partiela.						
Stockholms stad	1,047	2	2	3	15	3	2	—	12	4	11	6	2	—	4	—	—	—	5	12	6	—	—	21	10	—	120	1,167	76	288	364	1,531
Stockholms län	580	7	1	1	6	3	11	—	7	7	6	15	2	—	18	—	1	7	6	28	6	—	1	33	23	—	189	769	18	243	261	1,030
Upsala	523	5	3	3	25	2	6	—	12	7	25	32	2	—	15	—	3	4	9	27	5	—	—	67	40	—	282	805	13	123	136	941
Södermanlands	816	12	4	2	20	2	10	—	6	10	24	4	1	—	11	2	6	5	9	55	9	—	2	52	53	—	299	1,115	9	77	86	1,201
Östergötlands	1,330	18	4	9	35	2	23	4	16	18	8	25	6	—	27	2	5	34	18	27	32	—	5	105	120	—	543	1,873	20	191	211	2,084
Jönköpings	849	6	2	—	12	1	9	—	11	8	11	2	—	—	15	—	1	21	11	13	6	—	1	145	11	—	286	1,135	6	217	223	1,358
Kronobergs	644	15	8	3	18	4	13	1	7	4	19	4	2	—	27	4	1	15	15	34	15	—	2	69	9	—	289	933	4	293	297	1,230
Kalmar	1,136	12	4	3	12	3	7	—	—	31	16	1	—	—	7	1	1	3	13	18	4	—	—	7	17	—	160	1,296	24	416	440	1,736
Blekinge	470	3	13	—	26	8	14	—	10	14	11	6	—	—	10	1	2	12	4	20	12	—	—	63	11	—	240	710	—	300	300	1,010
Kristianstads	1,133	13	8	2	35	4	38	1	9	9	23	2	2	1	22	5	2	20	20	27	20	—	3	66	44	—	376	1,509	17	251	269	1,777
Malmöhus	1,755	13	13	3	69	6	36	3	4	37	23	11	3	—	39	5	—	32	17	69	41	1	1	73	71	—	570	2,325	12	492	504	2,829
Hallands	626	7	1	2	10	3	16	—	9	21	11	4	2	—	11	1	2	6	2	19	15	—	7	47	30	—	226	852	4	244	248	1,100
Göteborgs och Bohus	912	14	9	3	18	5	18	1	8	18	17	5	1	—	10	1	5	2	8	65	18	—	3	77	35	—	341	1,253	46	750	796	2,049
Elfsborgs	1,377	19	10	6	25	2	23	2	14	12	20	10	7	—	18	4	7	29	11	76	38	—	8	49	41	—	431	1,808	8	459	467	2,275
Skaraborgs	1,265	11	4	1	12	5	16	1	—	6	8	18	—	—	22	2	1	23	9	45	10	1	6	82	33	—	316	1,581	58	337	395	1,976
Vermlands	1,485	9	5	3	32	7	11	—	8	8	8	6	12	—	15	3	6	11	17	50	30	—	2	49	26	—	318	1,803	8	529	537	3,340
Örebro	941	10	4	3	9	4	14	—	16	5	20	3	—	—	13	—	2	19	12	26	15	—	—	69	20	—	264	1,205	8	237	245	1,450
Vestmanlands	690	6	5	—	17	3	7	—	1	8	20	7	—	—	9	2	2	8	5	36	7	—	—	68	35	—	246	936	6	24	30	966
Stora Kopparbergs	1,118	13	7	2	20	7	19	—	8	35	14	3	1	—	26	3	3	16	8	52	15	—	—	72	41	—	365	1,483	8	96	104	1,587
Gefleborgs	839	3	—	—	17	3	11	3	3	25	13	1	9	—	26	4	2	47	8	27	15	—	3	19	56	—	295	1,134	2	184	186	1,320
Vester-Norrlands	898	7	5	3	17	2	11	—	3	8	17	4	10	—	15	—	1	18	10	37	18	—	1	21	19	—	227	1,125	6	187	193	1,318
Jemtlands	415	2	3	—	8	—	4	1	4	—	5	1	—	—	1	2	4	3	4	16	4	—	2	15	10	—	89	504	—	58	58	562
Vesterbottens	386	1	3	1	8	1	5	2	6	4	18	6	—	1	4	2	—	4	6	13	3	—	—	65	19	—	172	558	2	111	113	671
Norrbottens	394	5	10	—	7	2	12	1	7	3	14	—	1	—	2	—	—	14	4	6	2	—	—	15	15	—	120	514	2	105	107	621
Summa	21,629	203	128	53	473	82	336	20	181	302	362	176	63	2	367	44	57	353	231	798	346	2	47	1,349	789	—	6,764	28,393	357	6,212	6,569	34,962

Tab. N:o 17.

SAMMANDRAG AF RAPPORTERNA ANGÅENDE LÄKAREBESIGTNINGARNA Å BEVÄRINGSMANSKAPET, AF 1874 ÅRS 2:DRA TILL OCH MED 5:TE KLASSER.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
Län.	Närvarande och besigtigade.																												Frånvarande			Summa Summarum.
	Antaglige.	Till krigstjenst oantaglige till följd af																										Summa närvarande.	af sjukdom eller fråfälle.	af andra orsaker.	Summa frånvarande.	
		A) Sjukdomar:																								B) Andra orsaker: vanfrejd m. m.	Summa oantaglige.					
		Sinnessjukdom.	Krampsjukdom.	Lamhet.	Fel på synen.	Fel på hörseln. Döfstumhet.	Fel på hörseln. Döfhet.	Fel i tal- och tuggorganerna.	i respir.-organerna. Lungtuberkler.	i respir.-organerna. Andra lungsjukdomar.	i cirkul.-organerna. I hjertat.	i cirkul.-organerna. I puls- o. blodådrorna.	i matsmältn.-organ:a. I mage och tarmar.	i matsmältn.-organ:a. I lefver och mjelte.	Bråck.	Sjukd:r i urin- o. könsorgana.	i rörelseorganerna. I muskelsystemet.	i rörelseorganerna. Ledstyfhet och senförkortning.	i rörelseorganerna. I ledgångarne.	i rörelseorganerna. Följder efter yttre skador.	Rötsår.	Venerisk sjukdom.	Hudsjukdom.	Missbildningar. Dvergväxt och allmän svaghet.	Missbildningar. Partiela.							
Stockholms stad	96	—	—	—	1	—	—	—	1	8	5	—	1	—	3	—	—	—	—	2	—	—	1	9	4	—	35	131	23	75	98	229
Stockholms län	19	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	11	30	2	118	120	150
Upsala	56	1	—	—	4	—	1	—	1	4	6	—	—	—	2	—	—	—	2	4	1	—	—	5	1	—	32	88	—	212	212	300
Södermanlands	21	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	1	—	—	8	29	—	104	104	133
Östergötlands	31	1	1	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	1	2	—	—	—	3	2	—	18	49	2	231	233	282
Jönköpings	40	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	2	1	—	10	50	—	268	268	318
Kronobergs	54	2	—	—	1	1	—	—	—	2	2	1	—	—	1	—	—	1	1	5	2	—	—	5	2	—	26	80	1	308	309	389
Kalmar	158	6	—	—	2	—	3	—	—	6	5	1	—	—	1	—	—	—	—	9	2	—	—	1	3	—	39	197	6	1,535	1,541	1,738
Blekinge	90	—	—	—	2	—	2	—	1	1	2	—	—	—	—	—	1	1	1	3	4	—	—	15	1	—	34	124	2	741	743	867
Kristianstads	63	1	3	—	3	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	7	—	2	5	—	1	8	1	—	34	97	—	1,256	1,256	1,353
Malmöhus	84	—	—	—	4	—	1	—	—	5	4	—	—	—	2	—	—	1	2	7	1	—	—	4	2	—	33	117	1	526	527	644
Hallands	34	—	—	—	2	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	6	2	—	18	52	—	150	150	202
Göteborgs och Bohus	121	4	3	—	4	1	3	—	4	6	6	1	2	1	4	—	1	—	2	8	3	—	—	5	2	—	60	181	16	1,565	1,581	1,762
Elfsborgs	91	1	—	—	—	—	—	—	1	5	2	—	—	—	2	—	2	3	—	9	—	—	—	4	3	—	32	123	1	452	453	576
Skaraborgs	68	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2	—	—	9	77	7	368	375	452
Vermlands	149	2	1	3	6	—	4	—	2	—	—	—	5	—	1	1	4	2	2	12	1	—	1	3	2	—	52	201	3	935	938	1,139
Örebro	33	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	—	—	2	1	—	10	43	8	72	80	123
Vestmanlands	15	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	9	24	2	9	11	35
Stora Kopparbergs	68	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	2	—	—	—	1	2	—	—	1	4	—	15	83	1	70	71	154
Gefleborgs	54	—	—	—	1	—	—	—	1	1	5	2	—	—	2	1	—	3	—	3	1	—	—	2	3	—	25	79	—	105	105	184
Vester-Norrlands	152	1	2	—	1	—	1	—	2	—	8	1	—	—	—	—	1	1	1	10	2	—	—	3	2	—	36	188	—	238	238	426
Jemtlands	42	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	3	—	3	—	—	—	1	1	—	12	54	—	10	10	64
Vesterbottens	51	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	2	1	—	12	63	—	211	211	274
Norrbottens	57	1	1	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	2	1	1	1	—	1	5	3	—	21	78	1	135	136	214
Summa	1.651	22	12	4	37	2	18	1	17	51	53	11	8	1	25	8	10	27	17	101	29	—	4	92	41	—	591	2,248	76	9,692	9,768	12,016

Tab. N:o 18.

LÄNENS ORDNINGSFÖLJD MED HÄNSYN TILL ANTALET ANTAGLIGE OCH OANTAGLIGE BEVÄRINGSYNGLINGAR, ÅR 1874.

1	1	2	3	1	1	2	3
	Första klassen.	Bland 100 närvarande befunnos *antaglige.*	Bland 100 närvarande befunnos *oantaglige.*		Andra till och med femte klasserna.	Bland 100 närvarande befunnos *antaglige.*	Bland 100 närvarande befunnos *oantaglige.*
1	Stockholms stad	89,63	10,37	1	Skaraborgs län	88,31	11,69
2	Kalmar län	87,65	12,35	2	Stora Kopparbergs d:o	81,91	18,09
3	Vermlands d:o	82,36	17,64	3	Vesterbottens d:o	80,95	19,05
4	Jemtlands d:o	82,34	17,66	4	Vester-Norrlands d:o	80,95	19,05
5	Skaraborgs d:o	80,01	19,99	5	Kalmar d:o	80,70	19,30
6	Vester-Norrlands d:o	79,73	20,27	6	Jönköpings d:o	80,00	20,00
7	Vestmanlands d:o	79,05	20,94	7	Jemtlands d:o	79,36	21,64
8	Örebro d:o	78,09	21,91	8	Örebro d:o	76,51	23,49
9	Norrbottens d:o	76,65	23,35	9	Vermlands d:o	74,12	25,88
10	Elfsborgs d:o	76,10	23,90	10	Stockholms stad	73,28	26,72
11	Stora Kopparbergs d:o	75,38	24,62	11	Norrbottens län	73,07	26,93
12	Stockholms d:o	75,29	24,71	12	Blekinge d:o	72,59	27,41
13	Jönköpings d:o	74,80	25,20	13	Elfsborgs d:o	72,41	27,59
14	Gefleborgs d:o	73,98	26,02	14	Södermanlands d:o	72,06	27,94
15	Kristianstads d:o	73,71	26,29	15	Malmöhus d:o	71,79	28,21
16	Hallands d o	73,47	26,53	16	Gefleborgs d:o	68,35	31,65
17	Göteborgs och Bohus d:o	72,86	27,14	17	Kristianstads d:o	67,67	32,33
18	Södermanlands d:o	72,19	27,81	18	Kronobergs d:o	67,50	32,50
19	Malmöhus d:o	71,13	28,87	19	Hallands d:o	63,58	34,62
20	Östergötlands d:o	71,00	29,00	20	Upsala d:o	63,63	36,37
21	Vesterbottens d:o	69,17	30,83	21	Stockholms d:o	63,33	36,67
22	Kronobergs d:o	69,03	30,97	22	Östergötlands d:o	63,28	36,72
23	Blekinge d:o	66,19	33,81	23	Vestmanlands d:o	62,50	37,50
24	Upsala d:o	64,95	35,05	24	Göteborgs och Bohus d:o	61,38	38,62
	Hela riket	76,17	23,83		Hela riket	73,70	26,30

Tab. N:o 19.

KASSATIONSORSAKERNA HOS BEVÄRINGSSKYLDIGE, ÅR 1874.

1	2	3	1	2	3
	Bland 100 kasserade utgjorde orsaken till oantaglighet			Bland 100 kasserade utgjorde orsaken till oantaglighet	
	hos 1:sta klassen.	hos 2:dra—5:te klasserna.		hos 1:sta klassen.	hos 2:dra—5:te klasserna.
Sinnessjukdom	3,00	3,72			
Krampsjukdom	1,89	2,03	Bråck	5,42	4,23
Lamhet	0,78	0,67	Sjukdom i urin- och könsorganerna	0,65	1,33
Fel på synen	6,99	6,26	Sjukdom i rörelseorganerna: i musklerna	0,84	1,69
Fel på körseln: döfstumhet	1,22	0,33	ledstyfhet o. senförkortning	5,21	4,56
döfhet	4,96	3,04	ledgångssjukdomar	3,41	2,87
Fel i tal och tuggorganerna	0,29	0,16	följder af yttre skador	11,78	17,08
Bröstsjukdom: lungsot	2,67	2,87	Rötsår	5,26	4,90
andra lungsjukdomar	4,46	8,62	Venerisk sjukdom	0,02	—
Sjukdom i blodkärlsystemet: i hjertat	5,35	8,96	Hudsjukdom	0,69	0,67
i puls och blodådror	2,60	1,86	Missbildningar: dvergväxt och allmän svaghet	11,66	6,92
Sjukdom i matsmältningsorganerna: i mage och tarmar	0,93	1,35	partiela i särskilda kroppsdelar	19,94	15,40
i lefver och mjelte	0,02	0,16	Andra orsaker: vanfrejd m. m.	—	—

Tab. N:o 20.

SAMMANDRAG AF RAPPORTER RÖRANDE SJUKVÅRDEN VID ARMEEN OCH FLOTTAN, ÅR 1874.

a) *Å garnisonerande truppers kaserner eller qvarter och flottans stationer vårdade sjuke.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Trupper.	Personalens styrka.	Qvarliggande från år 1873.	Insjuknade.	Summa vårdade.	Afförde.		Döde.	Qvarliggande till år 1875.
					Friske eller förbättrade.	Afpollettérade till sjukhus.		
Garnisonstrupper i Stockholm	—	28	3,190	3,218	1,723	1,433	4	58
» i Göteborg [1])	—	—	320	320	—	320	—	—
» i Kristianstad [2]) och Landskrona [2])	—	—	343	343	—	343	—	—
» i Malmö, Ystad, Helsingborg och Engelholm [3])	—	—	301	301	—	301	—	—
» å Karlstens fästning [4])	—	6	59	65	48	10	2	5
» å Vaxholms fästning [5])	—	—	68	68	—	68	—	—
» i Hernösand [5])	—	—	3	3	1	1	—	1
Flottans station i Karlskrona	—	32	1,111	1,143	1,036	63	7	37
» » i Stockholm	—	9	820	829	693	119	5	12
Summa	—	**75**	**6,215**	**6,290**	**3,501**	**2,658**	**18**	**113**

[1]) Göta artilleri och af husar-regementet Konung Carl XV 25 man. [2]) Vendes artilleri. [3]) Husar-regementet Carl XV med 3 sqvadroner i Malmö och 1 sqvadron i hvardera af städerna Helsingborg, Ystad och Engelholm. [4]) Göta artilleri. [5]) Svea artilleri.

b) *Å garnisonssjukhusen och flottans sjukhus vårdade sjuke.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Sjukhus.	Qvarliggande från år 1873.	Intagne.	Summa vårdade.	Friske eller förbättrade.	Döde.	Qvarliggande till år 1875.	Underhållsdagar	
							för hela antalet.	i medeltal för hvarje sjuk.
Allmänna garnisonssjukhuset	132	1,731	1,863	1,619	65	179	50,860	27,3
Garnisonssjukhuset i Göteborg	20	320	340	315	10	15	4,805	14,1
» i Kristianstad och Landskrona	8	343	351	325	10	16	5,934	16,9
» i Malmö, Ystad, Helsingborg och Engelholm	11	301	312	296	2	14	3,767	12,1
» vid Karlsborgs fästning	9	546	555	544	2	9	5,670	10,2
» vid Karlstens fästning	—	10	10	8	2	—	309	30,9
» vid Vaxholms fästning	7	68	75	67	3	5	—	—
» i Hernösand	—	1	1	1	—	—	11	11,0
Flottans sjukhus i Karlskrona	21	1,038	1,059	999	21	39	14,588	13,8
Summa	**208**	**4,358**	**4,566**	**4,174**	**115**	**277**	**85,944**	—

Tab.

SAMMANDRAG AF RAPPORTER RÖRANDE SJUKVÅRDEN UNDER INDELTA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Regementen och korpser.	Befälsmöten.									Rekrytmöten, exercis-sqvadroner och korporalskolor.								
	Personalens styrka.	Antal mötesdagar.	Antal sjuke i lägret.	Antal sjuke på sjukhuset.	Antal sjukdagar.	Döde.	Afpolletterade till allmän sjukinrättning.	Qvar vid mötets slut.	Tillfriskade.	Personalens styrka.	Antal mötesdagar.	Antal sjuke i lägret.	Antal sjuke på sjukhuset.	Antal sjukdagar.	Döde.	Afpolletterade till allmän sjukinrättning.	Qvar vid mötets slut.	Tillfriskade.
Lifregementets dragonkorps	100	20	—	8	39	—	2	—	6	106	90	—	98	530	—	4	—	94
» husarkorps	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90	90	61	20	461	—	—	—	81
Smålands husarregemente	115	20	8	—	41	—	—	—	8	86	90	—	53	257	—	—	1	52
Skånska husarregementet	206	20	16	6	108	[2]) 1	—	—	21	289	90	201	51	1,228	—	4	3	245
» dragonregementet	218	20	23	2	67	—	2	1	22	286	90	142	71	1,424	—	1	5	207
Jemtlands hästjägarekorps	27	20	8	1	64	—	—	—	9	25	90	8	—	98	—	—	—	8
Lifregementets grenadierkorps	161	10	12	—	61	—	—	—	12	49	42	12	—	62	—	—	—	12
Första lifgrenadierregementet	242	10	18	2	84	—	—	1	19	73	42	21	3	103	—	—	1	23
Andra »	239	10	20	6	166	—	—	4	22	172	42	36	7	288	—	—	1	42
Vestgöta regemente	271	10	16	5	94	—	—	1	20	229	42	19	6	141	—	—	4	21
Smålands grenadierbataljon	165	10	6	—	24	—	—	—	6	43	42	10	8	82	[3]) 1	—	—	17
Uplands regemente	233	10	29	6	111	—	8	1	26	118	42	40	20	220	—	13	—	47
Skaraborgs »	312	10	36	4	120	—	—	—	40	133	42	77	7	185	—	—	6	78
Södermanlands »	309	10	7	5	68	—	—	2	10	207	42	44	25	506	[1]) 1	—	6	62
Kronobergs »	249	10	22	—	108	—	—	—	22	142	42	31	—	130	—	1	—	30
Jönköpings »	310	10	36	1	197	—	1	—	36	60	42	14	6	187	—	8	1	11
Dal- »	319	10	39	6	184	—	—	—	45	179	42	55	—	131	—	—	—	55
Helsinge »	319	10	37	—	93	—	—	—	37	99	42	72	21	239	—	13	1	79
Elfsborgs »	313	10	24	—	86	—	—	—	24	158	42	120	2	500	—	1	—	121
Vestgöta-Dals »	302	10	28	4	116	—	—	1	31	350	42	116	20	403	—	—	6	130
Bohusläns »	303	10	15	2	71	—	—	4	13	169	42	30	10	202	—	—	3	37
Vestmanlands »	304	10	19	3	105	—	—	1	21	267	42	72	7	397	[6]) 1	—	—	78
Norrbottens fältjägarekorps	140	10	9	2	23	—	—	—	11	46	42	26	8	96	—	—	—	34
Vesterbottens »	131	10	8	—	34	—	—	—	8	100	42	46	9	271	[7]) 1	8	—	46
Kalmar regemente	322	10	12	4	85	—	—	—	16	79	42	6	7	67	—	—	—	13
Nerikes »	289	10	17	—	75	—	—	—	17	155	42	30	8	198	—	—	3	35
Vermlands »	299	10	24	—	118	—	—	—	24	164	42	58	4	264	—	—	—	62
Jemtlands fältjägarekorps	140	10	13	12	111	—	—	—	25	175	42	29	42	316	—	—	—	71
Norra Skånska infanteriregementet	309	10	8	4	58	—	5	—	7	179	42	11	18	116	—	6	1	22
Södra » »	315	10	10	6	62	—	2	—	14	31	42	2	5	35	—	—	—	7
Vermlands fältjägarekorps	126	10	8	3	55	—	—	1	10	110	42	85	6	272	—	—	3	88
Gotlands nationalbeväring	680	6	15	9	61	—	7	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands infanteribataljon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesternorrlands beväringsbataljon	126	10	18	—	50	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marinregementets beväring	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra lifgardes och Svea artilleris beväring	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vendes artilleris beväring	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göta » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	7,894	366	561	101	2,739	1	27	17	617	4,369	1,590	1,474	542	9,412	4	59	45	1,908

[1]) Lunginflammation. [2]) Tyfoidfeber. [3]) Smittkoppor. [4]) Blodträngning åt hjernan. [5]) Luftrörskatarrh. [6]) Hjernhinneinflammation.

N:o 21.

ARMÉENS OCH BEVÄRINGSMANSKAPETS VAPENÖFNINGAR, ÅR 1874.

20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Regementsmöten.										Beväringsmöten.										
Personalens styrka.	Antal mötesdagar.	Antal sjuke i lägret.	Antal sjuke på sjukhuset.	Antal sjukdagar.	Döde.	Afpolletterade till allmän sjukinrättning.	Qvar vid mötets slut.	Tillfrisknade.	Medikaments-kostnad för korpsens alla öfningsmöten enligt räkningarnes belopp.	Personalens styrka. 1:sta klassen.	Personalens styrka. 2:dra klassen.	Antal mötesdagar.	Antal sjuke i lägret.	Antal sjuke på sjukhuset.	Antal sjukdagar.	Döde.	Afpolletterade till allmän sjukinrättning.	Qvar vid mötets slut.	Tillfrisknade.	Medikaments-kostnad för korpsens beväringsmöten enligt räkningarnes belopp.
									Kronor.											
531	26	—	99	365	—	24	—	75	225,67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
468	26	80	36	470	[1]) 1	1	—	114	102,96	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
480	26	63	24	472	—	1	—	86	118,79	—	76	15	6	9	62	[2]) 1	—	—	14	5,47
999	26	122	80	1,396	[2]) 1	1	4	196	293,29	—	134	15	—	6	17	—	—	—	6	—
970	26	230	22	714	—	22	—	230	293,30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
163	26	25	9	324	—	—	—	34	30,91	50	47	15	3	—	9	—	—	—	3	—
463	20	63	—	426	—	—	—	63	—	558	455	15	194	2	714	—	—	—	196	—
1,030	20	196	34	1,352	—	2	—	228	127,57	682	580	15	206	44	944	—	—	14	236	102,57
846	20	171	22	1,037	—	—	1	192	96,86	835	710	15	339	43	1,366	—	—	19	363	120,01
894	20	209	19	1,452	—	2	—	226	75,54	892	548	15	196	33	943	—	—	2	227	74.57
449	20	44	3	191	—	—	—	47	66,46	515	259	15	65	17	335	—	—	2	80	43,68
1,062	20	138	41	739	—	21	2	156	197,16	754	591	15	188	47	785	—	24	3	208	143,49
1,103	20	241	18	1,201	[1]) 1	2	—	256	100,23	694	442	15	235	18	812	—	—	2	251	60,82
1,112	20	143	28	969	[3]) 1	1	5	164	366,80	941	634	15	226	38	999	[4]) 1	—	20	243	299,42
950	20	99	—	590	—	1	1	97	—	673	556	15	100	1	379	—	—	1	100	—
964	20	80	3	470	—	1	—	82	51,48	457	336	15	47	15	319	—	8	—	54	16,70
1,163	20	238	18	1,065	[5]) 1	1	—	254	112,81	1,138	974	15	373	34	1,292	[1]) 1	—	2	404	101,70
1,074	20	184	62	652	—	40	1	205	140,83	892	892	15	342	76	1,002	[2]) 1	64	6	347	143,48
1,017	20	194	17	973	—	7	—	204	149,09	756	594	15	182	6	880	—	4	—	184	87,20
966	20	220	40	1,481	—	—	—	260	96,70	986	665	15	340	24	1,194	—	—	3	361	97,50
705	20	53	17	498	—	1	—	69	140,60	773	739	15	37	30	282	—	—	3	64	115,74
993	20	150	18	1,006	—	5	2	161	97,91	614	494	15	139	6	676	—	—	1	144	48,78
340	20	36	30	296	—	—	—	66	—	235	255	15	47	36	263	—	—	—	83	—
393	20	60	13	513	[1]) 1	12	—	60	89,64	455	352	15	133	9	522	—	9	—	133	45,82
975	20	86	22	673	[1]) 2	1	—	105	70,64	1,350	1,132	15	198	90	1,274	[1]) 1	1	6	280	88,83
705	20	93	11	391	—	—	—	104	69,71	1,109	873	15	208	37	861	—	—	9	236	89,07
840	20	110	11	588	—	1	—	120	145,33	1,164	644	15	195	21	1,078	—	—	3	213	177,67
361	20	71	24	502	—	1	—	94	71,62	495	378	15	65	44	377	—	—	—	109	45,31
1,021	20	102	43	681	—	25	2	118	103,95	1,471	954	15	210	70	1,130	—	33	8	239	64,13
949	20	96	18	645	—	4	—	110	41,54	1,625	1,250	15	272	41	1,388	—	10	8	295	102,60
413	20	62	18	302	—	7	—	73	71,32	546	333	15	174	16	633	—	12	2	176	104,48
2,821	30	13	13	28	—	7	—	19	28,29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	728	654	15	113	45	596	—	1	—	157	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	25,14	898	813	15	175	12	566	—	12	2	173	35,81
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	559	558	15	52	—	—	—	19	—	33	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	675	645	15	150	—	444	—	26	—	124	69,24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	192	163	15	—	12	76	—	—	—	12	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	6	15	[4]) 1	—	—	5	—
27,220	**686**	**3,662**	**813**	**22,462**	**8**	**101**	**18**	**4,268**	**3,635,14**	**23,712**	**18,730**	**510**	**5,210**	**888**	**22,233**	**6**	**223**	**116**	**5,753**	**2,284,09**

[1]) Lungsäcksinflammation.

Tab.

Å MILITÄRSJUKHUSEN VÅR-

1	2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Smittkoppor.		Vattenkoppor.		Messling.		Skarlakansfeber.		Fläcktyfus.		Tyfoidfeber.		Påsjuka.		Frossa.		Smittosam ögonsjukdom.		Difterit.	
	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.
Kongl. Allmänna Garnisonssjukhuset i Stockholm	100	5	1	—	11	—	10	1	36	4	90	6	40	—	36	—	—	—	—	—
Garnisonssjukhuset i Göteborg	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» i Kristianstad	—	—	1	—	4	1	—	—	—	—	20	4	—	—	11	—	—	—	—	—
» i Landskrona	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	10	—	—	—	4	—
» i Malmö	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	10	—	—	—
» å Karlsborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—	—	—
» å Karlsten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» å Waxholm	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—
Kongl. Flottans sjukhus i Karlskrona	7	—	1	—	—	—	—	—	5	2	25	—	—	—	23	—	20	—	—	—
Summa	**109**	**5**	**3**	—	**21**	**1**	**10**	**1**	**42**	**7**	**139**	**10**	**41**	—	**108**	—	**30**	—	**4**	—

1	29		30		31		32		33		34		35		36		37		38	
	Sjukdom i blodådrorna.		Sjukdom i lymfkärlsystemet.		Näsblödning.		Inflammation i luftrören.		Inflammation i lungor och lungsäckar.		Sjukdom i mun och svalg.		Akut magkatarrh.		Kronisk magkatarrh.		Enkel gastrisk feber.		Akut inflammation i tarmar.	
	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.
Kongl. Allmänna Garnisonssjukhuset i Stockholm	1	—	25	—	—	—	157	5	215	23	23	—	29	—	37	—	110	2	8	—
Garnisonssjukhuset i Göteborg	—	—	3	—	—	—	54	—	44	7	5	—	12	—	3	—	3	—	9	—
» i Kristianstad	—	—	3	—	—	—	7	1	13	2	3	—	7	—	—	—	5	—	1	—
» i Landskrona	—	—	6	—	3	—	21	—	10	—	12	—	9	—	12	1	1	—	9	—
» i Malmö	—	—	2	—	—	—	14	—	4	—	10	—	9	—	—	—	—	—	3	—
» å Karlsborg	—	—	—	—	—	—	129	—	20	—	—	—	12	—	—	—	28	—	39	—
» å Karlsten	—	—	1	—	1	—	4	1	7	1	4	—	5	—	—	—	—	—	11	—
» å Waxholm	—	—	—	—	—	—	8	—	5	1	4	—	12	—	—	—	—	—	1	—
Kongl. Flottans sjukhus i Karlskrona	2	—	9	—	—	—	109	—	106	9	69	—	22	—	15	—	65	—	50	—
Summa	**3**	—	**49**	—	**4**	—	**503**	**7**	**424**	**43**	**130**	—	**117**	—	**67**	**1**	**212**	**2**	**131**	—

N:o 22.

DADE SJUKDOMAR, ÅR 1874.

12 Venerisk sjukdom.		13 Tuberkelsjukdom.		14 Kräftsjukdom.		15 Skörbjugg.		16 Bleksot.		17 Kronisk alkoholsjukdom.		18 Fyllerigalenskap.		19 Förgiftningar.		20 Sinnessjukdom.		21 Kongestion, inflammation i hjerna, ryggmärg och dess hinnor.		22 Fallandesot och konvulsioner.		23 Lamhet.		24 Nervsmärta.		25 Sjukdom i ögon och tårverktyg.		26 Sjukdom i hörselorganet.		27 Sjukdom i hjertat.		28 Sjukdom i pulsådrorna.	
Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.
315	—	—	—	—	—	—	—	4	—	17	1	29	1	2	1	8	—	9	1	12	—	10	—	7	—	20	—	11	—	3	2	1	1
28	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	2	—	1	—	3	—	1	1	—	—
38	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	3	—	2	—	—	—	—	—
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	2	—	—	—	—	—
6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	—	—	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	19	—	10	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
31	—	—	—	2	1	—	—	4	—	11	—	2	—	—	—	3	—	7	—	4	—	3	—	4	—	50	—	10	—	11	—	—	—
440	—	**2**	**2**	**2**	**1**	**85**	—	**8**	—	**34**	**3**	**37**	**1**	**2**	**1**	**11**	—	**19**	**2**	**19**	—	**13**	—	**19**	—	**103**	—	**40**	—	**15**	**3**	**1**	**1**

39 Tarmarnes nervösa lidande.		40 Tarmbråck.		41 Inflammation i bukhinnan.		42 Bukvattensot.		43 Gulsot.		44 Sjukdom i urin- och fortplantningsorganerna.		45 Äggbrissjukdom.		46 Akut och kronisk rheumatism.		47 Sjukdom i ledgångarne.		48 Benbrott.		49 Inflammation i ben och benhinnor.		50 Ros.		51 Parasitisk hudsjukdom.		52 Andra hudsjukdomar.		53 Kontusion, luxation, sår och bulnad.		54 Röteår.		55 Tumörer.	
Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.	Vårdade.	Döde.
—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	64	2	—	—	66	1	17	1	32	1	8	1	17	2	22	—	33	—	193	2	31	1	4	—
—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	7	—	—	—	14	—	2	—	7	—	—	—	3	—	2	—	10	—	98	—	27	—	3	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	9	—	1	—	1	—	—	—	4	—	1	—	3	—	31	—	5	—	1	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	1	—	7	—	48	—	1	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	1	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	4	—	20	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	49	—	—	—	10	1	—	—	1	—	—	—	10	—	85	—	24	1	—	—
6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	12	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	18	—	—	—	—	—
12	—	4	—	2	2	1	—	—	—	17	1	8	2	86	—	8	—	19	3	4	—	15	—	41	—	19	—	179	—	19	—	1	—
19	—	**6**	—	**5**	**3**	**1**	—	**2**	—	**99**	**3**	**9**	**3**	**236**	**1**	**29**	**1**	**74**	**5**	**14**	**1**	**40**	**2**	**69**	—	**92**	—	**684**	**2**	**109**	**2**	**9**	—

Tab. N:o 23.

BARNMORSKEUNDERVISNINGEN I RIKET, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7
I allmänna förlossningskonsten utexaminerade barnmorskor.				Till instrumenters bruk utexaminerade barnmorskor.		
Vid undervisningsanstalten i			Summa.	Vid undervisningsanstalten i		Summa.
Stockholm.	Göteborg.	Lund.		Stockholm.	Göteborg.	
86	**54**	**23**	**163**	**44**	**22**	**66**

Tab. N:o 24.

BARNMORSKORNAS ANTAL OCH FÖRDELNING INOM LÄNEN, ÅR 1874.

1		2	3	1		2	3
	Län.	Barnmorskor.	Tillökning + eller minskning — under året.		Län.	Barnmorskor.	Tillökning + eller minskning — under året.
1	Stockholms stad	141	— 15		Transport	1,316	+ 33
2	Stockholms län	91	+ 1	14	Göteborgs och Bohus län	107	+ 1
3	Upsala	70	+ 2	15	Elfsborgs	58	+ 4
4	Södermanlands	88	+ 3	16	Skaraborgs	84	+ 3
5	Östergötlands	109	+ 3	17	Vermlands	81	+ 7
6	Jönköpings	52	— 4	18	Örebro	89	+ 14
7	Kronobergs	32	0	19	Vestmanlands	82	+ 1
8	Kalmar	88	+ 7	20	Stora Kopparbergs	59	0
9	Gotlands	45	0	21	Gefleborgs	64	+ 2
10	Blekinge	41	— 1	22	Vester-Norrlands	60	— 9
11	Kristianstads	189	+ 19	23	Jemtlands	40	+ 1
12	Malmöhus	315	+ 16	24	Vesterbottens	41	+ 6
13	Hallands	55	+ 2	25	Norrbottens	25	0
	Transport	1,316	+ 33		Summa	**2,106**	**+ 63**

Tab. N:o 25.

SAMMANDRAG AF INKOMNE BERÄTTELSER OM AF BARNMORSKOR VERKSTÄLDE INSTRUMENTALFÖRLOSSNINGAR, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Qvinnans ålder.				Först-föderska.	Om-föderska.	Qvinnan		Barnet		Summa tångförlossningar.	Summa förlossningar med skarpa instrumenter.
	Under 25 år.	25—30 år.	30—40 år.	Öfver 40 år.			tillfrisknad.	död.	lefvande.	dödt.		
Förlossning med tång	54	98	162	61	237	138	358	17	301	78	[1]) 379	—
» » skarpa instrumenter	—	4	10	3	6	11	13	4	—	18	—	[2]) 18
Summa	**54**	**102**	**172**	**64**	**243**	**149**	**371**	**21**	**301**	**96**	**379**	**18**
	392				**392**		**392**		**397**		**397**	

[1]) 4 gånger dubbel tångförlossning. [2]) 1 gång dubbel förlossning med skarpa instrumenter.

Tab. N:o 26.

a) SKYDDSKOPPYMPNINGEN I RIKET, ÅR 1874.

1	2	3	4
Län.	Antal lefvande födde år 1873.	Antal vaccinerade år 1874.	Procent vaccinerade.
Stockholms stad	4,737	2,367	49
Stockholms län	3,973	2,904	73
Upsala	2,879	2,253	78
Södermanlands	4,127	3,219	77
Östergötlands	7,848	6,009	76
Jönköpings	5,584	5,001	89
Kronobergs	5,081	4,295	84
Kalmar	7,254	6,605	91
Gotlands	1,254	1,075	85
Blekinge	4,528	3,716	82
Kristianstads	6,664	5,693	85
Malmöhus	9,873	8,036	81
Hallands	3,894	3,092	79
Transport	67,696	54,265	

1	2	3	4
Län.	Antal lefvande födde år 1873.	Antal vaccinerade år 1874.	Procent vaccinerade.
Transport	67,696	54,265	
Göteborgs och Bohus	7,066	5,869	83
Elfsborgs	8,120	7,249	89
Skaraborgs	7,214	5,883	81
Vermlands	7,848	7,189	91
Örebro	5,703	4,900	85
Vestmanlands	3,818	3,226	84
Kopparbergs	5,648	4,112	72
Gefleborgs	4,909	4,626	94
Vesternorrlands	5,084	3,294	64
Jemtlands	2,143	1,745	81
Vesterbottens	3,363	2,860	85
Norrbottens	3,031	2,418	79
Summa	**131,643**	**107,636**	**81**

b) REVACCINATIONEN I RIKET, ÅR 1874.

1	2
Län.	Antal revaccinerade.
Stockholms	8,498
Upsala	10,794
Södermanlands	7,851
Östergötlands	12,885
Jönköpings	1,543
Kronobergs	432
Kalmar	8,531
Gotlands	1,545
Blekinge	2,585
Kristianstads	2,009
Malmöhus	1,796
Hallands	261
Göteborgs och Bohus	996
Transport	59,726

1	2
Län.	Antal revaccinerade.
Transport	59,726
Elfsborgs	2,364
Skaraborgs	267
Vermlands	6,747
Örebro	2,887
Vestmanlands	10,879
Kopparbergs	3,836
Gefleborgs	9,209
Vesternorrlands	172
Jemtlands	399
Vesterbottens	200
Norrbottens	587
Stockholms stad omkring	17,000
Summa	**114,273**

Tab. N:o 27.

IFRÅN VACCINDEPOTERNA UTLEMNADE PORTIONER VACCINÄMNE, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Vaccindepôter.	Depôtföreståndare.	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
I Stockholm:														
1:sta depôten	Blachet	96	100	64	26	10	72	105	89	48	44	—	—	654
2:dra »	Nordblad	90	95	20	33	25	48	69	6	27	16	—	14	443
3:dje »	Lilljebjörn	260	138	86	102	124	144	72	44	40	32	22	12	1,076
4:de »	Ekecrantz	85	90	20	15	25	25	32	18	22	10	5	9	356
I landsorten:														
Depoten i Norrköping	Åberg	148	92	76	44	106	170	208	92	64	8	48	—	1,056
» i Visby	Pontin	—	—	15	36	5	11	5	3	—	—	—	—	75
» i Karlskrona	Carlson	10	15	13	22	30	38	18	10	8	4	12	11	191
» i Malmö	Andersson	18	30	70	116	118	70	42	22	30	14	26	12	568
» i Göteborg	Ewert	168	232	130	178	342	468	246	160	96	66	56	40	2,182
» i Gefle	Bæckström	33	116	44	50	48	60	40	24	8	14	8	—	445
» i Hernösand	Bergström	16	50	24	40	72	44	38	30	24	24	16	8	386
» i Östersund	Grenholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69
» i Luleå	Björkman	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	137
	Summa	**924**	**958**	**562**	**662**	**905**	**1,150**	**875**	**498**	**367**	**232**	**193**	**106**	**7,638**
Af nyssnämnde antal portioner hafva genom vaccinationskontoret i Sundhets-Kollegium blifvit utdelade till läkare och vaccinatörer		326	280	188	138	142	201	180	114	87	48	15	21	1,740[1])

[1]) Häraf 852 portioner till landsorterna, utom området för Stockholms depôt.

Tab.

SAMMANDRAG AF DE TILL SUNDHETS-KOLLEGIUM FRÅN LÄKARNE I RIKET

1	2	3		4		5		6		7	8		9	10		11		12		13		14		15		16	17		18
Län.	Sjelfmord medelst												Summa Summarum.	Dödsfall af annan persons åtgärd eller vållande medelst															Summa Summarum.
	Skjutvapen.	skärande och stickande verktyg.		dränkning.		hängning och strypning.		förgiftning.		fosterfördrifvande medel.	Summa.			misshandling genom hugg och slag, kullkörning, stick- och skärande verktyg m. m.		skott.		qväfning och dränkning.		förgiftning.		svalt och vanvård.		qvecksalveri.		underlåtet eller oskicklight förlösningsbiträde.	Summa.		
	m.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	q.	m.	q.		m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	q.	m.	q.	
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	2	3	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5
Upsala	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Östergötlands	—	1	—	—	1	3	—	—	—	—	4	1	5	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Jönköpings	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	2	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Kronobergs	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	2	1	3	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Kalmar	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	3	4	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	7	1	8
Gotlands	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	1	2	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	6
Kristianstads	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	2	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Malmöhus	1	—	—	1	1	1	—	2	3	—	5	4	9	4	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	7
Hallands	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	3	3	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	4
Göteborgs och Bohus	—	1	—	1	—	3	—	2	—	—	7	—	7	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	5
Elfsborgs	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	4	1	5	3	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Skaraborgs	—	—	—	2	—	3	1	1	1	1	6	3	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Vermlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Örebro	—	—	1	2	—	2	—	—	1	—	4	2	6	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Vestmanlands	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	2	3	8	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	10	2	12
Gefleborgs	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	8
Vesternorrlands	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	2	8	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	9	2	11
Jemtlands	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Vesterbottens	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Summa	2	6	1	8	2	22	6	15	19	2	53	30	83	63	4	11	4	9	2	3	—	—	—	—	—	—	86	10	96

[1]) Häruti innefattas ej aflöningen åt t. f. rättskemisten.

N:o 28.

INKOMNA EMBETSBERÄTTELSER OM MEDICOLEGALA FÖRRÄTTNINGAR, ÅR 1874.

19		20		21		22		23		24		25		26	27		28	29		30		31		32	
Hastiga dödsfall af olyckshändelser medelst																	Summa Summarum.	Hastiga dödsfall				Dödsorsaken obestämbar till följd af			
yttre skada.		drunkning.		qväfning.		kolos m. m.		förfrysning.		förbränning.		förgiftning.		svår barnsbörd.	Summa.			af starka dryck.		naturliga af sjukdom.		bristande patiska förändringar.		likets förvandling genom röta.	
m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	q.	m.	q.		m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	2	—	—	1	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	1	—
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	1	1	—	—	—	—
3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	6	1	—	2	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	4	1	5	1	—	1	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2	2	4	2	—	4	4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	—	—	3	1	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	3	4	—	3	—	—	—	—	—
2	—	7	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10	—	10	1	—	5	2	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1
3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6	—	6	3	—	2	—	—	—	—	—
2	—	4	—	1	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	12	—	12	1	—	4	1	—	—	—	—
2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	1	4	1	—	—	1	—	—	—	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	1	5	2	—	3	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	4	—	4	1	—	4	—	—	—	—	—
—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	6	—	6	2	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	3	1	4	1	—	—	1	—	—	—	—
—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	3	—	—	2	—	—	—	—	—
23	2	30	3	1	—	—	—	9	—	5	2	5	—	4	73	11	84	27	1	41	20	—	—	3	3

33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45		46		47		48	49	50		51	52	
Undersökningar om nyfödda och späda barns dödssätt.											Summa besigtningar å lik.	Undersökningar å lefvande personer för utrönande af							Summa undersökningar å lefvande personer.	Undersökningar af lemningar efter döde.			För medikolegala förrättningar utbetalda förskott af medicinalfonden [1].	
Dödfödde och olifliga förtidingar.	Barnamord genom						Summa barnamord.		Döde hos mödrar eller ammor i sängen.	Naturlig död af sjukdom.		förutgången misshandels beskaffenhet och följder.		kroppsligt helsotillstånd.		sinnesbeskaffenhet.		förutgånget hafvandeskap.		Ben och andra qvarlefvor.		Blodfläckar m. m.		
	yttre skador.	vådeam qväfning.	dränkning.	utläggande i köld.	bristande vård.	förgiftning.	antagligt, ehuru till sättet obestämdt.																	
m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	q.		m.	q.	m.	q.	
1	—	3	1	—	1	—	2	7	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	207	—
1	1	1	1	—	1	—	4	8	—	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	411	15
—	—	3	—	—	—	—	2	5	1	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	188	—
—	—	2	—	—	3	—	1	6	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	285	35
—	—	3	—	—	—	—	—	3	—	1	21	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	367	—
—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	198	—
2	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	17	3	—	—	—	—	2	—	5	—	—	844	60
2	—	1	—	—	2	—	—	3	1	2	33	7	—	1	—	—	—	—	8	1	—	927	41
—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	25
—	1	1	1	—	—	—	—	3	—	—	19	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	455	25
3	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	966	88
2	—	—	—	—	2	—	4	6	1	—	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	570	19
2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	13	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	356	26
1	3	1	—	—	—	—	1	5	—	1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	334	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,238	1
—	1	5	—	—	—	—	—	6	1	3	27	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	567	55
1	—	1	—	—	2	—	2	5	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	344	33
1	1	—	—	—	1	1	1	4	—	—	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	346	8
—	—	4	1	—	—	1	—	6	2	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	542	40
—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	19	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	422	88
2	—	—	—	—	1	1	1	3	—	—	23	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	456	5
—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	24	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	532	53
1	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	8	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	158	62
—	1	1	—	—	—	—	—	2	1	—	13	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	315	32
—	—	1	—	—	1	—	—	2	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	432	68
19	10	30	4	—	15	4	22	85	8	10	480	15	—	3	—	—	2	2	22	5	3	11,470	15

Tab. N:o 29.

ÖFVERSIGT AF BEFINTLIGA APOTEKS ANTAL OCH NATUR INOM HVARJE LÄN, ÅR 1874.

1	2		3		4		5
Län.	Säljbara.		Personela. De med * betecknade äro inlösta af amorteringsfonden.		Filialapotek och medikamentförråd. ** anvis. med.-förråd.		Summa.
Stockholms stad.	Stockholm, Hvita Björn	1	Stockholm, Lejonet*	1	—	—	
	» Ugglan	1	» Markattan*	1	—	—	
	» Nordstjernan	1	» Engeln*	1	—	—	
	—	—	» Svanen*	1	—	—	
	—	—	» Morianen*	1	—	—	
	—	—	» Korpen*	1	—	—	
	—	—	» Kronan*	1	—	—	15
	—	—	» Enhörningen*	1	—	—	
	—	—	» Hjorten*	1	—	—	
	—	—	» Gripen*	1	—	—	
	—	—	» Phœnix*	1	—	—	
	—	—	» Vasen	1	—	—	
Stockholms län.	Norrtelge	1	Södertelge*	1	—	—	
	Östhammar	1	Sigtuna*	1	—	—	
	—	—	Vaxholm*	1	—	—	
	—	—	Drottningholm [1])	1	—	—	9
	—	—	Sotholm	1	Dalarö**	1	
	—	—	Hammarby	1	—	—	
Upsala	Upsala, Lejonet	1	Upsala, Kronan*	1	Dannemora**	1	
	Enköping	1	Tibble	1	Leufsta**	1	7
	—	—	Tierp	1	—	—	
Södermanlands.	Eskilstuna	1	Nyköping, Gripen*	1	Torshälla	1	
	—	—	» Phœnix	1	Stensjö	1	
	—	—	Strengnäs*	1	—	—	
	—	—	Trosa	1	—	—	
	—	—	Mariefred*	1	—	—	11
	—	—	Malmköping*	1	—	—	
	—	—	Björnlunda [2])	1	—	—	
	—	—	Vingåker	1	—	—	
Östergötlands	—	—	Linköping*	1	Åtvidaberg [3])	1	
	—	—	Norrköping, Östg. Lejon*	1	Torpa-Ramfall**	1	
	—	—	» Kronan*	1	Finspång [3])	1	
	—	—	Söderköping*	1	Valdemarsvik	1	
	—	—	Skenninge*	1	—	—	
	—	—	Vadstena*	1	—	—	15
	—	—	Boxholm	1	—	—	
	—	—	Ödeshög	1	—	—	
	—	—	Motala	1	—	—	
	—	—	Kisa*	1	—	—	
	—	—	Tjellmo	1	—	—	
Jönköpings	Hvetlanda	1	Jönköping*	1	Nässjö**	1	
	—	—	Eksjö*	1	—	—	
	—	—	Grenna*	1	—	—	
	—	—	Vernamo*	1	—	—	8
	—	—	Gislaved	1	—	—	
	—	—	Vrigstad	1	—	—	
Kronobergs	—	—	Vexiö*	1	—	—	
	—	—	Ljungby*	1	—	—	
	—	—	Ekeberga	1	—	—	4
	—	—	Tingsås	1	—	—	
Kalmar	—	—	Kalmar*	1	Gamleby	1	
	—	—	Vestervik*	1	—	—	
	—	—	Vimmerby*	1	—	—	
	—	—	Oskarshamn*	1	—	—	
	—	—	Borgholm*	1	—	—	
	—	—	Skogsby*	1	—	—	11
	—	—	Mönsterås*	1	—	—	
	—	—	Högsby*	1	—	—	
	—	—	Söderåkra	1	—	—	
	—	—	Målilla	1	—	—	
Gotlands	—	—	Visby	1	—	—	
	—	—	Slite	1	—	—	3
	—	—	Hemse	1	—	—	
Blekinge	Karlskrona, Göta Lejon	1	Karlshamn*	1	—	—	
	» Tre Kronor	1	Ronneby*	1	—	—	6
	Sölvesborg	1	Jemshög	1	—	—	
Kristianstads	Engelholm	1	Kristianstad*	1	—	—	
	Cimbrishamn	1	Båstad*	1	—	—	
	—	—	Broby	1	—	—	
	—	—	Brösarp	1	—	—	8
	—	—	Åby	1	—	—	
	—	—	Hessleholm	1	—	1	
Malmöhus	Malmö, Lejonet	1	Malmö, Fläkta Örn*	1	Höganäs	1	
	Lund, Svanen	1	Lund, Hjorten	1	Skurup**	—	
	Ystad	1	Landskrona*	1	—	—	
	—	—	Helsingborg*	1	—	—	
	—	—	Trelleborg*	1	—	—	14
	—	—	Hörby	1	—	—	
	—	—	Anderslöf	1	—	—	
	—	—	Åsum	1	—	—	
	—	—	Eslöf	1	—	—	
	Transport	17		81		13	111

1	2		3		4		5
Län.	Säljbara.		Personela. De med * betecknade äro inlösta af amorteringsfonden.		Filialapotek och medikamentförråd. ** anvis. med.-förråd.		Summa.
	Transport	17		81		13	111
Hallands	Halmstad	1	Falkenberg*	1	—	—	
	Laholm	1	—	—	—	—	5
	Varberg	1	—	—	—	—	
	Kungsbacka	1	—	—	—	—	
Göteb. o. Bohus.	Strömstad	1	Göteborg, Enhörningen*	1	Lysekil**	1	
	Marstrand	1	» Kronan*	1	—	—	
	Kongelf	1	» Lejonet*	1	—	—	
	—	—	» Hjorten	1	—	—	
	—	—	Mölndal	1	—	—	13
	—	—	Uddevalla*	1	—	—	
	—	—	Tanum	1	—	—	
	—	—	Oroust	1	—	—	
	—	—	Håby	1	—	—	
Elfsborgs	—	—	Venersborg*	1	Billingsfors**	1	
	—	—	Alingsås*	1	—	—	
	—	—	Borås*	1	—	—	
	—	—	Ulricehamn*	1	—	—	
	—	—	Åmål*	1	—	—	11
	—	—	Skene	1	—	—	
	—	—	Lilla Edet*	1	—	—	
	—	—	Svenljunga	1	—	—	
	—	—	Trollhättan	1	—	—	
	—	—	Gunnarsnäs	1	—	—	
Skaraborgs	Sköfde	1	Mariestad*	1	—	—	
	—	—	Skara*	1	—	—	
	—	—	Lidköping*	1	—	—	
	—	—	Falköping*	1	—	—	9
	—	—	Hjo*	1	—	—	
	—	—	Karlsborg	1	—	—	
	—	—	Hofva	1	—	—	
	—	—	Naum	1	—	—	
Vermlands	Kristinehamn	1	Karlstad*	1	Sunne	1	
	Arvika	1	Filipstad*	1	—	—	
	—	—	Näs	1	—	—	9
	—	—	Dalby	1	—	—	
	—	—	Silbodal	1	—	—	
	—	—	Öfre Fryksdalen	1	—	—	
Örebro	Lindesberg	1	Örebro*	1	Edsberg Sanna**	1	
	—	—	Askersund*	1	Ramsberg**	1	
	—	—	Nora*	1	Ljusnarsberg	1	10
	—	—	Karlskoga	1	—	—	
	—	—	Bo	1	—	—	
	—	—	Grythytte	1	—	—	
Vestmanlands	Arboga	1	Vesterås, Hjorten*	1	Strömsholm	1	
	Sala	1	» Bäfvern*	1	Ramnäs	1	9
	Köping	1	Våla	1	—	—	
	—	—	Norberg [4])	1	—	—	
Kopparbergs	Smedjebacken	1	Falun*	1	Nås**	1	
	—	—	Leksand	1	Grangärde**	1	
	—	—	Mora	1	—	—	8
	—	—	Hedemora*	1	—	—	
	—	—	Säter*	1	—	—	
Gefleborgs	Hudiksvall	1	Gefle, Lejonet*	1	Storvik**	1	
	—	—	» Nordstjernan	1	Delsbo**	1	9
	—	—	Söderhamn*	1	Jerfsö	1	
	—	—	Alfta	1	Bollnäs	1	
Vester-Norrlands	Örnsköldsvik	1	Hernösand*	1	Ytter Lännäs**	1	
	Sollefteå	1	Sundsvall*	1	Backe**	1	8
	—	—	Torp	1	—	—	
	—	—	Skog	1	—	—	
Jemtlands	—	—	Östersund*	1	—	—	
	—	—	Sveg	1	—	—	
	—	—	Undersåker	1	—	—	5
	—	—	Ragunda	1	—	—	
	—	—	Ström	1	—	—	
Vesterbottens	—	—	Umeå*	1	Nysätra	1	
	—	—	Skellefteå*	1	—	—	5
	—	—	Lycksele	1	—	—	
	—	—	Nordmaling	1	—	—	
Norrbottens	—	—	Luleå*	1	—	—	
	—	—	Piteå*	1	—	—	
	—	—	Haparanda*	1	—	—	6
	—	—	Öfver-Luleå*	1	—	—	
	—	—	Neder-Kalix	1	—	—	
	—	—	Råneå	1	—	—	
	Summa	35		153		30	218

[1]) Disponeras af Riksmarskalken. [2]) Det i Björnlunda förutvarande filialapoteket har blifvit förändradt till personelt. [3]) Disponeras af bruksegaren. [4]) Personelt för innehafvaren, som utses af Bergslaget.

Tab. N:o 30.

VETERINÄRERNAS ANTAL OCH FÖRDELNING INOM LÄNEN, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6
Län.	Länsveterinär.	Vid regementen o. korpser anställde veterinärer.	Private veterinärer.	Summa.	Tillväxt + eller minskning —.
Stockholms stad	—	2	1	3	— 6
Stockholms län	1	1	2	4	— 2
Upsala	1	3	3	7	+ 1
Södermanlands	1	—	8	9	—
Östergötlands	1	—	10	11	— 2
Jönköpings	1	3	4	8	+ 1
Kronobergs	1	2	1	4	+ 2
Kalmar	1	1	5	7	— 1
Gotlands	1	—	1	2	—
Blekinge	1	—	2	3	—
Kristianstads	1	6	3	10	— 2
Malmöhus	1	18	6	25	+ 1
Hallands	1	—	4	5	—
Transport	12	36	50	98	

1	2	3	4	5	6
Län.	Länsveterinär.	Vid regementen o. korpser anställde veterinärer.	Private veterinärer.	Summa.	Tillväxt + eller minskning —.
Transport	12	36	50	98	
Göteborgs och Bohus	1	1	5	7	— 1
Elfsborgs	1	—	9	10	—
Skaraborgs	1	1	10	12	— 4
Vermlands	1	—	8	9	— 1
Örebro	1	3	5	9	—
Vestmanlands	1	1	4	6	— 1
Stora Kopparbergs	1	—	4	5	—
Gefleborgs	2	1	2	5	—
Vester-Norrlands	2	—	1	3	—
Jemtlands	2	—	—	2	— 1
Vesterbottens	2	—	1	3	—
Norrbottens	1	—	—	1	—
Summa	**28**	**43**	**99**	**170**	**— 16** [1]

[1]) Minskningen är hufvudsakligen beroende på, att hofslagare, som förut upptagits i denna beräkning, derifrån uteslutits.

Tab. N:o 31.

AF VETERINÄRER VERKSTÄLDE EMBETSRESOR FÖR SJUKDOMARS HÄMMANDE BLAND HUSDJUREN, SAMT MEDICINALFONDENS UTGIFTER DERFÖR, ÅR 1874.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Län.	Embetsresor för																												Utgifter för samma ändamål.
	Mjeltbrand hos Nöt.	Mjeltbrand hos Får.	Tyfus hos häst och nöt.	Rödsjuka hos svin.	Elakartad katarrhalfeber.	Klöfsjuka hos nöt.	Lungrötta.	Koppor hos får.	Rota.	Springorm.	Lungkatarrh hos Häst.	Lungkatarrh hos Nöt.	Qvarka.	Lunginflammation hos häst.	Skabb hos får.	Bleksot och vattusot hos får.	Tuberkulojukdom hos nöt.	Vattusot hos nöt och häst.	Njur och ryggmärgsinflammation hos häst.	Benmjukhet hos nöt.	Ledgångsrheumatism hos får.	Lamhet hos får.	Fårrota.	Hjertsäcksinflammation hos nöt.	Stelkramp hos häst.	Tarminflammation hos nöt och svin.	Besigtningar.	Summa resor.	
Stockholms	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	——
Upsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	——
Södermanlands	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	17,00
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	31	18,50
Jönköpings	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	60,25
Kronobergs	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	173,89
Kalmar	1	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	1	1	—	10	339,97
Gotlands	3	2	—	1	2	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	—	—	—	—	2	1	1	2	1	—	—	—	20	211,25
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21,50
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	72	850,19
Malmöhus	—	—	—	1	—	—	—	6	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	111	1,855,91
Hallands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	36,00
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	1	3	—	3	4	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	24	525,39
Elfsborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	17	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	23	637,37
Skaraborgs	4	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	——
Vermlands	—	—	—	—	7	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	10	605,37
Örebro	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	291,48
Vestmanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	264,18
Stora Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10	227,00
Gefl borgs	—	—	2	—	—	—	—	—	9	19	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	33	1,583,67
Vester-Norrlands	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	9	1,096,47
Jemtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	19	1,021,13
Vesterbottens	—	—	—	—	—	—	3	—	2	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	19	1,131,53
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	12	1,330,40
Summa	**11**	**2**	**4**	**4**	**15**	**4**	**4**	**9**	**121**	**41**	**8**	**4**	**4**	**1**	**11**	**1**	**1**	**2**	**1**	**4**	**1**	**1**	**2**	**2**	**1**	**1**	**175**	**435**	**12,298,45**

Tab.

ÖFVERSIGT AF LÄNENS VIDD OCH FOLKMÄNGD SAMT BEFINTLIGE LÄKARE,

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Vidd och folkmängd.		Tillgång på läkare.					
Län.	Vidd i svenska qvadratmil.	Folkmängd den 31 December år 1874 [1].	Provincial- och extra provincialläkare.	I medeltal 1 provincialläkare för invånare i hela länet, städerna inräknade.	Öfrige läkare, som icke innehafva någon af förutnämnde tjenster.	Summa läkare i hvarje län [2].	I medeltal 1 läkare för antal invånare i hela länet.	I medeltal 1 läkare på antal qvadratmil i hela länet.
Stockholms stad	0,14	150,446	—	—	122	122	1,233	0,001
Stockholms län	61,5	134,620	5	26,924	9	14	9,644	4,39
Upsala	44,4	103,282	4	25,820	22	26	3,972	1,70
Södermanlands	54,0	139,216	7	19,888	10	17	8,189	3,17
Östergötlands	85,0	262,872	6	43,812	24	30	8,762	2,83
Jönköpings	88,2	186,841	6	31,140	10	16	11,602	5,51
Kronobergs	78,2	163,793	4	40,948	7	11	14,890	7,11
Kalmar	95,8	238,399	9	26,488	10	19	12,652	5,04
Gotlands	25,0	54,499	3	18,166	2	5	10,899	5,00
Blekinge	25,3	130,921	3	43,840	13	15	8,728	1,68
Kristianstads	54,8	228,498	6	38,083	11	17	13,441	3,22
Malmöhus	40,9	330,115	5	66,023	42	47	7,023	0,87
Hallands	41,7	130,802	3	43,371	6	9	14,457	4,63
Göteborgs och Bohus	42,9	241,936	6	40,322	41	46	5,259	0,93
Elfsborgs	104,2	285,217	8	35,858	11	19	15,011	5,48
Skaraborgs	71,4	250,257	6	41,709	12	18	13,903	3,96
Vermlands	133,4	266,362	9	29,595	8	17	15,668	7,85
Örebro	72,4	177,084	5	35,417	13	18	9,838	4,02
Vestmanlands	54,9	121,018	3	40,339	15	18	6,703	3,05
Kopparbergs	237,6	184,330	6	30,721	8	14	13,166	16,97
Gefleborgs	155,0	160,487	5	32,097	11	16	10,030	9,69
Vester-Norrlands	203,7	147,212	7	21,030	8	15	9,147	13,58
Jemtlands	408,0	74,758	7	10,679	3	10	7,475	40,80
Vesterbottens	516,0	96,607	6	16,101	3	9	10,734	57,33
Norrbottens	871,0	81,987	7	11,712	1	8	10,246	108,87
Summa i hela riket	**3,565,44**	**4,341,559**	**136**	**31,923**	**422**	**558**	**7,780**	**6,381**

[1]) Enligt Statistiska Central-byråns uppgift. — [2]) Förutom 41 läkare, som i följd af sjukdom, ålderdom eller andra omständigheter icke äro för sjukvård påräkneborg, Amiralitetsbarnhuset i Karlskrona m. fl. likartade inrättningar. — [5]) *Serafimer-lasarettet* med 277, *Diakoniss-anstaltens* sjukhus med 38 samt Stockholms stads provi- i *Trosa*. — [8]) Sjukhuset vid *Åtvidaberg*. — [9]) Sjukhuset i *Vernamo*. — [10]) Sjukhusen i *Vimmerby* med 7, *Högsby* med 6 och *Söderåkra* med 6 sängar. — [11]) Sjukhusen — [14]) Sjukhusen i *Silbodal* och *Dalby*, hvartdera med 10 sängar, *Uddeholm* med 15. — [18]) Sjukhusen i *Ljusnarsberg*, *Boo* och *Lindesberg*, hvartdera med 16, *Ämmeberg*

Tab.

SUMMARISK REDOGÖRELSE FÖR DE TILL KONGL. SUNDHETS-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
						U				t						
		Uti stat uppförde ordinarie anslag.				Af Kongl. Stats-Kontoret direkte utbetalde löner.				Utbetaldt af de i stat uppförde ordinarie						
År.	Behållning jemte oredovisade förskott för år 1873.	Löner.	Till åtskilliga behof och föremål.	Inkomster i öfrigt.	Summa tillgång.	Kongl. Sundhets-Kollegium.	Provincial- och djurläkare.	Allmänna Barnbördshuset i Stockholm.	Barnmorske-undervisnings-anstalten i Göteborg.	Svenska Läkare-sällskapet.	Provincial-kirurgen i Stockholms län.	Vaccinationens befrämjande.	Allmänna Barnbördshuset i Stockholm.	Barnbördshuset Pro Patria.	Barnmorske-undervisnings-anstalten i Göteborg.	Medico-legala besigtningar.
1874...	17,123 73	308,000 —	[1]) 105,591 —	[2]) 25,452 37	456,167 10	48,100 —	251,800 —	5,150 —	2,950 —	3,000 —	225 —	3,834 58	11,660 —	90 —	1,826 67	13,470 15

[1]) Svenska Läkare-Sällskapet 3,000; vaccinationens befrämjande 3,600; barnbördshusen i Stockholm 11,750; barnmorske-undervisningsanstalten i Göteborg 2,591; i Stockholms län 225; inrättningen för sjukes behandling med elektricitet och galvanism 750; gratifikationer till e. o. tjenstemän och vaktbetjente 150; Farmaceutiska in- vaccinationsfonden 300; elektricitets-inrättningen 90; Apotekare-Societetens bidrag till Farmaceutiska institutet 4,875; af studerande vid institutet erlagde lektionsafgifter apoteksvisitationer 1,031,27. kommenderade biträdande läkare 5,598,57; djurläkare 12,298,45; medikamenter till fattige sjuke 7,162,14. — [4]) Besparingar å 1873 års anslag terande af arméens medicinal- och instrumental-attiralj samt anskaffande af ny dylik attiralj 3,652,04.

N:o 32.

SJUKVÅRDSINRÄTTNINGAR, APOTEK OCH BARNMORSKOR, ÅR 1874.

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	1
Tillgång på sjukhus.									Tillgång på apotek.		Tillgång på barnmorskor.			
Länslasaretter och kurhus.			Andra sjukhus-inrättningar [4]).		Hospital.									
Antal.	Sjuksängar.	I medeltal 1 sjuksäng för antal invånare.	Antal.	Sjuksängar.	Antal.	Sjuksängar vid årets slut.	I medeltal 1 sjuksäng för antal invånare i riket.	I medeltal 1 sjuksäng för antal invånare i riket.	Antal apotek.	I medeltal 1 apotek för antal invånare.	Antal barnmorskor.	Qvinlig befolkning år 1874.	I medeltal 1 barnmorska för antal qvinlig befolkning.	Län.
2 [3])	380	396	4 [5])	593	1	224			15	10,029	141	83,898	588	Stockholms stad
5	120	1,121	1 [6])	16	—	—			9	14,957	91	69,275	761	Stockholms län
1	150	688	—	—	1	155			7	14,754	70	54,206	774	Upsala
3	115	928	1 [7])	3	1	70			11	12,656	88	71,114	808	Södermanlands
4	193	1,362	1 [8])	26	1	360			15	17.524	109	135,938	1,247	Östergötlands
2	108	1,730	1 [9])	12	—	—			8	23,355	52	96.718	1,859	Jönköpings
2	80	2,047	—	—	1	190			4	40,948	32	84,633	2,644	Kronobergs
4	186	1,282	3 [10])	19	—	—			11	21,672	88	122,015	1,386	Kalmar
1	52	1,048	—	—	1	30			3	18,166	45	28,507	633	Gotlands
2	99	1,222	—	—	—	—			6	21,820	41	67,848	1,654	Blekinge
3	204	1,120	—	—	—	—			8	28.562	189	117,046	619	Kristianstads
1	265	1,246	2 [11])	85	1	175			14	23.565	315	168,209	534	Malmöhus
2	117	1,118	1 [12])	3	—	—			5	26,016	55	67.479	1,226	Hallands
4	222	1,089	2 [13])	244	1	160			13	18,610	107	124,857	1,166	Göteborgs och Bohus
2	120	2,376	—	—	—	—			11	25,928	58	147,564	2,544	Elfsborgs
3	161	1,616	—	—	—	—			9	27,806	84	128,410	1,528	Skaraborgs
2	148	1,799	3 [14])	35	—	—			9	29,595	81	136,341	1,683	Vermlands
1	74	2,393	5 [15])	91	—	—			10	17,708	89	90,214	1,013	Örebro
4	152	796	—	—	—	—			9	13,446	82	62,382	760	Vestmanlands
1	75	2,457	1 [16])	10	—	—			8	23,041	59	95,459	1,617	Kopparbergs
3	119	1,348	—	—	—	—			9	17,387	64	82,372	1,287	Gefleborgs
3	140	1,051	1 [17])	10	1	139			8	18,401	60	74,836	1,247	Vester-Norrlands
1	52	1,437	—	—	—	—			5	14,951	40	37,214	930	Jemtlands
2	69	1,400	—	—	—	—			5	19,321	41	48,978	1,194	Vesterbottens
3	44	1,863	—	—	—	—			6	13.664	25	41,208	1,248	Norrbottens
61	**3,445**	**1,260**	**26**	**1,147**	**9**	**1,503**	**2,888**	**712**	**218**	**19.915**	**2,106**	**2,236,721**	**1,062**	Summa i hela riket.

lige. — [3]) Utom ett provisoriskt kurhus, som vid behof öppnas. — [4]) Utom de 2 barnhusen och Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus i Stockholm, barnsjukhuset i Götesoriska sjukhus vid *Sabbatsberg* med 78 och å *Norra Försörjnings-inrättningen* med 200 sängar. — [6]) *Löwenströmska* lasarettet inom Hammarby socken. — [7]) Sjukhuset i *Malmö* med 61 och *Ystad* med 24 sängar. — [12]) Sjukhuset i *Kongsbacka*. — [13]) *Allmänna och Sahlgrenska* sjukhuset med 219 och *Majornas* sjukhus med 25 sängar. med 19 och *Nora* med 24 sängar. — [16]) Sjukhuset i *Hedemora*. — [17]) Sjukhuset i *Sollefteå*.

N:o 33.

KOLLEGII DISPOSITION STÄLDE MEDEL, ÅR 1874.

18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
g — i — f — t.															
anslag till åtskilliga behof och föremål.					Utbetaldt af öfrige tillgångar.										
Farsoters och smittosamma sjukdomars botande.	Pensioner och stipendier uti fältläkarekåren.	Farmaceutiska institutet.	Elektricitets-inrättningen.	Gratifikationer.	Reseunderstöd.	Allmänna Barnhördshuset i Stockholm.	Farmaceutiska institutet.	Elektricitets-inrättningen.	Skrifmaterialier och expenser.	För kompletteringar af arméens medicinal- och instrumental-attiraljer.	För anskaffande af ny medicinal- och instrumental-attiraljer.	Summa utgift.	Leverering till Kongl. Räntekammaren.	Behållning och oredovisade förskott.	Summa Summarum.
[3])48,910 47	8,879 15	6,875 —	750 —	150 —	1,500 —	— —	5,977 50	120 —	8,150 86	2.311 56	— —	425,730 94	[4]) 6.163 01	[5]) 24,273 15	456,167 10

mediko-legala besigtningar 12,000; farsoters och smittosamma sjukdomars botande 55,000; pensioner och stipendier i fältläkare-kåren 9,650; arfvode till provincial-kirurgen stitutet 6,875. — [2]) Reseunderstöd 5,000; mediko-legala ersättningsmedel 3,469,58; innehållen en fjerdedel af permitterade provincialläkares aflöning 1,054,48; intressemedel: 1,102,50; expensmedel 7,500; till kompletterande af arméens medicinal- och instrumental-attiraljer 2,060.81. — [3]) Rese- och traktamentskostnader till provincialläkare 22,817,04; till mediko-legala besigtningar, farsoters och smittosamma sjukdomars botande samt pensioner och stipendier i fältläkare-kåren. — [5]) Häribland å anslagen till komplet-